

JOHANNIS
JESSENI
à JESSEN
Adversus Pestem
CONSILIUM.

cum ejusdem de

MITHRIDATIO, & THE-
RIACA DISPUTA-
TIONE.

His annexi

Jani Matthæi Durastantis

DE ACETO SCILLINO ATQUE
ALOE MEDICAMENTIS VALETUDINI
tuendæ, vitæ proprogandæ singularibus,
Tractatus Duo.

NEC NON

NICOLAI CVRTII *Philos. & Med. libellus uti-
lissimus Anno 1575. Patavii propositus*

De Medicamentis lenientibus, præparanti-
bus & purgantibus.

✠(**)✠

G I E S S Æ,
Typis Casparis Chemlini,

M. DC. XIV.

VIRO GENEROSISSIMO
Equiti perstrenuo,

DN. BOUSLAO
à MICHALOWITZ, IN SEE-
statel & Neudorff: Sacra Cesar. Ma-
jest. Consiliario, ac Incltyti Regni
Boëmia Procancellario.

S. D.

JESSENIUS.

CUM Boëmiam, Patrone
faventissime, ante se-
ptennium pestis afflicta-
ret; hujus cavendæ, pel-
lendæque causa, hocce, postulatus,
patronis & amicis, typis quidem,

A 2 sed

sed parcius, vulgatum, dedi consilium: quod, interea requisitū à pluribus toties, nunc demum in manus resumptum, auctius & castigatius, tuo sub nomine, quo nihil mihi jucundius, statui promulgandum. Ut enim cætera alia abs te nobis prolixè præstita taceam modò beneficia, unius certè hîc meminisse debeo, cujus recordatio nunquam excidet animo. Nam, ubi tunc quoq; meos attigisset iste Dei digitus, multo quidem, quam promerueram, lenius; me non tantum funestam domum, cum amoenissimo palatio tuo commutare passus; sed, invitatum etiam in Carolinas, (quem locum, sulphureos propter thermarum halitus, omnium censebam, eventu teste, tutissimū habitatu) toto illo autumno tuos inter humanissimè habui-

habuisti, & acceptum. Horum particeps bonorum mea FELSIA, ob oris pectorisq; ornamenta, ut mihi cara, sic vobis, cunctisque honorata foemiua, decessu suo, inconsolabili luctu id temporis me induit; quo fortuna benignior dignitate nova (quod plurimum lætor) te circumdedit. Ergo, ut benè vertant tibi, tuisq; amplissimi muneris & honoris accessionem, Divos precor: te autem rogo, velis, pusilla hæc communi utilitati destinata libenter accipere, ac magno amore tuo, quo mea soles omnia metiri. V. Dabantur Vien. Austriae. Mense Sextili Anno
Ch. 1613.

¶ ¶

A 3

JOHANNES

JOHANNIS JESSENI à JESSEN CONSILIUM

A D V E R S V S
Pestem.

Quoniam non ignorem, complures esse, qui de Pestilentia Praeservatione Curationeq³, sententiam suam in medium attulerint; difficileq³ sit invenire, quae alii non scripserint, toties verò pro dita repetere, non nisi superfluum: tamen cum magna auctoritatis Patroni, intimioris verò consuetudinis Amici quamplurimi, iudicium quoq³ hac de re meum flagitarint, praesertim imminente hinc discrimine, voluntati ipsorum, unaq³ publicae necessitati lubens parui. Nequaquam autem amplius ego dubito;
Morbum

Morbum, qui passim Urbem pererrat, ac
indiscreta savitie quoscunque attingit, flam-
me instar stipulas perurentis, ilico consu-
mit; ex earum familia esse agritudinum, quas
una voce dicimus à depascendo Pestilentes.

Hic igitur è Communium genere cum sit:
à consimili quoque caussa communi origi-
nem ducat oportet. Quia verò non homini
tantum, sed animantibus etiam cunctis, nihil
in tota natura Aere existit familiarius; què
nimirum indefinenter hauriunt, in eodemq;
quasi loco suo locata degunt: non nisi, certè, il-
lius vitio & culpa, adversa hac, quæ nobis e-
veniunt, accidere putandum: in primis cum
multoties tam perniciosum habuerimus com-
pertum, ut non secius peremerit, quam
assumptum quodvis toxicum, aut unde-
cunque etiam petitum venenum. Eum e-
nim, quamvis nativa indole bonum &
benignum, nihilominus interdum tetri a-
quæ terreæ vapores ita corrumpunt & in-
quinant, ut non aliter putreat, quam phy-
sicorum graveolens spiritus. Cuius etsi a-
eræ conspurcationis caussas longius & è cœ-
lo derivent Astrologi; Numenque ipsum

autorem faciant, ut calamitatum omnium
 Theologi: nos tamen causarum examinatione
 contenti priorum; Utrum Aër hic quicquam
 pertulerit violentia, aut num etiam aliunde
 sustineat iniuriæ? paucis perscrutemur.
 Omne agens non nisi in apto, dispositoq; vim
 exercere patiente; nil tamen vel admodum
 languidè operari in retutente, frequentatum
 est axioma physicum. At par non est
 cuiusvis Aëris ad patiendum ratio. Qui-
 busdam enim Hippoc. lib. de aëre, aquis, &
 locis, teste, pro regionum diversitate, magis a-
 lius, alius minus Aër est corruptioni obno-
 xius; ac proinde ad producendas Epidemias
 pronior, tardiorve. Nunc, regionis huius si-
 tum, qui sublimis est, & salubritatis index, ex-
 ploraturus, Aërem profectò illius deprehensu-
 rus est summè incolumem, & adversus exter-
 nas iniurias potentem. Regni verò Boëmia,
 verè regii insignem extuberantiam, cuius fa-
 cile tot navigabilium fluminum excursus per-
 uadebit; istud verò vel maximè cœli clemen-
 tiam; quod, non solum errorem in victu inco-
 larum nimium ultrò corrigat, & superet; sed
 etiam, si quid fortè pestilentis ingruat, (quem-
 modum

admodum necessario fit in magna hominum
 colluvie, ubi numerus agrotantium, nec dum
 congressum vitantium non tamen propagan-
 do admodum dilatetur; Et ut ferociter non
 serpat, sic nec perduret contumacius; adeo, ut
 quandoq; etiam post habitis, aut saltem par-
 tibus adhibitis remediis, eoq; tempore ubi ma-
 ior morbi vis extimescenda fuerat; tota illius
 moles sponte ferè discussa, collapsaq; sit; vel solo
 aëris ambientis beneficio, corruptionem aut
 non admittentis, aut admissam quam citissimè
 reieclantis. Quam sanè Aëris congenitam
 prastantiam mirè fovet regionis excelsitas, li-
 beriori, crebrioriq; ventorum perflatu, quasi
 scopis, verrendam offerens. Sed, verebitur ne
 quis auram Pragensem, quam non solum in-
 cola, Et peregrinorum plurimi, feliciter perse-
 runt; verùm dissitissimi quoque barbari, Mo-
 sci, Persæ, Tartari, frequenter innoxiam sunt
 experti, saluberrimã, temperatissimãq; pro-
 nunciare? Imò, cum passim alibi frequentes
 occurrant, pro natura, aut potius vitio loci,
 huic, aut illi Endimo morbo obnoxia civita-
 tes; Urbs hæc, unaq; cætera, patrio morbo ali-
 quo nunquam audita infames: quod item aë-

ris, aquarum, alimentorum præstantia, suffi-
 ciens præbet testimonium. Sed esto: Ae-
 rem nostrum labem contraxisse ascititiam:
 ergo, vel Aquarum, Terra, aut etiam ipsius
 Cœli iniuria contigisse statuendum. Urbem
 circa palustres, aut stagnantes, quales ob o-
 cium & torporem putredini proxima, aque
 nulla: solum flumen. Moltava, apertum, &
 ne facile alveo excidat suo, à natura altiori-
 bus ripis conclusum, placito cursu, inhabitant-
 ium commodo maximo, translabitur: eoque
 motu ventilatum, uti etiam huius generis a-
 que alia, non aliter, quàm vinum transvasa-
 tione, à corruptela defenditur. Quamobrem
 Aquæ nequicquam imputandum. Pariter,
 nec Terra alicuius malignæ, ex sinu, vel su-
 perficie, efflationis incusanda videtur. Nam
 è profundioribus quoties ipsius cuniculis sub-
 titi flatus surgunt, & copiosi, vehementer so-
 lum concutiunt: cuius tamen, iam dudum, sit
 laus Deo, non animadversa à nobis trepida-
 tio. Quando autem superficialii illius attollun-
 tur, aerem contaminantes, halitus, talium ad-
 spiratu noxiorum extemplo vicina stirpes, &
 plantarium genus totum, expallescere, defrõ-
 dariq;

dariq₃ occipit, & veluti animalia sensibilibus
 agrotare, ac emori, solentq₃ tam latibula dese-
 rere, & in publicum sese intimidè effundere
 serpentina, quadrupedia verò omnium primò
 cadere. Quorum cum singulariter notabile
 aliquod hætenus animadversum non sit, tan-
 tum abest, quicquam culpa Terra ascriba-
 mus, ut potius bonitatem, & fertilitatem il-
 lius magnoperè deprecemur, cuius benefi-
 cio annonam valentem habemus, qua alias si
 agrotaret, ob vitiosorum, unde putredines, e-
 sculentorū esum, Aphorismo: POST FAMEM
 PESTIS, locū iam dudum dedisset. Cognitis-
 simum enim omnibus est, quanta, Dei cle-
 mentia, sit semper, & fuerit, Regni Boëmiæ
 tellus Cornucopia quadam omnis generis fru-
 gum, animalium, & metallorum, rerum non
 incolis solum ad luxum usq₃ affluentium, sed
 exteris quoq₃ uberè sufficientium: adeò, ut ha-
 rum divitiarum nomine cuivis etiā amplissi-
 mo solo comparanda. Caterum, quod attinet,
 Cælū, cum ibi nil nisi purum, lucidum, perfe-
 ctū, bonumq₃, ab eo pestilitatē in Aerem spar-
 gi, vel etiā quicquā adversi proficisci vehemē-
 ter pernegat Peripatetici magno volumine à

*Mirandula propugnati. Etsi verò litem hanc
 meam hic minimè facio, nequaquam tamen
 multiplici experientia, cui sua quoque debetur
 fides, contradico: quàm multoties observatum,
 nunquam ferè impunè spectatos in cælo Come-
 tes; tunc etiam quasdam constellationes anno-
 tatas evētus infamissimas; maximè autē plena
 Luminarium, & in primis Solis deliquia, va-
 rias, graves & penè universales attulisse hu-
 mano generi clades; nec tā. (me quidē iudice)
 Positivo, quàm Privativo actionis modo. Sed,
 Christianiæ ambigent, Deum pertinacia suc-
 censentem nostræ, pestilia ejaculari fulmina?
 cum gentiles ipsi, Homerus, Hippocrates, Ga-
 lenus, & ferè omnes uti morborum omnium,
 sic pestis potissimum, cui divini aliquid inesse
 censerunt, autorem Deum statuerint, degene-
 res corripientem. Sanè testatur sacra historia;
 Deum Zelum primum mundum diluvio de-
 levisse; Sodomam immisso calitus igne comedis-
 se; Davidis tempore triduanā pestilentia se-
 ptuaginta millia virūm, percussore Angelo,
 sustulisse; Hiskiam regem pestilenti bubone
 tetigisse, Et, est nē hodie etiam ullum, (uti A-
 mos habet,) quod non Dominus fecerit in civi-
 tate*

*rate malum? Nos, divina patientia, & data-
rum vita emendanda induciarum abusu, quid
non promeriti? in quos verissimè cadit dictum
Osee: Canaan in manu tua statera dolosa:
Tum illud Psalmi: Dixit insipiens in corde
suo, non est Deus: Item, Corrupti sunt & ab-
ominabiles facti in studiis suis, & non est, qui
faciat bonum, vel unus &c. Nihilominus, tot
nostra delicta, unica superat divina gratia;
quâ ut cetera habemus non admodum incom-
moda, ita salubri adhuc perfruimur aura. Id
quod testatum abundè mihi fecerunt, aliquot
vicibus, nocturno aëri exposita ea, quæ ad pu-
tredinem promptissima; qualis panis recens co-
cti medulla; lac itidem; & testa exemptus ovi
vitellus: quæ ne levissimum quidem dederunt
festinæ corruptionis indicium. Et postea quod
me confirmat magis: perstant nobiscum reten-
tis domunculis, aëris incola, aves, quæ aliàs, om-
nium prima fuerant migratura; aut saltem,
incuriæ pœnas delapsu datura. Denique, satis
superq; Aër ipse integritatem suam demon-
strat; dum fœtoris, cuiusvis putredinis comitis,
expers, clarum atque lucidum sese offert spe-
ctandum: qui, si crassus foret, nubilusq; non
A 7 Stellarum*

stellarum nobis tantum negaret aspectum, sed insuper quoque Luminum: quae tamen quotidie ferè, & ne aeris quidem coronata, in impediti orientia cernimus, occubentiaq;.

Aeris itaque, (uti opinor) sufficienter ostensa munditie; nil restat, quam ut vel Contagione, vel interno exortu, vel etiam utriusq; concursu grassatur Epidemia, quod morbi, tota substantia, & interna forma principis vitæ nostræ postremè adversi, tribus his tantum adveniant modis. Quemadmodum autem pestile seminarium ventorum vehiculo de provincia, in provinciam transfertur: sic è homine in hominem Contagione, quæ unius in aliud abiens infectio est, serpit: imò, & rebus inanimis, habitaculis, vestibibus, & reliqua capaci suppellectili, fomes quidem communicatur: cuius occasione per sepe, uti domi redintegrata, sic alibi recens enata pestes sunt: adeò, ut incredibile non sit, ob tam liberum tot hominum & rerum aditum, istius quippiam hoc tempore nobis quoque accidisse, importatumq; contagium. Sed, ut ut habeat, non absq; intraniorum corruptione humorum præcipuè hac temporis commutatione ad labem
addis-

adductorum, Pestem convaluisse, statuen-
 dum. Quam enim ob non servatam anni par-
 tium temperiem, varii ordinis pullulēt mor-
 bi, sufficienter admonet in Aphorismorum se-
 ctione 3. Hippocrates, prolixèq; ratioēs reddit
 eo, quem de aere, aquis & locis inscripsit, libro.
 Id ipsum verò nos proprio periculo Aestas
 nupera, præter indolem, pluviōsa, satis edo-
 cuit. Geminum enim calido humidoq; vi-
 talibus fundamentis, connatum, nec non con-
 tinuò sanguini permixtum, cum vaporosum,
 tam seorsum excrementum (quod diligen-
 ter notandum illi, qui morbos censeri velit
 & corrigere) siccis humidisq; tempestatibus
 externis causis, plus iusto inaudum, sui
 quodque generis in nobis laborum materies
 evadit, & exordium. Ne quid verò nunc
 de flatulenti illius recrementi primi, ma-
 iori parte expiratu cedentis, peccato, inde-
 que germinantibus morbis, ad quos calida-
 rum regionum incola, & qui simili utun-
 tur victu, aut siccioris sunt temperamen-
 ti, plurimumque aestate, proclivioris, di-
 cam: solum, nec tamen multis, de alterius
 Aquosi pernicie: cui præ cæteris loca in-
 habi-

habitantes frigida, cibo, potuq₃ utentes crudior
 ri, crapula, inertiaq₃ dediti; nec non natura ef-
 foeminatoris quiq₃, maxime obvii, acturus
 sum. Est autem istud, (ne quis de existentia
 forte dubitet) quod frequenter nobis exit su-
 doribus, concretuq₃ innatat sanguini: cuius-
 modi quid vinis naturaliter permistum inest
 analogum. Qualiter igitur hic liquor socius
 vinis damno est, tam, ut (nisi decoctione, uti
 passim alibi assolent, avertatur corruptio) in
 acetum abeat, & vappam: sic qui nostro san-
 guini admixtus ichor, quacunque etiam de
 causa prater naturam copiosior, ut ad putrila-
 ginem inclinatio; ita leviu graviorum fe-
 brium, catharorum, tumorum, ulcerum, do-
 lorum, & successive principium evadit dete-
 riorum: donec, gradam attingens malignita-
 tis, quae contumacia quaedam est, & resisten-
 tia humoris coqui nescientis, in pestilem desi-
 nat venenositatem. Tali est causa, quod ho-
 die etiam non infrequense est, simile quip-
 piam, ut & olim Galeni institutori Pelopi,
 nostris quibusdam hominibus proximo tem-
 poris errore contigisse; apud me extra o-
 mnem dubitationis aleam positum est.

Servant-

CONSIL. ADVERS. PESTEM 7

Servāt etenim eosdem propè progressus Mor-
 bi, quos Natura ipsa in rerum procreatione;
 quæ ab imperfectis contendit ad perfectā; à
 materia nempe substantiali & dimensiōni-
 bus terminatis, ad corpus; à corpore & poten-
 tia vegetante, ad animans; ab animante &
 potentia sentiente, ad animal; ab animali &
 potentia intelligente, ad hominem. Sicuti i-
 gitur in hac serie gradus quidam sese offe-
 runt; summus alius, medii, infimiq₃; ita suis
 quoq₃ Morbi incedunt scalis. Nam, suo puta
 in genere summi alii existunt, absoluti & per-
 fecti; quales pestilentes & venenati, ad celeri-
 ter perimendum efficacissimi: alii rursus in-
 fimi imperfectiq₃; quodq₃ nimium imbelles,
 & absq₃ Medico & medicina curabiles, ob
 vilitatem Morbi nomine indigni: hos inter,
 qui de utrisq₃ aequè, aut saltem de alterutro
 plus, minusq₃ participant, constituti sunt me-
 dii; per quos transeundo infimi illi, ob paula-
 tinam formarum morbificarum in deterius
 mutationem, tandem pestilentes evadunt le-
 thalissimi. Rursum, quâ ratione Natura in
 rerum destructione viâ progrediens contra-
 ria, ad prima revertitur principia, ab homine
 scilicet

scilicet ad materiam eandem, omni forma ad-
 ctu destitutam: sic ea quæ in nobis inest mor-
 borum curatrix natura, Artis subsidiis ad-
 iuta, fractis sensim sublimioribus & infestio-
 ribus agritudinum formis, tandem, ad tole-
 rabiles, facilesq₃ reducit decubitus. Id quod
 & citra magnam difficultatem in hoc nostro
 se vientiore morbo eventurum, sunt quæ spon-
 dent nobis plurima; eoque citius, quò rectè mo-
 nitus locus datus fuerit tempestivus. Sed ad
 rem ipsam.

Cum Medici munus duplex sit: sanos (vi-
 delicet) in statu valetudinis conservare, mor-
 bo verò oppressos liberare; prius Præservatio-
 nis regulas; post Curationis præcepta trade-
 mus. Hippocrates quidem, Medicorum ille
 vertex, ad vitandam pestem non verius, præ-
 sentiusque, quàm fugam suadet remedium:
 quod nôisset; illic locorum Aëris plerumque
 vitio obortas Epidemias, vix etiam sylvarum
 incensione extinctas; sed unica soli versione
 devitatus. At, qui sub diverso cœli climate
 degimus, rariusque ex Aëris corruptela pe-
 stes sentimus, non tantoperè nobis incumbit
 perfectioris necessitas, sed licitum est pru-
 denti

denti instituto excursum longum, difficultatis plenum, instantem & commorantem, quandam fugam commutare. Istud, quò mature assequamur; Magistratùs cura intercedat oportet: cuius officii est: non tantùm in secundis regnare, hoc est, ratione, hand affectu causas decernere; sed in adversis etiam hostem contra quemcunque, salutem publicam pessundantem, animosè depugnare. E, quorum censu cum maligna hæc lues quoque sit, stragem exercens tristissimam: omni studio in id incumbit; quò huius impetus, viresque quam ocysimè infringantur, ne invalescat malum licentiâ. Itaque, quod primum omnium est, & lege Mosaica ordinatum: ut infecti à mundis sint quam distinctissimi, agat; eo tamen separationis modo, qui non in semichristianam desertionem, abiectiõnemq; desinat. Postea locorum, ædiumq; tactarum declinationem signatione quadam doceat; arctiores congressus omnes seriò prohibeat; sordes in publicum effundi nullas permittat; sed, sub crepusculis in destinatum locum coprologorum opera amandet; nec non, quæ sunt huius generis

cetera

*cetera, etiam cuiq₃ provido familia patri so-
 licitè obeunda disponat. Singulos vero quod
 concernit, prophylacticum istud quisq₃ statuat
 maximum precipuumq₃, offensi reconcilia-
 tionem Dei; sub cuius propitii adiutorio u-
 nius, & protectione, salvi lateamus & inco-
 lumes. Reliquum cautela, partim in obfirma-
 tione corporis cōtra veneni impetum: partim
 in causarum noxiarum debilitatione totum
 consistit. Potens ad repugnandum corpus ex-
 tersione, roborationeq₃ redditur. Emundatur
 serosi precipuè de quo diximus, excrementi,
 & unà ceterorum inde contaminatorum hu-
 morum, evacuatione: & ne novi succrescant
 inhibitione. Sanguinis turgentia, quam
 Plethoram vocant, vena apertione compe-
 scenda: Cacoehynna autem & succorum
 impuritas (sive communis illa sit, sive parti-
 cularis) catholico, vel proprio aliquo casti-
 ganda cathartico. Atque his sanè indicatio-
 nibus, citra cunctationem, Medici consilio
 adhibitis remediis, suo quisque loco studiose
 vacabit: interim tamen non omissis consuetis
 illis, hemorrhoidum, menstruorum, fonticu-
 lorum, & quorumcunque similium, particu-
 laribus*

laribus expurgationibus. Quin etiam, cum
 assidue in nobis, & iis praesertim, qui victu de-
 linquunt, vitiosi aliquid coagmentetur: con-
 venientissimum erit, & potissimum in hac
 pestili constitutione, septimanatim blando a-
 liquo è Benedictorum classe solvente catho-
 lico: nequaquam autem scammoniato: quo-
 rum frequens usus vim Natura affert, & pra-
 cocem senectam, alvum subducere. Cuius
 rei gratia ex Aloë, Myrrha, & Croco, Avi-
 cenna pilulas, Pestilenciales vulgò dictas,
 communiter praescribunt practici: quibus,
 meâ sententia, alia de Mastiche, Conciliato-
 ris, aut etiam Universales Langi, multò hîc
 efficaciores, preferendæ. Nos delicatioribus
 huius purgatoriae placentalæ ordinatione con-
 sulere voluimus. R. Spec. diaturb. cum Rha-
 barb. ℥iij. sacchari candidissimi in aqua a-
 cetose dissoluti ℥j. Formentur rotulae tres.
 Exhibendae singulae. Purgato itaque hoc pa-
 cto corpore, ne pristinam contrahat sabur-
 ram, sedulo advertendum. Et quia vitam
 nostram foventia duo sunt: circumstans Aer,
 & ingestus Victus; utriusq; ne forte noxia
 sint, delectus habendus summus. Aer sectan-
 dus

dus quàm amœnissimus, & in editiore potiùs
 adium parte, Boreamq; adspèctante, lucidus:
 is verò, qui in Autumno, & Scorpionem So-
 le percurrente, dependentes nebulas exhibet,
 clausis fenestris arcendus; aut saltem succen-
 sis gratum spirantibus lignis corrigendus.
 Quovis autem tempore, tam privata do-
 mus, quàm publica, odoriferis perfumanda,
 si prius acetum acerrimum, cum myrrha &
 sale decoctum, ignoto lateri aut candenti
 ferro fuerit aspersum: Quibus etiam vestes,
 maximè ex villosa & contextus rarioris ma-
 teriâ consute crebrò afflandæ. Leviori ergo
 sumptu è domesticis, putarosis, violis, origa-
 no, roremarino, lavendula, spica, salvia, ruta,
 laurifoliis, granis Juniperii, & huius farine
 aliis, singulis, aut commistis, in pulverem re-
 ductis, odoriamentum confieri poterit, prunis
 tradendum. De peregrinis verò, nimirum
 de ladano, benzoi, an unc. un. styrace cala-
 mita, drach. du. pulvere cimam. drach. sem.
 ligno aloës, scrup. un. mosco. scrup. sem. saccharo
 cardis, unc. un. cum mucilagine draganti, &
 rosarum aqua, artis lege formari trocisci de-
 bent, itidem ignitis carbonibus imponendi.

E quo

Equo Thymiamate pile quoque, Poma ambræ
 dicta, effingende; quæ manibus gestata &
 commutata ut spirant suavissimè; sic hyberno
 tempore pirollis leviter impacta, toti vapora-
 rio extemporaneam conciliant fragrantiam:
 uti etiam rosarum, cui nonnihil caryophillo-
 rum pulveris admistum, aquæ effervescenti-
 a nebulam vomit, lucernarum illi pingui,
 maximè contrariam, & summè gratam. His
 & aliis siccitas, suaveolentiaque, Aëri concili-
 anda. Nunc verò ad Victus, quo, tanquam
 oleo lumen, vita stat mortalium, institutio-
 nem. Cibi, benigni sanguinis feraces, Gale-
 no ob id Euchymi dicti, usurpantur. Panis,
 reliquorum esculentorum basis, ex opti-
 mo tritico, montosis locis demesso, purissimam
 recentique farina, aliquoties cribro excus-
 sa, fermenta deinde, cum sale, ani-
 si, feniculi, & coriandri preparati semi-
 nibus, probè subacta, & denique pista, con-
 stet. Carnes animalium, in alimenti u-
 sum venientium, minorum, iuniorumque,
 quod melioris succi; adultiorum, grandio-
 rumque, veluti & naturæ recentium, nimium mu-
 scosarum, preferantur. Apparatus verò, modò
 non

non sit admodum opiparus, ut & embamma-
 ta, sive intinctus, gula irritamenta, ex acetosis
 hoc tempore opportunis, cuiusq; palatui per-
 mittuntur. Leguminum autem, olerum, bul-
 borum, necnon radicum esculentarum usus
 rarior, parciorq;. Fructus nostrates, ut siccati,
 sic advectitii apponantur recentissimi. Caseus
 maneat agrestium pabulum, sit civilium
 obsonium. Potus, mensa pars altera, ut inter
 fictitios, qui olim simplex aqua fuerat, jam
 dudum natura beneficio, vitium partu pro-
 venit, excellentissimus, variusq;. Et quidem
 vinum istud optimum, quod odoratum, unius
 tantum, non dulcis, non austeri nimium sa-
 poris, coloris fulvi, sanguinei, vel etiam nitidi
 & claritate perspicui, quodque poculis stre-
 pitu illapsum, in vesiculas ilico dispartentes e-
 bulliens, atomos jactat spectabiles. His emolu-
 mentum, ruburq; advenit corpori, rectè usur-
 patis, nempe temperanter. Ingurgitatio enim
 utriusque noxia est. Voracitas corpus aggra-
 vat, mentem autem in exilium mittit, quid-
 vis designans, ebrietas.. Unde Plinius: tar-
 dum, inquit, dictu est, Vinumve pluribus
 prodest, an noceat, potusne auxilium, an magis
 vene-

ven
 mo
 vel
 exa
 eat
 coel
 enn
 nin
 La
 ocin
 mea
 spir
 agg
 suffe
 tos.
 sima
 cren
 ne, e
 lunt
 dist
 quo
 fect
 hic
 firm
 pud
 nes..

venenum: quod, ut Plato scribit; sepius animo pudorem, corpori sanitatem adimat. Sed vel hoc nomine etiam minus corpus infarcendum, explendumq; quod in desidiam abeat, motui ineptissimam, quo tamen aequè ut coelestis calor, sic noster implantatus, actionem opifex omnium, conservandus. Gaudet enim motu, cuius principium est Natura. Languent quiete cuncta. Ita, intempestivum otium nobis detrimentosum, calorem execat, meatus obstruit, alimenti distributionem, & spirituum progressum impedit, excrementa aggregat, in primis fuliginosum illud, quale suffocari ignes cernimus, nulla aura ventilatos. Sed contra iustae commotiones fructuosissimae. Praeter quod enim sanguinis agitati, excrementum flatulentum crebriori expiratione, & simul quae cuti insunt superflua expelluntur, etiam caro incalescens universa, & distenta, nutrimentum attrahit, & admittit quoquo versam; imò inanitis visceribus refectionis excitat desiderium. Verùm motus hic suis quoque contineatur limitibus; sique firmus, aquabilis & facilis: cuius vicem apud imbecilliores subeant decentes frictiones. Sicut cutem in Natura motum quies ex-

B

cipit;

JESSENI à JESSEN

cipit, ita vigilia, quæ actio, in somnum, quæ
 cessatio, desinat. Quas vicissitudines necessa-
 rio Natura ob duplicem innati calidi mo-
 tum sic dispensavit. Nam, quemadmodum
 candelarum flamma, nunc foras sese prori-
 piendo, nunc verò intrò remeando, perse-
 verat; aliàs, si tota intrò commearet, maio-
 ri flamma seipsam consumtura; foras verò
 longius sese efferens, ad evanescentiam usque
 dispersura: ita eadem quoq, vices noster obit
 calor, ne secus, vel assiduis vigiliis dissipetur,
 vel longiore somno suffocetur. Quemadmo-
 dum autem morte vitâ præstantior; sic so-
 mno vigilia, ita ut esse dubium nemini debe-
 at, primam & potissimam caloris ingeniti
 commotionem, eam à natura institutam, ut se
 foras ad agendum conciliet; secundariò ve-
 rò alteram; ut alimenti causa introagatur.
 Ubi igitur hoc perfunctus munere, quod
 borarum septem, pueris etiam sufficiente spa-
 cio perfecit, ad provinciam non spontè re-
 vertatur suam; admonendus. Nec ab hisce
 tantum corporeis, sinistrè adhibitis, discri-
 men impendet: sed ob quotidianum, quod
 corporicum anima est, commercium, ab al-
 terius illius & bruta partis motu, quos Affe-
 ctus

Etus dicunt, in morbis, inò mortem ipsam ho-
 mini praecepto occasio. Qui, licet multiplices;
 ira tamen concupiscentiaq³ dominata conti-
 nentur. Est autem hoc commune omnibus;
 ut cum calore, toties nominato, modò ad cen-
 trum, modò ad circumferentiam ferantur:
 atq³ sic quamcunq³ partem appellant, sanguine
 & spiritu comitibus, plus iusto excalfaciant;
 contrariam deserant, unde violata temperie,
 non tantum morbi, verum etiam, si motus cõ-
 fertim fiat, & impetu (ut in ira, metuq³ cõtin-
 git) ex vel oppresso, vel fugato calore, mors ob-
 repat praesentanea: sin autem non tam infestet
 impetuosus, sed sensim & pedetentim cordis
 occupet penetralia (quemadmodum mœror,
 qui producta tristitia est) paulatim perimit;
 non ratione alia, quàm febris diaria, quan-
 do in hecticam abit. Ne igitur corpus, affe-
 ctionum animæ turbine, aut procella aliqua
 impulsus, deiciatur; valetudinis suæ quisq³
 tutor non indiligens, vitabit quantum po-
 terit, ne quid tale animo occurrat: sin decli-
 nare nequat: saltem rationis imperio cur-
 sum illius subdat. Certè, si quid aliud, ve-
 ra & non simulata Philosophia, quæ suffra-
 gium est, inter optimam conscientiam,

& iniquissimam fortunam constitutis, rerum ostensa vanitate placabit animum, & mortalem contemptorem omnium reddat Democriticum. Tantum de ratione adversus contagium obfirmandi corporis.

Præcautionis momentum alterum, in repulso & debilitatione causa consistit noxia. Hac, quoniam intemperie nuda aliqua, sed deleteria; non simplici putredine, sed summè maligna & venenata delinquit: non temperiem mixti, sed calidum, humidum substantificum; adeoq; vitæ labefaciat fundamentum: latente prorsus & abdita ratione, nequaquam usitatis illis, & methodo inventis remediis; sed, observatione & longa experientia repertis; peculiari & inexplicabili facultate venenis adversantibus antidotis, & alexiteriis oppugnanda. Istiusmodi verè alexipharmaca, intra corpus alia adsumuntur, alia foris adhibentur; quæ partim simplicia sunt, partim composita. Simplicia, quæ è plantis, & earum partibus petuntur, utpote; dictamnus, scordiū, eryngium: petasites, salvia, acetosa, ruta, abrotonum, crocum, bacca lauri, juniperi, nux myristica, indica, poma citria, arancia, limonia, cum cortice & semine pre-

ne preciosa, ruta capraria (quae galega est)
 semen, praesidium planè mirum; item hyperi-
 conis, allium quoq³, & squilla, radices ange-
 lica, aronis, myrrhis, tormentilla, pimpinella,
 gētiana, enula cāpana, Zedoaria, calami aro-
 matici gūmi cerasorum, myrrha; succinū, cā-
 phora, succus & linguū aloës, santali. Et mari
 verò & terra, margarita, coralli, luta sigillata
 sulphur, aurum, argentum, sapphyrus, sma-
 ragdus, rubinus, hyacinthus, chrysolitus: Ex
 animalibus demū ista potissimū; cornu
 cervinum, os item cordi ipsius affixum, ma-
 ximè autem exsiccatu illius penis, dens Ele-
 phantis, lapis bezoar, vertebra viperea, quid-
 dam peculiare, item, oculi cancri. Atq³ haec,
 & alia plura, seorsim singula, aut etiam com-
 mista, in pulverem poterunt dissolvi, simplici
 tritura, sive (si placeat) opera laboriosiore, &
 maiori impensa macerari, decoqui, extrahi in
 succos; ve etiam in Electarii liquidioris, so-
 lidiorisq³ formam redigi; item cum vini spiri-
 tu destillari. Sic priscis iam dudum consul-
 tum visum est, compositos eiusmodi in prom-
 ptu habere antidotos; qualis Mithridatis, &
 Andromachi theriaca, cunctis novis contra
 pestem excogitatis confectioes anteferendae

alexicotata. Est præterea & illius vetus dispensatio, quam ex quatuor ingredientibus Diatassaron denominant. Efficacior verò multo, quæ regia, sive de ovo, vel etiam diacrocū dicitur, compositio. Familiarissimum autem huius generis remedium extat apud Galenum; quod foliorum rutæ; juglandiū, & ficuum æquales portiones capit, cum pauculo sale & acetositate citri factum Electarium. Si quis plures veterum præservantes & curâtes pestem antidotos cupit cognitas, geminos de his exaratos legat Galeni libros, imprimis posteriorem, alexiteriis omnibus ætatibus magnificè habitis, usq; comprobatis, refertum. Habentur insuper, excogitata novitiorum industria, popularē adversus lucem excellētis medicamina: diascordion, nimirum, Fracastorii; saliberiacalis Donzellini: & alorum item alia: species liberâtes, item de hyacintho: quibus addo & hoc meum symbolum: R. fragment. hyacinth. drach. un. smaragdi, sapphyr. rubm. Chrysol. an. drach. sem. marg. nō perforat. scrup. quat. sem. galega. corall. rub. alb. ossis de corde cervi: lig. aloës. an. drach. sem. lapid. Bezoar. scrup. un. sem. acetos. rutæ capr. card. bened. penis cervini, an. drach. un. aurri-
fol. &

fol. & argent. N. 7. sacc. candidis. unc. un. fiat pulvis subtilissimus, pro lautioris fortuna hominibus. Tenuioris verò sortis esto huiusmodi. R. bacc. lauri. juniper. cort. citri. limon. an. drach. du. sem. citri, urtica, sinap. an. drach. un. herb. dictam. card. bened. scord. acetos. ruta capr. an. m. s. Rad. angel. calam, aromat. torment pimpin. enul. camp, an. unc. sem. mixta debito modo triturentur. Quibus ergo hac nostra vetustioribus adiungere visum fuerit: poterunt cautela gratia, de pulveribus scrup. un. manè ieiuni devorare, vel etiam iusculo dilutum bibere: quanquam praesent tales per se assumti. Minus enim, quam alia, peste detenti, pulveres vomunt: qui verò praeservationis induntur sine, cum portio aliqua faucibus hareat, transeuntē inspiratam aurā plurimum corrigunt; veluti & infectorū habitū venenatū retundunt. Sed, quia crebritas omnis, satietatis mater delectationis cōtra, varietas est: eādē in antidotis quoque permittimus nequaquā autē, quicquid videatur aliis, necessitatis nomine. Quod si n. frequentia vilescerent antidodi; profecto, Mithridates, q̄ unicā habuit suā, & in usu perpetuo, acerrimo hausto toxico mortē obtinisset tātopere expetitā.

Verum venena adversus cuncta medicamentum haberi, (cuiusmodi nuper ostentari coeptum) quod vel semel duntaxat exhibitum, totam vel maiorem vitæ partem præstet tutam, dictum ut stultè, sic creditum insipiens est; nec minùs impossibile, quàm prandio unico vitam degere universam. At progrediamur ad ea, quæ forinsecus veniunt applicanda. Cor, arx & vitæ diversorium, probè muniendum, scutis, sacculis, linimentis, è cardiacis petitis medicaminibus. Non desunt, qui cremati bufonis cineres, marsupiiis conditos, præcordiis admovent, veletiam ex arsenico factum amuletum, haud prorsus rationis destituti patrociniò, quòd, similitudinis ratione, venena sese cupiant, connato quodam appetitu. Testatur id aperte idtui suo medicans applicitus scorpio: itidem super morsum collocata rabidi canis caro. Sunt hæc, fateor, curationis, minimè præservationis, ubi cuncta pro virili declinanda noxia sunt, momenta. Approbavit hanc meam in privato colloquio Baptista Porta sententiam, aliudq; castigatius, & tutirois usus, communicavit, non sine magna felicis explorationis attestazione, quod hoc est: R. arsen. unc. sem. Mercur. præcip. drach.

drach. duas : trocisc. è vipera drach. un. ma-
 gnet. drach. uns sem. succin. pulv. caryoph.
 fraxin, an. drach. un. fragment. hyacinth.
 smaragd. sapphyr. rubin. chrysol. an scrup. un.
 croci scrup. sem. fiant cum mucilagine dra-
 ganti placentula ad Joachimici magnitudinē,
 stylo undiq₃ perforanda. syndoneq₃ vestienda.
 Verum, neq₃ isthac mihi satisfacit omni ex
 parte prudentia: quòd periculum, ne, quae ad-
 dita sunt, cordialia, secum deducant venena,
 eo planè pacto, quo hostes, fortè praesidiariis
 intermisti, arces invadunt. Mihi ea proban-
 tur magis applicita, quae hæreant pertinacius,
 eantq₃ altius, pingua: cuiusmodi, balsami,
 vel olea, de citro, ruta, angelica; & cetera:
 umbilico, carpis praecordius, tum & inguli te-
 stiumq₃ venis illinenda, vel etiam indenda
 naribus; quibus alias pilas, è lignis odoratis
 torno factas, atq₃ spongiolis liquoribus imbu-
 tis expletas, admoveamus. Utrum verò præter
 hac amuleta physica, alia insuper dentur &
 absolutiora, hyperphysica? contendit cum
 Platone Aristoteles. Hic, omnem actionem
 à formis derivat tantum physicis; ille præfert
 naturalibus mathematicas, metaphysicis pro-
 ximiores. Aristoteles, omnem efficaciam

quantitati adimit: cumq; numerus & figura
 quantitates sint, ad illumq; oratio, veluti ad
 hanc characteres, pertineant: nullam ipsis ex
 se vim, aut potestatem, tribuit. Nec profectò
 immerito: quod dicta, scriptaque rerum tan-
 tum sint symbola: à quibus se quod fortè obti-
 netur beneficii, non tam illis, quàm magna,
 & superstitiosa, fiducia acceptum ferendum.
 qualè simul cū taciurnitate magia sive caba-
 le professores spuria sūmoperè deposcūt. Ha-
 Etenu de Preservatione. Sequitur Curatio.

Contagio, quos invadit, variè afficit.
 Porreique ostendit faciem, adeò ut in ma-
 gna agrotantium turba, rarò unus atq; alter
 iisdem distineatur symptomatibus. Quae sanè
 accidentium dissimilitudo, partim naturæ
 patientum diversitati partim humorum va-
 rietati, motuq; nec non virtutis robori aut
 imbecillitati, ascribenda. Quorum n. spiritibi
 malum insedit, ii, crebris infestati animi deli-
 quiis, inquieti iactantur: nullo ex urinis veniē-
 te iudicio: quādo verò humores occupavit, tur-
 bata apparet midtio, & pro alia, atq; alia illo-
 rum miscela, exuperantiq; diversa quoq; vi-
 gent accidentia. Pletoricis sanguis diversi-
 modè exit: qui si exustus fuerit, carbones gi-
 gnit.

gnit. Pituitosi-gangtiis diuexantur, & bubo-
 nibus. Biliosi, intus, forisq₃ persentiscunt in-
 cendia, Melancholicis cancri, gangrena exo-
 riuntur, & sphaeli. Succubi ad cerebrum
 euecti, si calidi fuerint, deliria, insaniam:
 sin frigidi, morbosum soporem, stuporemq₃ af-
 ferunt: sin ventriculum petant, vomitus, nau-
 seas, excitant; quemadmodum ad intestina
 prolapsi, cum excoriatione alvi profluvium: sin
 ad renes ferantur, copiosas cessant mictiones:
 qua materies si foras prorumpat, cutem inun-
 dat. Principes verò partes ubi robusta, obvios
 huiusmodi humores vel ad propria relegant
 emunctoria, vel saltem ad loca amandant
 distantiora. Atque ex hisce potissima capi-
 tur pestis coniectura. Etsi verò hac multo-
 rum capitum, & pernix bestia sit, tamen
 cum iniectis Deorum manibus, qua reme-
 dia sunt, hanc multoties prosterni, vincique
 cernamus; ereptis è mortis quasi faucibus plu-
 rimis, iisque magis, qui initio se vioribus cor-
 ruerant symptomatibus, quam qui tentati
 blandius: non prorsus abiiciendus animus: sed
 Natura subsidiũ ferendum quã celerrimè: q₃
 elapso 24. horarũ spatio, ob venenũ cordi iam
 impactũ, auxiliũ inutile serũ. Primũ autem

atque summum requisitum est, ut materia
 putrefacta venenosa, unaq³, sorde affecti evo-
 centur spiritus. Hanc intentionem commu-
 nem quidem habent Medicorum omnes: sed
 diversa veterum quidam, qui & hodie suos
 habent affectas recentiores, via & ratione ob-
 eunt. Evacuationem alii per venæ sectionem,
 alii per alvi irritationem molendam volunt.
 Purgatio, quàm inter neotoritos tantoperè
 urget Vesaleus, fundamento destituitur soli-
 do omni: adversamq³, sibi habet Hippocratis,
 Galeni, Celsi, autoritatem. Nam cathartica,
 cum humores conturbent, ne in varias partes
 dispargant, cautio est: veluti etiam, ne Natu-
 ra motum, qui semper adiuvandus, inter-
 vertant, ad circumferentiam tendentis: ne
 etiam cruentum fluxum, pesti familiarissi-
 mum excitent, vires prosternant: tarda insu-
 per operatione, agendi occasionem perdant.
 Poterit nihilominus, quibus adstricta alvus,
 leniente enemate lubricari. Ergo phleboto-
 mita, quod non tantum humores infectos edu-
 cat, sed & obstructiones aperiat, febris fervo-
 rem compescat, ingentis morbi magnum re-
 medium meritò anteferendum: quo putrefa-
 cti humores eventantur, non aliter ac disje-
 ctione.

Etione simus; nec secus ebulliunt, quàm solent
 aperto vase musta. Nam quemadmodum i-
 gnis lebetibus subiectus, aquam in bullas a-
 git; ita calor, & virtus, corporis nostri re-
 trix, malignam humorum illuviem exagi-
 tat, quò inter ebulliendum separet, excernat-
 que. Quem sanè Natura conatum strenuè
 adiuvet Medicus par est, ea offerendo, quæ ad
 ebullitionem ipsam stimulent, & promove-
 ant perfectam; qualia sunt calida & tenui-
 um partium medicamenta. Quocirca, non
 nisi iusta reprehensione digni, qui ad curan-
 dam pestilem febrim frigida, siccaq, prescri-
 bunt pharmaca; fortassis Rasin atq, Mesuen
 secuti, non raro evitanda, curandaq, pestis
 modum confundentes. Corpora equidem
 nostra ut magis reddamus solida, frigida u-
 surpamus atq, sicca. Nequaquam verò infe-
 ctis principio propinamus acida; licet stiptici
 aliquid inbibenda ebullitionis nimie causa,
 admisceamus, Avicennæ exemplo, qui, ad
 protrudendas infantium papulas, lacce iun-
 git dragantum. Posteaquam igitur conve-
 nienti ratione soluta fuerit vena, ilico sudori
 studendum est, quo humorum & spirituum
 simul obibitur exhaustio. Quare antidoti,

puta theriaca, species Liberantis, vel etiam
 pulveres nostri, ad drachma unius pondus
 propinandi, nec non tantundem de sulphure,
 cuius oleo plurimum tribuo. Sulphur enim,
 mirificè vires infringit pestilentes, humores
 praterea ad curum delatos consumit. Eiusdem
 enim conditionis sunt, qui exanthemata pro-
 ducunt pestilentia, & qui scabiem gignunt,
 veluti quoq; venenosa qualitates, symptomata
 eadem, quæ scorpionis aut viperæ morsus in-
 ducunt: quibus omnibus, Dioscoride teste,
 cum eximie medeatur sulphur: illo minimè
 hic quoq; abstinentum, Exhibito itaq; quo-
 cunq; bezoartico, ne, ut solet plerumq; vom-
 itureddatur, prohibendum sedulo iis est, quæ
 laxitatem coërceant gula, qualia austera in
 ore detenta, ventriculo verò pomum citoni-
 um, coctum & contusum, superimpositum,
 vel etiam stomachale Galeni emulstrum,
 aut de crusta panis Montagnana: singularis
 hic efficacia corticos fraxini in rubello vino
 decocti, & ventriculo appliciti. Sudor verò,
 ut sequatur promptior, venenumq; exeat:
 quidam panem domesticum, adhuc è coctura
 calentem, in basi excavatum, & aqua theria-
 cali inebriatum, umbilico imponunt. Cuius
 loco

CONSIL. ADVERS. PESTEM. 39

loco vericas suillas, malvatico, cui theriace & croci nonnihil admistum, semiplenas, pectoris & subaxillaris regioni applicandas suadeo calentes. Exinde qui venire solet sudor lentus, paulatim linteis abstergendus, sustinendusq; ad tolerantiam: quin & agro caponis prius aquâ, cum cordiacis destillata, refectio, ante somnum iterandus. Porro, cum ob multitudinem corruptorum humorum, neq; venæ sectione, neq; sudoribus venenum exeat totum, sed duello, Natura, quod cum veneno gerit, victrix foras hostem euiciat, de repente in cute apparent macule, vibices, ex mitiori sanguine vitio: circa emunctoria autem, bubones: ubiq; verò cutis locorum ganglia, sive nudosa tubercula, ex pituitâ corruptâ pullulant: maligna autem & crustosa pustula, ex sanguine adustiore, & in acram bilem conuerso. Incipiens ebullitio, carbunculos: progressus, anthraces: extremè incandescens, gangranas inducit, & sphacelos, affectus desperatos. In maculosa febre curationis initium à sectione venæ haud faciendum: sed urgendus potius sudor est: postmodum hinc inde partim cum vulneratione, partim absque hac, agro iniicienda cucurbitule.

Absces.

*Abscessus verò si erumpant in loco parti nobili proximo, amoliendi, quos praesertim trahit raphanus orbiculatim dissectus saleq³ aspersus, & latitudine manus, subtus tumorem alligatus, sensimq³ promotus. Non aequè autem, ut in aliis tumoribus consuetum est, utendam repellentibus, sed laxantibus potius, & attrahentibus. Quare, hoc fine, affecto loco applicanda, cum profunda scaccificatione, quàm non tantum venenum alliciatur, sed simul quoque magna ex parte exbauriatur, ventosa; quarum vice Matth. de Grad. vivas ranas: alii exsiccatos bufones, aceto maceratos, superindunt: quos tamen sequendum minimè puto; quod frigida venenum plus repellant, quam invitent. Magis arridet eorum inventum, qui pullos, columbas, gallinas, circa nates deplumatas, admovent: inq³ demortuorum locum alias reponunt atque alias. SuffICIENTER itaque veneno attracto, ad supurationem properandum, quod huiusmodi aut consimili etiam praestabitur emplastro.
R. allii capit, cap. alb. sub cinerib. coctas, an unc. tres: Rad. althea, lilior. an unc. du. cario. ping. unc. un. sem. exung. poreni. unc. quat. Ol. camom. unc. quinque: in decoctione adde farin.*

CONSIL. ADVERS. PESTEM. 41

o-
 a-
 a-
 o-
 ue
 f,
 es,
 to
 e,
 si-
 r,
 i-
 e-
 L
 e-
 n-
 r-
 -
 s.
 -
 li-
 n.
 n-
 -
 t.
 e
 .

farin. fœnigr. lim. an. unc. un. sem: medulle
 panis subtiliter confractæ unc. duas, sem. ihe-
 riaca drach. sex. opii scrup. un. Croci scrup.
 sem. fiat pro Cataplasmate pulmentum. Non
 autem hic consummata expectanda matura-
 tio, sed acceleranda aperiatio: ulcerisq; sordes
 unguento abstergenda *Egyptiaco*: incar-
 nandum verò *Apostolico*, *Gratia Dei*, vel
 eo, quod à palma nomen habet, emplastro.
 Nec tamen properanda occlusio, sed aliquo
 usque differenda: imò vomica iniecto piso ad
 tempus alenda. *Castrenses* chirurgi, ob nume-
 rum decumbentium, inopiam verò medica-
 mentorum, infra bufonem revulsa cute seta-
 ceum faciunt, & *bellebori nigri* radicem bu-
 tyro illitam induunt, plurimumq; proficiunt.
Bubonum ferme semper comites *carbunculi*
 sunt. Sicut igitur illi suppurari, ita hi debent
 uri, aut secari. Quare *ambrax*, qui *Car-*
bunculus malignus & *Iridicolor*, profundè
 cauterisandus: aut si ignem ager horreat,
 phlebotomo undiq; pertundendus, exprimen-
 dusq; humor: mox insternendum unguen-
 tum, quod constat calcis extinctæ, sulph. i-
 gnem non experti, an. unc. sem. nitri. pulv.
scabios. tutie prepar. an. drach. duas. *theria.*
 drach.

drach. trib. opii scrup. sem. & ol. lilior. alb.
 Ne verò serpat seseque proferat Carbo, ex
 bolo defensivum in circuitu collocandum:
 ulcus mundificandum, abstergendum,
 cunctanterque ad cicatricem ducendum.
 Demùm, si uspiam, hic maximò opus est
 exquisita videlicet ordinatione, & pertenui,
 quæ acutissimis debetur morbis. Idcirco
 boni succi cibi, quibus semper quid acidi
 admiscendum, pauci illi quidem, sed crebrò,
 (propter coctionis imbecillitatem, & virium
 in tanto morbo prostrationem) offerendi.
 Vinum album tenue, cum passulis optimè de-
 coctum, & citri succo nonnihil aromantisa-
 tum, exhiberi poterit innocuum. Po-
 stremò symptomata cum Pesti supervenire
 soleant, urgentia hæc, variaque sic compe-
 scenda. Animi deliquiis, hinc admodum
 frequentibus, extremorum frictionibus,
 ligaturis, succurrendum. Syrupi quoque
 de succo scordii, scabiosa, tunicarum,
 è citri item cortice, & ipsius acore, aran-
 tiiisque, crebrò ori instillandi, quibus etiam
 illinendi carpi, admistis speciebus cordiali-
 bus: unde quoque confieri potuerunt Epi-
 themata cordi. Ferrori autem, &, quæ hunc
 comi-

comitatur, siti, refrigerantibus & humectan-
 ribus adversandum: confert comestum can-
 lium lactuca conditum: item converse flor-
 borrag. rosarum, violarum. Hoc nomine,
 os, passularum, hordei, & melonum de-
 cocto, multoties eluendum. Lingua sca-
 bricies, pannis aqua & succo acetose im-
 butis, abstergenda: glyzyrize radix man-
 denda; semina citoniorum simplici a-
 qua macerata; aut sempervivi tusa fo-
 lia, palato continenda. In appetentia, oxy-
 saccari, liminum, arantiorum, & , què
 è rosis paratur, succo, medendum. Vo-
 mitui verò naturam ladenti frenum inii-
 ciendum, cataplasmate ex palmulis, ma-
 licorio, gallaque, potissimum è corticibus
 fraxin, ipsiusque foliis. Alvi proflu-
 viis nimis obviandum clysmatis adstrin-
 gentibus: inductis pariter ventri, eius-
 dem facultatis oleis. Amylum sorbi-
 tionibus exhibitum, hoc loco existit utilis-
 simum. Doloribus capitis, vigilis, delirio,
 cum idem subiectum, eandemq; causam so-
 la vehementiâ differentem, habeant, iisdem
 adversandum. Proinde, ex aqua rosar. cum
 bofo, vel etiam posca admovenda frontalia;
 quibus

quibus vaporum ascensus pellitur: cuius
 motus similiter ligaturis & frictionibus ad
 extrema dirigendus. In capitis dolore vehe-
 mentiori, raphani radix cum sale tusa occi-
 piti adhibenda. In requisitis autem deliriis,
 caput totum unguento alabastrino insungen-
 dum. Somnus, pedum lotionibus, un-
 gento populeonis, nenupharino, aut medica-
 mento etiam aliquo hypnotico, nempe Philo-
 nio Rom. aut Nicolai requie, conciliandus.
 Sin veterius obrepat, ager sternutamentis,
 pilorum villicatu, & aceto naribus admoto,
 excitandus, gratisque colloquiis, & spectabi-
 lis pervigil prestandus. Cum autem in ta-
 libus quid verè urgeat, & agendum requi-
 rat (ne per ignorantiam fortè critica ipsius-
 que natura præpediantur, cum summo di-
 scrimine) excretiones, peritorum Medico-
 rum accersendum iudicium: quos Magi-
 stratus muneribus & honoribus invita-
 tos, habeat certos conductitios, ut & chi-
 rurgos. Non enim omnibus hæc accepta,
 & tuta provincia est, neque cuivis Achilleus
 qui hic requiritur, animus: neque se habet,
 ut quidam existimant. Figridis instar,
 pestis: quam fugientes sequi: insequentes
 verò

CONSIL. ADVERS. PESTEM. 45

verò fugere perhibent: musca potius pra se
fert impudentiam, adsultu suo nemini pro-
pitia. Sed haec, Vobis Patroni, Ami-
ci, nostrae Musae, ut ne conturbata, luben-
tes exararunt. Incolumes porrò tuea-
tur, curet saucios, nosque o-
mnes seruet Salva-
tor Iesus.

DE

JOHANNIS
JESSENI
à JESSEN

De
MITHRIDATIO
&
THERIACA
DISPUTATIO.

DE

DE MITHRIDATIO, & THERIACA
DISPUTATIO.

CAPVT I.

Auctores nominat & appellationum
rationem tradit.

Sicut hominum malefico-
rum & monstrorum do-
mtores eversoresq; Her-
culem: latronum trucidato-
rem, & mundo pernicioso-
rum perpurgatorem amulum Theseum, for-
tissimos Heroës antiquitas laudat, ita ob di-
uinam magis, quam humanam vim presen-
tissimam contra vitæ noxia omnia, inter a-
lias generi humano salutare antidotos, qua-
si reges quidem, Mithridatium & The-
riaca à bis mille annis ferè regnum obtinent.
Mithri-

Mithridatii Ponti regulas Mithridates
excogitator, cuius, inter alias, descriptionem
Pompeius Magnus, devicto Ponto, Romam
detulit, nobilissimog₃ hoc spolio triumphavit.
Dubites, victorine id felicius, an victo con-
tigerit gloriosius? cui sic! Vita licet & regno
immortali nomine non tantum Roma, sed ubi-
bique regnare contigit. Huius antidotum
Andromachus Senior, Neronis Medicus,
plurimum auxit, & mutato nomine Theria-
cam dixit. Quamvis ante Mithridatium
(ne quis turbetur) ita nuncupatum, veluti &
Nicandro Galenoque ea omnia, quae potu,
vel morsu illata venena necant, ita dicta re-
media. Sola verò deinceps semper Andro-
machi compositio peculiariter appellata The-
riaca à θυρία voce, quâ Græci fera animalia
cuncta vocitant: inter quæ, cum pars maxi-
ma serpentes sint, Theriaca, quod horum po-
tissimum medeatur morsibus, Galeno dicta
videtur, cum rectius fortassis à careo θυρίε
seu viperæ compositionem hanc ingrediente
sit denominanda. Repudiatis enim venena-
tis aliis, Andromachus inter serpentes, minus
exitiales vipers, ut quarum malignitas præ-
paratione & correctione non parum oblite-
retur,

DE MITHR. & THER. DISP. 49
retur, delegit. Sunt marassus, thirus, vipera e-
iusdem speciei nomina: e qua sola vipera ab
Andromacho, Galeno, & ceteris vetustiori-
bus Theriaca scriptoribus ad hanc antido-
tum quaesita. Unde cum Leoniceno contra-
novatores, nec ex Aegypto thirum ignotum
Europa serpentem accersendum: nec alios
troiscos, thiri carnem supplentes quales ex
vivo sulphure & oxymelite Conradus Me-
dicus Zigurinus lib. 2. Epistolarum somniat,
excogitandos sentimus. Nunc, quam e-
pluribus in compositione dictar. antidot. re-
tinenda scriptio, videndum.

CAPUT II.

Sequendas in compositione veriores
antidotorum descriptio-
nes patefacit.

Mithridatii lib. 2. & Theriaca lib. 1. de
antidotis varias Galenus recitat de-
scriptiones. Mithridatii tres extant primariae,
quarum una Andromachi; Antipatri &
Cleopatri altera; Democрати tertia, jambico
carmine decanta, ascribitur. Hec in usu fre-
quentior, quam & Paulus tanquam commu-

C

nem,

50 JESSENI à JESSEN
nem, & Mitridato olim familiarem, suo
inseruit Compendio, mancam tamen, &
διὰ τοῦ τίτλου. Præter quod enim agarici,
& croci oblitus, in reliquorum quoq; simpli-
cium ponderibus plurimum variat. Eidem
Damocratis confectio- ni lib. 5. sui Canon. A-
vicenna favet, se d. quasi imperfecta hermoda-
ctylos aliq; admiscet, qua ne agrestis etiam
hominis ventriculus concoquat. Quare sup-
positio neglecto foetu, à Galeno prodictum &
laudatum agnoscamus genuinum. Hoc ipso
etiam consule, non aliam Theriaca confectio-
nem, quàm ab Andromacho heroico carmi-
ne, ideo, ut facilius memoria haberet, diffici-
lius autem ordinem amitteret descriptam, à
filio pedestri oratione explicatam, ab Avi-
cenna etiam dicto loco retentam, sancte se-
quamur. Illa 54. ingredientibus, hæc 80. sim-
plicibus, secundum artis regulas non verò
absq; ratione, ut perperam Fallop'ius censuit
composita aut idotus. Cuius compositio-
nis necessitatem, & usum indi-
care iam proximum
est.

☉☉☉

CA

CAPUT III.

Causas pluralitatis ingredientium
reddit.

Etsi non temerè multiplicari entia velis
Philosophus, cùm quò simplicius, tantò
perfectius omne: ipsi quoque Medici frequē-
ter simplicibus sint contenti. Adhac, Plinius
non cerata, collyria, & antidota, parentem il-
lam ac divinarum rerum artificem, naturam
producere: sed officinarum & avaritiæ com-
menta esse scribat: nihilominus olim iam
Medicos ut medicamenta efficacius age-
rent, & pluribus affectibus succurrerent,
mistiōni operam dedisse, Scarbonius Lar-
gus testis est. Quemadmodum enim cetera
artes materiam, quā utuntur, preparant &
operi commodiorem prestant; id quod in
pigmentorum confectiōibus pictores consue-
vere: ita & ars medica è plantis, animalibus,
metallis, simplicibus, mista inchoat, facul-
tates quasdam delendo, occultando, alias-
que excitando, & vehementiores reddē-
do, vel etiam temperando, novas for-
mas excitat, ut hoc pacto unicuique cor-
pori & temperatūra, morboque proprium

C a

præsto

praestò remedium; idq; quidem specie unum
 existat, virtute autem multiplex. Hac impel-
 lebat non solum necessitas, sed invitabat quo-
 que commoditas. Cum enim aliud esset, quod
 viperæ morsum sanaret, quod scorpionis ietui
 mederetur aliud; aliud quod hausto aconito,
 devorato gypso adversaretur: quæ hisce o-
 mnibus par esset, multa in unum compege-
 runt massam. Hac de causa Mithridatium,
 quod è pluribus, membris principalibus sub-
 venientibus simplicibus compositum, Aphro-
 dissiensi multiplici non commendatissimum.
 Dictamnus enim, ut Langius in Epist. habet,
 corroborat, enpatorium iecori gratum, leni
 scolopendrium, petroselinum ventriculi ori-
 ficio, hyssopus pulmone, enula campana renib.
 salutaris, ruta intestinum laxum firmat, cere-
 brum gentiana corroborat, seseli vesicam.
 Theriacam Scaliger ex veneno, & iis quæ ve-
 neno adversantur, compositam, atq; sic è duo-
 bus extremis quiddam medium arte effecta;
 ratione veneni, peculiari cognitione vene-
 num appetere, eo se involvere, secum adduce-
 re 33, exercit. scribit. Trincavell. autem, Mi-
 thridatium & Theriacam cum non ex iis
 solum, quæ venenis resistunt, verum ex aro-
 matibus

matibus in super calfacientibus, digerentibus, aperientibus & roborantibus composita, non tantum in venenatis affectibus, sed in diuturnis quoque viscerum infirmitatibus utilia asserit. Et Fallopius, utimur his, inquit in omnibus fere affectibus, antidotis; quod in ipsis multa vires, unde plurimae resultant actiones.

CAPUT IV.

Illustrandis nonnullis dubiis, & asserendis veris occupatur.

Cum non desint, qui hodie urgent, has haberi posse multis de causis integras antidotos: imò licet datis, diversis tamen nequaquam morbis affirmant idoneas, ipsa experientia contradicendum. Theriaca quidem nos carere optima aperte Fallopius pronunciat. Idem de materia medica si quis alius ad prime meritis Matthiolus comprobat, dñ lib. 1. super Dioscoridem commento, de hedi chroo cap. iam dudum nos legitima Theriaca compositione, myropolarem depravatione caruisse prodit. lib. verò sexto cap. 40. hanc Verone apud Franciscum Calzolarium, ad campana signis, legitime confectam, venalē iacet.

Sanè quicquid circa has antidotos dabii olim fuit, id non solum per Sylvium, Odium, Marantam, & aliorum ingenia decimum, sed & facilima componendarum ratio, opificibus demonstrata; ita ut non in Italia solum, sed ubiq; gentium, mercatura beneficio, elaboratissima possint confici. Id quod multo iam annos Vranslavia D. Casparis Butneri singulari industria comperimus. Neq; tamen hic fraus fallat omnibus Magistratibus imitanda Augustissimi Senatus Veneti circa harum antidotorum dispensationem sollicitudo & cura, qua ea fides his antidotis apud exteros quoque parts, ut sub veneto titulo alie decipiunt adultera. Unde continuo vel incusandus dolus est, aut temerarius culpandus usus, si quis expectatione frustetur. Verum datis veris his, & per certa iudicia comperitis, non tamen ha (opponunt alii) contra plurima morborum genera preciosa futura antidotiva gentilis Avicenna interpretes instat: non similes, sed diversi, item contrarii existunt morbi, quibus singulis proprium debetur remedium. Hoc sine tot apud Galenum simplicia, tot ex his cōposita, qua frustra omnia si unius foret Mithridatis sufficiencia.

Con-

Concedimus sanè, singulis morbis à natura
 singula data remedia: at *Mithridatium* &
Theriaca tot constituunt simplicia, ut si
 proposita non recusaret brevitatis, hac emen-
 dandis humoribus, roborandisque partibus
 omnibus idonea existere contra incruelos
 facile obtenturi simus. Sed urget adhuc
 cum *Aristotele Gentilis* subtilitas. Actio
 omnis & passio proportionem, quæ in mole
 vis quædam est, supponit. Dosis *Theriace*
 raro *fabam* excedit *Aegyptiacam*, quæ
 paulo plus *drachma* est: hæc duabus constat
 massa partibus, una specierum, altera mel-
 le, equalibus. Iam, *piper nigrum*, exempli
 gratia, ciente medetur; at illius *drach.* 6.
 integram duntaxat subeunt compositionem:
 quantum huius in unica dosi futurum?
 quomodo sic proprium venenum adortu-
 rum? quomodo devicturum? num aliter,
 quam si *infantulus* humi repens audacissi-
 mum ad certamē provocaret militem. *Mer-*
cenarius in super medicamentum etiam mor-
 bo equale nil valere contendit, quod actio à
 proportione maioris inæqualitatis proveniat.
 Hic statuendū, actionē non solum *Theriace*,
 sed simul cooperanti nature nostre acceptam

C 4 feren-

ferendam, quæ Philosopho motus & omnis actionis principium; Hippocrati morborum medicatrix, à nomine unquam edocta, uno aliquo per sepe instrumento, industrii opificis exemplo ad diversas actiones, rursum aliquando diversis ad unicam operationem utitur: unde huiusmodi medicamento ex mistione similari reddito, naturam ad contrarios etiã proterendos & fugandos hostes feliciter usurpare, ipsa experientia quotidie attestatur. In morbis enim propulsandis, nec omnia per se natura potest, nec item remedia valent: hæc naturam iuvant, quæ vicissim remedium vim adauget. Et quanquam qualitaturn opera plurima peragat, non tamen pauca, etiam sine his, perficit. Eiusdem enim caloris beneficio carnem, & ossa, gignit. Unde manifestum, qualitates, non prout vires ferunt, agere; sed quatenus à natura superiori magistraregantur. Et hinc, priori de fetus formatione lib. Galenus sic loquitur: actiones, quæ in natura fiunt, quædam manifestas habent causas; quædam verò occultas & inexplicabiles, soli Deo auctori notas. Rectè igitur Scaliger: qui omnia ad elementorum qualitates referunt, quid aliud sunt, quàm elementa?

Suffi-

Sufficiat nobis experientia, cui prima debetur fides, didicisse, ubi alia remedia, vi morbi superata, nihil contulerunt, has antidotos super omnem expectationem vires suas exeruisse. Sed nunc de horum viribus.

CAPUT V.

Vires utriusque antidoti particularius indicat.

Duae sunt principales Mithridatii, & Theriacae facultates; una sanos preservare; altera agrotos restituere. Non utriusque vis tamē eadem est, uti id quoque lib. 2. de Antidot. Gal. admonet, dum ad quaedam mithridaticam compositionem aptiorem comendat. Sunt enim tres Galeno antidotorum differentiae; nonnulla veneno epoto opem ferunt; alia venenatis ferrarū moribus auxilio sunt; alia denique ex mala victus ratione morbis resistunt. Mithridatium Galenus contra venena universa imprimis, & omnes interiores corporis humani affectus efficacissimum: Theriacam autem ad viperæ & aliorum venenatorum morsum prestantiorem profectur. Utraque antidotus non valetudinem tan-

eum, quæ in humorum consistit proportione,
 eueri, sed & senectutem, quæ caloris imminu-
 tione & sanguinis sorditie provenit, facilius
 diuque viridem prestare possunt. Absu-
 munt enim humores superfluos, refrigera-
 ta exalfaciunt membra, naturales corro-
 borant virtutes, ut paratiores sua subeant
 commendata munera. Quanto enim ven-
 ter calidior fuerit, tanto expeditius cibos
 concoquet, vena sanguinem promptius gi-
 gnet, iecur biles secernet: atque sic dese-
 ratum sanguinem cor suscipiens, ipsum de-
 inceps universo corpori salutarem impertiet.
 Eadem moderatè foras excrementa propel-
 lunt, non tantum crassa illa, ciborum reli-
 quias, sed subtiliores quoque per urinam, sud-
 ores & insensibilem transpirationem.
 Hinc appetitus integer, halitui oris gra-
 tia, menti alacritas, & quod maximum
 perpetuum quoddam vite ver, atque in-
 uenta. Quibus de causis horum quotidianus
 olim apud principes viros usus. Postea, cum
 sint, quæ in morbis & anxios Medicos redde-
 re, & egros ipsos, nisi maturè & caute subue-
 niatur, subito evertere, aut in novos saltem
 affectus precipitare assolent, dolor, vigilia, in-
 anitio

anitiones, omnibus his feliciter dicta antidoti
 opitulantur. Capiti dolenti à frigida causa
 Mulbridatii, aut Theriaca antiquioris: ab
 affectu calido recentioris fomentū medetur,
 qua par in dentium quoq; & pectoris dolore,
 ratio est. Vetriculi, intestinorū, renū, & ve-
 sica tormina epota placāt; iuncturarum dolo-
 ris mitigant: somnum nuper confecta, relega-
 tis vigilis, suavem faciunt. Deiectiones alvi
 erebras potenter sistunt: vomitus compescunt,
 sanguinem, quocunq; irruat, figunt; catharros
 in pectus proruentes intercipiunt, dysuriam
 adimunt; fatum, ne prematurè excidat, su-
 spendunt. Contra, hamorrhoidas & mēstruas
 aperiunt; secundinas pellunt; lumbricos in-
 terficiunt, calculos confringunt, regionum
 morbum, sive ab obstructione, aut veneno or-
 tum, item hydropem omnē tollunt; phisim in-
 incipientem vincunt; convulsionibus non mi-
 nus, quā membrorū resolutionib; subveniunt;
 fascina solvunt; vegetā venerē efficiunt; epi-
 lepsia mirè resistunt; vitia cutis universa ex-
 tergant. Articularibus morbis, si aliud quic-
 quam, ha medentur antidoti. In his enim
 cum quin q; requirantur, superflui in corpore
 existētis humoris consumtio; illius, qui fluxie

evacuatio fluentis, retractio, doloris lenitio, &
 affectarum partium roboratio. Omnibus hæc
 sufficiunt indicationibus antidoti. Maxime
 verò, inquit, lib. de Theriaca ad Pisonem cap.
 15. Galenus, proderit Theriacam talibus, sa-
 nis adhuc, frequenter bibere, quod superfluos
 humores consumat, totamq; corporis intem-
 periem corrigat. Nam etsi alia medica-
 menta, que podagrici in remedium dolorum
 bibunt, fluxiones ad pedes fieri prohibeant,
 superfluos tamen humores non consumunt;
 sed potius maius aliquando damnum accer-
 sunt. Et paulò post, inquit, excutatas à melan-
 choliæ graves curas, multoties sumpta, ex ani-
 mo pellit; perinde, ac si è splene ac reliquis
 membris atram bilem exurgerent. Quotidia-
 nis febribus boli forma cum saccharo devo-
 ratam, aut in aqua vitæ dissolutam haustam
 mederi, Paræus expertus est, qua & sacerdo-
 tem à quaterna liberavit Lusitanus. Ean-
 dem Forestus, ante accessionem, ad sudorem
 movendum, pellendumq; rigorem propinat.
 Concoquit & maturat utraque hæc antidotus
 Guidoni. Thalgantio sordida ulcera emun-
 dat, carnem & cicatricem glutinat. Paræus
 ad eliciendam è virulento morsu saniem ap-
 plicat.

aliud presidium tam magno malo restitisse.
 Et autor lib. de usu Ther. ad Pamphil. refert,
 Aelianum Medicum praestantissimum, Italia
 gravi peste grassata, cum caetera nil confer-
 vent, maximo successu solius Theriacæ usum
 imperasse. Fuit hac omnium inde usq; con-
 stantissima semper sententia, quibus tot ferè
 unicus Iulius Alexandrinus, vir quidem si-
 ne exceptione doctissimus, publico & prolixo
 scripto contradicere, & Theriacam vim nullã
 contra pestem obtinere inficias ire ausus est.
 Nam pestis, inquit, omnium confessione (ut
 paucis multa comprehendamus) febrem ha-
 bet putridam: Febris passio calida, simulq; sic-
 ca, frigidis humidisq; eget remediis; putre-
 do autem, cum ab extraneo fiat calore, &
 excedente modum humiditate, frigida & sic-
 ca postulat auxilia. Cum enim ex ipsius
 morbi essentia curatoria petantur indica-
 tionis, semper in peste febrilis calor, ma-
 ior putredinis, huius ut cause, illius autem,
 ut morbi habenda erit ratio. Quod abstra-
 ctiones, quæ putredinis causa sunt, attinet,
 eas, ubi ex pravo vitu oborta pestis, adesse
 concedit, abesse autem, ubi ex Aëris
 corruptione genita. Quanquam autem
 putre-

DE MITUR. & THER. DISP. 63

putredo illius efficacia sit, ut unico die tollat, venenum tamen esse negat. & frustra putredinem venenum constitui affirmat, cum per se id prestare valeat. Aërem in super putrefieri, ita ut celerrimè occidat, et si non negat, ob id tamen venenum fieri dubitat, asserique inepte, dicitur, ex tali aëre in nobis venenum gigni, cum verò similis sit, ex putredine putredinem excitari, introducta scilicet in patiente eiusdem generis forma cum agente non diversa. Pesti quoque putredinem non venenum non inesse, à consueta curandi forma, qua exsiccatione nempe & de obstructione peragitur, deducit. Postremò veneni naturam à pestis conditione diversam, à diversissima virorumque actione confirmat. Quibus pertractatus, ut Theriacam pesti minimè adversam ostendat, temperamentum & facultates ipsius examinat, valdeque calidam monstrat. Post ita colligit, vel Febris, vel ratiōne hanc efficiētis putredinis, vel virium causa profutura Theriaca. Horum autem nullius ratiōne convenire infert. Nam ratiōne putredinis: si enim plus iusto utamur succis, in pestilentem heticam
 praci-

precipitari: propter caliditatem febris nequaquam
 conducere: deinde virtutum medica-
 men non iudicare. Postremò, ratione veneni
 Theriacam non prodesse, quòd hoc illi nequaquam
 inesse ostenderit. Hisce Alexandrinis
 prima quidem fronte speciosis sic respōdemus.
 Et primò quidem, venenum pesti, qualecun-
 que etiam illud sit, non inesse, haud inviti ipsi
 annuimus: quia verò, tam celerrime eius putre-
 do interimat, nulliq; parcat, aequalem ve-
 neno efficaciam ipsi tribuimus. Cumq; omnia
 putredinem evincentia eludat auxilia, fortio-
 ribus, qua tanta illius adversari possint viru-
 lentia, egereremediis rectè putamus. Quà
 gitur ratione Theriaca venenis, vi pestem su-
 perantibus, contraria, eadem & excellenti
 pestis putredini inimica futura est. Resistunt
 n. ut Aristoteles inquit, putredini siccaia:
 Talia autē pestifera putredo postulat valida:
 quo nomine prodesse Theriacam omninò cen-
 semus. Fatemur equidem, magis calfacere
 Theriacam, quam febris, putredinis huius
 socia, ferre videatur. Sed tanta est exitiosa
 putredinis feritas, ut febrem quoad tenus au-
 xisis praestet, dummodo ea consequamur, un-
 de maius speremus invamen. Nocere enim
 sep̄s

sapè, ut magis iuvent, quotidianum Medicis.
 Quamquam & refrigerantibus quibusdam
 admistis remediis Theriacæ excalfactioni
 nos posse occurrere, ex Galeno novimus. Te-
 nendum autem, non propter id tantum, quod
 exsiccet, Theriaca, huic pestifera reluctari
 putredini: sed simul ob occultam quam con-
 tra causas corpori nostro inimicas, ex eius
 compositione resultantem, & in aliis exsiccantibus
 minus presentem obtinet facultatem.
 Hinc consideranti mihi omnia pestis virulen-
 tia contranitentia medicamenta, nulli quod
 Theriaca anteponendum inventum. Quam-
 obrem sic concludo: quacumq; præservant au-
 xilia eadem & curant. Theriaca à peste præ-
 servat. Ergo & hanc curat. Quod ego velu-
 nicum contra Alexandrinum satis firmum
 & evidens posuim argumentum sentio. Sed
 ad rectum usum transeamus.

CAPUT VII.

Rectum utriusque Medicamenti
 ulum tradit.

Inutile omne remedium est, imò noxium,
 nisi rectè administretur. Cum igitur non
 omni-

omnibus omnia, neque quovis tempore, quantitate, & eodem modo oblata conveniant, verum usum horum paucis determinabimus. His certe qui media sunt aetate & calidius temperamentum obtinent, regione calida degunt, maxime verò pueris & gravidis perniciosas has antidotos Graeci & Arabes unanimiter dicunt. Verum cum careat lege, quod necessarium, ubi cunque fugientis vitæ retinenda urserit necessitas, magis commodum, quam damnum ex horum usu sperandum iudico. Et licet inter reliqua anni tempora aestas importunior sit, ubi tamen adhiere requirens, idem iudicium esto. Quo autem morbi tempore his utro & feliciter uti liceat, dignior consideratio. In morbis enim, ubi humorum velut causarum requiritur concoctio & expurgatio, ante non exhibenda. Quamquam & in aliis morbis concoctionem non requirentibus, universo prius consulendum, cum omnibus verè Medicis iubemus. Particularius autem, quo die exhibenda, si qua fuerint morborum accessiones ostendent: quarum principium, augmentum & statum evitare, eligere verò declinationem convenit

venit, aliquando & hanc mittere, si mor-
bum habere contingat intervalla. In ce-
teris agritudinibus, uti quoque integra vale-
tudine matutinum tempus ob ieiunium ido-
neum magis astimamus. Ab hac lege e-
xempti sunt, quos bestia percussit, toxicum
corruptit, aut pestis infecit: ii item, qui stupe-
faciente egent, quibus cum in mora pericu-
lum, celerrimè succurrendum. Si ulla ve-
rò ars coniecturis nititur, ea ars Medica est,
qua si suspicam magis, circa remedium quā-
ritatem suspicax est. Recentes n. cum stupefa-
ciant antidoti exoleta calfaciant, nimia quā-
titate noxia. Difficile autem in omni re me-
dium reperire. Tamen si ve semel aut plu-
ries exhibenda, tutius erit in defectu, quā
excessu peccare: cum ille suppleri possit, hic
non amplius deinceps nostra sit potestatis. Si
quis tamen audax esse vult, id ne venenis, &
ubi maturè facta opus est, permittimus. Quā
autem morbis aliis & hominib. horum prisci
constituerūt mensurā, Aetius & Aetianus
produnt, qui maiore quantitatē illi ascribūt,
qui morbo frigidiore, longo & periculosiore
detinetur, quiq; temperamenti frigidi, etatis
puella, et in regione frigida: minorē cōtrario.

Huidem

Hi idem sepius & plurimum Theriaces senti-
 bus dandum iubent. Vnius drachma pon-
 dus singulis vicibus Auctuarius decernit:
 Melancholia laborantibus assidue propinat:
 Tussientibus sanguinem, recens tamen ad fa-
 ba Egyptiaca quantitatem mane, & vespere:
 quo pondere & Galenus lib. 5. Methodo.
 cap. 13. in Romana illa utitur foemina: quam
 fabam libri de ponderibus & mensuris autor
 obulum & semissem pendere scriptor reli-
 quit. In diuturnis affectibus & venenis Au-
 ctuarius ad ponticae nucis pondus ascendit. In
 peste Paulus bis die assumendam iniungit.
 In hydrophobia iugiter hauriendam Auctu-
 arius. Podagricis frequenter usurpandam of-
 fert Galenus. Superest utendi modus. Harum
 antidotorum si consistentia spectetur, crassior
 est, quam ut possit bibi: liquidior etiam, quam
 ut possit devorari. Graeci liquidas magis, so-
 lidas Arabes propinant, quae & apud nos
 (propter amaritudinem puto) usurpatior ex-
 hibendi ratio. Hic sumentis mos, morbi na-
 tura & affectus locus attendendus. Sunt qui
 ad dolorum deglutiones quasi strangulan-
 tur: alii contra bolos admittunt, potio-
 nes evomunt, plures facile utramque ferunt.

Ubi

Ubi exsiccationem morbus postulat, solida; ubi humectationem, liquida conferant. Pariter si in prima corporis regione malum confederit, bolus, ubi in alius, haustus utilior. Quomocunque autem offeratur, illo paranda erunt medicamento, quod morbo ipse una advesetur, & aliquam, si fieri possit, habeat cum laborante particula $\sigma\upsilon\mu\pi\acute{\alpha}\delta\epsilon\iota\alpha\upsilon$. Id quod & a priscis fabricatum Medicis, tussientibus sanguinem in solidaginis decocto Theriacam Galenus exhibuit: cum vino vulneratis à feris: anhelosis cum aqua mulsa. Ligenosis cum aceto mulso: nephriticis cum petrosolini, Hydropicis cum sisari decocto. Aetius in vocis vitio cum tragacantha & vino mulso: Paulus intestinorum affectibus, cum aqua calida, aut etiam rhei decocto. Auctuarius in intestinorum ulcere cum aqua Sumach: in epilepsia cum oximel scyllit. Avicenna contra canis rabadi morsum, cum cancerum fluvialium cinere: contra Scorpionis ictum cum vino: contra flatum cum crimini pulvere: contra morbum regium cum asari decocto: contra longos lumbricos cum

abor-

abrotano: contra lepram & elephantia-
sin cum sero lactis. Quae & nobis in affe-
ctionibus curandis imitanda ratio. Atque
hoc de Mithridatis & Theriaca nobilitate,
rectoque usu, per summa capita, di-
sputationis ergo scripta
sunt.

JANI

JANI
 MATTHÆI
 DURA-
 STANTIS,

DE
 ACETO SCIL-
 LINO,

ATQUE
 ALOE,
 TRACTATUS DUO.

WEN-

WENCESLAO
MAGERLE à SO.
BISSKO,

AD JUDICIA REGNI
BOEMIÆ PROVINCIALIA
ORATORI VIRO OB PRU-
DENTIAM PROBITATEMQUE
nobili & honorando,

D D.

JESSENIUS.

JANI

7 A N I

M A T T H Æ I

D V R A S T A N -

T I S

P R O E M I U M .

I quidem (ô can-
 dide , benigneque
 Lector) inutilissi-
 mum quoddam
 huius operis sub-
 iectum, quod scillinum acetum est,
 esse censueris; ambo, priùs quàm ad
 perorationem deventum sit, malè,
 neque operi, neque mihi, precator;
 de optima maximaque, Antidoto;
 & breviter, & indistinctè, & diluci-
 dè, omnia dicturo. Quamvis enim,
 D tenue,

tenuē, & vilissimum, fortasse quidpiam id genus Antidotum videatur; extenuibus, ac vilissimis rebus, aceto, scillaque compositum, non tamen ob id, tenuem, ac ignobilem, ab eius usu humana, cum valetudo, tum vita, consequitur opem. Ut proinde nostrarum Poetarum Coryphæi carmen sic concinant.

*Virg. 4.
georg.*

In tenui, labor, ac tenuis non gloria.

*Arist. 5.
ethic. 16.
Hipp. in de
lege.*

Cum namque, alia secundum veritatem, alia secundum opinionem, proba, vel improba, Aristoteli sint, quarum Hippocrati, illa scire, hæc ignorare, nos faciunt, profecto, vilem quandam rem, scilicet ipsum acetum, ac eius essentiam esse, præsegerit opinio; veritatis autem contra eiusdem essentia, effectus, ac vires, maximum, & efficacissimum, quidam, existere, sole clarius demonstrat. Tanti namque scillinum ipsum acetum ad sanitatem, ac vitam, diutissime pro-

mè producendam, ponderis est: ut Galeno autore; tum eius autor, Pythagoras; & integrum de eo volumen condiderit, & ad decimum septimum supra centesimum, sua ætatis annum, integer, ac nulla unquam adversa valetudine tentatus, vitam produxerit: tum denique, & non solum omnes Romanorum Imperatores eo salubriter usi fuerint, verum etiam, quicumque fuerint eadem usi, longa vita futuri sint, ac eorum extrema integra ad finem sint permasura.

Plin. lib. 9.
cap. 5.

Gal. 52. de
medicin. f.
p. 248.

Gal. ibid

Gal. inib.

Divisio.

Cum triplex sit in adipiscenda rerum scientia via, scilicet, demonstrativa Hippocrati, divisiva Platoni, compositivaque Aristoteli: ego quidem, extremis in præsentia relictis, adque mediã gressum dirigens; librum hunc in tria dividam capita, quorũ, primum scilicet ipsius aceti cõfectiões habebit, secundũ eiusdẽ, vires, & effectus, ultimũ ipsiusmet

exhibendi (quæ dōsis Græcis est)
 quantitatem atque ulum. De his
 autem enunciaturus ; primùm la-
 tino rei medicæ Autori, qui Plinius
 est, inhæsero; demum Arabibus Me-
 dicis; quorum præcipui, Mesues,
 Serapio, & Avicenna, sunt, po-
 stemò & Græcorum Medicorum
 optimis; qui sanè, Auētuaris,
 Aëcius, Paulus, Galenus & Dio-
 scorides.

CONFIRMATIO.

C A P. I.

DE ACETI SCILLINI, TRIPLICI COMPOSI- TIONE EX LATINIS Plinius.

V à latino rei medi-
 cæ Autore Plinio,
 sumatur initium;
 dicendum est, sic ad
 verbum de acci-
 scilli-

De Aceto Scill. atq; Aloe. 77

est) his
n la-
nius
Me-
sues,
po-
cum
cius,
DIO.
E.
).
JI,
SI-
edi-
nio,
m;
ad
cei
lli-

scillini confectioe cum quodam loco
fuisse locutum. Scillarum in Medici-
na alba est, quæ masculus; fœmina,
quæ nigra. Scilla, quæ candidissima
fuerit; utilissima erit. Huic aridis
tunicis direptis; quod reliquum è vi-
vo est, consutum suspenditur lino
modicis intervallis. Postea arida
frusta in cadum aceti quam asperri-
mi pendentia immerguntur ita, ne
ulla parte vas contingant. Hoc fit an-
te solstitium diebus XLVIII. Gypso
deinde oblitus, cadus; ponitur sub te-
gulis, totius diei solem accipienti-
bus. Post eum numerum dierum
tollitur vas, scilla eximitur, acetum
transfunditur. Hæc Plinius.

Plin. lib.
20. cap. 9.

EX ARABIBUS.

Mesues.

EX Arabibus autem Mesues sic
de scillini eiusdem aceti confe-
ctioe locutus est. Sumito laminarum
scillæ & propriè, quæ eius inter, cor-
pus, &

D 3

pus, &

pus, & cortices, media sunt) quam
 volueris, quantitatem. Eas, ligneo
 stilo, cui filium immissum sit, separa-
 rim consuto : & in umbra diebus
 quadraginta ficcari permittito. Eas-
 dem postea, & ligneo cultello in frustra
 redigito, & in singulas earundem li-
 bras octonas optimi aceti libras in vi-
 tratum arcti orificii vas iniicito,
 tum probè dictum orificium oper-
 culans, tum vas ipsum totidem
 40. diebus insolans. Postremò ea-
 dem excolato. Ubi opus fuerit, ex-
 presso utitor. Et, ubi festinationis ur-
 geat necessitas; in calidum cinerem
 calentemve harenam; non subito, sed
 alternis horis; vas immergito. Utq;
 Paulus inquit, eiusdem, scilla, minutia
 à veris initio ad aestatis finem in vi-
 treum operculatum, soliq; expositum,
 vas, immittenda sunt. Deinde ea-
 rum expressum exhibendum. Hac
 Mes. cap. de syr. Mes. as.

Serapio.

Aceti scillini confectio ex Diosco-
 ride.

De Aceto Scill. atque Aloe. 79

ride. Scillam albam, sumito, munda-
to, cultello ligneo concidito, filo traici-
to (taliter autem, ne segmenta simul
inhereant). Quadragintaque diebus
in umbra siccato. Eius, iam siccata,
minam unam capito, supraque eam
aceti, probi x v. libras fundito, vas di-
ligenter obstruens. Septuagintaq₃ die-
bus humescere sub sole finito. Deinde,
scillam detrahitto, probè exprimens, ac
expressam abiiciens, acetumq₃ in vase
reponito. Quidam autem, in singulas
scilla minas septenas aceti fundunt li-
bras, & excolant. Quidam, scillam
haud siccant, immò eam expurgant,
parq₃ eius pondus adiiciunt; sex ean-
dem mensibus demittentes. Quod, sic
sic confectum: aliis est longe validius.
Hac Serapio.

Serap. *Pa.*
7. cap. 3.

Avicenna.

Albam scillam, mundatam, ac-
cipito; ligneo cultello concidito; & fi-
lo taliter traicito, ne eius invi-
cem sese frustra contingant: quadra-

D 4 gin-

30 Jani Matthæi Durastantis

gintaque diebus sub umbra siccato.
Deinde: supra eorum siccatorum he-
minam unam, aceti boni, decem & o-
cto, libras proiicito: & vas probè ob-
struens, quadraginta diebus insolato.
Postremò, scillam exprimito, panno-
que excolato. Quipiam autem in sin-
gulas scilla hemnias aceti libras, sep-
tenas, ac semissem: iniiciunt. Alii
verò: sub umbro scillam non siccant:
sed eam mundant, & idem eiusdem
in aceto pondus commiscent, nec nov
sex ea mensibus sic permanere sinunt.
Quod, taliter confectum: aliis est lon-
gè validius. Hac Avicenna.

Avic. lib.
5. sum. 1.
tract. 6. c. 8

EX GRÆCIS

Auctuarius.

S Cillinum acetum hoc modo con-
ficitur. Scilla, quæ fuerit, alba, re-
purgata, & concisa: limo sic traicitur,
ut segmenta se mutuò non contingant:
& suspenditur in umbra per dies qua-
draginta, donec siccetur. Ex ijsius mi-
na, 118

De Aceto Scilla. atque Aloe. 81

na, in optimi aceti duodecim sexarios
mergitur, & vase diligenter obturato
octo dies sub sole madet. Post eum die-
rum numerum, scilla exprimitur, &
expressa quidem ipsa abiicitur. De-
fecatum verò acetum, transfunditur,
ac reponitur. Hæc ille. Actuar. cap.
propr.

Aëtius.

Apparatur acetum scillinum sim-
plicissimè hoc modo. Silla, repurgata,
& dissoluta, lib. quinque, Aceti sexta-
rios. XLVIII. sub canicula ardoribus
ad. XL. dies insolato. Ac utitur. Hæc ad
verbum Aëtius.

Aet. lib. 9.
cap. 27.

Paulus.

Habet acetum scillite: scilla, can-
dida, in minutias concisa, in umbra
diebus quadraginta exiccata, & rur-
sum purgata: minas sex, Aceti, boni,
xestas, XII. Sinito dies sexaginta: oper-
culatoq; vase ponito sub solem. Quibus
transactis: scillam expressam abiicito,
acetum verò excolatum in vase repo-
nito.

D 5 nito.

82 Jani Matthæi Durastantis

nito. Quidam verò scillam minam u-
nam in aceti xestis sex, alii autem
viridis Scilla idem pondus in ac-
tum: recondunt etiam usque ad men-

Paul. lib. 7 ses sex. Atque adhuc acutius. Hæc
cap. 11. ad verbum, Galen: simiola, Paulus
part. 10. agineta,

Galenus.

Oportet scillam montanam, libra
unius pondus capientem; dura cir-
cumcidere, & mollia minutatim con-
cidere, & aceti acerrimi sextarios o-
cto in vitreum vas mittere, atque ob-
turare, ac per triginta dies in canicula

Gal. in de caloribus, ut maceretur, permittere:
medic. f. p. Deinde scillam extractam exprime-
re. Hæc Galenus.

Dioscorides.

De aceti scillini confectura, duo-
bus locis, ac multiplici modo, locutus
est Dioscorides, videlicet, tam, libro
secundo, capite centesimo nonagesimo:
quàm libro quinto, capite decimo o-
ctavo, sermonem habens. Priore igitur

6117

De Aceto Scill. atque Aloe. 83

eur loco sic ad verbum habet. Sumi
solet scilla medietem, direptis vivorenis
runicis. Quod, frustatim conse-
ctum, coquitur; mutata sepius a-
qua donec ipsa nec, amaritudinem
aut acrimoniam habeat. Traiecta-
que lino, frusta: siccantur in umbra
ita, ut ne ulla quidem parte se contin-
gant. His scilla segminibus ad oleum,
vinum, aut acetum scillinum, uti-
mur. Hec ipse. Loco vero postero
sic inquit. Scillinum acetum hoc
modo fit. Scilla, qua candida fuerit,
expurgata, conciditur. Traiecta q,
lino, segmenta, modicis, ne se contin-
gant, intervallis, quadraginta diebus
in umbra siccantur. Mina eorum,
in aceti boni sextarios duodecim im-
mergitur. Et vase diligenter operto se-
ptenis diebus in sole madescit. Post
eum dierum numerum, scilla, eximi-
tur, Et expressa abiicitur: defeca-
tumque acetum, transfunditur, ac
reponitur. Aliqui scilla minam,
quinque aceti sextarius miscent. A-
lii, circa exiccationem repurgantes,

Diosc. lib. 2.
cap. 190.

84 Jani Matthei Durastanti.

Diosc. lib. 5
cap. 17.
Αναλε-
φαλαόω-
σις.

parem mensuram adiiciunt, & senis
mensibus macerari patiuntur. Hec
Dioscorides. Tot igitur, ac tales, sint
aceti scillini: tum latinorum Plinio;
tum Arabum, Mesuae, Serapioni, &
Avicenna; tum deniq; & Graecorum
Aetuario Aetio, Paulo, Galeno, &
Dioscoridi, confectiones.

Singulorum sententias perpen-
dens sermo.

Cum sanè plura sint in conscriptis
his aceti scillini confectionibus anim-
adversione digna; ideo nonnulla à me
iam consideranda, ac perpendenda;
hic veniunt.

Plinianas sententias perpen-
dens sermo.

Circa Plinianam igitur eius con-
fectionem tria sunt animadvertenda.
Primum tale sit. Scillarum ideo, non,
nigram, seu rubeam, sed candidissimã
tantum; scillino ipsi conficiendo aceto
utilissimam fore, vult Plinius; quod,
impensius illa, remissius hæc; sit, cum
Galeno, tum veritati; calida. Veritati
quidem:

De Aceto Scill. atque Aloe. 85

quidem; nam, ambas tales esse, com-
monstrat experientia, cui in investi-
gandis propriis simplicium medica-
minum temperamentis, est per maxi-
mè credendum iuxta illud. Opti-
mum sanè est per experiètiã discre-
tam medicamentorum facultate, in-
venire. In hac enim falli non possis.

Hac ipse. Galeno verò: sic enim habet
quodam loco ad verbum. Certum, in
tumq₃ non est: de tota medicamento-
rum facultate ex odore conicere.

Gal. 4. de
simp. m. f.
27.

Multò minùs de coloribus de medici-
narum virtutibus colligere quid va-
leas quippe: cum in singulis coloribus,
calida, frigida, humida, siccaq₃: repe-
rias. In quoque tamen singulatim ge-
nere, aut seminis, aut radicis, aut suc-
cis: ex colore indicationem quandam
liceat sumere. Vipote, cepa, scilla, vi-
num: quanto fuerint albidiora, tanto
è minùs sunt calida. Quæ verò sub-
flava, fulvaq₃: calidiora. Idem usu
venit, tritico, millio, ochris, phaselis, ci-
ceri: iridis, asphodelique, radicis: aliisq₂
compluribus. In quoq₃ enim genere in

D 7 univer-

Gal. 4. de *universum, fulva, flava, rubraque o-*
simpl. m. f. mnia, sunt albis calidiora. Vitanda i-
 23. *gitur sunt rubra scilla ob plurimam*
talium vehementiam. Nam omne ni-
mium natura constat inimicum esse.

Hip. 2. aph. *Cum autem duplici qualitate scilla i-*
 51. *psa polleat, videlicet, prima, qua cali-*
ditas est: & secunda, qua dissectio, pla-
nè vehemens, est Diosc. quo ad primam,

Dioscorida *asserenti vim, acrem, atque ferventem,*
 lib. 2. cap. *scillam habere (nam, acria Galeno*
 190. *calida necessario sunt, nec non ferven-*

Gal. 5. *tia vehementer calida) Galeno au-*
 meth. 1. *tem contra quò ad, secundam, non*
primam: affirmanti facultatem ad-
modum incidentem, non tamen ad-
modum calidam, scillam habere cum

Gal. 8. *planè secundi calfacientis qualitatis*
 simpl. 106. *ordinis esse censeatur. Quæ nanq; Se-*
cundum qualitatum ordinem non ex-
cedunt: leviter ab ipso talia dicuntur
esse iuxta illud. Elaterium, summè
quide amarum, leviter tamen cali-
dum est: ut ex secundo sit excalfa-
cientium ordine. Quocirca, non
 Gal. *rubra, sed candidissima, sint Plinio*
 ibid. *scilla*
 98.

scilla ob aceti scillini confectioem se-
ligenda. Nec non, tum montana, qua
potiores sunt, tum messis tempore col-
lecta, quòd eo tempore præcipuè vige-
ant. Secundum autem sit eiusmodi.
Solstitium duplex, æstivum, & hye-
male. Cum autem hoc illud sit di-
gnius (nam hyeme nobilior æstas)
utique, de hoc, non de illo, veritati
consonum est Plinium intellexisse.
Nam à digniori, Phil. teste, sit rerum
denominatio. Hinc enim, Poe-
tam, Oratorem, nominantes, latini,
Vergilium, & Ciceronem, Græci Ho-
merum ac Demosthenem, per ἀντονο-
μασίαν intelligunt. Adde præterea,
scillas ipsas, messis, non brumæ, tem-
pore, quod quidem illo, non hoc,
præcipuè vigeant, Galeno colligen-
das esse. Per messem autem, æsti-
vum, non hyemale, viget Solstiti-
um. Tertium verò sit huiusmodi.
Cum Plinius affirmavit. 48. diebus
ante solstitium, scilicet æstivum, a-
rida scilla frustra in aceti cadum im-
mergenda esse, profecto in maiis nonis,

Gal. in de
med f. p.
248.
Diosc. in
proam.
Gal. in di-
usu ther. a.
P.
in Gal. de
Ther. a.
Pamph.
Arist. i.
cal. 116.

hoc

ue o-
da i-
nam
eni-
esse.
la i-
sali-
pla-
mã,
niã,
leno
ven-
an.
non
ad-
ad-
cum
atis
Se-
ex-
tur
me
sali-
lfa-
non
inio
scill

hoc eſt ſeptima menſis maii die: id effi-
ciendum intellexit. Id autem ſic mon-
ſtratur. Quamvis æſtivum ſolſtitium

Aet. lib. 3.
cap. 174.

ſeptimo calend. iulias, id eſt, xxv. iu-
nii die, Aetio ſi: octavo tamen calend.
iulias, id eſt xxiv. iunii die: æſtium
quidem eſt Plinio ſolſtitium, ſic quo-
dam loco dicenti. Octavo calend. iu-
lii, longiſſima dies totius anni, & nox
breviſſima: ſolſtitium, videlicet æſti-
vum, conficiunt. Item alibi. Omnes

Plin. lib. 18
cap. 27.

geminorum, tam ſolſtitorum, bruma-
lis, ac æſtivi: quàm æquinoctiorum,
verni, & autumnalis, differentia,
ſunt in octavis partibus ſignorum.
Bruma capicorni ab octavo calen. la-
nuarii ferè. Æquinoctium: vernum

Plin. ibid.
27.

arietis. Solſtitium æſtivum, cancri.
Alterumque æquinoctium, ſcilicet
autumnale: libra. Alibi itidem
ſic inquit: Solſtitium, videlicet æſti-
vum: peragi, in octava parte can-
cri, & octavo cal. iulii: di-
ximus. Hec quò

Plin. in ib.
28.

ad Plin.

Mefue-

De Aceto Scill. atque Aloe. 89

Mesueticam sententiam perpendens sermo.

Quamquam, à veris initio ad aëstatis finem scilla minutias in vase cum aceto soli exponendas esse, ex Paulo elicuerit Mesues; falso tamen id ei ascripisse videtur. Non enim id temporis, sed sexaginta tamen dies: eas finendas esse vult Paulus. Ni fortè ex posteriori eiusdem sententia id deprompserit Mesues, in qua Paulus asserit: aliquos viridis scilla minam unam in aceti xestis sex, etiam usque ad menses sex recondere. Veris enim initium, ac aëstatis finem, sex mēsum interitium esse: nullus inficiabitur. Hac paracula quo ad Mesuen.

Seraptonia perpendens dicta sermo.

Primò, quod ligneo cultello scilla sit concidenda, nemo sanè ibit inficias. Quod verò Dioscoridi id ascribat Serapthio: falso quidem id factum arbitror. Nullam enim in neutro, aut. 190. secundi. aut. 18. quinti: libri capite

(12)

(in quorum utroque de aceti scillini
 confectioe locutus est) de tali cultello
 mentionem fecit Dioscorides. Se-
 cundo, quod duodecim Dioscorida se-
 xtarios in quindecim libras Serapio
 distraxerit, suspectum videtur. Ni
 fortasse quindecim unciarum ponde-
 ris sextarium Dioscoridi esse, credide-
 rit Serapio. Tertio, Non quidem se-
 ptuaginta, (ut ex eo elicit Serap.) sed
 septem tantum, diebus sub sole mada-
 scere finendas esse scillas, noluit Dio-
 scorides. Quarto. Non item acetum
 simpliciter (ut depromit ex Dioscor.
 Serapio) sed defecatum acetum: in va-
 se est deniq; reponendum. & hac quo
 ad Serapionem.

Avicenneas perpendens sermo.
 sententias.

Primò dicendum: me Palamone
 & iudice foret Avicenneam ipsam a-
 ceti scillini confectioem penè ad ver-
 bum ex Dioscoride fuisse ab eo tran-
 scriptam, quam vis huius nomen, non
 quidem, ut fecit Mesues, utiq; par est
 sua

De Aceto Scill. atque Aloe. 91

llini
tello
Se-
a ser-
apio
Ni
nde-
lide-
nse-
sed
ade-
Dio-
cum
Cor-
va-
quo
o.
one
na-
ver-
an-
non
est
sua

sua inscriptioni superaddiderit, sed potius reticuerit. Secundo notandum, scillam eundem albam assumpsisse, quod talis (ut superius monstratum est) nigra, rubraque, & minus acris: & in medicos usus longè probatior ac prestantior sit. Tertio duodecim Dioscorida sextarios in decem & octo libras Avicenna transtulit: decem & octo uncias, id est, libram ac semissem, illius sextarium continere autumans. Cum tamen Dioscorides sextarius interdum uncias decem & octo, interdum uncias viginti, Galeno teste, contineat. Ni fortasse, non de anazarbeo, sed de tarseo, iunioreve, Gal. intellexerit. Plures enim apud ipsum extitere Dioscorides: unus quidè Herophilus cognomento Phacas, alius iunior, tertius Anazarbeus, de quibus omnibus, in Hippocratis linguarum compositionis libri proœmio, & alibi frequenter, est sermocinatus Galenus. Quarto, quod Anazarbeus dixit (aceti sextarios quinque) Avicenna transtulit (ace-

Gal. in de
ponder. c.
m. 23.

92 Jani Matthæi Durastantis
(aceti, libras septenas, ac semissem)
autumans (ut dictum nunc est) Dio-
scoridis sextarium, libram unam, ac
semissem: continere, & hac ex, Avic.
& Arabibus.

Actianam perpendens sermo
sententiam.

Quod Aëtius affirmat, scilla quin-
que librarum ponderi aceti quadra-
ginta octo sextarios admiscendos esse:
idem est ac si in quamlibet scilla librâ
aceti, libras quatuordecim, ac uncias
paulo minus quinas, commiscendas
esse voluerit: suppositio (ut supra)
libram, ac semissem: pondere sexta-
rium. Hac quoad Aëtium paucula.

Aeginetiam perpendens sen-
tentiam sermo.

Suam aceti scillini confectionem
ex secunda descriptione Dioscoridis
dubio procul deprompsisse videtur
Paulus. In quibusdam tamen ab eius
sententia recessit. Primo enim loco 14-
nius mine, quam adhibuerat Diosco-
rides,

De Aceto Scill. atque Aloe. 93
rides, sex ipse adhibet minas: etsi in
sextarius una consentiant, duodenos
ambo coadhibentes. Postremò, scil-
lam, & acetum, in vase recondita, se-
ptenis tantùm diebus insolat Diosco-
rides: cum tamen dies sexaginta
Paulus insolet. & hæc quò ad Paulum
paucæ.

Galenicas perpendens sermo
sententias.

Precipuus post divinum Hippo-
cratem rei medicæ Parens, Galenus:
in duobus à Dioscoride transfugit: ut-
rique: tam in sextariorum numero,
quos quidem octo vult esse Galenus,
cum duodecim adhibuerit Dioscori-
dis; quàm in numero dierum insola-
tionis. Etenim, triginta diebus perga-
mena faciendæ est insolatio, septenis
autem tantùm diebus anazarhea. &
hæc quo ad Galenum.

Dioscorideas sententias per-
pendens sermo.

Quò verò ad Dioscoridem anim-
adver-

advertendum est; geminas eum reli-
quisse aceti scillini, descriptiones, ac
confectiones, quarum, altera, quæ ex
secundo eius libro elicatur, ex aceto, ac
elixatis, ad quæ insipiditatem lino tra-

Diosc. lib. 2
cap. 190.

Diosc. lib. 5.
cap. 18.

iectis, ac in umbra siccatis. Scilla corti-
cibus, fit: altera, quæ ex quinto eius-
dem habetur libro, conficitur ex ace-
to, ac eiusmet corticibus, non quidem
elixatis, sed crudis, lino traiectis, iu-
demq; in umbra siccatis. Etenim sic in

ambabus, supra conscriptis, aceti scil-
lini confectionibus, est legere. Veriusq;
verò id genus aceti usum in tertio pro-
palam capite faciemus. Sic igitur à

Ανακε-
Φαλακω-
σις.

me iam perpensa sint aceti scillini,
cùm ex latinorum, atq; Arabum, tum
ex Grecorum libris elicita, confe-

ctiones. Ad eiusdem ita-
que vires progre-
diamur.

os(o)os

CAP.

C A P. II.

ACETI SCILLINI, VI.
RES EX LATINIS.

EX PLINIO.

DE aceti scillini viribus primò quidem hac in universum Plinius enunciauit. Nobilissima est scilla, quanquam medicamini nata, acetog, exacuendo. Nec ulli amplitudo maior, sicut nec vis asperior. Duo genera medica, masculus albis foliis, foemina nigris, & tertium genus est cibus gratum. Epimenidium vocatur, angustius folio, ac minùs aspero, Seminis plurimum omnibus. Unum de iis volumen condidit Pythagoras Philosophus, colligens medicas vires. Item. Scillarum Plin. l. 19. cap. 8. in medicina, alba est, que masculus, foemina nigra. Scilla, que candidis-

AP.

Plin. lib. 2. didissima fuerit, utilissima erit. Secundo de eiusdem aceti facultatibus cap. 10.

idem, in parte, seu particulari, protulit: hoc videlicet. Scillinum acerum, clariorum oculorum aciem facit, salutare est, stomachi, laterumque, doloribus: parum sumptum binis diebus, Sed tanta ei vis est: ut, avidius haustum, extincta animæ momento aliquo speciem præbeat. Prodest, & gingivis, & dentibus, vel per se commanducata. Tineas, & reliqua ventris animalia: pellit ex aceto, & melle sumpta. Alibi etiam sic habet.

Plin. ibid.

Plin. l. 23. cap. 2.

Acetum scillinum inveteratum, magis probatur, prodest acescentibus cibis (Gustatum enim discutit pœnam eam) & his, qui ieiuni vomunt: callum enim, faucium facit, ac stomachi: Odorem oris tollit: Gingivas astringit: Dentes firmat: colorem meliorem præstat: Tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat, & transitum auditus aperit: Oculorum aciem obiter exacuit: Comitalibus, melancholicis, vertiginosis, vulvarum

stran.

Strangulationibus, percussis, aut precipitatis, atque ob id sanguine conglobato, nervis infirmis, renum vitius, perquam utile. Cauendum exulceratis. Et haec de aceti scillini pro Plinii sententia viribus, & in univ. & in parte, sine conscripta.

EX ARABIBUS.

Ex Mesue.

DE eiusdem aceti scillini facultatibus haec Mesues habet. Concordes in aceti scillini iuvaminibus in multas agritudines Antiqui fuere, & eius operationi incubuerunt, necnon, varios, ac famosos (de quibus iam iamque loquemur) eiusmet invenerunt operationum modos. Plurima namque eius sunt manifesta quidem, in capitis morbos iuvamina. Epilepsia enim; vertigini, gingivarumque, & laxitati, & putredini, confert. Dentes firmat, probumq; oris halitum reddit,

E

eius

eius validè fœtorem abigens. Ad an-
 helitus instrumenta, ac vocalē pulmo-
 nis arteriam roboranda, multum con-
 fert, vocalem lacertum iuvans, ac vo-
 cem clarificans. Nutritionis adiuvat
 partes, ventriculi putredinem abster-
 gens, coctionemque, & appetentiam
 roborans. Præterea lieni iecinorisque,
 & stomachi, dolori, nec non expulsi-
 vibus partibus, opitulatur. Conspic-
 tuum namque & vesicæ imbecillita-
 ti, & uteri strangulatui, & articulo-
 rum morbis, iuvamentum confert.
 Humor enim, tum crassitiem ten-
 nuat, tum lentorem, abstergit, expul-
 sioniq; habilem reddit. Interdum et-
 iam crassum ac lentum, interimq; &
 melancholicum, humorem, educit.
 Corpus absq; putredine & sanum ser-
 vat, Obesum tamē ac iuvenile ipsum
 reddit. Idemq; & molle, & laxum
 roborat. Coloremq; eminet bonum
 conciliat. Hæc Mes.

Mes. cap.
 de syr.

Ex Serapione.

Eiusdem sic Serapio facultate

De Aceto Scill. atque Aloe. 99

conscripsit. Scillinum acetum, ex, non
siccatis, perforatis ac mensibus sex in
aceto dimissis, corticibus, factum, ma-
gis utique, solutivum seu purgans, &
fortius est. Molles ac mobiles gingivas
ex eo ablutas corroborat; ipsas quidem
& coarctans & astringens. Mobiles
etiam dentes roborat ac firmat. In sua-
vem oris odorem, in suavem vehemē-
ter alterat. Si quid præterea ex eo ab-
sorptum fuerit; vocali pulmonis ar-
teriæ opitulabitur, tam clariorem vo-
cem reddens, quam pulmonem ipsum,
& duriores & firmiores faciens.
Ventriculi, lesioni, coctionisq; imbe-
cillitati, epilepsia, nyctilopa, vertigini,
melancholia, desipientia, vulva, stran-
gulatui, & abscessui, coxendicum do-
lori, vehementi corporis imbecillita-
ti, ac agrotationi; coloris fœditati,
visus debilitati, atque aurium sur-
ditati, non modicum opitulatur,
nisi interiora ulcus affli-

gat. Hac Se-

rapio.

E

Ex

Ser. tract.

7. cap. 23.

Ex Avicenna.

Jam & quæ de eiusdem aceti vir-
 bus Avicenna scripserit, auscultato.
 Acetum scillinum ex mundata, non
 in umbra siccata, ac sex in aceto men-
 ses infusa scilla confectum; magis sol-
 vens, seu purgans, & validius est.
 Nec non os ac gingivas, ablutione illu-
 vat; fluentem ex eis sanguinem & hu-
 miditatem, propria sui astrictione ab-
 scindens. Mobiles dentes firmat. Oris
 foetorem removet, eius halitum odo-
 riferum reddens. Pulmonis arteriam
 devoratum absterget, eiusq; vocem
 clarificat, & roborat. Præterea ventri-
 culi, dolori & incoctioni, epilepsie, sco-
 tomia, melancholia, uteri stragulationi,
 splenis crassitudini, Ischiadico affectui
 corporis mollitie & ariditati, sedoq;
 colori, obtuso visui, & asthmatis, suppe-
 tias fert. Auriumq; in dolore in eas in-
 stillatum, sedat. Horum autem omni-
 um singulis remedio existit, ni in-
 trinseca affuerint agrotan-
 tibus ulcera. Hec

Avicenna.

EX

EX GRÆCIS

Ex Auctuario.

DE eiusdem aceti facultatibus
hec conscripta reliquit Auctua-
rius. Scillinum acetum, humorum lē-
titias incidit; gingivas, humore prag-
nantes astringit, & corroborat, laban-
tesq; collutum firmat; Dentes mobiles
sistit; Fœtētem animam, & graves sto-
machi halitus emendat; Faucium
callos sorbitu durat; Ac vocem sic
expedit, ut clarior nitidiorq; sonus e-
datur; Prodest affectis stomacho, cibos
agrè concoquentibus; Item, comitali-
bus melancholicis, vertiginosis, mente
captis, vnicarum strangulationibus,
lienis incremento laborantibus, & co-
xendicum vitiis; Recolligendis item
corporibus, imbecillitati recreanda,
& resarciunda virium iactura, con-
venit: Secundam utiq; valetudinem,
& vividum colorem, prastat: Oculo-
rum aciem exacuit, Aurium tardita-

E 3 tem

EX

702 Jani Matthæi Durastantis
tem instillatione purgat, generatimque
ad omnia per quam laudatur, nisi in-
testinorum sentiatur exulceratio. Da-
tur autem per singulos dies ieiunio sor-
bendum, inter initia modicè proces-
su copiosius, paulatim modo crescente
ad usque cyathum. Quanquam non
desunt, qui cyathos duos & eo am-
plius exhibeant. Hac bonus Au-
sturius.

Ex Aëtio.

De eiusmet aceti viribus sic brevis-
si sermone locutus est Aëtius. Qui
ex morbo circa septum transversum
inflationem habent, & murmura cir-
ca interiora, quique aut inflammata,
aut inflata, habent viscera, acetum hi
scillinum, tum ante, tum post, cibum
absorbeant, aut ante somnum. Hac

Aet. lib. 9. Aëtius.

cap. 27.

Ex Paulo.

Paulus autem de eo sic habet.
Prodest scillinum acetum; ad oris flu-
xiones, si eo colluantur, & ad multa
alia

De Aceto Scill. atque Aloe. 103

alia interanea, quæ exulceratione va- Paul l. 7.
cant, potum. Cateris itidem compluri c. 11. par-
bus acetum scillinum subvenit. Hæc tic. 10.
Paul. Item alibi sic. Materia gin-
gendis, renum & vesicæ, calculis occa-
sio est, crassus & humosus, terrestrisve
humor. Effectrix verò flagrans, renū,
seu vesicæ ardor. Caterum in renibus,
quæ calculos cōminuant, atterant, in-
cidantque, est utendum medicamen-
tis, neque tam immodicè & excellenter
calorificis. Cuius utique farine sunt,
basiliscorum asparagorum, rubi, gra-
minis, & scolymi radices; concreta-
tum vitrum, adianton, bdellion, lauri
radicis cortex, althææ semen, nigro-
rum cicerum ius, spongiarum calculi,
scilliticum acetum, mium, asarum,
carpesium, sarxiphagon, siong, præ-
tereæ, cum mansum, tum potum, i-
rion prionites. Lavacrisque iugi-
ter utantur, & à lavacro confestim
eorum aliquid, quæ com-
memorata sunt,
potent.

Paul. lib. 3.
cap. 45.
part. 1.

E 4

Ex

Ex Galeno.

Si præterea miras eiusdem aceti, cum quantitate, tum qualitate, mirari facultates volueris, secundum post divinum Hippocratem, rei medicæ Principem, Galenum, auscultato, sic ad verbum dicentem. Salubre optimum acetum scillinum à Pythagora scribitur, quo omnes Imperatores usi sunt. Ab ipsius Autore fertur quicumque hoc utantur, longæ vitæ fore, & eius extrema integra usque ad finem per mēsurā. Et ipse quidem Samius senex huiusmodi extitit. Quantum enim temporis vixerit, haud ignoras. De ipso enim in libro traditum est, quod cum suis consanguineis hanc facultatem communicavit. Cumque hoc medicamento uti incepit, quinquagesimum annum natus erat, & usque ad centesimum decimum septimum vitam produxit, integer, & nulla unquam adversa valetudine tentatus. Hæc sanè medicamenti Autor disseruit, qui fortasse, Vir Philosophus, erat
men-

mentiri nescius. Nos autem, viri hu-
 ius fidei periculum fecimus, ac firmā
 constantemq₃ huiusce medicamenti
 facultatem, esse testamur. Id itaq₃ ge-
 nus aceti, parum mane sorbeto. Tibi
 enim hac evenient, ut ne, faucium, o-
 risq₃ partes unquam remollescant. Os
 ventriculi (στόμαχον Græci nomi-
 nant) benè valebit. Facile spiritum
 duces. Vox rectè habebit. Oculi acu-
 tissimè cernent. Aures in officio mane-
 bunt. Nullusq₃ flatuosus vapor, in
 ventre unquam excitabitur. Nullum
 viscus suspensum erit. Benè spirans,
 benè coloratus deges. Ad civilia ne-
 gociare rectè affectus, non acidum, non
 salsum ructabis, si aliquid huius aceti
 assumpseris. Hoc aceto qui utitur, in
 victu quamvis licentiosus esto. O-
 mnia enim cibaria conficiet, & à nul-
 lo unquam offensam patietur, neque
 valdè implebitur, sed in melius profi-
 cere videbitur. Nihil supervacui in
 corpore residebit, non flatus, non bilis,
 non stercus, non urina. Sed omnia fa-
 cile excernit atq₃ educit. Alvus lu-

106 Jani Matthæi Durastantis
brica omninò est. Totiusq³ purgatori-
um corporis est medicamentum, et-
iam si in ossibus sordes inhæreant. Itē
phthysicos, ab omnibus deploratos, hoc
medicamento sanitari restitutos no-
vimus. Morbo comitiali diuturno ef-
ficaciter adeo profuit, ut nisi post longa
temporis intervalla non redierit. In-
cipientem verò, ac novum, perfecte di-
scutit. Neque reverti amplius hunc
affectum permittit. Ad podagras præ-
terea, & articulorum morbos: iecoris
lienisque duritias vehementer fa-
cit. Et particulares quidem aceti scil-
lini effectus hi sunt. Communes au-
tem quamplurimi. Quibus nos
commoti, salutare hoc medicamen-
tum sanitatis integritatisque causa
tibi tradimus. Hæc Gal. Ex his igitur
facile haberi potest, scillini ipsius a-
ceti, tum Pythagoram extitisse au-
torem, tum etiam, & plurimas, &
efficacissimas esse facultates. U-
num namque (autore Plinio) de eo
volumen condidit Pythagoras Philo-
sophus, colligens medicas eius vires.
Præ-

Gal in de
facile p.
248.

Plin. lib. 19.
642. 5.

Præterea & senas alias de aceti mul-
s, consequenterque de aceti scillini vi-
ribus, hic eiusmet connotato sententias.

Prima. Acetum mulsum (conse-
quenterq₃, immò longè satius ac ma-
gis, acetum scillinum) sanitatis tuen-
de gratia, at atibus, naturisque omni-
bus utilissimum est. Siquidem ob-
structiones omnes discutit, astrictosq₃
meatus ita aperit, ut nulla in parte
crassi glutinosique humores deprahen-
dantur. Ea propter eius generis medi-
camina, quæ Medici salubria vo-
cant, tenuandi quidem omnia in se
potestatem habent, tutioraq₃ ad bo-
nam tuendam valetudinem censen-
tur, quàm quæ crassiores humores red-
dunt, sed bonam habitudinem robur-
que efficere non possunt. Secunda. *lis, Gal. in de*

qui propriè orihopnoici, & asthmuti- *cib. b. c. 13.*
ci appellantur; pharmaca conveni *f. 12.*

unt, citra calfactionem secantia. Et
ob id maximè eos iuvat, acetum
scilliticum appellatum, atque ipsa ad-
eò scilla, & acetum mulsum, ex eius-
modi aceto videlicet scillino conf. Etia.

E 6 Ter-

ori-
et-
lie
hoc
no-
ef-
nga
In-
di-
unc
re-
oris
fa-
cil-
an-
nos
en-
usa
tur
a-
an-
&
U-
e co
lo-
es.
a-

Gal. 7. de Tertia. Acetum ſcilliticum la ridem^s
com. m. f. in rene, deſixum, ac ſubſiſtentem ſim-
l. 22. pliciter conterit, cum gramine & radi-
cis, damaſonis, adianti, polytrichi, ſi-
miliumq³, decocto, devoratum. Quar-
ta. Acetum ſcillinum, lapidem atte-
ren. a. d. e. nuans, & incidens, frangit. Quinta.
m. 8. Eſcilla confectum, acetum, porro,
Gal in de tum calloſas, tophaceasque, renum
ocul. part. 5. conſiſtentias: incidit, tum renes ipſam
cap. 3. expurgat. Quinta. Scilla, iris, &
Gal. 5. de quæcunque vincentem amarâ in ſe
ſimpl. m. f. 13. Gal. in-
ibi, 12. qualitatem habent, ſanè detergant,
ac meatus expurgant. Hac Perga-
menus.

Ex Dioſcoride.

Tameſi de ſcillini huius aceti con-
fectione geminis (ut ſuperius mon-
ſtratum eſt) ꝑ libris, & capitibus,
ſermonem habet Dioſcorides, atti-
men de viribus in unico tantum lo-
cutus eſt quinti libri capite, quod deci-
mum octavum eſt. Ibi namq³, de id
genus aceto ſermocinans; hæc de eiuf-
met facultatibus ad verbū enūciavit.

Alii

Alii citra exiccationem scillam re-
purgantes, scillaminam, quinq; aceti
sextariis, miscent; & senis mensibus
macerari patiuntur. Id multo magis
humorum lentitias digerit; gingivas,
humore pregnantes, collutione strin-
git, & motos dentes firmat, oris, & pu-
tredines, & graves halitus, tollit. Du-
rat fauces, & callosas efficit, vocemq;
expedit, & limpidam canoramq; red-
dit. Datur stomachicis, agrè cibū con-
coquentibus, melancholicis, comitia-
libus, vertiginosis, mente captis. Item,
vulvarum strangulationibus, lienis
incremento laborantibus, ischiadicis-
que. Imbecillos admodum recreat.
Corpus sanum reddit, & bonum co-
lorem prestat. Oculorum aciem exa-
cuit. Aurium quoque tarditatem in-
fusione purgat. In summa ad omnia
efficax. Cavendum tamen, intestinis
exulcerationibus, in capitis dolore,
& nervorum vitiis. Hæc Diosc. Hæc-
que, tam latinus Autor, quam Ara-
bes, Græciq; Medici. In summa scilli-
rum ipsum acetum, quo quidem ad

ITO Jani Matthæi Durastantis
primas sui, qualitates adionesque, non
valdè calfacit, validè tamen siccatur.
Quò autem ad secundas, tum qua-
dantenus, & obstructa aperit, & cru-
da coquit, & cocta digerit, tum vali-
dè in corporis altum penetrat, crassa
tenuat, lenta diffecat, inharrentiaque
abstergit, tum rebellia è longinquo at-
trahit, tum dolorem sedat, tum de-
nique laxa astringit, imbecillaque
corroborat. Quò tandem ad tertias,
bilem, ueinam, flatum, stercus, nec non
crassa, lenta, omniaque supervacua,
eximit & purgat (est namque totius
corporis purgatorium) ipsumque
corpus à putredine seruat, laxa, mol-
liaque corpora cogit, & roborat. Cor-
poris ariditati suppetias fert. Per-
cussis ac præcipitatis, est auxilio.
Vehementi corporis, & agrotatio-
ni, & imbecillitati subuenit. Cra-
pula cura lesionem homines uti, mo-
litur, & iuvenile corpus efficit.
Præterea scotomia seu vertigine, ten-
tatis, manum porrigit. Melan-
cholicis opem fert. Commercialibus
opitiss-

De Aceto Scill. atq; Aloe. III

opitulatur. Desipientia succurrit.
Iucundum vultum colore induit. O-
culorum aciem exacuit. Nyctilopa
est ex usu. Aurium & dolorem miti-
gat, & surditatem adimit. Ori fœ-
torem auferit, iucundumque hali-
tum affert, Fauces, callum, & ro-
bur inducit. Gingivas, tum ab humi-
ditate, putredine vindicat, tum etiam
durat. Motos dentes firmat. Anhelitus
instrumenta, vocalemque pulmonis
arteriam corroborat. Obtusam vo-
cem clarificat. Orthopnoeam, &
asthma curat. Deploratos phthisi-
cos sanat revocatque. Nutritioni
destinatas partes, id est, ventriculum,
& iecur coadiuvat. Necnon, tum
stomacho, id est ori ventriculi, dolo-
rem adimit, & callum, bonamque
valetudinem ingerit, tum ventricu-
li ipsius, appetitri em, concoctricem-
que facultatem corroborat. Acidos,
sallosque ructus emendat. Putredi-
nemque extergit. Inflammatis, in fla-
ri que visceribus opem fert. Ieci-
noris tum, & lienis, scirrhum,
emollit

112 Jani Matthæi Durastantis
emollit, & dolorem lenit. Renum &
vesicae vitio utile est. Earundemque
partium, non callosas, tephaceasque,
tantum consistentias, sed etiam calcu-
los, lapidesque incidit, atterit, atque com-
minuit, ipsosque renes optimè expur-
gat. Ex pultricius partibus conducit,
Uteri seu vulvæ, tam abscessui, quam
strangulationibus auxiliatur. Late-
rum dolorem solvit. Alvum lubri-
cam esse facit. Eiusdemque, & flatus
dissipat, & tinea, reliquaque animalia
enecat educitque. Præter hæc, infirmos
nervos firmat, Arthritidem aufert,
Ischiadico affectui fert opem, & po-
dagram curat. Quamvis autem id
genus acetum omnia quidem hæc,
& tanta & talia bona commoliatur,
attamen (quod difficile Galeno, sit e-
iusmodi aliquod auxilium invenisse,
quod citra noxam ullam magnificè
prosit) contra, & obesum corpus red-
dit, & capitis dolore lancinatis ob-
est; & interaneis, abscessibus, ulce-
ribusque affectis adversatur, & ner-
vorum vitio laborantibus incom-
modum

II. meth.
m. II.

is
m &
mque
sque,
alcu-
com-
epur-
ucit,
uam
ate-
bri-
atus
alia
mos
fert,
po-
id
ac,
ur,
e-
sse,
ficè
d-
b-
e-
r-
n-
m

De Aceto Scill. atque Aloe. 113

modum est, & avidius haustum,
syncopam invehit. *Haec igitur sint scil-
lini huius aceti vires.*

Sententias perpendens
sermo.

*Exhibendum quidem acetum i-
psum scillinum in omnibus hisce cor-
poris abigendis affectibus audacter
est; dummodo corpus ipsum affe-
ctum (ceu supra dictum iam fuit)
neque capitis dolori. neque lipo-
thymia, seu extinctae animae, neque
internis ulceribus, neque nervorum
vitiis, actu iam subditum, aut saltem
obnoxium, sit (adde) & adhuc cras-
sa lentaque sit pituita refertum.
Capitis utique dolori, nam acetum i-
psum ex se quidem proprio acumine
exasperat, & dolorem concitat. Li-
pOTHYMIA autem, si quidem avidè, &
abundè ipsum devoret patiens, iuxta
Plinii illud. Aceto scillino tanta
vis est, ut avidius haustum, extincta
animae momento aliquo speciem præ-
beat. Huiusmodi igitur effectus eius-
modi.*

Cautela.

Gal. 3. de
com. m. p. g.
2. & 1. de
simpl. m. f.
33.
Plin. lib. 2.
cap. 10.

modi quippe sit, causa ac ratio. Quæ
mordicant, acutè sentientes, corporis
partes ledunt. Scillinum acetum
mordicans est. Scillinum igitur ace-
tum, acutè sentientes, corporis par-
tes ledit. Consequentiam hanc ne-
mo quidem inficietur; in primo vel
tertio, prima figura modo subsisten-
tem. Prior autem propositio ex hoc
vera esse monstratur; quod mordaci-
tia ipsa, & sui mordacitate dolo-
rem, acutè sentientibus, partibus in-
gerant, & earundem ideo vires resol-

Gal. 2. Ad vant, iuxta Gal. illud. Quæ facile sen-
Glauc. 2. tiunt, acria medicamenta non tole-

Gal. 7. rant, sicuti neque etiam humores.
meth. 13.

Gal. 3. reg. Quæ acuti sunt sensus, partes, ea-
a. 33. rum vires dolore resolvuntur. Vi-

Diosc. lib. 2 res enim omnis, exsolvit ac ever-
sap. 190. tit dolor. Secunda verò sententio-

Gal. 1. de la veritas ex his vel facile patet, quod
simp. m. f. tum scilla vim acrem, atque ferven-
33. tem habeat, tum acetum ipsum per
se, ac syncerum, mirum in modum
exasperet, utpotè tenuitate, erodens
ac dolorem excitans. Aceti nam-
que

De Aceto Scill. atque Aloe: 115

que substantia in partium illarum, quod tenuis sit, profundum immergitur, atque in omnes ita irrumpit earum partes, ut ne minimum quidem ex illis illesum maneat. Gal. 3. reg. Præterea scillinum acetum, acutè a. 39. sentientes, corporis partes, ledit. Ven. Gal. 1. a. triculos (à plurimis propriè stomachus, a quæ aliis cor appellatum) acutè sentientibus, nervis constat. Ven Gal. 3. de Hipp. e. Pall. tricoli igitur os, stomachus, & cor nuncupatum; scillinum acetum ledit. Consequentia ut superior nota est. Maior autem antecedentis syllogismi vi iam demonstrata fuit, ipsius existens conclusio. Minor verò ex hisce Galeni commonstrari vel facile sententiis potest, quarum prima talis est. Ventriculi hostium, nervis quam plurimis constat, & acutè sentit. Secunda Gal. in lib. verò talis. Ventriculo, atq; eius ori, Quos per e. plurimus inest sensus. Apparent enim q. m. o. q. & nervi maxima sui parte in utrumque prorumpere. Ob eamq; causam ventriculi pars hæc acutissimo quidè est præ Gal. 9. de data sensu. Ventriculi autem ipsius os, usu. p. c. h.

¶

& stomachus, & cor appellatum, ab aceto scillino laesum, egrotantem ipsum vel facile in syncopam ipsius, tum contactu, tum acredine, tum contristante qualitate, precipitem agit.

Arist. 7.

phys. II.

Aver. inib.

ratione, necessario simul cum alterato existit, atque ipsum tangit alterans.

Acredine autem, hoc est mordacitate iuxta Gal. illud. Cum acris seu mordens humor in ventriculi ore continetur, sæpius animi defectum patiuntur

Gal. 2. Ad

Glauc. 2.

Gal. 3. de

Hipp. e. P. d

egrotantes. Item. Cum humorum acrimonia ventriculi os proritat, & mordet, flavasq; bilis in ventriculum confluit, tunc ab eis irritati & morssi,

homines cordis dolore laborant. Contristante verò seu affligente qualitate, etenim sic habet Gal. Virtus exolvi

videtur, cum os ventris ita affligatur, ut syncope insultet. Idque vel propter gravantis alimonie multitudinem, vel contristantem quandam ipsius qualitatem. Nempe hæc virtutem

Gal. 2. reg.

#. 47.

celerrimè, tum fatigant, tum dissolvunt. In summa scillinum ipsum

acc-

De Aceto Scill. atque Aloe. 117

acetum, avidè, largè, & abundè, devoratum, extincta quidem anima, hoc est, lipothymie, vel syncopæ, momento aliquo speciem præbeat, stomachum, hoc est ventriculi ipsius hostiolum, sui contactu, mordens, ac vellicans. Avidius autem pro largius, Plinium intellexisse, nemo in assidua eius ledtione exercitatus, inficietur.

Nam & Gal. itidem de largiori, iuniperi fructuum palmarum, ac betarum, commestione locutus est. De iuniperi namque fructibus hæc habet.

Iuniperi fructum si quis largius sumperit, stomachum mordet. De

Gal. 2. de alim. f. 15

palma autem sic asserit. Palma, si largius edantur, morsus cuiusdam sensum ori ventriculi inducunt, quod

Medici stomachum appellant. De

Gal. ibid. 26.

betis verò pariter sic. Beta stomachum interdum mordicat, iis præsertim, quibus exactiore est sensus

natura præditus. Obque id edulium id stomacho est noxium, si largius

sumatur. Itaque propinandum a-

Gal. in ibi. 43.

liquo, superius, conscriptorum affe-

Etium

Etuum laboranti scillinum acetum
 est, si neque capitis dolori, neque
 lypothymia, seu animæ deliquio,
 vel actu iam subditus, vel sal-
 tem obnoxius æger sit, Præter-
 ea, nisi etiam ulceribus, aut nervo-
 rum vitiis. Internis quidem ulce-
 ribus, nam acetum ipsum, per se,
 & syncerum, nedum scillæ commi-
 stum; ulcera ipsa mirum in modum
 exasperat, utpote tenuitate erodens,
 ac dolorem excitans. Ipsum igitur
 caveant quicumque, renum,
 vesicæ, intestinorum, intrinsecisue,
 laborant ulceribus. Nervorum
 verò vitiis; etenim, quod acetum
 suaptè natura nervos offendat, te-
 statur experimentum, & ratio de-
 monstrat. Nervi enim exan-
 gues sunt, & ideo frigidi, facileque
 ab iis, quæ refrigerant, simul &
 tennes habent partes, afficiuntur
 medicamentis. Leduntur præter-
 ea & à reliquis refrigerantibus o-
 mnibus. Sed aceti, quod tenui-
 um partium sit, substantia; in eo-
 rum

Gal. 1. de
 simp. m. f.
 33.

rum
 in i
 ut
 sum
 ner
 mn
 huc
 sit
 iam
 ex
 est
 ips
 su
 br

De Aceto Scill. atque Aloe. 119

rum profundum immergitur, atque
in ipsorum omnes ita irrumpit partes,
ut ne minimum quidem ex eis illa-
sum maneat. Sic igitur acetum
nervosas offendit partes. Hæc o-
mnia Galenus. Postremò si ad-
huc crassa lentaque, corpus ipsum
sit pituita refertum. Nam ea
iam ipsius vi, tenuata, dissecta, &
exacta, ab eius usu abstinendum
est, præsertimque si gracile corpus
ipsum sit, ne deinde longo eius abu-
su gracilior fiat, inque hæctica fe-
bris, marasimum, ac tabis, affe-
ctum commigret. De scilli-

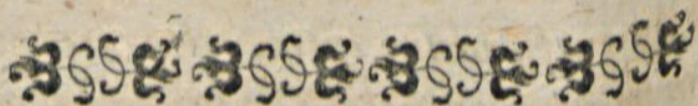
Gal. 3. re-
gim. a. 39.

ni igitur aceti viribus

hæc sint con-
scripta.

105(0)90

CAP.

CAP. III.

DE CONGRUO ACETI
TI SCILLINI

U S U.

Enera seu pradicamenta, quæ quidem elementa Quintilianus appellat, decem cum Peripateticis

Quintil. l. 3. cap. 7. sint, videlicet, substantia, quantitas ad aliquid, seu relatio, qualitas, actio, passio, situs, sive positio, habitus, ubi, & quando, ideo de aceti scillini usu collocaturi, secundum eorundem & substantiam & quantitatem, & relationem, & qualitatem, & actionem & ubi & quando sermocinabimur.

Etenim passionem, situm, & habitum, spontè coniceo. Iam igitur à substantia auspicemur initium.

Sub-

Substantia.

Quemadmodum in priori libri hu-
ius capite superius monstratum est;
duplex est scillini ipsius aceti Diosco-
rida substantia; quarum altera, ex
crudis scilla corticibus fit, de qua lib.
5. sermonem habuit, altera ex valde Diosc. l. 5.
c. 18.
coctis, de qualibro secundo. Insuper Diosc. l. 2.
c. 190.
addiderem ego & tertium, ex eiusdem
scilla corticibus, modicè seu mediocri-
ter coctis, ut tale medium sit inter pri-
mum ex crudis, ac secundum ex im-
modicè coctis, eius segminibus factū.
Commodioris tamen sermonis gratia
triplex esse sic supponatur, ut primum
ex crudis, secundum ex mediocriter e-
lixis, & tertium ex immodicè coctis,
corticibus constet. Quamvis autem
ex crudis non coctis, scilla corticibus
ut plurimum fieri scillinum ipsum a-
cetum nostro hoc avo soleat, equidem
tamen abs re nequaquam esse autumo,
ex discoctis, hoc est, valdè elixatis, i-
psum in medicos plures usus confici
debere (ut in dicto iam libro Diosco-
rides

Diosc. l. 2.
6.190.

Plin. l. 2. c.
9.

Gal. 2. de
simpl. m. f.
105.

Diosc. l. 2.
6.190.

Gal. 3. de
comp. m. p.
22.

rides precipit) qui quidem usus inferius propriis à me conscribendi sunt locis. Etenim cū scilla crudior (Diosc. teste) vim, adeo acrem, atq; ferventem habeat, ut scillinum acetum ex tali confectum, & avidius haustum, extincta anime ob maximam sui vim (Plinio autore) speciem referat, profecto (Galeno asserente) prastat, aut assam aut elixam, scillam sumere. Sic enim virium eius vehementia exolvitur. In summa, assatam scillam multo utiliore esse constat, vel saltem non modicè utilem: ut inferius demonstrabitur. Adde præterea & aliã eiusdem aceti, tam ex crudis, quàm ex coctis, scilla corticibus confecti, substantiam seu consistentiam, compagem, id est, tenuitatem. Tenuissimum enim ipsum esse ideo constat, quod quidem ea, ex quibus constat, sint tenuissima. Acetum enim Galeno subtilissimum existit; affirmanti, cyrenacium succum calidum, acetum autem frigidum, tenuissimum esse. Præterea & scilla pariter censenda est subtilissima, quod

quo
ten
eim
hac
stan

do
rii
nim
nes
dum
nob
titat
mo
ieiu
dome
per
ciola
ac se
esse
pra
ridi
secu
unc
una

De Aceto Scill. atque Aloe. 123

quod quidem, & diffecantia Galeno Gal. 7.
tenuia sint, & admodum incidentem, simpl. 2. 12.
eimet scilla facultatem obtineat. Et Gal. 8.
hac de triplisi scillini ipsius aceti sub simpl. 106.
stantia.

Quantitas.

De exhibenda id genus aceti, qua
dosis gracè nominatu, r quantitate, va-
rii sanè varia scripsere. Ex latinis e-
nim de ea sic dixit Plinius (parum, bi-
nesq; diebus ex aceto scillino sumen-
dum est) nullam quidem individuum
nobis determinas eius dosim, seu quã-
titatem. Ex Arabibus autem sic pri-
mò Mesues habet. Bibendum quidem
ieiuno quotidie est aceti scillini parũ,
donec ad unciam unam ac semissem
perveniat. Ac si quidem à semun-
ciola ad unciam, atque uncia ad unã,
ac semissem, voluisset perveniendum
esse Mesues. Secundo Serapio hac scri-
pta reliquit. Aceti scillini sorbere quo-
tidie ieiunus debet, primò semunciam,
secundò paulatim plusculum, hoc est,
unciam integram, donec ad unciam
unã ac semissem deveniat. Quidã ta-

Plin. l. 20.
c. 9.

Mes dist.
6. c. propr.

Serap. trac. 7. cap. 23. par. pro. men tres eiusdem propinare solent un-
 cias. Tertio Avicenna sic. Ex aceto
 scillino bibendum quotidie ieiuno pa-
 rum, donec ad unicum unciam ac se-
 missem, gradatim perveniatur. Vt in
 Avic. lib. 5 sum. 1. tr. 6. cap. 8. summa (quemadmodum & Mesues)
 invenerit, à semuncia ad unciam, aque
 hac ad unam cum dimidia, gradatim
 eundem esse. Ex Grecis verò primò
 Ast. lib. 9. cap. 27. hæc protulit Galenus. Aceti scillini
 parum manè sorbeto. Et ieiunus ut us-
 sumas, præcipio. Quantitatem autem
 Gal. in de medicin. f. p. 248. ideo non determinasse videtur Gale-
 nus, quoniam cum nulla sit in arte
 medica, nec res, nec medela, quæ specie
 dicibilis non sit planè, quod nec dici,
 nec scribi, nec omninò præcipi po-
 test, id quantitas in quoque est. Ni-
 hil enim æquè medicam artem in
 Gal. 3. meth. 3. agendo coniecturalem effecit, ut
 Gal. in de suran. r. p. f. m. cuiusq; remedii quantitas. Etenim cū
 frequenter cōpertū habeamus, semper
 instare exhibēdi, aut cibi, aut eiusq; ut
 calidi aut frigidi, quantū tamen dan-
 dum sit, certo haud novimus. Idem u-
 su venit in purgantibus, & alteranti-
 bus

De Aceto Scill. atque Aloe. 125

bus medicinis. Postremò & hæc ad Gal. inibi.
verbum Dioscorides inquit. Scilli-
num acetum detur ad sorbendum, in-
ter initia exiguum paulatim augendo
ad cyathum usque. Nonnulli binos
dant cyathos aut largius. Est autem Diasc. l. 5.
Dioscoridi humentium cyathus sexta c. 18.
pars hemina, hoc est, vel uncia dua, &
scrupulus unus, vel potius contra, un-
cia una, ac scrupuli duo Nam hemina
seu cotyla, decem uncias pendet. Ni Gal. in de
forsan id genus caput à Galeno inscri ponde. e. m.
ptum. De humentium Dioscorida Gal. ibid.
ponderibus, alterius Dioscorida, quàm
Anazarbei, hoc est, Tarsei, sive an-
tiquarum Hippocratis lectionum in-
novatoris, aut alius sit. Plures enim
fuere apud Galenum Dioscorides.
Ut in summa (supposito, de Anazar-
beni in dicto capite Galenum forsàn
intellexisse) voluerit Dioscorides: à
modica scillini ipsius aceti assumptio-
ne vel ad uncias quatuor ac scrupulo
duos, vel ad uncias treis, & scrupulum
unum, aut etiam ad plus, esse ab assu-
mente deveniendum. Ut autem &

Autoris o- meam equidem in propatulum hic o-
pinio circa pinionem circa scillini eiusdem Anti-
dosim. doti dosim in presentia ponam, hac
 subdenda censeo. Hominum tum qui-
 dem, alii quo ad temperiem, humidis
 id est, sanguinei, pituitosive sunt; alii
 contra, sicci, videlicet, melancholici,
 picrocholive; tum quo ad habitum, alii
 obesi seu pingues, alii graciles seu ma-
 cilentii. Talium itaq; scillini ipsius,
 tam humidis, quam etiam crassis seu
 pinguibus plus; conversoque tam siccis,
 quam gracilibus, minus exhibendum
 est. Quamobrem (ut ex universali-
 bus ad particularia deveniatur exem-
 pla. Sic enim absolutissima fiet Ga-
 leno teste doctrina.) cum ego qui-
 dem, Picenum quem vocant olim a-
 grum incolens, nobilissimi Viri, præ-
 stantissimique Iurisperiti, Ioannis
 Pelicani, Antonii Francisci quondam
 filii, Advocatorum Maceratesium
 & humiditatem siccandam, & obesi-
 tatem attenuandam, vel facile susce-
 pisset; obq; id medicinale. De attenu-
 ante per sex genera, necessario corpus
 alteran-

Arist. I.
 phys. 2.
 Gal. 6. de
 Janis. 3.

De Aceto Scill. atque Aloe. 127

alterantia, victu consultum, composuisssem, adq³ eum dedissem, ei sanè, quod & intemperie sanguineus, & una obesioris habitus esset; à quatuor scillini ipsius drachmis ad quinas, aq³ bis ad senas pedetentim deveniendum sic precipi, ut, priore eius assumptionis anno, qui fuit 1565. quaternas tantùm eius devoraret semel in singulas hebdomades drachmas, secundo autem anno, qui fuit 1566. quinas in singulas tamen hebdomades bis, per totum verò felicissima eius vite curriculum senas, inq³ bis perpetuò cōsisteret, interdum itidem bis in hebdomade, interim diebus alternis ingerens; nec non Iunium, Iulium, & Augustum precavens. Non enim ab initio efficacissima remedia adhibere, sed à debilioribus auspiciari convenit. Ni fortè noxius humor, (aut potius agrotans corpus) turgeat, hoc est, ille de parte in partem dimoveatur, hoc tali, sic mobili sit oppletum. Etenim tunc eadē quidem est protinus die medicandum.

Gal. 2. c. 26.
tatop. 26.

Hipp. 4.
aph. 10.

Fas autem sit, tanto talique, & quod ex-
 ternis fortune, & cum corporis, tum
 animi, internis affatim bonis polleat,
 Trismegisto viro, in medicinalib. me
 precipisse, cui sanè, & patrono & Me-
 cœnati meo fas quidem est in omni-
 bus, ubique, & semper mihi, sedulo iussa
 capeffenti precipere. Contra verò: tam
 melancholica vel potius atribilaris di-
 gnissimi viri, præcellentissimique lu-
 reconulti, Francisci Iardini, Simonis
 olim nati, civitatis eiusdem pariter
 Advocatorum, intemperies, quam
 & gracilitas, longè sanè minorem ex-
 postulant scillini eiusdem Antidoti
 quantitatem. Ei namque consulen-
 dum existimarem; ut à geminis tan-
 tum eiusmet scillini drachmis ad
 ternas, a que his ad quaternas, e-
 dem ordine progredietur. Est au-
 tem & præstantissimus & felicissimus
 hic vir, tum quidem alter, Mecœnas,
 & Patronus meus, tum anima mea,
 fortuna semper gladio lancinata; al-
 terum à Pelicano, patavinorum stu-
 diorum consocio, levamen ac virida-
 rium.

De Aceto Scill. atque Aloe. 129

rium. Præterea Jacobo Triffino
Cogiensi, inveni quidem & nobilitate & ingenii acumine, & plurimarum rerum scientia, & comitate, præditissimo, necnon amicorum observantissimo, patavinoq; in Gymnasio legum scholari, quod intemperie picrocholus, habituque gracilis esset, deque crassa lentaque pituita sibi quidem ob immoderatas lucubrationes ingenita, mecum olim amicè (ut fit) conquereretur, eiusdem medicaminis, ab unica drachmula ad duas, aque duabus ad treis progrediendum esse respondi. Quamobrem eius deinde relatu, in diès salubriorem, intus & incute valetudinem præ se fert. Postremò & Petro Antonio Lazarino Murrensi nobili, spectataq; cum indolis, tum vel maxime, probitatis, & scientia, inveni; inq; eodem Gymnasio, Philosophia, Medicinaque scholari, quod moderatio-re, adque symmetriam quadante-nus accedente, tam temperamento, quàm habitu sit; ad humidiusculū

F § tamen

130 Jani Matthæi Durastantis

tamen & crassiusculum parumper
inclinans: equidem à tribus drach-
mis ad quatuor, àque his ad quinque
in anno priore, secundo, reliquisque
eundem existimo. Sic enim modicu-
lam illam superfluum humiditatem
siccando reprimet, adq; symmetria ve-
xillum tam temperamentum, quam
habitu diligentia tuba, ac industrie
tympano revocabit. Hac in summa de
aceti scillini quantitate seu dosi.

Relatio, Qualitas, Actio,

Cum dictum iam in aceti scillini
substantia fuit, triplicem ei esse sub-
stantiam, utique primam ex crudis,
secundam ex mediocriter coctis, ulti-
mam ex immoderate elixis, ipsius scil-
la corticibus resultantem; nempe talis
suis substantia considerata à me fuit
quatenus aut crassior aut mediocris,
aut tenuior ex talibus consistentia pro-
venit. Quanquam enim, & Diale-
cticis, & Philosophis, substantia qui-
dem, tum prima, hoc est, individua
sunt, quæ neque de subiecto aliquo di-
cuntur.

cuntur, neque in subiecto aliquo sunt; ut aliqua substantia, tale corpus, hoc animal, Socrates, tam secunde, videlicet species, in quibus speciebus illa, qua principaliter substantia dicuntur, insunt; veluti corpus, animal, homo, leo, delphin, aquila, salamandra, tamen à Medicis aliter interim considerari solent. Etenim cum qualitates sensibiles, quibus invicem corpora differunt, alia primæ Peripateticis sint, quales sūt, caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas, alia secunda ex illis provenientes, veluti raritas, densitas, gravitas, levitas, durities, mollities, crassitudo, tenuitas, & huiusmodi: profectò qualitates id genus, secunda substantia à Dogmaticis interdum appellantur iuxta Gal. illud. Propria animalis differentia sunt, mortale, & immortale, mansuetum, & ferum, aliaque id genus. Molle verò, ac durum, grave, & leve, rarum, ac densum, magnum, & parvum; animalis differentia non sunt, sed substantia. In presenti verò

Arist. in
predicam.
c. de subst.

Arist. &
Aver. 7.
phys. 11.
14.

Gal. 1.
meth. 3.

hoc capite scillini eiusmet aceti, tam
 valide, mediocris, imbecilla, calidita-
 tis, & siccitatis, quam intense, media,
 remissa, tenuitatis & crassitie, qua
 planè aut intensius, aut mediocriter,
 aut remissius, hæc in nos agunt, à me
 fiet consideratio, id est, quatenus pri-
 ma, secunda, ac tertia, eius tam calidi-
 tas, & siccitas, quam tenuitas & cras-
 sities, in tali vel morbo, vel tempera-
 mento, vel aëre, fortius, mediocriter,
 aut imbecillius agunt. Ut tria in præ-
 senti me capite, genera, seu predica-
 menta, relationem, qualitatem, & a-
 ctionem, non abre coniunxisset le-
 gentibus apprimè clarum. Etenim ca-
 liditas, frigiditas, tenuitas, & crassi-
 tudo; Primum, quæ tali morbo, tem-
 peramento, & aëri, non autem eorum
 oppositis conveniunt, relationes seu re-
 lative quædam tenus sunt. Demum
 quatenus secundum eas quales dici-
 mur, ut calidi, frigidi, tennes, crassi,
 qualitates existunt, quæ ab aliqui-
 bus passionibus innascuntur, aut se-
 cundum sensuum qualitatem passio-
 nis

Arist. in
 qualit. &
 Gal. 11.
 meth. 13.
 & in de
 curan. v. p.
 s. m.
 Arist. in ibi.

De Aceto Scill. atque Aloe. 133

nis perfectiva sunt, passibiles qualitates dicuntur. Postremo quatenus, intensa, media, ac remissa, caliditas, frigiditas, tenuitas & crassities, intense, mediocriter, aut remisse, morbum, temperamentum & aerem, in contrarium agunt (agit enim quidq; in contrarium, & à contrario) actiones seu activa sunt. Activa autem quatenus, cum formæ, tum compositi, instrumenta sunt. Nam quemadmodum & passionis principium materia, & id quod patitur, compositum, proprie sunt, ita contra, tum actionis principium forma, tum quod agit, coniunctum existunt iuxta illud. Actus & generationes sunt singularium. Item Non generatur forma, nec materia, sed σύνολον, id est, integrum, sive universon. Item. Non quidem anima, miseretur, addiscit, intelligit, sed homo. His premissis subdendum est, ire esse medicatorias, quas Dogmatici nominant indicationes à morbo, temperamento, aere, & promptas. De quarum prima ac secunda, congruis

Gal. 3.
meth. 3.

Arist. 1.
metaph. in
procem.

Arist. 7.
metap 26.
27.

Arist. 1. de
anim. 64.

Gal. 9. à me coniunctim fiet in presenti capi-
meth. 14. te sermo. De tertia verò in ubi, &
quando, disiunctim.

Præternaturales affectus tres
esse.

Gal. 2. Tres utique sunt præternaturam
meth. 3. affectus in corpore, causa, morbus, &
symptoma (ut dixerim accidens. Nam
Gal. 1. sanis quidem nobis accidentia, agro-
meth. 9. rantibus symptomata, nuncupantur)
Gal. 2. Causa, veluti, humorum noxiorum,
meth. 3. redundantia, vel corruptela, id est,
plethoria, vel cacochymia. Nam
ubi inter se equaliter succi sunt adan-
eti, id est πλεθος, & πλετωραν, Gre-
ci vocant, nos plenitudinem & succo-
rum redundantiam dixerimus. Ubi
verò, vel flava nigra ve, bili vel pitui-
ta, vel serosis humoribus, refertum cor-
pus iam fuerit, eum habitum καχοχυ-
μιαν, quasi succorum vitium dicas,
Gal. 13. non plethoram, nominant. Morbus ut
meth. dist. tum febris, ephemera, putrida, hectica
2. cap. 3. tum, phlegmone, erysipelas, œdema,
scyrreus, ulcus. Symptoma, ut malus
color

De Aceto Scill. atque Aloe. 135

color, gracilitas, somnus, insomnia, Gal. 2.
capitis dolor, eiusve gavedo, & si meth. 3.
milia. Gal. inibid.

DE MEDICATORIA
INDICATIONE, EX
MORBI CAUSSA
deprompta.

CAUSA simpliciter dicta, illud
Philosophis est, à quo, ex quo, cū
quo, & ob quod aliquid fit. A quo Arist. 5.
ut agens. Ex quo, veluti materia. meta. 2.
Cum quo, ut forma. Ob quod veluti
finis. Causa autem, secundum quid
hoc est morbo relata, seu morbi causa,
est id, quo tangente afficimur, & quo
separato quiescit affectus. Causa vero Gal. 2. de
medica duplex Medicis est, utique loc. 4.
externa & interna, iuxta Gal. illud.
Cause morbificae sunt genere duplices:
nam haec sunt externa, illa ex nobis ipsis
propagantur. Externa cause ani- Gal. 2. de
mantium corpora laedant, quia vel Gum 2.
intemperiem aliquam creant, vel con- 6.
tundunt, vel incidunt. Interna vero
causa

- causa humores quippè sunt, nos vel
 quantitate afficientes, ut in plethori-
 cis, vel in qualitate veluti in cocochy-
 mis. Ex nobis enim si abundant hu-
 mores, scatent morbi. Externa causa
 Gal. *ibid.* primitiva quidem, & procatarchiti-
 ca à Recentioribus appellantur. Has
 autem silentio his præteribimus. Nul-
 la enim externarum vel primitiva-
 rum causarum, curationis est indica-
 Gal. 4. meth. 13. trix. Ad internas itaque devenientes
 (hæ siquidem propria verag₃ morbo-
 rum sunt causa. Pro comperto autem
 habendum non posse ad perfectionem
 ullum affectum sanari, manente ad-
 huc ipsa, unde natus est, causa) dica-
 Gal. 7. merg. 12. mus, humani corporis humores ut plu-
 Gal. in lib. rimum tales causas esse iuxta illud.
 Quæ morbos faciunt causa; humores
 Gal. contra sicut, ut Galenus affirmat. Humores
 e. q. à. Iul. autem id genus sunt quinque, videli-
 cet, tum sanguis, tum flava, ac nigra,
 bi'is, tum pituita, tum deniq₃ & scor-
 Gal. 1. de sum sive aqueum excrementum. Bi-
 clem. & 2. lis flava, alia planè flava existit, alia
 aph. 37. & aruginosa, alia cœrulea, alia ru-
 bens;

bens, seu vitellina, alia prasina. Bi- 6. aph. 47.
 tis atra duplex est, altera ex sanguine & in de
 crasso seu sanguinis fece, proveniens, cur. r. p.
 qua, dum naturaliter animal se ha- s. m.
 bet, quotidie gignitur, & proprie qui Gal. 1. de
 dem, non atra, nigrae bilis, sed me- nat. h. 6.
 lancholia, & melancholicus humor
 appellatur; altera ex flava bile super-
 affata fit, quam contra, non melancho-
 liam, vel melancholicum humorem,
 sed atram ac nigram, proprie nomi- Gal. 14.
 nant Medici bilem. Pituita verò qua- meth. 9. &
 dam salsa est, quaedam dulcis, quaedam 3. aph. 22.
 acida, quaedam nullam habet insignem & 6. aph.
 qualitatem, hoc est, insipida quaedam 53.
 vitrea. Caterum sanguinis omnium ve Gal. 1. de
 equaliter humorum coacervatio ple- hum. n. 33.
 thoram, utriusque verò bilis pituita & Gal. 3. de
 seri redundantia cacochymiam in affe- loc. a.
 cto corpore (ut paulò ante dictum est)
 efficiunt. Cum igitur interna morborum Gal. 13.
 causa, plethoria inquam, & cacochy- meth. d. 2.
 mia, quini id genus humores sint, cap. 3.
 profecto & adimendi, & per propria
 singulorum contraria corrigendi, omnes
 sunt iuxta Gal. illud. Quisquis mor-
 bum

138 Jani Matthæi Durastantis
bum sanaturus est; hic simul causam
eius adimat, oportet. Causam verò adi-
mi oportebit, propria cuiusq; natura
inventâ contrarietate. Cum autem,
interim simplicem, interim composi-
tam, hanc esse contingat, nec non qua-
litarum, aliæ primæ sint, aliæ non pri-
mæ, profectò quo ad, tam simplicem
contrarietatem, quàm primas quali-
tates; caliditas, frigiditas, humiditas,
& siccitas, refrigerantibus, calfacien-
tibus, exiccantibus, & humectanti-
bus sunt curanda. Quò autem ad ean-
dem simplicem contrarietatem, &
qualitates non primas; utiq; si ex frigi-
da causa stipatum densumq; redditum
corpus sit; eo relaxato, omniq; ratione
rarefacto. Sin ex obstructione ita sit
affectum, hac reclusa. Vbi abundantia
humorum adsit hos vacuabis. Ubi
crassi fuerint & glutinosi, tennes eos,
& fluxiles efficies. Etenim sic habet
Gal. Affectiones omnes per contraria
curanda sunt, dēfitas (sive obstructio)
per ea quæ rarefaciunt; Constrictio per
ea, quæ fundunt, abundantia per ea,
quæ

qua vacuant, crassitudo per ea, qua Gal. ibi. 9.
 dissecant, & attenuant, & lentor iis,
 qua detergent. Quò verò ad contrari-
 etates compositas; porrò si plures ali-
 quando causa coibunt, omnibus simul
 per contraria occurrer. Etenim coëun-
 tibus una contrariis indicationibus,
 compositum esse medicamen oportet.
 Cum sanè simplici morbo simplex ad-
 hibenda curatio sit, compositio nō sim-
 plex semperq; pro affectuum numero
 medendi indicationes respondeāt. Nō
 enim præceptum illud, Contraria con-
 trariorum sunt remedia, aliquando
 verum, aliquando falsum, immo per-
 petuò verum est. Cum tamen id genus
 humorum, præternaturam affectorū,
 alii valdè, alii magis, alii maximè, af-
 fecti sint (qua enim in re est plus, in
 eadem & minus, & æquum. Inter
 plus etenim, & minus, æquum est ac
 medium. Ex quo quidē loco (sui, qua-
 draturam circuli Brisso elicit) nam
 alii minus, alii mediocriter, alii ma-
 gis; sive, alii validè, alii magis, alii
 maximè, calidi, frigidi, humidi, sicci,
 redun-

Gal. 11.
meth. 4.

Gal. 13.
meth. d. 3.
c. 10.

Gal. inib. 7
Gal. 9.
meth. 17.
Gal. inibi.

Arist. 5.
eth. 6.
Arist. ibid.
7.
Arist. 1.
post.

redundantes, crassi, tenues glutinosi
 sunt. Cumq; scillinum ipsum, de quo
 hic sermo fit, acetum aliud ex valde,
 aliud ex mediocriter coctis, aliud verò
 ex crudis, seilla corticibus effici soleat,
 eritne, horum (ut ita loquar) acutorum
 quodlibet, illorum humorum indiffe-
 renter cuilibet, ad contrarium alte-
 rando conveniens, Profectò minimè.
 Existimare enim communem quã-
 dam omnium hominum morbo-
 rum causarum ac symptomatum,
 curationem esse extremæ porro de-
 mentix est. Non enim satis est, calido
 affectui, vel humori admovisse frigi-
 da, aut frigido calida, humido sicca,
 sicco humida, crasso tenuantia, tenui
 crassantia, lento abstergentia, abster-
 seque, & nimis fluido conglutinantia,
 nisi debita id mensura fiat. Cum alio-
 qui metus sit, si intra modum id fiat,
 ne morbi reliquum quidpiam relin-
 quatur; sin modum excedat, contra-
 rium morbi genus inducas. Ille igitur
 optimus est cuiusque particularis,
 & causæ, & ægritudinis, & sympto-
 ma-

Gal. 3.
meth. 7.

Gal. 9.
meth. 15.

Gal. inibi.

D
 mati
 quar
 gnos
 ctura
 sint
 bi &
 enim
 port
 sine
 genu
 titat
 cont
 mar
 mo
 uno,
 tenu
 qua
 nis
 mor
 hab
 pro
 bur
 pri
 gm
 der
 glu

De Aceto Scill. atque Aloc. 141

matris medicus, qui iam methodum
quandam comparavit, ex qua, & di-
gnosceret naturas possit, & conie-
ctura consequi, quænam propria
sint cuiusque, & causæ, & mor-
bi & symptomatis remedia. Neque
enim eius tantum meminisse eum o-
portet, quod contraria contrariorum
sint remedia, sed etiam & trium id
genus affectuum & remediorum, quæ
tutatis rationem in singulis habere fin.
contrariis. Non nanque solium, æsti-
mandum ac perpendendum ab opti-
mo Medico est, calidumve, an frigi-
dum, siccum, an humidum, crassum, an
tenue, glutinosum, an fluidum, quic-
quam sit, sed quoti etiam in his ordi-
nis sit. Et hac de medicationibus à Gal. ibid.
morbi causa depromptis. His sic se
habentibus, in summa dicendum ac
pro certo tenendum, primum frigido,
humido, crasso, glutinosove humori;
primum acetum ex discoctis scilla se-
gminibus effectum, bellè competere,
demum frigidiori, humidiori, crassiori,
glutiniosiori, secundum ex modicè (in-
quam)

Gal. 5. de
sanit. t. in

Gal. ibid.

quam) elixis affabrè factū, postremo
 frigidissimo, humidissimo, crassissimo,
 lentissimoq₃, postremum, ex crudis, in
 solatum, ac expressum: ut par pari, sin-
 gulaq₃, singulis, optimè referantur. Si
 namq₃, positivè frigido, humido, cras-
 so, ac lento, humori, superlativè acer-
 rimum, ex crudis scilla corticibus fa-
 ctum, acetum obieceris, profectò me-
 tus erit, ne propter validam huius a-
 ctionem, & agram illius resistantiam
 tum humorem, tum viscera, tum de-
 nique totum corpus, ad contrarium
 nimium alteres. Ubi enim non resi-
 stentia, ibi non actio. Si verò contra
 superlativè, frigidissimo, humidissimo,
 crassissimo, lentissimo humori, positivè
 acre, ex percoctis eiusmet segminibus
 concinnatum, acetum offeras; talem
 quidem humorem in oppositum, aut
 nihil, aut modicum alterabis. Tamen si
 enim actionis causa contrarietas est,
 perit enim quidque, in contrarium
 Galeno teste, & à contrario, non ta-
 men Medicis, vel cuiusq₃, contrarieta-
 tis est actio, vel à quolibet contrario fit
 inte-

Arist. &
 Aver. l.
 de gen. 50.
 Gal. 3.
 meth. 3.

interitus, sed ab inequali contrarieta-
te, & à validiori contrario solùm, non
ab aequali aut imbecilliori, iuxta ma-
gni illud Averois. Elementorum in
vicem mistionis causa eorum, tum
qualitatum contrarietas, tum poten-
tiarum inequalitas est. Si namq; eo-
rum, & qualitates, & potentia, equa-
les essent, altera quidem in sibi compa-
rem alteram, nequaquam, & ne quic-
quam ageret, nullusque fieret inde ef-
fectus. Item alibi. Contrariorum per-
mistio fit quandocunque, non alteri
dominatur alterum, nec aequali sunt
ambo potentia prædita. Si namq; al-
terius potentia alteri dominetur, utiq;
& dominati corruptio, & dominantis
generatio fiet. Sin aequales ambo-
rum potentia fuerint, nulla quidem
inde proveniet forma. Hac ille. Phil.
autem inibi asserit, elementa si non a-
quentur, in vicem transmutari. Si e-
nim aequalia sint, hoc est, si unius po-
tentia & forma, & qualitas alterius,
& potentia, & forma, & qualitate
validior non sit, unum in aliud, neque
agere

consideranda
hac sunt
egendusq;
Thom

Aver. 4.
meteor, 10.

Aver. 2. de
gen 48.

Aver. ibi

agere, neque transmutari unquam poterit. A contrario quidem enim (ut dictum est) actio fit. Non tamen ab omni contrario (quia non à debilitiori, aut equali) sed à validiori. Huic præterea dogmati noster, & Christianus, & picenus in hæsit Cicero: quem L. Calium lactantium firmianum vocant. Hic enim sic ad verbum habet. Ignis quidē permisceri cū aqua non potest, quia sunt utraque inimica, & si cominus venerint: alterutram, quod superaverit, conficiat alterutrum necesse est. Ut autem exemplo manifestius hoc fiat (nam & clara pro obscuris opera præcium est in medium adducere exempla, & in demonstrativa doctrina exemplis non quidem, nisi in insensibilibus, quæ tantum comparatione queunt intelligi utendum est. Eis enim non nisi cognitu difficilia manifestantur) Hac in naturalibus ac voluntariis subdo. Quò enim ad illa clarum est, tum parvam faculam accensam, in flumen deiectam, penitus extinguì, tum contra minimam lympham

ib. 2. c. 10.

Arist. 2.
eth. 2.Aver. 1.
phys. 81.
Aver. 2. de
anim. 149.

De Aceto Scill. atque Aloe. 145

pham in maximum ignem projectam,
statim in auras evanescere Quò verò
ad hac, nonne ab adulto, Græcorumq;
omnium fortissimo, Achille; (quem
admodum Poetarum, tam græcorum,
quàm simpliciter omnium, & optimus
& maximus Coryphæus & Princeps,
Homerus cecinit) tam quidem adole-
scentulus Troilus, quàm ignavissimus
Thersites, ille lancea, hic solo pugno,
fuerit ob imparitatem enecati? De illo
namq; sic Verg. habet: Parte alia fugi-
ens amissis Troilus armis. Infelix
puer, atque impar, congressus Achil-
li; Fertur equis, curruque hæret resu-
pinus inani. De hoc autem sic Malo-
pater tibi sic Thersites, Iuven. dummo Iuven 8.
dotu sis Eacida similis. In summa Saty.
Gal. 9.
morbis, & sanitas, corporis sunt af-
fectus; ille se tollendum, hæc se tu-
endam, indicans. Sanitas autem si-
milibus, quod secundum naturam sic
conseruatur. Morbus verò, quòd præ Gal 3.
ter naturam existat, contrarius abigi meth. 3. &
I. de san. f.
tur. Quod namq; secundum naturam
se habet, sui custodiam indicat; &

G

pro

Gal. 3.
meth. 3.

propterea, quæ sui similia sunt, postulat. Quod præter naturam est, sublationem sui, eoque contraria requirit, perit enim quidque, in contrarium, & à contrario. Non tamen à quocunque contrario contrarium perit, neque à quolibet morbus ipse contrario tollitur (cum, neque contrarium, neque morbus, ab imbecilliori, vel equali, tollatur, aut pereat) sed à validiori quidem, & tollitur, & perit, contrario. Morbus enim, duorum, triumve, frigiditatis ordinum; non quidem ab unico, duplicisve, sed tantum à triplicis, quadruplicisve, gradus medicamine tolli potest. Ni fortè asseras, caliditatis, quàm frigiditatis, æquales gradus potiores esse, cum quidem ignis

Gal. in de morbo, elementorum ac rerum omnium, sit efficacissimus. & hæc de morbi causa, qui humor est.

DE

D
S
DE
IN

N

Cal
seu l
ra se
li. I
psia
plur
Cu
rit
tur
pro
eiu
ige
sec
sto
su

DE MEDICATORIA
INDICATIONE, A
MORBO SUM-
pta.

MOrbus (quà ad rem pertinet)
duplex est, calidus & frigidus.
Calidus quidem, veluti, ophthalmia,
seu lippitudo, phrenitis, pleuritis (ve-
ra scilicet, non mendosa) ac id genus a-
lii. Frigidus verò, ut, appoplexia, epile-
psia, podagra (hæc namque, frigida ut
plurimum est) aliique, his similes.

Cum autem morbus (quicumque fue-
rit) se tollendum indicet; etenim, na-
turali nocet actioni, & incommodat,
profectò & ipse, quemadmodum &
eius causa, contrariis est remediis ab-
igendus, hæc habente Galeno. Quod
secundùm naturam se habet; sui cu-
stodiam indicat, & propterea, quæ
sui similia sunt, postulat. Quod

Gal. 9.

meth. 14.

Gal. in de
ocul. part.

3 cap. 5.

præter naturam est; sublationem sui
 eorum contra requirit. Perit enim quid-
 que, in contrarium, & à contrario. I-
 tem alibi. Morbus, & sanitas, corporis
 sunt affectus, ille se tollendum, hæc se
 tuendam, indicans. Cum autem con-
 trariis exigendi morbi sint; qualibus-
 ne eorum fiet exactio contrariis? V-
 trique, & propriis, & validioribus.
 Propriis quidem, hoc est, eorum sin-
 gulis ex opposito respondentibus. Ex
 opposito autem, & calido frigidum re-
 spondet & contra frigido calidum, &
 sicco humidum, & humido siccum, &
 crassum in tenui, & tenue crassanti, &
 glutinoso fluidum, & fluido glutino-
 sum. Horum nanque parium singula
 circa singula subiecta, non planè si-
 mul, sed successivè, diversari, in con-
 fesso est. Talia enim sunt Philosopho
 contraria. Non enim, sicco, vel humi-
 do, remedio, frigidum morbum; sed
 calido, quod & propriè contrarium
 est, curamus, & contra calidum, non
 humido, siccove, sed frigido. Pariterq;
 humidum affectum, non calido, vel
 frigi-

Gal. 3.

meth. 3.

Gal. 9.

meth. 14.

Arist. cap.

De opposit.

De Aceto Scill. atque Aloe. 149

frigido, medicamine, sed sicco, & contra siccum, non frigorifico, vel excalfaciente, sed humido. Præterea morbum, ex nimia repletionem genitum, in amentibus est ex se mediis abigendus, non autem (nisi ex accidenti) vel calidis, vel frigidis, vel siccis, vel humidis. Veluti è converso ex valida inanitione genitus, solis replentibus. Quicumq; enim morbi (inquit Hipp.) ex repletionem sunt, curat evacuationem, & quicumque ex evacuationem, repletio, & aliorum contrarietas. Si namque (subdit Gal.) propter repletionem morbus constituitur, oportet tunc multitudinem evacuare. Sicuti & si propter evacuationem, reficere protinus convenit. Si ex refrigerationem, curatio est per calfactionem. Si verò ex calfactionem, per refrigerationem. Validioribus verò contrariis remediis fiet morborum exactio, videlicet unico saltem ordine morbi, gradum, vel gradus, excedentibus. Non namq; (eodem autore) satis est calido affectui admovisse frigida, aut frigido calida, sicco

Hipp. 2.
aph. 22.

Gal. ibid.

Gal. 9.
meth. 15

humida, humido sicca, repletioni inanientia, inanitioniq; replentia, nisi ad debita mensura fiat. Cum alioqui metus sit, si intra modum id fiat, ne reliquum quidpiam relinquatur, si modum excedat, contrarium morbi genus inducas. In summa, validi (præcipue autem frigidi) id genus morbi scillino, quod ex admodum coctis scilla corticibus fit, aceto curantur, validiores autem medio, ex modicè elixaris factis, validissimi verò novissimo, ex crudis effecto. Firmiorem enim hanc methodum eiusdem sanè reddunt firmissima Galeni methodi, quæ tales sunt. Inveteratas, ac difficulter curabiles, dispositiones, fortibus persanare conandum est. Incipientes autem, & parvas, debilibus. Item.

Gal. 5. de Ad mediocres alopecias mediocria,
comp. m. 3. ad fortiores, fortiora, ad fortissimas
lib. 2. fortissimo, sunt adhibenda. Itidem.
Gal. inibi. Moderata quidem in quibus, incipit,
8. & adhuc parva est affectio, conveniunt pharmaca. Fortia autem, in maioribus, & diuturnioribus. Fortiora verò

De Aceto Scill. atque Aloe. 151

verò adhuc in inveteratis iam, & a-
gerrimè curabilibus. Ha autem o- Gal. lib. 2.
mnes Galeni methodi ex divini ipsius 26.
Hippocratis aphorismo (extremis
morbis extrema exquisitè remedia
optima sunt) propriam habent essenti-
am, si quidem (ut patet) ei superaddi- Hipp. r.
deris (Remissioribus verò morbis im- aph. 6.
becilliora remedia competunt) & hac
quidem in genere dicta sint. Vnum
tamen in specie hic superaddo, quod,
cum superius dictum sit, & asthmatis,
& vocis interceptioni, & sanguinis
expuitioni, & phthisi, qui sane, pecto-
ris, pulmonum, & vocalis arteria, af-
fectus sunt, scillinū ipsum acetū suppe-
tias ferre, ego quidē, id genus acetū in
tales affectus exhibiturus, ei cū ex co-
ctis, tum ex crudis, corticibus cōfecto,
despumati quidpiam mellis in hyeme,
sacchari in estate, cōmiscerē juxta vul- Gal. 4
gatā illā Gal. methodū. Omnibus me- meth. 7.
dicamentis, quæ thoracis, & pulmo-
num, vocalisque itidem arteriæ,
ulceribus sunt destinata, mel admi-
scendum est. Itidemque & in ner-

vorum, & artuum, affectus ipsum
 propinaturus, efficerem. Pariter et-
 iam, si cui, imbecillis, tum stoma-
 chus, tum ventriculus, sit; tum et-
 iam artus, ac nervi, debiliores exi-
 stant; idem mel scillino ipsi aceto
 permiscendum reor. *Vt, & incun-
 dius inde, & minus acre, reddatur.
 Incundius quidem, iuxta Gal. illud.
 Medicamenta, quo ad fieri licet, in-
 undissima fieri debent, sed tamen eo-
 rum virium utilitate servata. Minus
 verò acre, & unà suavius, eodem sic
 precipiente. Medicamento, nonnulla
 adicienda sunt virium ipsorum ve-
 hementia obtundenda, interim in sua-
 vitatis mitiganda gratia, quemad-
 modum precipit Hipp. Precipue au-
 tem id faciendum erit, si quidem im-
 becillo, stomacho, ventriculo ve, egro-
 tans fuerit. Etenim stomacho, quate-
 nus nervosa pars est, acetum tale non
 modicum obest. Hinc enim idem Gal.
 Cùm medicamenta omnia, quæcunq;
 purgant, ventriculum ledant, & ma-
 xime eius ostium, quod, & nervis
 quam*

Gal. 4. de
sanit. 8.

Gal. 1. de
comp. n. p.
2. 3.

De Aceto Scill. atque Aloe. 153

quam plurimis constat, & acutè sentit, excogitatum est, benè olentia, ac dulcia, purgantibus admiscere, ne sola, atque syncera, eorum vis, ostium ventriculi attingat. Oportet autem, admista talia esse, quæ & medicamenti malitiam retundere queant, & eius opus impedire nequeant, & hæc de medicatoria indicatione à morbo sumpta, sint breuiter exarata.

Gal. in lib. Quos. p.c. q.m.e. q.t.

DE MEDICATORIA INDICATIONE, A SYMPTOMATE deprompta.

Symptoma affectus quidem, accessorium, id est, morbum sequens est. Nam (ut completius eloquar) symptoma est præter naturam affectus, morbum sequens, non tamen actionem obturbans. Morborum igitur symptomata sunt veluti, malus color in quartana febre, & epilepsia, ac gracilitas in hectica febre, & phthisi, nimiaq; cras-

Gal. in de- finitio. m. Gal. 2. meth. 1. Gal. 1. meth. 9. Gal. 2. meth. 3.

G 5 sities

sities in plethorica syndrome, quæ quidem, & plenitudo, & succorum redundantia, dicitur; ubi scilicet inter se equaliter succi sunt adaucti. Malo igitur colori, intensaque plethoria, *Gal. 13. meth. d. 2. cap. 3.* scillinum quidem imbecillius acetum convenit; peiori autem, ac intensiori, validius, pessimo vero, & intensissima, validissimum; iuxta, conscriptas iam in morbi indicationibus, methodos. Novum autem ne videatur, interdum morbis posthabitis etiam symptomatibus curationem deberi, nam id clarissime sic ad verbum præcipit Gal. Si nullum quidem interim, vehemens incidat symptoma, prohibeatque, quo minus auxilia ab initio morbi ad finem ita procedant; celerrimè finietur febris. Sin tale quidpiã incidat, quod totam ad se curationem revocet; necesse est, serius adveniat curationis finis. Siquidem, quod ita intervenit, omnino, vel contrarium est remediis, quæ ante dictum, causarum, affectuã & symptomatum, ordinem sanent vel *Gal. 11. meth. 11.* omnino nihil saltem confert, hæc Gal.

De Aceto Scill. atque Aloe. 155

Colorem autem, pallidum abigit, & vividum revocat, id genus acetum; quatenus humorem, à quo talis evenit (color enim similis efflorescit Gal. I. humoribus, nisi intrò recesserint) phor. 2. & frigidum calfacit, & crudum concoquit, & crassum tenuat, & lentum dissecat. Etenim humorum, frigiditas, cruditas, crassities, ac lentor, exacta nutritioni, cuius effectus bonus est color, non modicum incommodant. Gal. II. meth. II. & hac de symptomate.

DE MEDICATORIA
INDICATIONE A TEMPERAMENTO HABITA.

Temperamenta, communi, improprioq; nomine dicta; novem sunt. Eorum namq; & quatuor simplicia sunt, calidum, frigidum, humidum, siccum, & quinque composita, calidum humidum, calidum siccum, frigidum humidum, frigidum siccum ac symmetrum. Privatè autem, ac Gal. I. propriè, loqui si velim; dicendum mihi tempera- erit, cum non planè novem tem- ment.

peramenta, sed unicum tantum temperamentum esse, symmetron videlicet, quod ab extremorum utroque pari abest spacio. Quod enim ita medium in utroque contrariorum genere est, ut non magis sit calidum, quam frigidum,

Gal. inibi. aut humidum quam siccum, & ὑπατόν id, siue temperatum, omnino dicetur, tum octo reliqua, non sane temperamēta, cum modum excedant, ac symmetriam, sed potius intemperamenta, & esse, & dici, iuxta Gal. illud. Cur novem dicere universas temperamētorum differentias dubitemus, temperatam quidem unam, non temperatas octo? Cum verò sanitas in quatuor elementorum symmetria consistat, hoc est, in iusta eorum moderatione, & temperamēti qualitate, profecto morbus contra in eorundem, & ametria, iniustaque immoderatione, & intemperamenti qualitate, consistet. Nam oppositarum causarum oppositi quidem effectus sunt. Si itaque & sanitas in symmetria, seu temperamento, & morbus in ametria, ac intemperamento.

Obiectio

Gal. eodē loco.

Gal. I. de morb. v. com. 2.

tex. 8.

Gal. I. de hum. n. 21.

Gal. I. de sanit. t.

Arist. 4. meteor. 40

De Aceto Scill. atque Aloe. 157

mēto, vigent; plane, solum ipsum temperamentum sanitatis, octo q₃ reliqua intemperamenta aegritudinum, erunt causa. Quamobrem forte, non tres (videlicet à morbo, temperamento & aère) sed geminata tantum (scilicet à, morbo, & aère) medica fuerint indicationes. Etenim, illinc temperamentum, qua sanitas est, medicatoria indicatione opus non habet, non nanque sanitas, sed aegritudo, curatione indiget, hinc verò octo ipsa intemperamenta morbi sunt species. Vt in summa, à morbo sumpta, indicatio omnia simul intemperamenta contineat. Nisi esset, quod, cum non omnis, qui prater naturam est affectus, sed qui actioni incommodat, proprie morbus sit, qui que prater naturam est, nec tamen actionem obturbet, morbus non sit, profecto intemperamenta ipsa, licet prater naturam sint, hoc est, à temperiè, modo q₃ recedant, non tamen omnia ad morbum transfugiunt, sed illa tantum, que tum actioni incommodant, tum actionem obturbant, iuxta Gal. illud.

Responso.

Gal. 1.
meth. 9.
& 2. met.
1.
Gal. 3.
meth. 3. &
1. porihet.
comm. 2.
tex. 8.

6 7 Item

Gal. 5.
aph. 57.Gal. 8.
meth. 3.

Intemperantia, quacumq₃ tantam habent magnitudinem, ut possint iam ledere operationem, sunt ex morborum genere. Quacumq₃ verò, neq₃ actioni incommodant, neq₃ eam impediunt, non planè morbi, sed morbis propinqua, esse dicuntur; hæc ad verbum dicente Galeno. Temperamentum, sanitatis symmetriã egressum, morbo est propinquum. Adde & duplicem esse Galeno Medicinam, utiq₃ præservantem & curantem, quarum illa quidem, secunda indicationi, temperamentoq₃, hæc autem, prima & intemperamento, quod morbus, aut morbo proximum est, deserviunt. Etenim intemperies se curativa auferri, temperies præservativa se in proprio esse conservari, Medicina eo indicant. Ut proinde tres (ut Gal. asserit) medicas esse constet indicationes. De illis igitur, hoc est intemperamentis, & operationem ledentibus, & ob id ad morbum transmigrantibus, in indicatione, à morbo deprompta, dictum iam fuit. De reliquis autem, morbo proximis,

De Aceto Scill. atque Aloe. 159

mis, nondum tamen operationem ad-
huc manifestè obturbantibus, in præ-
senti dicendum est capite; primum q̄
de tali temperamento; demum de cor-
poreo, quod à temperamento prove-
nit, habitu. Primò igitur scillinum i-
psum acetum temperamentis utique;
cum calidis humidis, & frigidis sic-
cis; tum, vel maximè frigidis humi-
dis, seu pituitosis; est accommodum.
Nam & prima, quatenus humida
sunt, ex siccatur & secunda, qua frigida,
calefacit; & tertia, qua frigida, cal-
facit (non tamen immodicè) quaque
humida, immoderatè siccatur. Censen-
dum enim me iudice est, in tali, sicci-
tatem, quam caliditatem, longe inten-
sorem existere. Cum nanque scilla
(Gal. teste) non admodum, sed secun-
do tantum ordine, calida sit, necnò cō-
trà valde frigidū, & ipsi, & Paulo, sit
acetum, nempe, aut moderatū, aut nō
saltē immodicam, ex amborum com-
mixture par est resultare caliditatem.
Etenim iuxta Gal. ipsius sententiam
ex duobus temperamentis immodicis,

Gal. 8. de
simpl. m. f.
105.

Paul. 7.
lib.

Gal. 3. de
simpl. m. f.
6.

Paul. 7.
lib.

in vi-

Gal. 3. invicem scilicet contrariis, unum bel-
 meth. 2. le efficitur modicum. Cum verò, &
 Paul. 7. scilla secundo desiccet ordine, & are-
 lib. cap. pr. faciendi tantam facultatem acetum
 Paul. inibi obtineat, ut in tertio desiccantium or-
 Gal. 10. de dine censi promeruerit; scillinum
 simpl. m. f. quidem acetum, quàm excalfaciat,
 3. magis exsiccat. Simile enim simili,
 efficitur, & augetur. In summa; tum,
 frigido, & humido, temperamento
 scillinum illud imbecillius acetum est
 accommodum; tum, frigidiori, & hu-
 midiori, mediocre; tum denique &
 frigidis imò humidissimòq₃, validissi-
 mum, & accerrimum. Quòd autem
 à vero non recedat hæc methodus
 Galennum auscultato, frigidioribus
 hominibus calidiora, calidioribus fri-
 gidiora, temperatisq₃, mediocria, vina,
 propinantem. Sic namq₃, ad verbum
 inquit: Frigidis intemperantiis cali-
 diora vina præhenda sunt. At, quòd
 calidissimum quidem, vinum est; id
 frigidissimis est intemperantiis utile.
 Reliquis verò, quòd proportione re-
 spondet. Nam media temperie i natu-
 ra

ra mediocre profecto dandum est vi-
 num, sicuti ipsa quoque mediocris est.
 Media autem temperiei natura, &
 Athletæ, & Milites, & Fossores, &
 Messores & Aratores, sunt; ac deni-
 que ad urbana, rusticave opera fortes.
 Quippe; valentium, hoc est, sanorum,
 ac temperatorum hominum, ea sunt
 munera. Tales enim nunquam fue-
 rint, nisi mediocri sint temperatura.
 Atqui, si media temperie sint, pluri-
 mus his naturalis calor fuerit, hæc
 Gal. Quocirca, Germanis, & Scythis, Gal. 5. de
 acerrimum quidem illud, ex cruda sanit. t.
 scilla confectum, scillinum acetum
 conveniet. Frigidissimi namq; & hu-
 midissimi sunt id genus homines, Æ-
 gyptiis autem, & Afris; imbecillissi-
 mum, ex percocta scilla factum, com-
 petit. Calidissimo namq; & siccissimo,
 tales existunt intemperamento. Pice-
 nis verò, & Italici (illorum saltem re-
 spectu) mediocre reliquum, ex me-
 diocriter elixata scilla, fabrefactum,
 erit accommodum. Etenim, cum hi,
 tum illi, media vigent temperie. Si
 verò

verò & Italarum discrimina Gentium perquiramus Longobardis primum, Siculis secundum, Picenis item tertium, bellè manum porrigent. Et hæc de temperamenti indicationibus. Postremò quod ad habitum subdendum est, multiplicem quidem esse Medicis habitum. Hic enim (ut à nobis notioribus, hoc est sensibilibus, initium fiat) interdum, corpoream, & crassitiem, & gravitatem, signat iuxta magni Hipp. illud. Habitus exercitatorum, qui ad summum bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo cõstiterint. Neq; enim possunt in eodem permanere, neq; quiescere. Cùm verò non quiescant, neque possunt proficere in melius, reliquum est igitur, ut decidant in deterius. His de causis, bonum habitum statim solvere expedit. Interdum autem corporis habitus eius, aut durties, aut mollities, est, hæc habente Galeno. Nempe habitum, ad corporis constitutionem deferentes, dicimus, utpote, cum quis, vel mollis, vel

Arist. 1.
ph. 7.

Hipp. 1.
aph. 3.

vel durus, fuerit. Item. Pueris propter Gal. 4. reg.
 habitus mollitiem succi perspirabili a. 26.
 cute facile digeruntur. Senibus verò
 non facile propter siccitatem, & frigi- Gal. ibid.
 ditatem. Interim verò ipsarum corpo-
 ris partium structuram, hoc est textu-
 re, & raritatem, & densitatem, signi-
 ficat habitus iuxta eiusdē illud. Par-
 tium ipsarum, structuram, composi-
 tionemque, ἔτι, id est, habitum, appel- Gal. 2. reg.
 lari, quispiam existimaverit. Item. a. 31.
 Habitum, struem corporis, composi-
 tionemq; dixit Hippocrates. Nam,
 qui raram ex natura texturam ha-
 bent, tum euaporantur, tum syncopam
 facile incurrunt. Qui verò densiore Gal. ibid.
 constant textura, huius morbis, cun- 47.
 ctantur, diutiusq; trahunt. Primus
 habitus, & visu quidem, & tactu, vel
 facile percipitur, est nanque com-
 mune, sensibile, seu sensuum, obie-
 ctum. Cum verò quina sint com- Aristotelis
 munita nuncupata Philosopho sen- defectus.
 sibilis, motus, quies, numerus, fi- Arist. 2. de
 gura, magnitudo, sub quorum nul- anim. 64.
 lo, vel crassitudo, vel obesitas, con-
 tine-

164 Jani Matthæi Durastantis
tinetur (ut in 5. lib. De vino à me mō-
stratum est) non quina tantum, sed se-
ptena, cōmunia ad genus obiecta (sen-
sibilia, & mancum in talium sensibili-
um catalogo Phil. extitisse, censendum
equidem censeo. Tale verò sextum e-
rit substantia, ut, medicaminum, ac
rerum, partium, tenuitas, crassities,
lentor. Secundus autem habitus; aut
solo tactu, aut itidem, & visu, & ta-
ctu, pariter sentietur. Est enim & ipse
commune, non proprium, sensibile,
quod itidem ad conscriptorum ab A-
rist. nullum transfugere videtur. Id-
eoque, non plane quinque, tantum ut
ipse affirmat, sed septem, ut equidem
teneo, communia sensibilia fuerint,
hoc est, motus, quies, numerus, figura,
magnitudo, consistentia, ac (ut ita no-
minem) tangibilitas. Tertius verò ha-
bitus, aut visu, pariter & tactu, à prio-
ri, aut, facili, difficilive, sudoris eiectione,
à posteriori, dignoscitur. Crasso
itaq; duro, densq; corporis habitui,
scillinum quidem imbecillius acetum
suppetias fert. Crassiori autem, durior
ri, ac

Alius A-
rist. dese-
ctus.

De Aceto Scill. atque Aloe. 165

ri, ac densiori, medium. Crassissimo
verò, durissimo, densissimoque, vali-
dissimum illud, & acerrimum, opti-
me conveniet. Contraq; gracili, mol-
li, & raro, valentissimum; graciliori,
molliori, rariorique, medium; gracilif-
simo, mollissimo, rarissimoque, imbe-
cillissimum, ex usu fuerit. In prioris
habitus fidem sic Gal. habet. Opti-
mum est bene carnosum esse natum,
hoc est adeo commoderatum, ut, neq;
crassitudo, neque gracilitas, adsit. Ta-
les enim possunt ad longam senectam
perduci. Si verò à modo recedatur,
melius est, ut ad gracilitatem. Nam
malus est ad crassitudinem excessus.
In fidem autem secundi, Aëtium au-
scultato, sic ad verbum dicentem. Ru-
sticana, solidiorque natura, potentio-
ribus indiget medicamentis, sicut
mollis imbecillioribus. In novissimi
verò habitus fidem in Gal. mentem
convertito, sic habentem; Qui rarans
ex natura texturam habent, tum eva-
porantur, tum syncopam facile incur-
runt. Qui verò densiore constant tex-
tura,

Gal. 2.
aph. 44.

Aet. li. 14.
cap. 57.

Gal. 2. reg.
a. 47.Gal. 2.
aph. 28.Gal. 6.
meth. 3.Gal. 9.
meth. 15.

tura, hi in morbis, cunctantur, diuti-
 usq; trahunt. Permanere enim ex cu-
 tis spissitudine accidit, & humorum
 crassitie, Et propterea longitudo morbi
 significatur. Contabescere autem non-
 nunquam fit ob humorum tenuita-
 tem, & cutis raritatem. In singulorum
 denique habituum fidem satis hoc fa-
 ciet. Robustis corporibus robustiora,
 imbecilibus mitiora, sunt adhibenda
 remedia. Item alibi. Illud corpus,
 quod plurimum à suo naturali habitu
 recessit, id vehementibus eget contra-
 riis. Quod verò non plurimum, levi-
 bus. Et hæc de temperamentorum, &
 habituum, indicationibus.

Ubi.

Gal. 9.
meth. 14.Gal. 3.
meth. 9.

Quod præter, morbi, temperamē-
 tique, indicationes, etiam ab aë-
 re medica quidem sit indicatio depro-
 menda, ex Galeno ipso vet facile elici-
 tur, hæc dicente. Medicatoria indica-
 tiones à morbo ipso sumuntur, à cor-
 poris temperamento, & tertio ab am-
 biente nos aëre. Ambiens verò ipse,
 cum

De Aceto Scill. atque Aloe. 167

cum quidem ad presentes cœli status,
tum verò ad Regiones, extenditur, hæc
ad verbum Galeno dicente. Voco cœli
statum ipsam, ambientis nos, aëris
temperiem; sub qua, & anni tempus,
& Regio, comprehenditur, quando
horum etiam utrumlibet ex ambien-
tis temperie indicationem mutuatur.

Anni verò tempus in cœli statu com- Gal. 9.
prehēditur. In summa ad auxiliorum meth. 5.
inventionem, tum, præter, morborum, Gal. 10.
corporisq; temperiem Regio, tum anni meth. 5.
tempus, tum cœli status, tum aër, non Gal. 9.
modicum conferunt. Ni fortè quispi. meth. 9.
am dixerit, non plane, Regionem, an-
ni tempus, ac cœli statum, sub aëre, sed
potius aërem sub horum singulis, com-
prehendi iuxta Gal. illud. Ambiens
ipse eiusmodi quidem, scilicet calidus,
frigidus, humidus, siccus, tenuis, vel
crassus propter, tum Regionem ipsam,
tum anni tempus, tum cœli statum, red-
ditur. Vt in sūma qualitates huiusmo- Gal. 9.
di, nō nempe, Regio, anni tempus, aut meth. 10.
cœli status, aëri, nos ambientem, sed po-
tius contra eis hic, acceptas referat.

Quo-

Quomodo autem cunq; sit, de eorum
quidem à me singulis hic est loquen-
dum. Caterum sub diuersis generibus.
Etenim de indicationibus, à continē-
te, cœli statu Regioneq;, de sumptis, in
ubi pradicamento, de quo nunc sermo
fit, e quidem sermocinabor. De anni
verò tempore in novissimo genere
quando. Cùm igitur ea secundum na-
turam se habere dicantur, quæ, &
temperamenta sunt, & à temperie,
aut nihil, aut modicum, recedunt,
Gal. 3. & profectò & ea contra sese praternatu-
meth. 3. ram habere dicenda fuerint, quæ, tum
1. porrh. intemperamenta sunt, tum à temperie
com. 2. test. 8. non modicum recedunt, si quidem e-
andem oppositorum verum sit esse sci-
entiam. Præterea, quæ secundum na-
Arist. 5. turam se habet, sui custodiam indicat,
eth. 1. & propterea, quæ sui similia sunt, po-
Auerr. 3. stulat. Quod praternaturam est, sui
metaph. 3. sublationem, eoque contraria requirit,
perit enim quidque, in contrarium, &
à contrario. Stantibus his, dubio sane
Gal. 3. procul, ac pro certo tenendum est,
meth. 3. tum calidissimo, & aëri, & cœli sta-
tini,

De Aceto Scill. atque Aloe. 169

tui, scillinum imbecillius acetum cō-
petere tum mediocri medium; tum
frigidissimo validissimum. Pariterq;
& calidissimis Regionibus, veluti, A-
frica, & Aegypto, prius illud conve-
nire; & temperatis, ut Italia, & Pice-
no, secundum; & frigidis, quales Ger-
mania ac Scythia, novissimum. Huic
veritati his verbis annuit Gal. A Re-
gione, cœli statu, & aëre, ubi tempe-
rata hæc sint, similium semper est præ-
sidiorum indicatio, hoc est tempera-
torum, seu valeant homines, sive agro-
tent. Contrà ab intemperatis, aëre, cœli
statu & Regione, contrariorum est
indicatio. Item alio quoquam loco sic
idem adstipulatur. Contrarii quidem
morbi, & atates, ad contraria bene; si-
miles autē ad similia malè se habent;
præter quàm, si atas temperata, & vi-
ctui, & Regioni, & loco, temperato,
comparetur. Hoc enim solo modo si-
miles à similibus bene afficientur. Quæ
verò plus temperie recesserunt, atati-
bus; secundum temperaturam contra-
ria loca, ac tempora, & victus genera,

Gal. 8.
meth. 5.

H magis

Gal. 3.

aph. 3.

magis conferunt. Cum verò omnes morbi à tempore, & modo, recedant, generatio quidem à similibus, locis, atque temporibus, solutio verò à contrariis, fit. De medicatoria igitur, ab aëre, cœli statu & Regione, habita, indicatione, hæc dicta sint.

Quando.

DE anni tempore sermonem habituri in presenti genere cum sumus; utiq; distinguendum prius ipsum est. Rerum namq; non confusionem, sed perspicuitatem, potius, insequendam esse, par est asserere. Eiusmodi itaque tempus duplex hic sit; alterum scilicet universale, à quo sumenda est indicati; alterum particulare, in quo videlicet congruè propinandum est aegrotanti scillinum acetum. Quò igitur ad primum dicendum est; calidiori anni tempore, ut aestati, imbecille congruum est; frigidiori autem, qualis est hyems, val. dius & acrius, ex non coctis scille segminibus factum; temperatis verò, ut, cum autumno, tunc veri, medio-

mediocre, ex modicè elixatis, ejusdem
 corticibus elicitū. Et si verò, autumnus,
 ac ver, absoluta temperie non pollent,
 ab hac tamen, aestatis, atq; hyemis, re-
 spectu non valdè recedunt. Indicio au- Gal. 1. de
 tem gemina sint æquinoctia, quorum, temperan.
 alterum autumnno, alterum veri, tem-
 periem ingerunt. Hujusce verò metho-
 di veritati his subscripsit Galenus sen-
 tentiis. Hippocrates, in calidioribus an-
 ni temporibus iis, quibus frigidior fa-
 cultas sit, medicamentis utitur; calidi-
 oribus autē per frigidiora. Item. Mor- Gal. 3.
 bi quidem bene se habent ad tempora, meth. 8.
 ut ad generationē similes, ut ad solutio Gal. 3.
 nē verò contrarij. Itidem alio quodam aph. 3.
 loco. Ab anni tempore, ubi tempera-
 tiō sit; similiū semper est praesidiorum
 indicatio, seu valeant homines, sive æ-
 grotent. Contrā ab intemperato anni
 tempore contrariorum est indicatio.
 Quò verò ad secundum, quod particu Gal. 8.
 lare anni tempus est, non planè cura meth. 9.
 tionis est, sed exhibitionis, indicativū,
 primò dicendū est, scillinū ipsum ace-
 tū in mane ante prandiū à jeiuno su-

mendum esse, tum paulò minùs, quàm
 milliare, post absorptionem deambu-
 landum; ut in singulas (ob acquisitam
 ab exercitio, caliditatem, & meatuum
 reperationem) totius corporis partes,
 in quibus, & frigida, & humida, &
 crassa, & glutinosa, pituita est impa-
 cta; facilius digeratur. Hec namq³ ad
 verbum habet Gal. Aceti scillini, pa-
 rum mane sorbendum est. Et ieiunus
 ut assumas, precipio, septemq³ postea
 stadios demabules. Ita enim dissolve-
 tur. Cùm autè octonis constet milliare
 stadiis, utiq³ septem stadia ab integro,
 seu cõpleto milliari parum deficiunt.
 In hoc verò nulla (quòd crediderim)
 constitui à Medico potest, certa, de-
 terminatàve, deambulationis men-
 sura. Cùm namq³ alii, frigidiores, vel
 robustiores, sint; profectò aliis laborio-
 siora, aliis minùs laboriosa, competen-
 tia, ac salutaria, sunt exercitia iuxtà
 Gal. illud: Fieri potest, ut idem motus,
 alteri sit exercitatio, alteri non sit. Va-
 lentiori enim exercitatione, frigidis,
 quàm calidis, opus est. Necnon, opti-
 mi

Gal. 3. de
 medicin. f.
 p. 248.

Gal. 2. de
 sanit. t.
 Gal. 2. de
 sanit. t.

mi status, ac robustum corpus; sicuti
 in iuventute ad vehemētissimos quos-
 que labores idoneum maximè est, ita
 quidem in senectute se habet ad omnes
 mediocres. Quòd, si cui extra, domū, Gal. 5. de
 vel urbem, progredi datum non sit; ei sanit. t.
 nempe, si sacerdos sit, intra monaste-
 rium, vel eremum, crebra de ambula-
 tione exerceatur. Sin Præsul, Prin-
 ceps vè, is parva pila exercitetur, post
 scillini ipsius aceti assumptionem, lu-
 do. Quæ namq; ex parva pila habetur,
 exercitatio; alias omneis Gal. teste ex-
 cellitur. Demum autem, nedum (ut
 dictum est) mane ante prandium, sed
 tam post, quàm ante, & prandium, & Gal. in d.
 coenam, ipsum devorari datum est, sic paru. p. 27.
 dicente Aëtio. Acetum scillinū, tum
 ante, tum post cibum sorbendum est;
 aut ante somnum. Ante somnum ve- Aet. lib
 rò, hoc est geminis post leuiusculam cap. 27.
 canulam horis, affecto à frigida hu-
 mida, crassa, ac lenta, pituita cerebro.
 Plurimum enim, vel frigida intempe-
 ries caput vitiat, vel humida. Nec du-
 bium est, quin etiā amba congregian-

Gal. 13.
meth. dist.
3. test. 16.

Gal. 14.
meth. 8.

tur. Etsi autem capitis, ac eius partium
larum, abigendos affectus in sero quip-
pe sunt propinanda post cœnam reme-
dia; nam ad lingue tumefactionem
usitata sibi quaedam, ex aloe, scam-
monio, & colocynthide, constantes, in
sero pilulas Galenus exhibuit; non ta-
men, Galeno (par ut est) si quidem in-
hæreas, ob id à cœna devorandum id
genus acetum me Palamone fuerit;
cum quidem ipsum, & ventricularis
inanitas precedere, & miliaris deam-
bulatio subsequi (dictum ut est) oport-
teant; quorum neutrum id genus tem-
pori convenit. Sin Aetio fortè potiùs
inhæseris; utiq; poteris ob capitales af-
fectiones etiam post cœnam ipsum
ingerere. Postremò verò, cum mon-
stratum iam sit, tam quidem ante,
quàm post prandium, ac cœnam: pro-
pinari scillinum acetum posse; erit ne
quotidie, an rariùs, id propinandum?
Profecto quotidie: si Dioscorida, Sera-
pioni, & Avicenne, credendum sit. Sic
nanq; ad verbum habet Dioscorides:
Scillinum acetum datur quotidie je-
junis

junis ad sorbendum, inter initia exi- Dios. lib. 5.
 guum, paulatim adaugendo. Serapio cap. 18.
 videm sic: Aceti scillini sorbere quoti-
 die jejunus debet, primo semunciolam, Sera. trac.
 secundo paulatim plusculum, donec 7. cap. 23.
 ad unciam unam, ac semissem, deve- parti. part.
 niatur. Avicenna postremo similiter
 asserit: ex aceto scillino quotidie pa- Avic. lib.
 rum jejunio bibendum esse: donec ad 5. sm. 1.
 uncam uncam ac semissem, grada trac. 6.
 tim perventum fuerit. Ego vero as- cap. 8.
 sumptiones has utiq; sic limitarem: ut
 quicumque ipsum facile devorant, ad-
 modumque ejus assumptione opus ha-
 bent, quotidie ipsum ingerant. Qui-
 canq; autem & difficile ipsum et bi-
 bunt, & eius bibitione haud valde in-
 digent: semel hi, aut bis, tantum in
 hebdomade, ipsum devorent. Reliqui
 vero, quicumq; horum in his sunt me-
 dii: alterius ipsum diebus sumant. De
 scillini igitur aceti, confectione,
 viribus, atq; usu: dictum
 iam sit.

A. C. A. N.

FINIS.

H 4 LIBER

LIBER SECUNDUS.

De

ALOES SUB-
STANTIA, QUANTITA-
te, relatione, qualitatibus, actio-
nibus, passione, habitu, ubi,
Et quando.

JANO MATTHÆO DURASTANTE, Philosopho & medico,
 sancto iustano, autore.

DE Aloe nobilissimo
 medicamine, pro vi-
 rili quidem (ò candi-
 de lector) usilia pluri-
 ma, dilucidè, brevi-
 terq; dicturi; eius; primùm, latina,
 græca, arabica, maternaq; nomina in,
 proptatulum, ac medium, ponemus;
 demum etymologian; postremò &
 propria, suaq; genera, quas Græci κα-
 τήγα-

τυροειας, quaeq; & Quintil. latinè e- Quintil. l.
 lementa, & Recentiores vulgò pradi 3. cap. 7.
 camenta, connominant. Sunt autem
 haec Aristoteli in Pradicamentorum
 libro Substantia, Quantitas, Relatio,
 Qualitas, Actio, Passio, Situs, Habi-
 tus, Vbi, Quando. Nomina quidem,
 nam & eorum unum aliud legenti ti-
 bi clarius faciet, & simul omnia signi-
 ficatas res tibi met efficiunt in animo
 clariores. Etymologiam autem, quòd
 quidem universales addiscendi sen-
 tentias principium Averroa vocabu- Averr. 6.
 lorum sit praecognitio. Haec autem il- et h. 3.
 lius vel maximè innititur adminicu-
 lo. Est namq; dictionis ἐτυμολογία,
 penè ut definitio rei essentia. Genera
 verò, medicamina ipsa, immo & ferè
 qualibet entia, per id genus, genera ex
 amissim, examinantes, ac perpenden-
 tes, adeò sanè completum (me Pala-
 mone) & perfectum, de eis sermonem
 faciunt, ut nihil (saltem in univer-
 sum) quod eorum intersit, atq; eadem
 pertineat, intactum relinquunt. Prae se
 nanq; ferunt, simplicium ipsorum me-

H s dica-

dicaminum, & plantarum: Substantia eorum met partium, Stenuitatem, & crassitiem: Quantitas, exhibenda agrotantibus quantitatem, ac dosim: Relatio cum hisce, vel illis, corporis partibus, aut iuvantem, aut noxiam, proprietatem, id est, amicitiam, vel inimicitiam: Qualitas, primas, secundas ac tertias, qualitates: Actio, proprias & ingenitas, singulorum, facultates, proprietates, ac vires: Passio, pulverationem, lotionem, elixationem, combustionem, ac eamet iuvantium commistionem: Habitus proprias, quibus & dignosci, & à reliquis distingui, secernique, facile possint, notas, h. e. propriam, cumq₃ proprio, suoq₃ definito, convertibilem, descriptionem: Vbi, id est, locum, in quo eadē & nascantur, & proveniant, & decerpenda, depromenda, sint: Quando verò, hoc est quonam anni tempore, sint avellenda, obq₃ medicos usus apparanda. Situs autem, seu positio, ad medicamina quidem, tam simplicia, quam composita, nihil facit. Jam igitur aloem aggrediamur.

ALOES.

ALOE S

Nomina.

ALoë, græcè ἀλοή, arabicè, paber, (aber ac seber, vulgog, aloë, nominatur. Differt autem aloë à ligno aloës. Illa enim herba liquor est. Hoc arbutum (ab ea, qua pollet, aloëtica non ab simili, nomen adeptum amaritudine) ἀγαλλοχον græcè nominatum, de quo in nostro plurima iam dicta sunt maius in lumine commentario.

Etymologia.

Dicta forsitan est à primis illis nominum impositoribus ἀλοή ab ἀλώω, capio, quòd, se devorantem, hominem, capiat, id est, cum fœtoris sinistra, tum vel maxime amaritudinis dextera, quibus pollet, captivum faciat. Ut enim asserunt, tam Gal. fortiter amara est: quam Dioscor. gravitota est odore & gustu amarissima. Hinc Juvenal.

Plus, aloës, quàm mellis, habet.

Hoc est plus, fœtoris, & amaritudi-

Gal. 6.
simpl. 26.

Diosc. l. 3.
c. 24.

H 6 nis,

Gal. 7.
meth. 6.
Gal. in de
atten. u. r.

nis, quàm redolentia, & dulcedinis
obtinet. Est namq, mel, Galeno, tum
suavi odore, tum in ciborum, dulcif-
simum. Nulla autem sensuū obiecta,
præter tactile, magis quàm, olfactile,
& gustatile, nos afficiunt. Vel fortasse
dicta est αλοή ab α. litera, interdum
privativa, ut in dictione αθάνατος
(hec namq, composita est ex α. sine, &
θάνατος mors, quasi, sine morte, id
est immortalis; juxta Pythagoræ illud.

Pyth in
aur. carm.

Αθάνατος μὲν πρὸς θεῖς νόμα, &c.

Id est:

Immortales primùm Deos cole)
interdum autem, ei coniuncta, dictio-
nis & significationem, & vim, inten-
dente; veluti in dictione ἀξύλον. Ete-
nim, ὕλην ἀξύλον, id est, sylvam ne-
morosam, dixit Homerus, & λοέω, la-
vo, quasi, non lota, & valde lota. Nam
ipsa aloë, Gal. teste, adhiberi in medi-
cos usus, tam non lota, quàm lota, so-
let. Hæc in summa dicta sint

Gal. 7.
meth. 11.

de aloës etymolo-
gia.

Sub-

Substantia.

T Ametsi, medicaminum, & cor-
 porum, tenuitas, crassities, lentor,
 ac eiusmodi reliqua, non substantia,
 sed qualitates, sunt; iuxta Gal. illud. Gal. 11.
 Humorū, lentitia, & crassitudo, meth. 13.
 sunt in qualitatis affectu. Libuit tamē,
 ut completior de singulis medicami-
 nibus hic sermo fieret, substantias qui-
 dem, seu consistentias, & compages;
 non autē in Qualitate qualitates, hic
 eas connominare. Aloe igitur, cum
 nō simplicis, seu homogenea, sed mul-
 tiplicis, ac heterogenea, natura Gal.
 autore sit, astringit enim, eodem teste,
 & purgat, crassis utiq; partibus, ac te- Gal. 6.
 nuibus particulis, unā constare dicen- simpl. 26.
 da est. Eius enim, multiplicitaris, ac e- Gal. ibid.
 terogeneitatis, indicia ex eiusdem qui-
 dem, astrictione, & purgatione, vena-
 tus est inibi Gal. ideò, quòd, astrictio
 eimet sit opera, terrea frigida, crassa-
 que, consistentie, purgatio verò, & ab-
 sterio, contrà, ignea calida, ac tenuis,
 eiusdem iuxta illud. Purgantia medi- Gal. 7.
 camina, cum quidē, & essentia simi- simpl. 13.

litudine & qualitatis familiaritate, proprios humores, ceu quæ nutriuntur, familiaria nutrimenta, attrahant: calida ut ſint id genus omnia, neceſſe eſt.

Nam inter ea, quæ eſſentiis invicem ſunt ſimilia: quod calidius eſt, id potentius attrahit, ut pote, quod ſimilitudini auxiliarium calorem adiunxerit.

Si quidem: cum duabus cauſis, hoc eſt, tam ſimilitudine, quàm etiam caliditate, attrahat, ſuperabit id, quod una

5. ejuſmet. duntaxat trahit. Præterea & alibi.
17.

Gal. 3. Quæ penitus & tenuia & calida, ſunt,
ſimpl. 17. ex corporibus, quibus admoventur, humores, digerunt, atq; diſcutiunt. Licet autem ibi, non de devoratis, ſed de topicè forinſecus applicitis, Autor intelligat: non tamen hac ſolè, verùm etiam & illa, ut plurimum ſunt talia,

Gal. 2. quanquam non ſemper, ut patet in ab-
eatatop. 11. ſinthio, quod ſanè, bilis purgatorium,
Gal. 6. nec non calidum eſt: inibi tamen, craſ-

ſimpl. 2. ſum, non tenue. Talia præterea ſunt &
Gal. inibi. ſunt, non tenue. Talia præterea ſunt &

Ariſt. 6. alia nonnulla, quæ brevitatis cauſa re-
11. metap. ticentur. Scientia autem Ariſtoteli
6. 7. eorum eſt, quæ ſemper, vel ut pluri-
mum,

mium, nec non praenotiones Galeno eorum sunt, non quae raro accidunt, sed quae semper, vel magna ex parte. Quod autem est astringentia, crassa, terreaq; Gal. 4. reg. a. 49. sunt est purgantia tenuia; testis est rosa natura, in qua, eodem teste, aliud gustantibus acerbum sentitur, quod necessario, terreum, crassum, frigidum, est astringentium est; aliud amarum, quod necessario igneum, tenue, calidum, aperiens, ac purgans. Quoniam autem Gal. 4. simpl. ult. aloë ipsa dupliciter, hoc est, non lota in medicos usus, est lota, adhiberi solet; Gal. 7. meth. 11. est 8. cata- 10p. 2. porro censendum est, tenuiorem illam, crassiunculam hanc esse. Nam, quem admodum cinis, in aqua decoctus, omnes quidem subtiliores sui particulas in eam deponit, crassioribus, ac terreis eiusdem partibus in cacabi fundo subsidentibus (scito autem, candide benignaeq; lector quod inibi legitur in cinerem, legendum esse, in aquam) ita quidem est ipsa aloë lota subtiliores sui particulas in aquam exiit, crassioribus in patina fundo residentibus. Etenim solida corporalis quae in aqua ablun- tur,

tur, vel elixantur, cum sanè qualitates, quæ initio sibi inerant, in aquâ ita deponant, ut tandè, ἀραιε, quæ vocant, & aquosa, evadant adeò, ut nec salsedinis, amaritudinis, acrimonia, id est, caliditatis, & siccitatis, vel astringentis, quicquam habeant, necessariò quidem & tenuiores suimet particulas in eandem aquam (crassioribus remanentibus) deponunt, in quibus, ut in sua materia, proprioq; subiecto, eorundem inerat acrimonia. In summa medicamentis omnibus, quæ lavantur acris omnis, mordensque, sanies, & calida, tenuisq; substantia, eluuntur & abstergiuntur. Partamen accensendum est, longè maiorem, per decoctionem, quàm per ablutionem, in medicaminibus fieri tenuiorum particularum à crassis partibus separationem. Etenim longè maior, & validior est, aqua calida, quàm gelida, hoc est, aqua, & simul ignis, quàm solius aqua, in medicamina, actio, & vis. Hac de substantia.

Gal. 3. ali.
32.

Gal. 6.
meth. 3.

Quant-

Quantitas.

Quantitatis nomine ego quidem hic, latine dosim, græce δόσις intelligo. Aloes igitur, etsi drachmula semissem propinaverit Dioscorides u. Diosc. lib. 3. c. 24.

lique tres eius obolos in regium morbum, quam ἰντεξία Græci nominant, exhibens (obolus enim Galeno Diosc. inibi Gal in teste sescrupulum denotat) attamen ut plurimam gemine propinanda sunt depond. Et drachma iuxta, tum Dioscor. illud. m. 8.

Aloe stomachum repurgat binum cochlearium mensura, in aqua frigida, vel lacte pota (cochlear enim Galeno, drachmam, nec non scrupulos Diosc. lib. 3. c. 24.

tres connotat) tum, Galeni, siue alterius, illud. Aloes drachmae dua tristitiam abigunt, & os stomachi confirmant. Huic præterea sententia bonus Gal. in de pond. Et m. 8. Gal. mihi ult.

Actuarius annuit, eius quippe sicilicum ex aqua mulsa dari præcipiens. Gal. in spu. lib. de medicin. exp. 8. A-

Quod autem latini sicilicum, δι- exp. 8. A- δεξίμων Græci nominant. Sicilicum autem ipsum, licet autore Gal. unciam Actuar. cap. de aloe.

præ se, & semissem, gerat, apud veterinarios (sunt autem hi agrotantium. iumen-

ca-
ua
uo-
sec
id
ri-
riò
las
ca-
in
n-
ne.
ur
Et
ur
n-
io-
li-
a-
m.
Et,
a.
a,
de
r-

- Gal. in d. pond. & m. 10. colum. 6. lib. 8. cap. iumentorum & pecorum, Medici, qui vulgo Mareſcalchi nominantur) apud tamen rationales, atq; hominum, Medicos (ut ex Græcis patet) binas tantum præſe fert drachmas. In eandem ſententiam devenit & ſubſcribit Meſues, affirmans: aloës doſin eſſe ab aurei, id eſt, drachmæ ſemiſſe, ad drachmas duas. Etenim aureus præſe quidem, in expurgantibus unicam drachmam, in alterantibus, unam & ſemiſſem gerit.
- Vulgatum eſt. Dioſc. lib. 3. cap. 24. Purgationis autem perfectæ cauſa tribus drachmis ſumi præcipit Dioſcor. Illam autem perfectam eius eſſe purgationem cenſeo, quæ iecoris aduſq; loca pervenit. Non enim aloë ipſa Galieno purgatoriam vim fortem habet; ſed ut ea, quæ circa alvum ſunt, quæ etiam contingit, purgare poſſit; & ſi aliquando ampliori pondere exhibeatur, aduſq; loca circa hepar conſcendit. Non enim totius purgatoria corporis eſt Aloe. Hinc enim eiufdem illud: Aloe modicè purgat adeò, ut eius vis ſuper ventriculi & inteſtinorum loca non aſcendat; aut, ſi quid ultra, vaſa tantum
- Gal. 8. catop. 2. Gal. ibid.
- Gal. 7. meth. 11.

tantum in mesenterio contingat. De eadem tamen aloes dosi, seu quantitate sic habet, rei medicae Autor, non Medicus, Plinius. Aloe confirmat stomachum adeo, ut non infestet ulla vis contraria. Bibitur drachma. Ad stomachi vero dissolutionem in duobus cyathis aquae tepidae, vel frigidae, cochlearis mensura, bis, terve, in die ex intervallo, ut res exigit. Purgationis etiã causa plurimum tribus drachmis. Sanguinis excreationes, si modicae sint, drachma pondere ex aqua, si minus, ex aceto, pota. Sciendum autem est apud Gal. in terim, drachmarum decadem, id est, drachmas denas, cyathum cap. 15. significare; drachmam autem unam 8. ult. cochlear. & hac de quantitate sint huc breviter congesta.

Plin. lib.
27. cap.
Gal. in de
poad. &
m. 15.
Gal. ibid.
8. & ult.

Relatio.

Medicamina duplicem utiq; praese relationem ac proprietatem ferunt; alteram erga totius; alteram erga partium, cum deservientium,

tuum

tum principalium, temperiem, atque
 habitum. Priorem illam tunc memi-
 nit Gal. cum bellè affirmavit, quod
 cuique natura conveniat, invenien-
 dum medicamen esse. Nam quòd a-
 meth. 7. liud alii medicamē profit (subdit ipse)
 Gal. inibi. etiam pueri fermè sciunt. Item alibi.
 Cum quidem hominum natura per
 multum invicem differant; aliud ut-
 riq₃ medicamen alii idoneum est, a-
 Gal. in de luq₃ aliud. Posteriores verò tunc me-
 Ther. ad minit, cum medicaminum, alia hepa-
 Pis. 5. tica esse, alia nephritica, seu renalia, a-
 Gal. 5. lia pleuritica, sive pectoralia; in in-
 simpl. 12. sulfissimum, ac imperitissimum, Thes-
 fallum asserens. Constat enim medi-
 camina, tum quaedam, Socratem, &
 Platonem, eodem quidem, & tempe-
 ramento, habituq₃ pradios, & morbo
 laborantes, illum invare, hunc ladere,
 tum, alia ventriculo salubria esse, fa-
 miliariq₃, & propria, ut, absinthion,
 ac mentham; alia cerebro, veluti beto-
 nicam & paoniam; alia cordi, ut, bu-
 glossum, & rosam, alia iecinori, velut
 eupatorion, & cichorium, alia nervis,
 ut, a-

De Aceto Scill. atque Aloe. 189

ut, aingan, stœchadēq³, alia spleni, ve-
lut, asplenō seu scolopendriō (curach
vulgò dicitur) & capparem ; alia re-
nibus, ut, nymphæan, & glycyrbizan
(quarum, illa venusfar, hæc liquiritia,
vulgò nominatur) alia tandem id ge-
nus aliis partibus. Ut autem ad pro-
positum hæc redigantur, dicendum in
presentia venit, aloen ipsam, proprie-
tatem, ac vim, suam, exercere, tam
quidem intrinsecus in stomachum,
ventriculum intestina, iecur, ac me- Gal. 8 ca-
senterium (non enim totum ea corpori taiop. 2.
expurgat) quàm extrinsecus in penē,
ac sedem. Maiorem tamen, ac potio-
rem, cum ventriculo, quàm cum alia
corporis parte, proprietatem, ac vim,
iuxta Gal. illud præse fert. Aloe, gra- Gal 6.
tum stomacho, medicamen est, ut si simpl. 26.
quid aliud. Horum autem omnium
in actione, qui proprius eorum locus e-
rit, testimonia ex galenicis in medium
sententiis, & aliorum, coasserentur.
Hæc in summa de relatione.

Qualitas.

Qualitatis, quod generalissimum
genus

genus est quatuor utiq; sunt Aristoteli
 in quarto decem predicamentorum
 genere subalterna generula; videlicet
 tum habitus, ac dispositio; tum natura-
 lis & potentia & impotentia; tum pas-
 sio, vel passibilis qualitas; tum deniq;
 & forma, vel circa aliquid constans,
 figura. Sub tertio autem horum gene-
 rulo, quæ passibilis est qualitas, sensu-
 um continetur obiecta, videlicet (qua-
 tenus ad medicinalem pertinet Rem-
 publicam) tum visus, albedo, rubedo,
 viriditas, nigredo, & colores id genus
 alii; tum auditus (et si huius obiecta non
 ad rem faciant) vox, accentus, & so-
 nus, acutus, gravis, circumflexus; tum
 olfactus odor, iucundus ac foetidus:
 tum gustus, dulcedo, unctusitas, insipi-
 ditas, aciditas, austeritas, acerbitas,

Gal. in de falsedo, acredo, amaritudo, aliq; sapo-
 ocul. part. res: tum deniq; & tactus, caliditas, hu-
 5. tap. 2. miditas, siccitas, frigiditas. Harum au-
 Gal. 1. tem qualitatum, alias utiq; primas, a-
 simpl. 35. lias secundas esse, constat. Quæ enim
 37. tactus obiecta sunt, quales sunt calidi-
 tas, humidit. sicc. & frigid. primæ qui-
 dem.

De Aceto Scill. atque Aloe. 191

dem, & dicuntur, & sunt qualitates
ideo, quòd ab aliis nullis superioribus
qualitatibus, sed ab elementari sola
substantia, formaq₃, proveniant. Qua
autem sunt obiecta, visus, olfactus, &
gustus; omnes profectò secundas esse &
dici, qualitates, tam Philosophi, quàm
Medici, autumant. Efficinamq₃ has à
primis & varia illarum commistione,
liqueet: verbi causa ab intensa calidita-
te nigredinem, ut apparet, in carbone Gal. 10.
propter ignem, inq₃ Ethiopie ob solem: simpl. 1.
& frigiditate albedinem, ut in nive &
Scytha. Item vocis acuitas & gravitas,
sunt quidem immediatè à faucium
angustia, latitudinèq₃, mediatè autem
à frigiditate & caliditate. Nam fau-
cium ipsarum, angustia provenit à
frigiditate, gravitas autem contrà à
caliditate: Galeno. Odorem praeterea
(Galeno si credendum sit) fieri constat Gal. in Ar
à caliditate famosa, iuxta eius illud: 10. m. 68.
Rectè, visus igneus dicitur, audi-
tus aëreus, gustus aquosus, tactus
terreus, olfactus fumosus. Quatuor
enim elementa quatuor sensus consti-

Gal. in de
ocu. 2. par.
6. cap.

Gal. in de
instrum.
10.

Gal. 5.

tuunt adeò, ut eorum unusquisq³, unū
ex his comprehendat. Vel fortasse fit
odor ab aliquo innominato, calidita-
tis, & humiditatis, medio, sic eodem
habente. Aliquid, quod inter aeris,
& humoris, naturam est, in odorandi
sensum cadit, quod neq³ ita tenue est
ut aer, neq³ ita crassum ut humor. Id
enim, quod à rerum corporibus ex-
halat; odoris substantia est. Quod ex,
rosis maximè, & similibus, quæ sic te-
nera sunt, cognoscere licet, quorum o-
mnium corpora celeriter quidem, &
minora, & sicciora, redduntur. Ex
quo aperte intelligitur, ex earum rerū
substantia partem humidiorē in ha-
litum digeri. Itidem alibi. Cum in
rose natura, aliud gustantibus, acer-
bum, terreum, crassum, & frigidum,
sit, aliud amarum, igneum, tenue, &
calidum, aliud insipidum, aqueum
mediocris substantiæ & frigidum,
sane ipsum hoc aqueum, elabora-
tum, extenuatumque, & excal-
factum, quodammodo videtur, ac
proinde facile in vaporem solvi, & hæc
ratione

D
ratio
celer
pores
mis
cedo
tudo
fissim
calce
lidiss
ciur
re, a
nus
dem
luti
prim
rum
exi
ord
tali
um
coEt
giss
tas
à fr
cer
im

De Aceto Scill. atque Aloe. 193

ratione rosam, tum odoratam esse, tum simpl. ubi.
 seelerrimè resiccari. Prater hac & sa- Gal. 10.
 pores rationi consentaneum est à pri- simpl. 1.
 mis illis qualitatibus effici. Nam dul- Gal. 4.
 cedo fit à moderata caliditate, amari- simpl. 12.
 tudo ab intensiuscula, acredo ab inten-
 sissima, iuxta eiusdem illud: Dulcia
 calida sunt, amara calidiora, acria ca-
 lidissima. Nam, terminus seu fines dul-
 cium est nutrire, amarorum absterge-
 re, acrium urere. Sapores autem id ge- Gal. 4.
 nus, ut dictum est, fieri in melle qui simpl. 14.
 dem, rerum magistra, experientia ve-
 luti digito monstratur. Etenim id
 primum ab ingenta moderataq; duo-
 rum tantum ordinum caliditate dulce
 existit (nam secundum qualitarum
 ordinem non excedentia leviter esse
 talia dicuntur, ac mel ciborum omni Gal. 8.
 um dulcissimum est) demum longa di- simpl. 92.
 coctione fit amarum; postremo & lon- Gal. in de
 gissima acre. Praterca, tam unctuosu atten. 107.
 tas quam insipiditas & aqueitas, fiunt G. l. 4
 à frigiditate. Austeritas deniq; & a simpl. 17.
 cerbitas efficiuntur, illa quidem at & 3. reg.
 imbecilliori, hac ab intensiori frigidi Gal. 2.

alia plures à Galeno secunda pariter
 qualitates conuocantur. Sunt au-
 tem hæc maturatio, emollitio, obstru-
 ctio, apertio, abstersio, incrassatio, disse-
 ctio, accensio, putrefactio, corrosio, ci-
 catricis obductio, carnis generatio,
 consolidatio, doloris sedatio, astrictio,
 rarefactio, condensatio, induratio, e-
 vacuatio, repletio. Præterea & reper-
 cussio, attractio, combustio, conglutina-
 tio. Præter hæc etiam, me Palamone,
 penetratio, attractio, discussio, digestio,
 concoctio, somni inductio, vigilia illa-
 tio, ventrisq; & defluxus & cohibi-
 tio. Liqueet enim & hæc primarum
 quidem esse qualitatum effectus. Nam
 efficiuntur maturatio à caliditate &
 humiditate; mollitio à caliditate, ob-
 structio à frigiditate, crassitie, & vi-
 scositate: Apertio ab acris caliditate &
 crassitie: Abstersio càm quidem à fri-
 giditate, tam à caliditate, ut pluri-
 mum tamen, subtilitati coniuunctis,
 & siccitati, ut patet in lixivio quod
 quidem & abstergit, exiccaturq; & sub

Gal. in de
 ocul. par. 5.
 cap. 3.
 Gal. 10.
 simpl. 1.

Gal. 8.
 meth. 4. &
 in de ocul.
 par. 5. cap.
 3.

tis
 aufse
 est a
 quod
 erum
 res, id
 nerat
 atione
 ferent
 a stu-
 cupa-
 sione
 rario
 unda
 m dr
 co in-
 fecur
 m dr
 aleno
 est se
 dicen
 mo &
 ocina-
 mmo-
 m ob-
 ciam
 alia

Gal. ibid. *tilissimum est. Non enim à caliditate*
 & 5. sim. *solum, verum etiam à frigiditate (licet*
 14. 16. *non ex se) abstersionem fieri liquet.*
 Gal. 14. *Tam nanque frigida, quam etiam ca-*
 meth. 7. *lida, sunt abstersoria. Frigida quidem,*
 Gal. 3. *velut hordeum, faba, cadmia, pom-*
 meth. 3. *pholyx, aliaq; plura. Calida autem, ut*
 Gal. inibi. *thus, orobus, aristolochia, panax & a-*
 Gal. 9. *lia plurima. Abstergere præterea con-*
 Gal. 9. *stat, hordeum & fabam, 7. simpl. Cad-*
 simpl. 53. *miam 9. eiusmet. Aristolochian 6. eius-*
 59. *dem. Thus 7. eiusmet. Nec non & oro-*
 Gal. 9. *bum, & panacem, 8. eiusdem. Ut au-*
 ejusd. 37. *tem ad propositas secundas qualitates*
 Gal. 6. *iam fiat reditus, efficiuntur. etiam in-*
 ejusm. 59. *crassatio à frigiditate, subtilitati ta-*
 Gal. 7. *men adiuncta iuxta Gal. illud: Incras-*
 ejusd. 81. *sandi facultas frigidis & crassis inest*
 Gal. 8. *essentis. Quemadmodum contra vis*
 ejusm. 27. *extenuandi in calidis ac tenuibus est*
 36. *sita substantiis. Item, dissectio fit à ca-*
 Gal. in do *litate. Accensio ab intensa calidita-*
 ocul. par. 5. *te. Putrefactio ab extranea, præter-*
 cap. 3. *naturaliq; tam caliditate, quam hu-*
 Gal. 5. *miditate Pergameni iuxta illud: O-*
 simpl. 20. *nia,*
 Gal. ibid.
 Gal. in do

mnia, qua putrefiunt à calido & hu- ocul. par. 5.
 mido, sic afficiuntur. Corrosio à calidi cap. 3.
 tate, & siccitate. Cicatricis obductio à Gal. inibi
 siccitate & astrictione, vel à frigidita- Gal. 4.
 te & siccitate, astrictioni, viscositatig, meth. 5.
 coniuñctis. Carnis generatio à mode Gal. in de
 rata, caliditate, & humiditate, id est, ocul. par. 5.
 à sanguine eodem sic habente. Quoni- cap. 3.
 am in cavo ulcere id nobis proponitur, Gal. inibi.
 ut caro, qua perit, restituatur: scire li- Gal. 4.
 cet, generanda carnis, materiam san- meth. 7.
 guinem bonum esse, opificem (ut ita Gal. 3.
 dicam) autoremque naturam. Caro ejusd. 3.
 namque ipsa ortum habet à sanguine Gal. inibi
 Sanguinem autem ipsum, interim, ca- 5.
 lidum, & humidum, interim contra Gal. 2. de
 non talem, sed temperatum, Gal. affir natural. 8.
 mat. Consolidatio fit à siccitate & a- Gal. 1. de
 strictione; nam siccitas ipsa, vicina ca- nat. h. 35.
 pulando, partem quadantenus astringit. Gal. 1. de
 Doloris sedatio à moderata calidi- san. 1.
 tate & humiditate. Humiditate au- Gal. in de
 tem: nam exiccatoria medicamina ocul. par. 5.
 planè sensibilia corpora colliquant, do- cap. 3. &
 loreq, afficiunt. Astrictio à terrea fri- 5. simpl. 2.
 gidi- & 2. cat. a.
 13 meth.
 dist. 2. test.
 Gal. 5.

simpl. 14. gitudine. Rarefactio à moderata cali-
 Gal. 7. ditate & subtilitate. Condensatio ab
 simpl. 18. aquea frigiditate. Induratio à frigiditate,
 Gal. 5. forsitan tamen aquea, si conden-
 eiusm. 14. satio, & induratio idem sint. Re-
 Gal. inibi. percussio, calidi à frigiditate, frigidum
 Gal. inl. de autem à caliditate, utraq; tamen à
 ocul. par. 5. strictioni iuncta: Perit enim à contra-
 cap. 3. strio quidque. Attractio à caliditate,
 Cal. 5. subtilitati coniuncta. Vel sunt hæc à
 simpl. 14. caliditate & subtilitate, illa contra
 Gal. 11. à frigiditate & crassitie. Combustio
 creatop. 2. ab intensissima caliditate. Penetratio
 Gal. 3. à caliditate, subtilitati iuncta, nam
 meth. 3. & 5. penetrationi inhabilem crassitudinem,
 Gal. inl. de & viscositatem, esse constat. Ideoq;
 ocul. par. 5. & calida frigidis, & tenuia crassis,
 cap. 3. magis penetrare, vult Pergamenus.
 simpl. 12. Attenuatio fit à caliditate, subtilitati
 Gal. 4. 11. tamen addita, Gal. iuxta illud. Facul-
 eiusm. 12. tas extenuandi, in calidis ac tenuibus
 16. substantiis est sita, incrassandi vero,
 Gal. inl. de frigidis & crassis inest essentiis. Dis-
 ocul. par. cussio à caliditate. Tenuitati tamen
 5. cap. 3. adiuncta, nec non a pertioni, dissectioni,
 Gal. 5. & abstersioni. Digestio à mediocri ca-
 simpl. 20. lidi-

liditate, moderata astrictioni, subtili- 5. simpl.
 tatiq₃ iuncta. Concoctio pariter à me- 17.
 diocri caliditate, moderata astrictio- Gal. 1.
 ni, tenuitatiq₃ coniuncta. Somni in- catarop. 2.
 ductio ex se quidem à frigiditate & Gal. 8.
 humiditate, ex accidenti verò etiam eiusd. 2. &
 à caliditate vaporosa atque replente, 3. sim. 17.
 quemadmodum in vino, alliis & aro- Gal. 6. 7.
 matis usu venit. Vigilia provocatio simpl. 48.
 contra à caliditate & siccitate. Tan- 29.
 dem & defluxus alvi cohibitio à siccitate Gal. ibid.
 fit, astrictioni coniuncta. De se Gal. 4.
 cundis igitur hæc narrata sint quali- de san. 8.
 tatibus. Ut verò de qualitatibus tertiis & 3. de
 (quod supra pollicitus sum) aliqua e loc. a. 5.
 nuncientur, hæc subdenda veniant. Gal. inibi.
 Gal. 7.

Qualitatum, quemadmodum secun- simp. 107.
 da (monstratum ut est) à prioribus & ali. 44.
 immediatè efficiuntur: ita quidem
 & tertia, quibus de faciendus est
 in presentia sermo, fiunt immediatè
 à secundis, mediatè autem, hoc est, se-
 cundarum interstitio mediog₃ à pri-
 mis. Eiusmodi verò novissima quali-
 tates, ad morbos utiq₃ referuntur, &
 affectus præter naturam, ideoque
 I ← sunt,

sunt, tum calculorum & lapidis
 effractio; tum pectoralium & pulmo-
 narium sputorum expectoratio; tum
 Gal. in de ocul. part. 5. cap. 3. exiccati lactis ac spermatis revocatio;
 tum suppressorum & mensium & uri-
 na provocatio; Item, & putrida febris
 curatio, & abscessus, sive apostematis
 sanatio; necnon aliorum id genus affe-
 ctuum exactiones plurimæ, quas, bre-
 Gal. ibid. vitati studens, prætereo. Fiunt enim,
 Gal. ire. de calculorum, & lapidis, effractio à cras-
 ren. a. d. & situdinis attenuatione, & viscositatis
 m. & 6. de dissectione, quæ talium sunt affectuum
 Jan. t. & causa; moderata tamen, ac tepida, illis
 1. meth. addua, non vehementi, tam calidita-
 16. te, quàm siccitate. Pectoralium &
 Gal. in de ocul. part. 5. cap. 3. pulmonarium sputaminum expecto-
 & 7. simp. ratio à dulcedine, vel non prorsus a-
 18. maritudine, & moderata caliditate
 Gal. 7. (cuidam tamen humiditati coniun-
 Gal. 5. eta; nam dulcia & humida pectus le-
 simpl. 21. niunt, atq; pulmonem) necnon à cras-
 catatop. 22 situdinis attenuatione, & lentoris dis-
 Gal. in de asten. n. r. sectione. Exiccati, lactis, ac spermatis,
 in fine. revocationem, molimur, Galeno auto-
 Gal. ibid. re, moderata caliditate & humiditate.

Mihi autem aperiōne cuius tamen Gal. 5.
 imbecilla, id est, primum non exce- simpl. 22.
 dens ordinem, sit adiuncta tam calidi Gal. 3.
 tas, in (ni forte decipior) quā siccitate, de facile p.
 tas, id est, humiditas nam ipsummet 238.
 lac & semen, astrictione & siccitate Gal. 7.
 dissipatur. Suppressorum & mensium simpl. 107.
 & urinarum, provocatio valida sit, Gal. in de
 tam ab uteri, quā renum & poro- facit. a. c. 5.
 rum uritidum, & vesicae meatuum, a. 18.
 aperiōne; & ex consequo vehementi Gal. in de
 caliditate modica tamen siccitate co- medicin. f.
 addita. Siquidem, quō facillimè renes p. 42.
 id, quod in sanguine, aqueum, tenue Gal. 5.
 & serosum, est, ad se attrahant; utraq; simpl. 13.
 hac conferunt, nempe sanguinis, pri-
 mum, fusio, id est, colliguatio, deinde
 segregatio, quorum nullum, absq; vali- Gal. 5.
 do calore & aperiōne, peragi queat. simpl. 13.
 Putrida febris curationem effici con-
 stat aperiōne, attenuatione & disse- Gal. 1. de
 ctione (loquor autem de quotidiana, differ. f. 1.
 ex crassa, lentaq; pituita, obstructione 2. 3. & 1.
 genita) nam id genus febris efficitur de dif. p. 1.
 ab obstructione. Obstructio autem sit Gal. 8.
 a succorum & crassitie & viscositate, meth. 4.
 15. Aposte-

Apstematum autem sanationem
 commolitur, & repulsione, ut in eo-
 rum principio, & discussione, velut in
 Gal. 6. ca. sine & utraq³, scilicet in medio. Pro-
 catop. 1. & vniunt siquidem abscessus ab earum
 3. simpl. 9. contrariis, quæ quidem sunt humo-
 rum confluxus & cohibitio. De pri-
 mis igitur, secundis, ac tertiis, substan-
 tiis satis superq³, dictum iam sit. Ve-
 rum enim verò, ut ad proprium, suum-
 Gal. 8. que propositum, hoc est, ad proprium
 catatop. 3. eiusce capitis subiectum, quam aloë
 esse constat, hæc redigantur, hæc sub-
 denda veniunt. Aloë, non lota, quò ad
 substantiam (monstratum ut iam fuit
 in substantia) tenuior est quàm lota;
 quò autem ad qualitates primas est
 quidem ordine, vel primo intenso, vel
 secundo remisso, calida, tertioq³, sicca,
 Gal. 6. quo deinde ad secundas est porro, tum
 simpl. 26. in passibilibus, & visui, rufa, nitidaq³,
 & olfactui: tota gravi odore, & gustui,
 oximia amaritudinis, hoc est, amaris-
 sima, &, visui, tactuiq³, sincera, calcu-
 lorum expers, friabilis, iecinoris modo
 coacta, facile liquecens (qua commu-
 nia

nia plurimum sensuum obiecta sunt) in-
 que summa, doli, sive adulterij, nihil
 sentiens. Nam & nigra quidem im-
 probatur, & fractu contumax; tum
 praeterea in reliquis secundis qualita-
 tibus est modicè astringens, repellens,
 digerens, paulumq; extergens, necnon
 modica illa astrictione, densans, &
 spissans. Cum igitur aloë, tum fortiter
 amara sit, & amarissima; tum eximia
 amaritudinis eligi debeat, utiq; tam
 Quiricū Augustum, Apothecariorum
 luminis, quam Paulum Suardum, A-
 romatariorum Thesauri, expositores,
 unà coballucinatos esse liquet, aloë
 ipsam, nō insigniter, sed remisse, ama-
 ram, seligendā esse, foetidis in minori-
 bus catapotis unanimiter coaffirman-
 tes. Aloë verò lota est sanè nō lota illa:
 tū crassior, tenuioribus particulis iam,
 dilutis, ac dissipatis (ut in substātia mō-
 stratū est) tū praeterea & minus calida
 siccaq; nā qualitates omnes, praecipueq;
 ei contrariā siccitatem, aquei planè ex-
 admistio. Perit enim in contra- Gal. 4.
 & à contrario quidq; Quocir- simpl. ult.

Gal. 3. meth. 3. Gal. 6. eiusm. 3. Gal. 5. eiusd. 1. ca medicamentis omnibus, qua lavantur, acris, mordensq³, sanies, eluitur, & abstergitur. Acria enim, calida, siccaq³, necessariò sunt, tum præterea minus est, & rufa nitidaq³, & foetida & amara; partibus quidem igneis, qua subiecta erat taliam obiectorum materia, resectis, ac terreis residenti-
 Gal. 5. sim. penul. bus (at nihil obstat, amara esse Galeno terrestria; sunt namq³ tenuia) Etenim ignea ut plurimum sunt rubea, splendida, odorata, & amara; terrea verò contra nigra, opaca, inodora & acerbata, vel saltem austera, tum deniq³ ea met lota aloë est, magis quàm non lota astringens, & reprimens; mihiq³ Palemone minus, tã digerens, quàm extergens; quòd planè, digestio & abster-
 Gal. 7. meth. II. & 8. catap. top. 2. sion, à caliditate, & subtilitate, ex se, plurimumq³ (monstratum ut superius est) non à frigiditate & crassitie, proveniat. Verum enim vero, vera si quidem Galenus enunciavit, asserens: solida, qua in aqua elixantur, corpora, qualitates, qua initio sibi inerant, in eam ita deponere, ut tandem, ἀποικ. que.

que vocant, & aquosa, evadant; neq; Gal. 3.
 salsedinis, amaritudinis, acrimonia, alim. 32.
 vel astrictionis, quicquam habeant; Gal. 7.
 quanam itaq; ratione, quove mentis meth. II.
 impulsu, idem Galenus, ubi supra v. et 8. ca-
 delictet, septimo meth. & octavo cata- tatop. 2.
 top. ipsam affirmavit aloen, ventrem
 quippe non lotam valentius quam lo-
 tam evacuare, lotam autem contra,
 ventrem ipsum minus purgare, ven-
 triculum autem magis, corroborare,
 & astringere, cum quidem astringen-
 tibus robur affectis partibus Gal. infe- Gal. 2. ad
 ratur? Nisi forsitan esset, quod de medi- Elauc. 2.
 caminum, ibi quidem elixatione, hic et 22.
 vero lotionem, locutus ipse fuerit. Con- met. 16. et
 stat autem medicaminum ipsorum 7. simpl. 18.
 qualitates, illam validius hanc agrius, Solutio.
 auferre. Ut proinde censendum forte
 sit, aloem ipsam, siquidem elixaretur,
 omnem penitus fore, sibi ingentam, a-
 strictionem, ejectionem, & amissionem.
 Sed de hoc fusius in nostro libro disse-
 ritur, cuius inscriptio: Galenicarum
 contradietionum conciliator. Haec au-
 tem, duarum & quinquaginta, supra

quadringentas, numerum hætenus
complere. Et hæc de ſecundis, & non
lota & lota aloës, qualitatibus. Quæ
verò ad tertias pertinet eiſdem medi-
camenti qualitates, utiq; pollet id, pri-
mò ſanguinis cohibitione ob aſtrictio-

- Dioſc. lib. nem ingentam (molitur autem hoc to-
3. cap. 24. picè foris applicita) ſecundo capitis
Actuar. c. moleſtiæ ſedatione, à venticulari va-
de medica. pore facta, ventriculum expurgans,
purg. tertio ſluentis capilli retentione, ob me-
Dioſc. ubi diocrem ſui aſtrictionem; quarto in ſo-
ſupr. mnia remotione (cuius remotio flava
Dioſ. inibi. bilis expurgationi, quam ipſa molitur
aloë, referenda eſt accepta; quæ, pro-
pria, ſuaq; & caliditate, & ſiccitate,
eſt in ſomnia cauſa. Fiunt enim à frigi-
ditate & humiditate ſomnus, à calidi-
tate & ſiccitate, vigilia) quinto, pallo-
Gal. 3. de ris & decolorationis correctione, can-
loc. a. 4. dem bilem expurgans; ſextò præpollet
2. de temp. eadem aloë capitis doloris, privatim
Actuar. facta, ſedatione, eandem eximens: ſe-
inibi. ptimò, oculorum, narium & oris, phle-
Dioſc. lib. gmonum extinctione, eandem bilem
3. cap. 24. educens, quæ quidem ignea vi ſuperio-
Gal. 6. ſimpl. 26. ra

De Aceto Scill. atque Aloe. 207

ra petit & afficit; octavò oculorum, &
 scabra lippitudinis (ὀφθαλμίας graci
 nominant) & angulorum pruriginis,
 à ventriculari vapore facta, curatio-
 ne, ob eiusmet bilis eductionem; nono Diosc. &
 eorundem oculorum pterygiorum Actuar.
 (unguem nominant) cicatricis obdu- ubi supr.
 ctione; decimò, livoris, ac insignitoris, Diosc. ibid.
 remotione, ob astrictiōnem & siccatio- Diosc. inibi.
 nem, vel propter bilis eductionem; un-
 decimò, oris, lingua, & gingivarum,
 tum siccitatis emendatione, ob ean-
 dem causam, tum tonsillarum, & o Actuar.
 mnium ulcerum, quas ἄφθας Graci ubi supr.
 vocant, remotione ob astrictiōnem, re-
 pressionem, exiccationemq; vel biliosa
 talium causa eductionem; duodecimò
 sedatione sitis eadem ratione; decimo- Diosc. inibi.
 tertio, stomachi, ventriculiq; vomitio- Actuar.
 nis, ab insuavire, vel retorrido ni- ubi supr.
 dore, facta, cohibitione (effectum Actuar.
 autem hunc ingenita molitur ama- & Diosc.
 ritudine, qua quidem & crassa te- ubi supr.
 nuat, & lenta dissecat, & mea- Gal. simpl.
 tus abstergit) decimoquarto earun- 26.
 dem partium, hoc est, ventriculi,
 stoma-

Gal. 6. stomachiq₂, est insignita corroborati-
 simpl. 26. one, ob astrictionem (est autem, ven-
 Gal. 2. tricus, alimenta recipiens, sacculus;
 alim. 22. stomachus autem eius ostium, licet ali-
 Gal. 1. reg. bi stomachi nomine, tam ille, quam
 a. 18. hoc consignificetur) decimoquinto
 Gal. in pradita quidem est aloë tum tristitia
 spur. lib. exactione ob flava bilis purgationem,
 de medic. & cordis astrictionis vi roborationem,
 exp. 8. que astrictioni refertur accepta; tum
 Gal. 2. ad regi morbi, propter flava biliseductio-
 Glauc. nem, expurgatione; tum pudendi, &
 Diosc. ubi plegmonarum propulsione, & vulne-
 supr. rum conglutinatione, ob astrictionem,
 Gal 6. repulsionem, ac digestionem; tum ge-
 simpl. 26. nitalium exulcerationis medicatione
 Gal. ibid. ob astrictionem, exiccationemq₂ (nam
 Gal 8. & astringentia omnia siccant. Omne
 simpl. 31. enim terreum siccans. Omne astrin-
 Arist. 2. de gens terreum. Omne igitur astringens
 gener. 24. siccans. Syllogismo in prima primo, &
 Gal. 7. ulcera siccantibus egent) tum recenti-
 simpl. 18. um, nonq₂ madidorum, penis ulcerum
 Gal. 4. salutaris medicatione, propter eandem
 meth. 5. astrict. tum ulcerum omnium, preser-
 Gal. 5. tim autem & talium, qua egré ad ci-
 meth. ult. cati;
 Diosc. ubi supr.

catricem ducuntur, & pudendi con-
 glutinatione, & cicatrizatione, ob ean-
 dem astrict. tum alvi, seu ventris sub-
 ductione propter astringentem, ac ex-
 purgantem vim; nam deterfioria ad
 deiectionem sunt idonea; tum praeterea
 pollens est eadem aloë disruptorum in
 infantibus coniunctione, ob astrict.
 tum hemorrhoidum abundantia, &
 sanguinis eruptionis, cohibitione, pro-
 pter eandem, tum sedis & phlegmo-
 num propulsione, & vulnerum con-
 glutinatione, ob astringentem, repulsio-
 nem, ac digestionem; tum condyloma-
 tum, sedisq; rimarum, sanatione, pro-
 pter easdem secundas qualitates; tum
 sinuum conglutinatione, ob astringen-
 tem; tum deniq; ulcerum omnium,
 praesertim autem & talium, quae agrè
 ad cicatricem ducuntur, & ani con-
 glutinatione, & cicatrizatione, ob ean-
 dem ipsam causam. Et haec in summa
 dicta à me sint de primis, secundis, ac
 tertiis, tam qualitatibus, quam aloes
 qualitatibus; exactius tamen de eis-
 dem

Diosc. ubi
supr. &

Gal. 6.

simpl. 26.

Gal. 1. reg.

a. 18.

Diosc. ubi
supr.Diosc. ubi
supr.

Gal. 6.

simpl. 26.

Diosc. ubi

supr.

Gal. 6.

simpl. 26.

Diosc. ubi
supr.

210 Jani Matthæi Durastantis
dem in proprio capite, videlicet in acti-
one, subinde dicturo.

Actio.

Medicaminum tam simplicium,
quàm compositorum, tot qui-
dem sunt actiones, quod qualitates. Ab
agentibus enim, ac eorum actionibus,
non qualitates tantum, verum etiam
substantia proveniunt. Illa quidem à
medicamentis, Hæ ab alimentis. Me-
dicamentum enim omne id Gal. appel-
lat, quod naturam nostram alterare, id
est, calfacere, refriger. sicc. & humect.
potest. Nutrimentum autem quic-
quid substantiam inaugere. Non
enim sarcotica, ut thus, eruum, iris,
Gal. 2. aristolochia, cadmia, pompholyx, &
meth. 2. 3. panax, in ulcere, sed natura, carnem
ingenerant, Galeni iuxta illud: I-
psa carnis in ulcere generatio, non
Medici, sed Natura opus est. Ita-
que agro ad eam rem nihil est o-
pus arte medica, vel medicamentis,
Gal. 6. Non namque sarcotica ipsa carnem
meth. 6. medicamina generant, sed exulcera-
tatis

sam carnem, à caliditatis & humiditatis symmetria recedentem, ad earum symmetriam revocant. Cum fieri eadem non possit, ut in ulcere, carnis productio, sinus impletio, agglutinatio, vel cicatricis inductio recte unquam cedat; nisi subjecta caro pro naturali modo se habeat. Præterea qualitates ab Gal. 3.
meth. 2.
 igne, aere, aqua, terra, morali Philosophia, Medicinaq; proveniunt. Ex illis quidem in Megacosmum, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas. Ex hisce verò in Microcosmum, pax, quæ sanitas est anima; & sanitas, quæ pax est corporis. Substantia verò ex salamandra, aquila, delphini, leonis, atque hominis, cum propriis, suiq; foemellis, coitu, ex illis pulli, ex novissimo puer, in lucem prodeunt, eiq; potentia deducuntur in actum. Aloës igitur duplices sunt actiones, altera quidem intrò in corpus devorata, altera verò circa idem forinsecus applicita. Quatenus igitur ad devoratam pertinet utique, vel in humorem, vel in affectus à tali humore, aliquòve
affe-

affectu, partes, vim ſuam exerit. In hu-
morem quidem & nam bilem flavam, ut
ferrum magnes, ad ſeſe attrahit (tali
namq; vi purgantia pharmaca ſunt,

Gal. in de
Tber. ad
Piſ. 1.

Galeno autore, prædita). Quòd autem
id genus humorem detrahât, ſic aſſerit
optimus Gal: Aloe bilioſas affectiones
in humoribus vitiatſ circa ſtoma-
chum, ventriculum, alvum, & loca

Gal. 8. ca-
tatop. 2. &
in Dina-
mid. 6.

circa hepar, maximè inuat. (eſt au-
tem, hic alimenta ſuſcipiens ac conti-
nens, ſaccuſ, ille eius oſtiolum.) In
affectas verò partes & cerebrum,
capitiſq; partes, & cor, pulmonem, pe-
ctusq;, & iecur, & ſtomachum, ven-
triculumq;, & inferiorem ventrem,
eadem coadiuvat aloe. Cerebrum qui-
dem, & caput, Actuarij iuxta illud:

Actuar.
in de ſimp.
med. purg.
e. de aloe.

Aloe capitiſ, à ventriculari vapore fa-
ctam, moleſtiam ſedat. Item: Aloe ſo-
mnum allicit, hoc eſt, inſomniam exi-
git. Capitiſ autem partes, nam vultus,

Dioſc. lib.
3. cap. 24.

pallorem, ac decolorationem, ab occul-
ta cauſa evenientem, corrigit. Oculo-
rum itidem, à ventriculari vapore fa-

Actuar.
ubi ſupr.
Actuar.

ctam, lippitudinem curat. Oriſ item,
ac

ac lingua, siccitatem, emendat. Sitim ubi supr.
 eadem sedat. Cor etiam ideo iuvare Aetuar.
 creditur, quod quidem eius drachma ubi supr.
 dua, devorata, tristitiam abigant. Pul- Gal. in de
 monem etiam, pectusq; nam sanguinis medic. c. 2.
 inde reiectiones sistit. Manum prater. Diosc. ubi
 ea porrigit & iecinori, cum sanè regi- supr.
 um eius morbum (in reg & gracè no. Diosc. ubi
 minatur) eidem expurget. Suppetias supr.
 prater ea fert; vel peculiare, & maxi-
 mas, tam stomacho, quam ventriculo,
 quibus utique gratum ut si quid aliud
 est medicamen; ipsos quidem expur Gal. 6.
 gans, vomitumq; ab insuavire, vel re simpl. 26.
 torrido nidore proveniente eisdem Diosc. ubi
 cohibens. Nec non stomachum ipsum, supr.
 id est, os stomachi duarum drachma Aetuar.
 rum exhibitione corroborat. Cate- ubi supr.
 rum; quia difficile est, aliquod auxili Gal. in de
 um & medicamen invenisse, quod ce- medic. c. 8.
 tra ullam noxam magnifice profici; hoc Gal. 11.
 est, quod multum profici, & nihil oblii meth. 11.
 profecto etiam ipsa aloe noxa immu & 4. reg.
 nis non est. Neq; enim illi propinanda a. 13.
 est, qui ventriculari phlegmone labo- Aet. lib. 5.
 rat, nisi per eius inclinationem. Neque cap. 78.
 prate-

præterea illi qui citrà noxiis humoris
 præſentiã, ſola afficitur, calida, ſiccaq;
 intemperie; vel frigida & ſicca, id eſt,
 biliſa, vel melancholica. Quòd prius
 illud verum ſit, tali faſſus eſt Gal. ſen-
 tentia: Ventriculo, interna phlegmone
 vexato, exhibenda aloë non eſt; cùm
 quidem huic purgandi, ipſius ventri-
 culi viſ quadam inſit, ideoq; ipſi, phleg-
 mone lancinato, nova quidem & a-
 loes & purgationis, vi coadderetur af-
 flictio; Cùm quidem omnia, quæcunq;
 purgant, medicamina, ventriculum
 ladant, & maximè eius oſtium, quod
 nervis quam plurimis conſtat, & acu-
 tè ſentit. Ceterũ ubi phlegmone pror-
 ſus inclinaverit, ſi quis aloes paululum
 exhibeat deſcendi ventris gratia, qui
 prorſus non deiecerit, nihil ladet. Ve-
 rùm ſatius erit, etiam in declinatione,
 non quidem aloë ipſa, ſed, mercuriali,
 urtica, cnico, vel imbecilliorũ talium
 aliquo, ſic laborantium aluum ſubdu-
 cere. Quòd tandem & poſterius aliud
 ſit verum, ejuſdem talis annuit, aſti-
 pulaturque ſententia. Aloen quidam
 lotam

Gal. 13.
 meth. 3.
 diſt. 14.
 teſt.

Gal. in lib.
 Quof. p. c.
 q. m. & q.
 1.

Gal. 13.
 met. 3. diſt.
 14. teſt.

lotam febricitantibus (si quidem non
 vehementis, sed valde debilis, eorum sit
 febris) dare audent, quidam verò et-
 iam ex illota aloe pharmacum multis
 sic febricitantibus exhibuerunt; dein-
 deq³, cum nihil manifestè læsissent, in a-
 liis rursus magnam experti sunt cladē.
 Infestissima enim est aloe, etiam lo-
 ta, his, qui citrà vitiatos humores ex
 intemperie calida & sicca, seu febrili,
 affligitur. Proximam ab his cladem
 percipiunt, qui siccam intemperiem,
 frigiditate implicatam, inq³, univer-
 sum, qui ex sola qualitate particu-
 lam aliquam, affectam, ac læsam, ha-
 beant. Etenim in humoribus intem-
 peraturæ pharmacis ipsis evacuanti-
 bus egent. Quæ verò absque his in-
 temperies, consistunt; penitus qui-
 dem in tabem deveniunt ex phar-
 maci hujus, ex aloe constantis, u-
 su. Itaq³, ubi vitiatata humiditas ven-
 tris tunicas perrigat; picra ex aloe uti-
 lis est, humiditatem expurgans. Quæ Gal. 8.
 vero pertinet ad eandem aloem *catatop. 1.*
 exti-

- extima cuti forinsecus applicitam;
 primò quoad universales eius facultates utiq; tum sanguinis eruptiones sistit; tum sicca glutinandis vulneribus inspergitur; tum ulcera ad cicatricem perducit, cohibetq; tum ea, quæ agrè ad cicatricem duci possunt, sanat; tum sinus conglutinat. Demum quo ad prissimpl. 26. vatas & corporis partibus relaxatas, Gal. inibi. eiusdem vires, in tenuem veluti pollinem redacta, pericranioq; seu calvariâ obducenti, cuti cum vino, applicita; vel albo, odoro, acri, tenui, vetusto, ad eius deductionem: vel nigro, inodoro, austero, crasso, ad inspissationem: Gal. ibid. vel utroq; ob utrumq; finem, fluentem capillum continet. Molitur autem hoc moderata illa sua astrictione (quemadmodum & de ladano Gal. affirmat) Gal. 7. pravi quicquid humoris eorum ad radices sederit, siccitate, caliditateq; id omne absumens: tum præterea & quibus infixi sunt, meatus, astrictione, à Gal. ibid. caliditate, subtilitateq; intra eos deducit, et, contrahit, & corroborat. Oportet enim ea, quæ fluentem cohibere sunt, capil-

capillum idonea, tenuia quidem esse,
 & siccantia, non tamen usq³, adeò, &
 subtilia, & siccatoria, ut quidem &
 nimio plus desiccant, & unà cum col-
 lectis inibi præter naturam, succis, na-
 turalem quoque humiditatem, nutri-
 mentum & incrementa pilis suppedi-
 tantem absument. Nam sic, non tan-
 tum capillis hominem liberabunt, sed
 & calvitiam ei afferent. Cum autem Gal. libid.
 aloën ipsam tertis siccantium ordinis Gal. 6.
 esse liqueat; utiq³, fortiter eam siccare Simpl. 98.
 par est, quòd quidem ea solam, qua se-
 cundum qualitarum ordinem non
 transiliunt, leviter esse talia, constet;
 quemadmodum contra ea fortiter,
 qua eundem transiliunt. Ut propterea
 Galenica quidem illa de aloëtica fluë-
 tium capillorum cohibitione sententia
 Palemoni mihi titubare videatur.
 Immoderata namq³, trium ordinum
 desiccatione capillis ipsis tam incre-
 mentum, quàm nutrimentum, eximet
 aloës. Præterea, temporibus eadem ac
 fronti, ex aceto, rosaceoq³, vel oleo, vel
 unguine illita; capitis dolorem priva-
 tim,

- Dios. lib. 3. tim, proprieq₃ sedat. Necnon livores
 cap. 24. oculorum, & insignita ex melle tollit.
- Dios. inib. Oculorum itidem & scabras lippitu-
 dines, & angulorum pruriginēs priva-
 tim proprieq₃ permulcet. Aqua etiam
 Gal. 6. subacta oris narium & oculorum,
 simpl. 26. phlegmonis congruit. Itidem tonsillis,
 hoc est, faucium tumoribus, affectis
 gingivis & omnibus oris ulceribus,
 quas ἀφίξας Græci nominant, tenuissi-
 mē pulverata, & cum melle, vinoque
 permista, proficit. Pterygia, quæ oculo-
 rum unguēs dicuntur, ab eorum per-
 hamulum avulsione, tenuissimum in
 pulverem redacta & inspersa, ad cicā-
 tricem ducit. Pterygij verò nomine,
 Plin. lib. 34. cap. 10. tam oculorum quam digitorum affe-
 Pli. lib. 27. etiam connotat Plinius. Necnon dif-
 cap. 4. rupta infantibus iungit. Sicca præter-
 Cel. 5. lib. 7. cap. 7. ea, & in tenuissimum ceu pollinem re-
 par. 4. dacta, recentibus, non tamen madidis,
 Dios. lib. 3. penis ulceribus salutare medicamen-
 cap. 24. est. Exulceratis etiam genitalibus pe-
 Gal. 5. culiariter medetur. Aqua eadem aloë
 meth. ult. subacta pudendi, phlegmones iuvat
 Dios. lib. 3. & vulnera conglutinat. Necnon ea-
 rurs-

rundem partium, quacunque agrè ad cap. 24.
 cicatricem ducuntur, ulcera maximè Gal. 6.
 sanat. Sedis, rimas & condylomata ex simpl. 26.
 quadam inflammatione nata, ex passo, Gal. ibid.
 scilicet vino, sanat. Fit autem id genus Diosc. ubi
 vinum sic. Ex uvis sole, vel in area, sic sup. &
 catis, vel in sarmento adustis, mustum Cels. lib. 8.
 exprimitur: quod deinde dicitur vi cap. 18.
 num nomine, tum communi passum, par. 8.
 tum proprio, & cognomine ereticum, Diosc. lib.
 pramnion aut protropon. & hac de A- 5. cap. 7.
 Elione & aloes facultatibus.

Passio.

A Loës passio vel quidem est à pul-
 veratione, vel ab aqua, vel ab i-
 gne, vel à medicaminibus ei commi-
 stis. Aut enim ipsa patitur à pistillo,
 dum pulveratur aut ab aqua dum ab-
 lutur; aut ab igne, dum elixatur, aut
 à simplicibus quibusdam medicamen-
 tis, ob eius, vel imbecillitatis emenda-
 tionem, vel noxa correctionem, vel ve-
 hementia refractionem ei commistis.
 Passa namque seu patientia non solum
 à ludentibus, sed etiã à iuvantibus, ab

illis noxam, ab hisce verò iuvamen,
 compati par est. Nam, pati recipere est,
 & passio duplex, corruptiva, perfecti-
 vaq₃. Aloe itaq₃ primò patitur à pistil-
 lo, dum tenuiter, vel crassè pulveratur.
 Si namq₃ coquenda sit crassè; sin autem
 cum aliis medicamentis citra coctio-
 nem sit commiscenda, tenuiter est pul-
 veranda, iuxta Gal. illud. Medicami-
 na, tenui particularum compage con-
 stantia, consistentia, seu cum coquenda
 sunt in crassas, non tennes, sunt partes
 contundenda. Pulveranda autem est
 propter; vel deprehendendum, ac dete-
 gendum eius adulterium iuxta Diosc.
 illud (Aloe eligi debet, friabilis ac ieci-
 noris modo coacta, facileq₃ liquefscens.)
 Improbatur enim fractu contumax)
 vel ut devorari cum aliis commisceri,
 extimave cuti topicè applicari facili-
 us possit. Ob primum quidem ea cum
 resina devorata, aut cum aqua ac mel-
 le cocto, sumpta; alvum solvit. Obque
 ultimum eadem, aqua, subacta, pu-
 dendu phlegmones iuvat. Secundo
 patitur à lotionè & aqua, quòd qui-
 dem

Aur. 2.3.

de ani. 57.

28. & 7.

phys. 12.

Gal. 7. ca-

rag. 2.

Diosc. lib. 3

cap. 24.

Diosc. inib.

Gal. 6.

Simpl. 26.

De Aceto Scill. atque Aloe. 221

dem non illota solum verum etiam lo- Gal. 7.
ta, varios adhiberi in medicos usus so- meth. 11.
leat. illa enim exhibetur ut magis ab-
sterfione purget, quam astrictione cor-
roboret. Hac contra, ut magis astricti-
one roboret quam absterfione purget.
Lavatur autem ob duplicem finem,
alterum, ut inutiles eius partes ab utili-
bus segregentur, & abiciantur, iuxta
Dioscor. illud. Lavatur aloe, ut quod Diosc. ubi
sit harenosissimum, tanquam inutile ^{supr.}
subfidat, & leve, pinguisimumq, assu-
matur, alterum ut exuma; ignea, te-
nues, aperientes, abstergentes, ac pur-
gatoria eius particula ab intimis, ter-
reis, crassis & astrictoriis, partibus o-
ptime separentur iuxta Gal. illud, A-
loe, non lota valentius vacuat, lota au-
tem purgat quidem minus, sed roborat
ventriculum magis. Item alibi. Nesse Gal. 7.
opera precium est, aloen quidem illo- meth. 12.
tam ad ventris subductionem aptio-
rem esse, lotam vero de medicamenta-
ria vi multum deponere. Tertiò pati Gal. 8. ca-
tur eadem aloe costionem ab igne, ut ^{catop. 2.}
ocularibus ea sit aptior medicamentis,

hoc dicente Dioscoride. Oculorum
medicamentis aloë torretur. Torrenda
autem est in munda, candentiq; testa.

Diosc. ubi
supr.

Pennaq; subinde, ut equaliter torrei
possit, est versanda. Decoctionem au-
tem ea patitur, adeo modicam, ut eius
quidem non in fine, sed post finem ad-

Aet. lib. 14
cap. 24.

hibendam esse, præceperit Aetius. Po-
stremo patitur & nonnulla à simplici-
bus quibusdam, & tenuibus, & cali-
dis, & suavissimè redolentibus medi-
camentis iuvamina; dum quidem ei
alia commiscentur, ut, tum ingenitas
eidem & nonas, id est, foetorem & in-
signem amaritudinem detrahant,
emendentq; , & imbecillam segnemq;
purgandi facultatem, validiorem effi-
ciant & coadiuvent; tum præterea, &
succos crassos attenuent, viscosos disse-
cent, inharentes abstergeant; & obstru-
ctos meatus rejerent; & urinas evo-
cent, & afflictum à purgatorio phar-
maco stomachum astringant, corrobo-
rentq;. Tales autem effectus (præter
alia plura) potissimum quippe, masti-
che & cinnamomum commoliuntur,
Quod

D
Quod
med
dica
bisce
ma.
eum
quid
cipit
in h.
me
viri
cont
adm
ston
rata
can
Ar
nen
affi
(ne
lian
dan
eiu
per
mi
tur

Quòd hisce facultatibus insignita,
 medicamina foetidis & amaris, me-
 dicamentis sint commiscenda, trinis
 hisce Gal. sententiis optime patet. Pri-
 ma. Veratro nigro, daucum, seselinum,
 cuminum, anisum, vel odoratum
 quidpiam aliud, addendum esse pra-
 cipit Hippocrates. Apparet enim, quòd
 in his miscendis eorum odorem maxi-
 mè respiciat, quò medicamentariam
 vim, qua quidem hominis est natura
 contraria, mitiget ac obtundat. Quem-
 admodum enim graveolentia omnia
 stomachum subvertere solent, sic odo-
 rata corroborare. Nam, contrariarum
 causarum contrarios effectus esse, vult
 Aristot. Nec non contrariam affectio-
 nem à contraria occasione nasci, Gal.
 affirmat. Secunda. Plurimi Medici
 (neq; in hoc malè facientes) hac fami-
 liaria semina videlicet apij, cumini,
 dauci, petroselini, anisi, & quacunque
 eiusmodi sunt, cõposito medicamini su-
 per addunt; quo; tñ amarorũ medica-
 minum inincunditatẽ mitigent; tñ to-
 tum pharmacum ad distributionẽ, &

Gal. 8.

catatop. 2.

Arist. 4.

meteor. 40

Gal. 1.

simpl. 35

Gal. 9. ca-
satop. 17.

urina propulsionem instigent, cum hu-
morum attenuari si crassitudo, disseca-
rig, si lentor expetant, etiam hoc ipsum
faciant. Postrema. Cum quidem o-
mnia, quaecumq, purgant medicami-
na, ventriculum ledant, & maximè
eius ostium, quod & nervis plurimis
constat, & ideo acutè sentit, excogita-
tum est benevolentia purgantibus i-
psis medicamentis commiscere, ne sola
atq, syncera, eorum vis ostium ventri-
culi attingant. Oportet autem admista
semina talia esse, quæ & medicamenti
malitiam retundere, & eius opus non
impedire, & humores tum crassos te-
nuare, tum lentos disseccare, & vias,
per quas educi debent, aperire, vale-

Gal. in lib. ant. Quod verò aloë ipsi tam mastiche,
Quos. p. c. quam cinnamomam, ob conscriptos
q. m. & q. s. nunc fines sint commiscenda, sis mon-

Gal. 6.
simpl. 2.
Gal. 2.

stratur. Quamvis aloë ventriculum
astrictione quadantenus roboret, fœti-
da tamen & amara, qualitate eundem
subvertit. Sunt enim omnia fœtida &
amara cum ventriculo, tum vel maxi-
mè eius ostiolo, qui stomachus appella-
tur.

tur, omnifariam quidem infensa, di- alim. 22.
 spliſcentia & noxia. Ambabus autem Gal. 6.
 hiſce qualitatibus, & maſtiche, & cin- (ſimpl. 2.)
 namomum efficaciffimè refragantur,
 utiq; fœtorem odoris incunditate, &
 amaritudinem ſaporis ſuavitate cor-
 rigentia: Præterea maſtiche & cinna-
 momum, tum quidem obſtructos me-
 atus ingenita caliditate & ſubtilitate
 reſerant (quod planè calidi ſit aperire) Averr. 4.
 tum ſuccos & craſſos, caliditate, tenui- tollig. 2.
 tateq; coattenuant (nam calidis tenui-
 busq; medicaminibus attenuandi fa- Gal. 5.
 cultas ineſt) lentosq; diſſecant (etenim (ſimpl. 10.)
 diſſectionem inde provenire conſtat)
 & humentes conſiccant (tenuia enim Gal. 7.
 & calida ſiccant) & crudos caliditate (ſimpl. 26.)
 ambo aſtriſtioneque maſtiche conco- 29.
 quunt (non nanq; modicum concocti-
 oni manum porrigit aſtriſtio) Poſtre-
 mō & eorundem humorum maligni- Gal. inibi.
 tatem corrigit cinnamomum. Quod 57.
 vera hæc ſint; hiſce quatuor Pergame- Gal. 8. ca-
 nus affirmat noſter ſententiis. Prima. taſop. 9.
 Cinnamomum, tum ſummè tenue eſt,
 tum tertio ordine calidum, adeoq; ſic-

K S cans;

cans, ut ob summam tenuitatem nul-
 lum eorum, quæ pariter calfaciunt,
 7. simp. 26 æquè desicces. Secunda. Cinnamo-
 mum iuxta alterativam, & discusso-
 riam suam facultatem omnibus foeti-
 dis, putredinosis ac serosis humoribus
 se opponit; non parvam enim omnibus
 malis affectionibus ex odore suo exhi-
 bet utilitatem. Tertia. Cinnamomum;
 3. tum omnes putredinosas ac venenosas
 facultates corrigit, non solum seroso-
 rum, & aliorum humorum, sed etiam
 letalium pharmacorum; tum etiam
 feris, viru eiaculantibus, est contra-
 rium. Consequenter autem post cin-
 namomum cassia, optima videlicet, &
 cognata ipsi cinnamomo, eadem vim
 Gal. ibi- habet. Quia autem cinnamomum de-
 dem 9. siderari censendum est, ipsum enim
 Gal. 1. De consequi nemo potest, nisi repositum
 Antid. 13. ab Imperatoribus intueatur; planè ex
 usu necesseq; fuerit, aloæ ipsi eius vice
 optima cassia duplum commiscere.
 Postrema verò eiusdem Gal. sententia
 talis est. Ex his, quæ aloæ commiscen-
 tur mastiche & cinnamomum, sunt
 Masti

Mastiche, ut odora stomacho sui quidem
 astrictione commoda, & medica-
 mentariam aloës vim frangens admi-
 scetur. Cinnamomum verò eadē gra-
 tia; & præterea, quòd tenuissimum sit,
 ut tum ventris meatus aperiat, tum
 humores, & crassos attenuet, & visco-
 sos incidat. Tales enim humores ad sese
 ob purgatorie facultatis imbecillita-
 tem attrahere aloë non potest. Qua-
 propter, biliosarum ac tenuium ven-
 tris affectionum optimum ad cōphar-
 macum est; ut multos stomachicos se-
 pè in una die persanet. Iuvat autem
 & hos, & alios omnes affectus ex vi-
 tiatis humoribus ortos cinnamomum
 admistum; utpote quòd facultatem, vi-
 tiolarum ac præternaturalium, qualita-
 tum, in id, quòd bonum ac secundum
 naturam est, alterantem habeat.
 Quare sciendum est affectiones in-
 vitiatas circa ventrem, seu ventri-
 culum & stomachum humoribus eve-
 nientes; tum quidem maximè per me-
 dicamenta ex aloë invari; tum contrariè
 ex astringentiis, eduliorum potu, &

Gd. 8.
catapop. e. passione.

pharmacorum usu maximum in de-
trimentum pervenire. Et hac de aloë.

Habitus.

QVemadmodum quidem homi-
num habitus ex pileo, bireto, cla-
mide, saga, pallio, interula, calciamen-
tis, calceis, armis, ac id genus aliis, con-
stat, ita & simplicium medicaminum
plantarumq₃, habitum ex radice, cau-
le, ramis, cortice, foliis, floribus, semini-
bus, fructibus, ac eiusmodi reliquis
constare, fas mihi in presentia sit asse-
rere; variis utiq₃ & coloribus, & odo-
ribus, & saporibus (quæ tertiæ speciei
qualitatis sunt) insignitis & figuris,
hoc est, rotunda, triangulari quadran-
gulari, curva, recta, angusta, lata, sur-
sum tendente, inq₃ terram deflexa ac
resupina (quæ quarta) effigiatis. Plan-
tarum igitur habitus; earum, descri-
ptiores esse mihi sanè vides Palæmonis
nec non rhetorice illi figura quadante-
nus utiq₃ similes esse; quæ à Grecis κα-
τάτυπ & κατάτύπωσις, aq₃ Cice-
rone imago dicitur; quæque ποικίλη
quam

De Aceto Scill. atq; Aloe. 229

quam usus est Virgil. hoc ad verbum
canens.

Omnia Mercurio similis, vocemq;, co-
loremq;,

Vergil. 1.

Et crines flavos, & membra decora iu-
ventæ.

Aeneid.

Aloës itaq; talis est Anazarbenſi de-
ſcriptio. Aloë, tum radicē unam habet
ceu palum in terrā depaētam; tū caulē,
antherico, id eſt, aſphodelo non abſimi-
lem: tum folia & craſſa, pingua, lata,
rotunda, retrorſum panda, ſcillaq; ſi-
milia, & utriq; ex obliquis ſpiñoſa,
rariuſcula, ſtriata, brevia; tum florem
album: tum deniq; & fructum, haſtula
regia, quam Græci ἀσφὸδελον, latini

albicum nominant, cognatum. Ean-
dem hanc aloës cataſtypoſim, ſive ima-
ginem ſeu deſcriptionem, ex Dioſc. pe-
nē ad verbum deprompſit Plinius.

Dioſc. lib. 3

cap. 24.

Plin. lib.

27. cap. 4.

Dubitatio

Mirari prætereā ſubit; cur Dioſc. ubi
ſuprà caulē antherico nō abſimlem,
aloën habere affirmaverit; cūm qui-
dem alibi haſtula regia, ſive aſphodeli,
non caulē, ſed florem anthericon ipſe
nominaverit. Ni forſan eſſet; quod Dioſc. lib. 2.
nomina ad rerum cognitionem Gale-

cap. 187.

Responsio. no teste nihil omnino referant. Ideoq;
Gal. 1. de de eis contendere nequaquam oportet
differ. p. 1. at, immo eisdem semper neglectis, ad
Gal. 3. rerum scientiam, primum, præcipueq;
meth. 10. sit incumbendum. Et hæc in summa
Gal. 6. de Anatomia de aloes habitus.

Ubi.

ALoe plurima, pinguisq; in India
Dioscoride gignitur, ex qua co-
ctus succus affertur. Nasctur etiam
in Asia & Arabia; quibusdamq; in
insulis & maritimis, ut in Andro, ex-
trahendo tamen succo minimè ido-
nea, sed ad conglutinanda vulnera, si
detrita illinatur, sanè quàm utilis.
Diosc. lib. 3. cum autem duplex Andros insula sit;
cap. 24. altera, mediterranei maris & Cycladum,
una, Eubœe insula, qua vulgo
Negroponte appellatur, adiacens (vo-
cantur autem, & mare illud à Venetis
Mercatoribus Arcipelago, & eius in-
sula, qua numero tres supra quinquagenas
sunt, cyclades ob id, quòd in or-
bem sint sita) altera verò Oceani se-
ptentrionalis, Hiberniam & Britanni-
am interiacens, planè illam non hanc,
intol-

Plin. lib.
4. cap. 12.

intellexisse censendum est Dioscori Plin. inibi.
 dem. Non namq; tam amara, sed au. 16.
 stera potius & acerba, ob validissimum
 gelu vegetabilia fert septentrio. Item,
 cum eadem planta, & in magna syria,
 & in Cœlofryia, & in Arabia, & in
 India nascatur; planè syriaca, reliquis
 aquasior, iacog; & imbecillior, est (ad-
 eò tamen siccatur, ut vulnera glutinet)
 cœlofryiaca autem bona, arabica me-
 lior, indica verò omnium optima Im-
 becillior autem est ideò, quòd aquei Gal. 6.
 commistio qualitates omnes exolvat. simpl. 26.
 Etenim retundit humiditas ipsa, tum Gal. 4.
 caliditatem in anetho viridi, & in hori- simpl. ult.
 tensi ruta; tū vel maximè siccitatē (cui Gal. 6.
 est cōtraria, perit n. à cōtrario quidq;) simpl. 48.
 in eadē ruta, inq; myrtada; tum a stri- Gal. 8.
 tionē, in eadē myrtada, in cisti folus, simpl. 50.
 inq; recenti rosa; tum amaritudinē ut Gal. 7.
 in eadem rosa, tum acrimoniā, & mor- sim. penul.
 dacitatem, veluti in acribus & mor-
 dacibus, medicaminibus ablutis, tum Gal. ibid.
 denique & alias, qua brevitate causa Gal. inibi.
 reticentur. Præterea reponenda con- 28.
 servandaq; est aloe, non quidem in
 sub-

Gal. eiusd. subterranea, vel humida cella, quod
ult. quidem in tali recondita, eius humidi-
Gal. 6. tatem suscipiant, ideoq; cariota, putri-
meth. 3. daq; fiant; verum in editiore, orienta-
Gal. 1. de daq; Soli exposito loco. Orientalis enim
Antid. 12. liq; aspectus Aristoteli saluberrimus est.
Arist. 7. Et hac in summa de ubi.
poli.

Quando.

Diosc. in
proem. **P**Lantarum succi, liquores & la-
chryma; excipiuntur inciso per a-
dolescentiam, id est, earum cremen-
tum, aut per ver, caule. Ver enim ideo
adolescens dici potest, quod & novum
dictum à Verg. fuerit, ita canente:
Verque novum stabat, cinctum flo-
rente corona.

Gal. 1. de maxime vigent; quemadmodum ap-
patid. & paret in scilla, qua sanè cum messis
l. de Ther. tempore precipue vigeat, tali quidem
ad Panoph. est tempore colligenda. Quidam ta-
in sine. men aloës caulem Plinio teste ante e-
Gal. in l. de ius seminis maturitatem, eliciendi.
Ther. succi gratia incidunt. Quidam etiam
Plin. lib. folia, quamvis & alicubi per se adha-
27. 8. 4. rens;

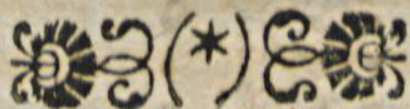
De Aceto Scill. atque Aloë. 233

rens inveniatur lachryma. Evenire
autem id per dicta iam tempora, par
est in quibus & lachryma plantarum
ex intimis ad extima confluere solent,
& (quemadmodum de aereo melle
Gal. affirmat) à diurno solari calore ex
medulla ad libramentum elicita, sub
inde quidem à frigore secuta noctis in
cortice concrescunt, coalescuntq;. Et
hac de aloës substantia, Quantitate,
Relatione, Qualitate, Actione, Pas-
sione, Habitu, Ubi & Quan-
do conscripta
sint.

Gal. 3.
alim. 39.

A. C. A. N.

FINIS.

LIBEL.

LIBELLUS,
DE MEDI-
CAMENTIS LE-
NIENTIBUS, PRÆ-
PARANTIBUS ET PUR-
gantibus.

*Medicina Studiosis utilissimus
ac maxime necessarius.*

Olim in Academia Patavina
Anno M. DLXXV.

à Doctore Medico

NICOLAO CURTIO
propositus.

GIESSÆ CATTORVM,
Imprimebat Casparus Chemlinus.

M. DC XV.

NOBILISS. ET EXCEL-

lentiss. Viro,

JOHANNI

JESSENIO A JESSEN,

Equiti Ungaro, Philosopho &

Medico celeberrimo,

Domino & fautori suo obser-
vando.

NOTUM est illud, quod dici-
tur, Vir Nobilissime, ianuas
Musarum apertas & invidiâ
expertes esse debere. Hoc si quid a-
liud, sanè, tua quoq; Excell. com-
probat, quæ non solùm Candoris &
promptitudinis suæ sat luculenta te-
stimonia per institutionem tot Me-
dicorum celebrium, dum adhuc
Professione publicâ in Alma Wite-
bergenfi Academia funderetur, pu-
blice promeruit, sed etiânum amo-
re boni publici suos emittit radios,
quod opuscula præmissa Medicinæ
Studiois promptè per T. E. com-
muni-

municata satis testantur. Ab hac ma-
 teria cum non admodum aliena vi-
 deretur doctrina de Medicamentis
 Lenientibus, præparantibus & pur-
 gantibus, libellum hunc celebris
 quondam Medici, *Nicolai Curtij*,
 nunquam hæctenus impressum, sed
 ex manuscripto *D. Laurentij Schol-
 rzij*, p. m. de re Medicâ viri benè me-
 riti, per virum Clariss. *D. Gregor.
 Horstium*, Med. Profess & Illustris-
 simi nostri Archiatrum, fautorem &
 compatrem meum honorandum,
 mihi communicatum, præcedenti-
 bus addere, tuoq; nomini dedicare
 & inscribere volui. T. Excell. hanc
 meam affectionem boni consulat,
 & meos conatus sibi commenda-
 tos habeat. Bene vale. Giessæ Cat-
 torum Calendis Junii, A N N O
 M. DC XIV.

T. Excell. Studiosiss.

Casparus Chemlinus
Typographus.

Insti-

INSTITUTI ratio.

QUONIAM me-
dicamenta LENI-
ENTIA, PRÆ-
PARANTIA &
SOLVENTIA
in omni ferè morbo sunt necessaria, &
Medicina studiosis ut digui manus
cognoscenda: Ideo summam & sim-
pliciter, id est, sine ulla disputatione ac-
curata, de iis, quæ magis in usu sunt,
prout referuntur in usum, agendum
duxi.

DE LENIENTIBUS.

SCiendum igitur quod in ea Eva- Quid sit
cuatione, quæ LENITIO vo- Evacuatio
catur, scopus est evacuare tantum pri- lenitiva?
mas partes, idq; leniter. Prima autem Prima
partes partes

evacuandi regio. partes sunt Venter, Intestina & reliqua usque ad Epur: Unde & nomen lenitionis ortum est, eò quod per medicamenta lenia fieri debet, quorum vis non ultra Epur extendatur.

In hac igitur Lenitione faciendâ, primum considerandum, an conveniat nec ne?

Quomodo cognoscendum num conveniat Lenitiva evacuatio.

Ut autem hoc cognoscatur, perpendendum. 1. Num hæc primæ partes spontè satis evacuentur, aut nullo modo evacuentur, aut non satis.

Cum verò partes primæ sunt evacuanda, tunc considerandum secundo loco, per quam partem commodè possint evacuari, an illud & per superiora & per inferiora fieri possit.

Non semper opus esse lenientibus. Si satis evacuentur, lenitione per medicamenta non erit opus. Temere n. ij. videntur facere, qui semper & sine distinctione medicamenta lenientia in principio morborum adhibent.

Quod si partes hæc aut nullo modo evacuentur, aut non satis, tunc evacuatio

atio omnino videtur esse necessaria, ut quod deest spontanea evacuationi, medicamento evacuetur. Et hoc intelligendum, ubi evacuatio spontanea naturalis omnino est, & non preter naturam. Nam si evacuatio ipsa preter naturam esset, ut sunt fluxus alvi vocati, tunc etiam si fluxus ille diminutus esset, tamen ab evacuatione abstinendum, ne motus ille naturam irruatam preceps fiat Gal. 1. ad Glauco. 14.

Quanam
evacuatio
spontanea
conueniat?

Si materia in ventriculi cavitate videtur natatare, & ad vomitum proclivis esse, qui & facilis sit & consuetus, tunc vomitu educenda erit, de qua evacuatione non est presentis scopi agere.

Quando
vomitoria
lenitiva
conueniant.

Quod si materia non ad superiora feratur, sed ad inferiora, tunc considerandum nunquid per clysteria sit evacuanda, an per pharmacum. Cum igitur materia non est multa, neque magna est necessitas evacuationis, neque periculum ex morbo imminet, aut aegrotans non admittat pharmacum, aut

Quando
per inferiora
vel
clysteribus
vel pharmaco
materia du-
cenda.

Vsus Ene-
maticum le-
nientium.
sanguini-

sanguis statim sit mittendus, ob morbum ingentem, & alvus ante missionem sanguinis sit omnino exoneranda, quod per pharmacum cito fieri non potest, tunc per clysteron evacuatio fit. (Hipp. 4. acutorum 116.)

Similiter si materia in partibus inferioribus sit, & ita indurata & infixa, ut non possit nisi magno cum dolore pharmaco educi, tunc clystere prius emollienda est, & detergenda. Idem in qualibet simili causa servandum.

Vsus
pharma-
corum,
scilicet per
superiora.

Impedi-
mentare-
spectu ma-
teria.

Pharmaco verò primæ partes evacuanda erunt, ubi opus erit maiori evacuatione, tuncq; considerandum, an aliquid sit, quod evacuationem possit impedire, cumq; hæc multa esse possint, (ex Avic. quarta, 1.) hic illud tantum impedimentum intelligo, quod ratione materiae sit. Nam si materia in ventriculo, & primis partibus, non coctione, sed evacuatione indigeat, (quæ enim cruda est, & coqui potest ea coquenda) & viscida sit admodum, & evacuationi rebellis, tunc (ex Galeno 7. Meth. 9.) materia illa prius est

attens-

attenuanda, incidenda & detergenda.
 Ubi verò materia est apta evacuari
 & nihil impediat, tunc consideran-
 dum quibus lenientibus debeat eva-
 cuari, in qua quantitate, quâ forma,
 quando & quomodo lenientia sint ex-
 hibenda.

Medicamenta igitur Lenientia,
 universaliter ea esse debent, quorum
 vires usq; ad Epar, non ad partes ulte-
 riores accedant, & qua materia pec-
 canti, & morbo & agrotanti, & parti
 bus evacuandis conveniant. Cumq;
 multa sint qua vulgò lenientia dicun-
 tur, ex his nonnulla proponã, qua sunt
 in frequentiori usu, ex quibus quadam
 simplicia sunt, quadam composita.

Simplicia sunt, ut:

Cassia.

Manna.

Syr. rosatus solut.

Mel ros. solut.

Syr. viol. solut.

Mel viol. solut.

Item Aloe.

Qua omnia cum levem habeant

L

faciunt

Quanta
 sit natura
 medica-
 mentorum
 lenientiu.

Lenientia
 simplicia.

facultatem trahendi, & stercoſum tantum videantur educere, ideo ſtercoraria dicuntur. Præter hæc, quæ ſunt in frequenti uſu, eſt & Lac aſininum coctum, frequens apud Hipp. & Serum lactis, Pruna, Sebeſten, Myrobolani, Thamarindi. Eſt & Sena, Polypodium & Epithymum: Verùm hæc tria quandam maiorem vim habent ſolvendi, ex quibus Sena videtur in frequentiori eſſe uſu, de quibus & multis aliis Meſue latius docet, ut etiam de Carthamo, &c.

Lenientia
compoſita.

Compoſita verò vocata lenientia ſunt

Electuarium lenit.

Diacatholicon.

Diaſebeſten ſ.

Diaprunis ſ.

Dico autem Diaſebeſten ſ. & Diaprunis ſ. quoniam utrumq; paratur & ſine ſcammoneo & cum ſcamm. Quando ſine ſcammoneo, dicuntur ſimplicia; quando cum ſcamm. dicuntur compoſita, & ſunt ſolutiva. Sunt & ſpecies hietæ, quæ ſimplices vocantur ad diffe-

rentiam hierarum compositarum, qua
valde solvunt.

Est & syr. de pomis comp. syr. de
Fumaria comp. & syr. de Cichoreo
comp. cum Rhabarbaro. Hic tres sy-
rupi vocantur compositi, ut distinguan-
tur à simplicibus, qui non solvunt, &
ideò inter lenientia communiter repo-
ni possunt.

Est & Syrupus de Epithymo &
Syr. de Polypodio. Et hæc ferè sunt
quæ in frequenti usu habentur, quæ o-
mnia cum satis levem habeant facul-
tatem solvendi, ideò & lenientia com-
muniter vocantur. Verum cum suam
quoq; facultatem habeant & diver-
sam ideo & diversis sunt accommo-
danda. Nam ut de simplicibus prius
dicam,

Quomodo
delectus
sit habendi
inter
medica-
menta le-
nientia.

Cassia humidior quidem est, in re-
liquis temperata, atq; ex Mesue bilem
& pituitam evacuat, Verum omnibus
humoribus feliciter accommodatur.

Cassia.

Manna temperata est, aut leniter ad
caliditatē tendit & bilē evacuat. Verū
in omni usu omnibus etiā humoribus

Manna.

accommodatur, & tum per se, tum cum aliis conjuncta felicior facit evacuationem, & pectus lenit.

Syrupus
Rosatus
& viola-
tus.

Syr. ros. & viol. solutivi bilem respiciunt, sed rosatus paulò siccior & astringens, magis roborat: violatus humidior, magis lenit pectus & siccioribus commodior est; neuter verò calefacit.

Mel rosa-
sum &
violatum.

Mel utrumq; & ros. & violatum solutivum, quia magis detergunt, id eo & crassioribus humoribus conveniunt. Reliqua eadem sunt cum syr. rosato & violato solutivo, nisi quod differant quatenus syrups ex saccharo sunt, hac verò ex melle.

Aloe.

Aloe cal. in 2. sicca in 3. Bilem & pituitam & quamlibet materiam stercorariam evacuat: & hac in frequenti sunt usu.

Lac asini-
num.

Lac verò asininum ab Hypp. videtur accommodari humoribus & morbis calidioribus pro leni evacuatione, 4. acut. 7. & 29. Galenus verò pro lacte videtur uti sero lactis. Nostris temporibus hac videntur potius esse in usu pro

pro alteratione, quam pro evacuatione. Pruna,
ne: Lac quidem pro refrigeratione & Sebesten.
humectatione substantiali: Serum ve-
ro pro refrigeratione & pro evacuatione Myroba-
ne humorum etiam adustorum leni. lani.

Pruna, Sebesten bilem videntur Tamarin-
evacuare, scil. valde leniter. Et Sebe- d, Dacty-
sten lotium & pectus lenit. li.

Myrobalani multarum sunt spe-
ciem, sed per se vix sunt in usu.

Tamarindi, Dactyli sunt quidem
frigidi & sicci & bilem evacuant, sed
nec hi per se sunt in usu.

Sena verò Polypodium & Epi-
thymum calidiora & sicciora sunt,
& ferè aut infusa, aut decocta sunt in
usu.

Semina Cathani, quæ calida sunt Sena, Po-
& sicca etiam pituitam præcipuè eva- lypodium,
cuant. Epithy-
mum.

Composita verò sunt, ut Electuari-
um lenitivum, quod utramq; bilem Sem. Car-
evacuat. Diacatholicon omnes hu- thami.
mores.

Dia-sebesten & Diaprunum præ- Electuaria
cipuè biliosum humorem. lenientia.

Species hieræ biliosum, quin & pituitosum, & quemlibet humorem infarctū in tunicis ventriculi evacuant.

Syr. compositi purgantes.

Syr. de pomis comp. & de fumaria comp. & de Epithymo & de Poly-podio, adustos humores respiciunt.

Syr. de Cichorea comp. cum Rhabarb. bilem evacuat, & valenter obstruit.

Hic consultò prætermitto controversias, & de eorum qualitatibus primis, & de eorum vario usu, cum hoc non sit presentis instituti. Plura habentur apud Mesuen Avicennam in suis antidotarijs, apud Nicolaum Alexandrinum & apud Aetuarium. Plura quoq; Aetius proponit sub lib. 3. Plura & recentiores Trincavellus, Cordus & alij Pharmacopolis familiares.

II. De Quantitate verò maior est controversia & difficultas. Verum mihi satis est, si communem usum & frequentiore proponam.

Castia igitur & Electuaria omnia lenientia datur ferè ab ℥j. usq; ad ℥iij. Manna ab ℥iij. usq; ad ℥iij. Syr.

ros.

ros. sol. & viol. sol. & mel ros. & viol.
sol. ab ℥iij. ℥vi.

Syr. comp. de pomis ferè in eadem
quãtitate. Ita eĩ Syr. de Polypodio de E-
pithymo, Syr. de Fumaria, de Cichorea
comp. aut in paulo minori quantitate.

Senæ folia, quæ sunt magis in usu
quam folliculi, pulverisata dantur à
℥ss usq; ad ℥lb. In fusa verò vel deco-
cta à ℥ij. usq; ad ℥vi. Similiter ferè &
Polypodium & Epithimum & sem.
Carthami in fusa vel decocta in eadem
Quantitate exhibentur.

Aloë à ℥i. usq; ad ℥ij. species hier-
s. à ℥lb. ad ℥ij. Serum lactis à lb ij. ad
vj. usq; ad viij.

Verum in quantitate medicamen-
ti rectè cõstituentiã observandum est.

Quidem quæ sit communis quanti-
tas in usu, q̄ debet esse tanq̄ regula cu-
iusq; quantitatũ, eaq; diligẽtissimè ob-
servãda in quolibet medicamẽto. 2. Ut
ubi maior est copia materie evacuãdæ,
maior eĩ quantitas medicamẽti detur,
nisi materia multa, sit cruda, & vires
debiles, tũc ab omni motu quiescendũ.

Quantitas
sint notã-
da in quã-
titate me-
dicamẽti.

Chal. 4. de tuenda valetudine 12.
Meib 3.)

Ita ubi natura sumentis astrictior
est. (in qua natura magna est latitudo
cum alii ex una vel altera ꝑ. Cassia cō-
modè evacuentur, alij verò vix ex
ꝑ. Cassia evacuari possint) & in cor-
poribus compactis ac robustis, in etate
perfecta, maior quantitas convenit: ut
& in temporibus mitioribus & mor-
bis etiam mitibus ac in materia crassi-
ori tenaciore & minus mobili evacu-
anda, in oppositis verò opposita ratio
est tenenda, in mediis media.

Præter quantitatem forma etiam
medicamenti, qua debet exhiberi, est
cognoscenda. Ea verò multiplex da-
tur, sed qua in frequentiori usu habe-
tur triplex est: quedam solidior, ut sunt
pillule; quedam minus solida ut sunt
boli: quedam liquidior, & hæc quan-
doq; diluta, quandoq; non diluta.

Ratio formæ sumetur, & à propria
vi formæ ipsius medicamenti: Medi-
camentum enim quo purius est & so-
lidius eò majorem habet vim, & magis
dura-

¶ II.
Forma
medica-
mentorū.

Vnde su-
matur
forma ra-
tio in me-
dicamen-
tis

durabilem, quo verò mollius & liqui-
 dius est, eò leviozem habet vim, que-
 que minus extenditur & celerius trā-
 sit; & à materiæ evacuandæ natura,
 modo substantia, qualitate, quiete, fi-
 xione. Materia enim pituitosa & Me-
 lancholica solidiora postulat, similiter
 tenax & crassa. Biliosa verò & tenuis,
 liquidiora. Ita siccior materia humi-
 diora, humidior verò sicciora: Crassa
 & sicca validiora requirit. Locus et-
 iam materiæ suam formam requirit.

Materia enim propinquior, aut so-
 lidiora scilicet leniora, non tamen o-
 mninò solida postulat, ut medicamen-
 tum in loco propinquo detineatur, ubi
 est materia peccans, & non ulterius
 extendatur; aut liquidiora, sed non o-
 mninò liquida, ut celeriter transeat
 evacuando & per corpus non exten-
 datur.

Ex aduerso quo materia est remo-
 tior, eò solidiora postulat. Materia et-
 iam quieta & multò magis, que est
 impaëta, similiter solidiora postulat
 medicamenta: Qua verò mouetur,
 L 5 liqui-

liquida, & magis, quò magis movetur.

Sumitur etiam forma à morbi natura. In morbis enim calidis & siccis, & in febris præsertim ardentibus, liquidiora & minus calida convenient. In frigidioribus verò morbis & humidioribus solidiora & calidiora.

Ufus lactis
asinini se-
cundum
Galenum
& Hippo-
cratem.

Ideo Hipp. lib. de medicamentis purgantibus, prohibet medicamenta valida in febris ardentibus; & 4. acut. 7. in febre ardente purgat lacte asinino cocto, Ubi maximè laudat Serum lactis. Et eodem libro textu 29. eodem lacte asinino purgat, & præbet 16. heminas, ex supputatione nostrorū temporum sunt 16. libra. Et hoc medicamentum, inquit Galenus, frequens fuisse apud antiquos. Galenus tamè ut dixi, magis laudat serum lactis, quoniam maiorem habet vim subducendi, ut probat 3. de alim. facultatibus cap. de lacte, & 4. de simplicibus medicamentis facult. 17. Et est frigidū & humidum, non sine aliqua acredine per quam stimulat, cuius causa fortassis Mesue existimavit esse calidum & f. c. cum

cum in primo gradu. Sed hac illi con-
tingit ex partium diversitate. Verum
secundum totam substantiam frigidū
& humidum est, quod ex longa expe-
riencia facile comprobatur.

Sumitur etiam forma à natura æ-
grotantis. Alij enim aliam admittunt,
aliam recusant, nec solum à voluntate
ægrotantis, sed etiam ab habitu & tem-
peratura. Sicciores enim liquidiora po-
stulant, ita & graciles; ex adverso car-
nosj & humidi solidiora.

Sumitur etiam forma à natura
temporum, statuū atq; Regionum.
Nam ubi hæc calidiora & sicciora fue-
rint medicamenta, liquidiora & levi-
ora convenient, in contrariis verò con-
traria, in medijs media.

Tempus etiam exhibendi medi-
camentum est cōsiderandum. Tem-
pus verò multis modis accipi potest.
Nam & pro tempore morbi capitur, &
universali & particulari, aut pro hora
diei quā sumendū est medicamentum.

Si de tempore universali morbi lo-
quamur, optimū est tempus principij,

L 6

2. Aph.

Quando
sint exhi-
benda me-
dicamen-
ta lenien-
tia.

In quo
tempore
universa-
li dandum
lenitiuum.

2. Aph. 29. nisi quid impediatur, ut superius dictum est. Imò si morbus urget vel prima die poterit exhiberi, etiam si eadem die sanguis missus fuerit, si tamen vires ferant, Et tantum spacij inter missionem sanguinis & medicamentum intercedat, ut sanguis possit quiescere. Verum Et in quocunq; tempore morbi universali lenientia possunt concedi, ut tamen dies criticus caveatur, Et dies etiam crisi proximus, ut vult Galenus.

In quo
tempore
particula-
ri exhibendum
leniens.

Si verò de tempore particulari loquamur, tempus optimum erit dies melior Et quietior: quod si morbus quotidie affligat, eligenda est hora in qua afflictio ipsa satis sit remissa, aut tanto tempore detur ante afflictionem, ut post evacuationem absolutam ipsius medicamenti succedat afflictio.

Qua die
hora dan-
da lenien-
tia,

Si verò de hora dici sermo sit, tunc lenientia illa, qua ferè cibaria sunt, quæq; in nutrimentum facile converti possunt, per dimidium hora, vel horam unam ante cibum prabenda sunt. Gal. de alim. cap. de prunis. Ea verò
qua

qua
tum
dan
perf
& a
ram
beni
sine
iam
cum
non
me
15. e
hor
Ele
mi
Ita
ut e
per
Ho
siv
Et
eti
na
pre

qua non facile verti possunt in alimen-
tum, per 4. vel 5. horas ante cibum
danda sunt, ut eorum operatio ferè sit
perfecta. Nihil tamen prohibet quin
& ante cibum illa possint dari per ho-
ram unam, cum levia sint neq; tur-
bent. Quin & gravia medicamenta,
si necessitas cogat, per horam unam et-
iam ante cibum possunt dari, quin &
cum ipso cibo, ita tamen composita ut
non sint valde insuavia. Hipp. in lib. de
medicamentis purgant. Gal. 13. Meth.
15. & 14. Meth. 17.

Cassia itaq; per dimidium hora, vel
horam unam poterit dari ante cibum.
Electuaria verò, & species hiee, & si-
milia per 4. vel 5. horas ante cibum.
Ita & qua in potu sumuntur: Verum
ut dictum est si res ita postulat, etiam
per horam ante cibum poterunt dari.
Hora verò matutina commedior est,
sive ante prandium. Quod si aut affli-
ctio, aut aliquid aliud impediatur, tunc
etiam & vespertina hora, & ante cœ-
nam poterit eligi. Neq; tamen eos re-
prehendendos puto, qui pro capitis eva-

cuacione, pillulas sumūt statim post cœ-
nā, quæ leuior sit. De qua re latius à me
fuit alias disputatū. Non autē probo, q̄
post horam unā vel duas à cœna don-
tur medicamenta illa, quia tunc tem-
poris concoctio impeditur. Solidiora i-
gitur medicamenta & validiora per 5.
vel 6. horas ante cibum erunt dauda,
cūm uniuersum corpus expurgandum
erit. Ubi verè aliqua particula expur-
ganda, si propinquior fuerit, parum an-
te cibum medicamenta poterunt exhiberi,
si remotior multum ante cibum, si
verò caput, tunc & post cibum, statim
poterunt exhiberi, præsertim à cœna.

V. Ratio etiā siue modus cōponendi
medicamenta cognoscendus est. Su-
mitur verò hæc ratio ab iisdē ferè sco-
pis: Verū ea ratio varia est. Nam me-
dicamentū ita debet cōponi, ut non la-
dat, ut nō turbet, ut per convenientē re-
gionē euacuet sine molestia, & eius vis
ad locū materia perveniat, ut tantum
agat, quantum morbus postulat, &
quæ minime ingratum sit.

Maximè a. videtur necessaria recta
corre-

correctio ipsius medicamenti, qua & Correctio
 ipsa varia est, quoniã medicamentum medica.
 vario modo potest ledere, siquidẽ me- monstratum
 dicamina quandoq; ledunt qualitatib.
 primis, cũ sunt aut calidiora, aut siccio-
 ra & c. Et tunc contrariis qualitatibus
 sunt corrigẽda. Quandoq; ledũt ratio-
 ne secundarũ qualitatu, aut mordẽdo,
 aut erodẽdo, qua lesio lenientib. Sem-
 plasticis corrigẽda est. Quandoq; v. le-
 dunt tertiis qualitatibus & quartis, ut
 cum certã quandã partẽ afficiunt, aut
 secundũ totã substantiã, qua tota natu-
 ra est inimica nostræ naturæ, qua lesio
 tollitur per ea, qua tota natura vicissim
 sunt amica naturæ nostræ, ut sunt odo-
 rata, qua præter q̃ q̃ amica sint naturæ
 nostræ, & eã conservent, atq; p̃cipue os
 ventriculi, q̃ ab iis medicamentis præ-
 cipue leditur etiã materiã parant, &
 vias aperiunt, ut evacuatio felicior sit.
 Cumq; medicamẽta verè solventia,
 hac p̃cipue pharmacositate, & veluti
 venenositate quadã sint p̃dita, idẽ hu-
 iusmodi correctione maximè indigent.
 De qua etiã correctione, præcipue mẽ-
 tionẽ facit Hipp. 2. Acut. 11. Gal. in lib.

quos, quando, purgare oporteat. Avic.
autem quarta. i. & Mesue, ubi de me-
dicamentis agit.

Medicamenta verò lenientia tali
correctione levi egent, quoniam etiam
tali pharmacositate, leviter pradita
sunt, ledunt tamen & ipsa, alia aliis
rationibus, quæ suam correctionem
postulant. Solventia verò præter di-
ctas correctiones, videntur & aliam
quandam correctionem propriam po-
stulare, quam arbitror apprime utilis-
esse, quæ eò magis est observanda,
quod minus ab aliis fuerit declarata.

Nota quo-
modo ca-
sartica
per lenien-
tia addita
sint corri-
genda.

Nam cum multa ex his solventibus
furiosè agant, ex quo furore sæpè agro-
tantes in mortem præcipitantur, neces-
saria est mistio eorum, quæ mitigent
furorem, simulq; & evacuationem ad-
juvent. Quæ miscendi ratio, à Mesue
fuit cognita cum Mānam ipsam, cum
aliis coniungit pro felici evacuatione,
eo quod Manna, inquit ipse, consoletur
evacuatiōem. Quod videtur & Hipp.
attigisse 4. Acutorum 29. Vbi date
medicamento valido, post aliquot dies,

lac

lac asininum coctum copiosum prabet
ad correctionem furoris medicamenti
validi. Quod si hac lenia medicamen-
ta, praesto fuissent Hipp. certè cum va-
lidis ea miscuisset.

In qua tamen mistione cavendū, ne
medicamenta ita misceantur, ut in o-
peratione sibi invicem adversentur, ut
alia tarde, alia citò agant: Quod Gal.
observavit in lib. quos & quando, &
in j. comm. in lib. de humoribus. Quod
quidē cavebitur si ea misceantur, quae
apta sunt misceri, quaeq; se invicē cor-
rigant, & ita ex arte misceantur, ut opti-
mè fermententur, & ad naturam imi-
tationem ad unam formam redigantur.

Lenientia verò medicamenta, ut
dictum est suas etiam habeant laesiones.

Cassia enim flatu excitat & ven-
triculum laxat, ideò corrigēda per ea,
quae flatu discutunt & ventriculum
roborant, ut Mastiche, aniso, cinamo-
mo: corrigitur etiam coriandro, ubi ti-
mentur calidiora, quandoq; Hyssopo,
ut pectus magis respiciat, ut & per alia,
quae alias partes respiciunt.

Manna

Quomodo
corrigan-
tur lenien-
tia.

Correctio
Cassia.

Correctio
Manna.

Manna verò nullam videtur postulare correctionem propriam. Quod si aliquando corrigatur, hoc fiet, auratione materia, aut morbi, aut agrotantis, aut partis lesa ut si humiditas laederet aut dulceda.

Medicamenta verò composita, ut Electuaria, ut syr. compositi ab ipsis met autoribus videntur fuisse correcti.

Correctio
Aloes.

Aloë, quia videtur aperire ora venarum hemorrhoidum & Epatis, indiget correctivo. Mesue proponit Mastichen, Dragagandum & Bdellium: ratione verò sue caliditatis & siccitatis aut omninò corrigenda erit, aut certe in corporibus & morbis atq, temporibus calidis & siccis omninò cavenda erit, & ubi materia non adest evacuanda, qua ratione ex Gal. sententia ad heclicam deducit.

Correctio
Sena Epi
thymi &
Polypodii.

Sena verò Epithimum & Polypodium, quia calida & sicca sunt, & ventriculum turbant, & dolores excitant, & suam quandam habent pharmacositatē, sua indigent correctione, ut vel infundantur, vel decoquantur (quara-

tio ad mitiganda medicamenta maxi-
mè facit) & cum passulis, cum liquiri-
tia vel cum cinamomo miscentur simi-
lis ratio de seminibus carthami.

Quantitas verò corrigentium va-
ria esse debet, pro variatione correctio-
nis. Nam quanto sunt magis medica-
menta venenosa tanto maiorem postu-
lant quantitatem corrigentium, quandoq;
equalem quantitatem, quandoq; minore,
quandoq; etiã maiorem. Ita pro varia
corrigentis natura quandoq; corrigens
tantum corrigit, & tunc in minori quan-
titate miscendum erit, quandoq; verò
& corrigit & adiuvat evacuationem,
tuncq; in maiori quantitate erit mi-
scendum, si reliqua sunt paria.

Sumitur etiam quantitas corrigentium
à quantitate natura evacuanda,
à morbo, à natura agrotantis & paria.
Alii enim ab eodẽ medicamẽto magis,
alii minus leduntur sumitur & ab ipso
temporibus. Caldiora n. tempora postu-
lant refrigerantia in maiori quantitate &
ita de similibus verũ hac exquisita ra-
tio & miscendi & corrigendi medicamẽta

ab

De quan-
titate cor-
rigentium.

ab ipsa arte & ab ipso usu praecipua desumenda est.

Modus cō-
ponendorū
Medicamē
torum.

Sed jam tempus postulat ut clarioris doctrinae gratia exempla compositionis proponantur, nam reliquae conditiones satis sunt manifestae, si quidem medicamentum per convenientem regionem evacuetur, si tale eligatur, quod vim habeat per eam convenientem regionem evacuandi, ad quam materia vergit, & via & materia sit preparata: evacuetur enim sine molestia, ubi & materia erit optime preparata, ac via & egrotans & medicamentum valde sit proportionatum. Hipp. lib. de humoribus. Gal. p. suo comm. in eum librum.

Perveniet autem ad locum materia, si medicamentum eligatur quod materiam illam tantum respiciat, & non aliam, si locum etiam illum respiciat, aut misceatur cum aliquo ad eum locum deducente, & ita etiam sine molestia agit, & dabitur in ea quantitate, qua sufficiat, & sit omnino proportionatum & materia & morbo & egrotanti,

tanti, tunc ad locum materia facultas
perueniet & ager quantum debet age-
re. Hipp. 1. Aph. 2. 25. & 4. Aph. 3. lib.
de purg. Non erit in gratum si ita com-
ponatur, ut agrotanti maximè conue-
niat & non displiceat.

Summa verò compositionis & per-
fecta ratio in proportione existit, si opti-
ma seruetur proportio in omnibus sci-
licet in iis, quæ componuntur inter se,
& in ipsamet compositione & mistio-
ne, & cum materia evacuanda & loco
materia & morbo & agrotante & an-
nexis.

EXEMPLA.

Exemplum primum sit lenientis in *Boluale-*
forma boli ex Cassia, ut: *niens.*

℞ floris Cassia noviter extracta
℥x. Anisorum ℥℔.

Misce cum sacch. fiant boli & den-
tur per horam ante cibum. Capitur

hic flos cassia, non illius Cassia, quæ aro-
matica est & similis cinnamomo, sed *Distinctio*
illius quæ vocatur fistularis, quæq; vim *inter Cas-*
habet leniendi, quæq; notissima est, cu- *siam fistu-*
ius pars pinguior flos vocatur, in quo *larem &*
cassiam li-
gneam.

praci-

præcipuè vis leniendi & lubricandi
 existit. Additur autem noviter extra-
 cta, quoniã si fuerit percolata & diu-
 tius detineatur, vim suam amittit. Ca-
 piuntur ℥x. cum tamen pro variis cõ-
 ditionibus superius positis possint capi
 pauciores & plures, ut à vi. vel, vii.
 ℥. ad xii. si enim nihil impugnet, in
 corporibus sacis robustis ad ℥xii. capi-
 tur. Quandoq; verò possunt capi iij. tã-
 tum, vel iij. drachmæ, ubi nõ queritur
 integra lenitio, sed quedã tantũ excre-
 mentorũ, quæ quotidie generantur, e-
 vacuatio, & ubi agrotans nec per se e-
 vacuatur, neq; clysteres, neq; glandes
 admittit, sed cassiam præcipuè facillimè
 capit, & hac quantitas tertio vel quar-
 to quæq; die posset concedi cum dictis
 conditionibus, si necessitas postulat.

Alius mo-
 dus, quo
 datur cas-
 sia in fistu-
 la.

Solet etiã hæc cassia ordinari quan-
 doq; non in bolo: sed in fistula ut agro-
 tans vel minister cultello eã extrahat,
 quæ ratio multis & præsertim puerulis
 solet esse grata, tuncq; ordinatur hoc
 modo.

℞ Cassia in fistula ab ℥iij. ad ℥iiij.

Et

Et capitur per dimidium hora ante cibum. Quantitas enim haec vix adequabit ℥x. vel xii. floribus Cassia. Puerulis tamē delicatioribus satis est, si detur ad ℥i℥. ad ℥ij. in fistula, & quia multū temporis consumitur dum extrahitur & paulatim deglutitur, ideo post cassiam de glutitā per dimidium hora, aut etiam per quartam partem hora cibis capi poterit.

Ordinatur etiam Cassia condita ab ℥j. usq; ad ℥i℥. & est satis incunda, & delicatioribus accommodata.

Addidi in exemplo Anisum pro correctione, quia status discutit, ventriculum roborat attenuat & preparat materiam ac incunditate sua amicum est.

Capitur ℥℥. quia haec quantitas ex communi usū sufficiens reperitur ad correctionem, & proportionē habet maximē legitimam cum x. ℥. si tamē capientur aut plures aut pauciores ℥. ipsius cassia, eadem quantitas anisorum potest seruari, quia legitimam etiam habebunt proportionem: si majori opus est correctione ad ℥j. capientur, si minori ad ℥i.

Et

Quod

Quod si ventriculus robustus sit, aut nihil capiatur, aut parū præsertim si caliditas anisorum timeatur. Verum commodè tunc aut mastiche, aut Coriandrum poterit capi pro amissis eodem modo. Quod si magis odorata placeant, sumetur aut cinnamomū, aut Caryophyllus, aut nux Muscata à ℥j. ad ℥℥. vel etiam plus, si dictæ conditiones postulant.

Modus,
quo boli
exhiben-
tur.

Fiunt autem Boli cum sacch. iucunditatis gratia, quod si quis non libenter admittat dulcia, poterit omitti, & eligatur ea ratio, quæ egrotanti sit comoda, ut involvatur in placētulis, quæ hostiæ vocantur, & irrovetur vel aq. ros. vel simili re iucunda. Poterunt & boli deaurari pro divitiis, ut gratiores videantur. Datur per horam ante cibum, & per dimidium hora poterit dari, dum modo ventriculus conquiescat & ad cibum capiendum sit aptus.

Quid faciendum
post assum-
ptam Cas-

Post assumptam Casiam danda sunt quæ os stomachi & palatum etiā consolentur, ut vel semina absynthii
illa

illa minutula sacch. condita, vel cinna-
 momum illud minutum saccharo con-
 ditum, vel aliquid simile agrotanti in-
 cundum, ut ventriculus sedetur & nō
 evomat. Poterit etiam os abti vino
 aliquo odorato, si nihil impediāt, neq;
 dolor capitis, neq; inflammatio inter-
 na, neq; febris. Et hac ratio exempli
 varia in frequenti est usu.

Quandoq; verò aliqua miscentur
 pro maiori ventriculi corroboratione,
 ut sp. Diarrhodon Abbatis, aut si cali-
 dioribus sit opus, sp. Aromatici rosati,
 eodem modo ut de Anisis dictum est.

Quandoq; miscetur quod deducat,
 ut Hyssopus ratione pectoris, item li-
 quiritia ratione pectoris & renum,
 & ita de aliis partibus. Hæc autem
 que deducant, eligenda sunt, ut nec
 ventriculo, nec aliis partibus noceant,

& in ea quantitate, que tamen possit
 deducere, queq; addita corrigentibus
 non faciat medicamentum ingratum:
 Ut si anisorum capiatur ad ℥j. Hyssopi
 ad ℥ss vel utriusq; ℥ss ad ℥j.

Quandoq; verò cum cassia miscen-
 tur

M

tur

Evacuan-
tia.

tar non solum quæ corrigunt, verum
etiam quæ evacuant, ut Electuaria
proposita, quo in loco quantum addi-
tur de Electuario, tantum demendum
est de ipsa cassia. Hoc autem fit ubi di-
versi humores in ventriculo sunt eva-
cuandi, ut:

℞ Cassia noviter extract. Electua-
rii lenitivi ana ℥v. vel vi. Misce &c.
ut sepius dictum est. Eadem est ratio
de reliquis Electuariis.

Corrigen-
tia.

Quandoq; verò miscentur cum cas-
sia, quæ simul & corrigunt & evacu-
ant, quod species hieræ simpl. commodè
præstant, in quibus multa sunt aro-
mata, quæ ipsius aloës operationem
adiuvant, quarum descriptio non
proponitur, quemadmodum neque
Electuaria, cum ubique habeantur,
& natura ipsorum, quæ miscen-
tur, ubique explicata reperiatur.

Vsus spe-
cierum
Hieræ.

Vsus autem specierum Hieræ erit
ad extrahendos humores infarctes in
tunicis ventriculi, & ad roborandum
ventriculum ipsum, & ad resistendum
putredini, & ad corrigendam Cassiam
ipsam.

ipsam: Et quò magis hac erunt necessa-
ria, eò maior copia capiatur, si caliditas
non timeatur, ut:

℞ Fl. Cassia noviter extr. ℥x. spe-
cierum Hiera, s. ℥℥. cum sacch. f.
bolus.

Possunt etiam capi ℥℥. specierum
hiera simplicis, si magis necessaria sit
hiera, poterit eius dosis auferri, cassiã
diminutã. Si volumus minorem
evacuationem, sed diuturnam mo-
ram specierum hiera in ventriculo,
tunc

℞ Fl. Cassia ℥℥.
Sp. hiera. ℥℥.

Qua ratio ad ventriculum maxi-
mè laxatum & infarctum humoribus
confert. Si minor adhuc queritur eva-
cuatio & diuturnior mora capientur
species solum ipsius hiera, ut:

℞ Sp. hiera s. ℥ij. cum melle ros. f.
bolus, & dentur per 5. vel 6. horas an-
te cibum. Ita verò magis operantur
diu detenta in ventriculo ante ci-
bum.

Probarentur etiam quando in multa copia miscentur cum cassia, ut per 5. horas ante cibum darentur, quia non ita convertetur cassia in alimentum, ubi ita fuerunt mista, & operatio erit maior.

Nec mirum sit quod antiquioribus dosis specierum hieræ minor esset quoniam temporibus ex usu frequenti reperitur dosis proposita commoda, ut etiam leviter evacuet: neque etiam mirum sit, si antiquis erat in usu in potu, nostris verò temporibus nullo modo videtur posse ferri ob eximium amarorem, ideo semper aut in forma boli aut pilularum datur.

Et hac explicatio primi exempli paulo prolixior fuit, ut pro multis exemplis satis faciat, neque in aliis longiore sermone sit opus. Nam eadem Cassia pro potu rarissime est in usu, nihil tamen prohibet, quin si agrotans voluerit, possit etiam dilui, aut cum iure, aut cum decocto, ut paulo post dicetur.

Simili modo & species hieræ quandoque poterunt dilui ea ratione quâ dicetur

setur inferius, si agrotans aliam rationem non admiserit. Fit etiam ex speciebus hiera Electuarium de Hiera, quod pro clystere potius est in usu quam pro lenitione per os facta.

Illud non est pratermittendum Evacuanda & corrigentia. quod aliquando cassia miscetur cum Evacuanda & corrigentia. iis, quae & evacuationem adiuvant & corrigunt ipsam, materiae malignitati, ebullitioni & putredini resistunt, & morbo etiam adversantur, ut quando miscetur cum Tamarindis in febris valdè biliosis, aut in synodiis, Tamarindi enim omnia quae dicta sunt suâ naturâ & qualitatibus præstât. Miscetur autem cum Tamarindis ea proportione, ut Tamarindi sint multò minori quantitate, quoniam sua aciditate aliquo modo ventriculum ledunt. Quare cum ℥x. cassiae ponentur ℥ij. Tamarindorum ad ℥. ij. ut proportio servetur vel cum ℥ix. cassiae, ij. Tamarindorum, ad summum cum ℥viii. Cassiae, ℥iiij. Tamarindorum. Si longiori opus est lenitione, cum ℥xii. cassiae ponentur ℥ij. Tamarindorum. Itaq; varia

fiet mistio pro variis scopis, servatâ
semper proportione.

Quandoque verò miscetur etiam
cassia cum ijs, quæ & ipsam corrigunt
& ventriculum roborant & vermes
interficiunt, ut si:

Corrigan-
tia & ro-
borantia.

R. Aloë, scordij, sem. citr. sem. Ab-
synth. An. gr. V. Et cum iusta quanti-
tate cassia misceatur. Et quia puerulis
sæpè hæc sunt necessaria, qui cassiam in
bolo non admittunt, sed potius in fistula,
ideo ex istis pulveribus parabuntur 3.
vel 4. vel 5. pillule parvæ & tradentur
cum re aliqua grata puerulo, ut cum
panatella, vel cum syr. de succo acetosa,
vel cum syr. acetoso S. Postea dabitur
Cassia in fistula ad ℥i. vel ad ℥jß. præ-
sertim si fuerint infantes à duobus an-
nis usque ad 5. vel circa hanc æta-
tem.

Si febris adesset insignis, poterunt
capi sem. acetosa & cornu cervi ustû,
& dein Aloë & scordium. Verum &
hæc & illa possunt addi, quia exigua
quantitas magis proderit interficiendo
vermas quam calefaciendo nocebit.

Species

Species tamen hieræ. ad vermes etiam maximè conferent.

Electuaria verò proposita omnia in Electuaria eadem quantitate & eodem modo poterunt parari, sicut & de cassia dictum fuit, sed correctivo non indigent, quoniam in compositione ponuntur sua correctiva. Quandoq; tamen corrigentia addi possunt non ratione Electuarij, sed ratione affectionis alicuius, quæ insit ventriculo præter naturam, aut ratione alicuius materia, aut ratione deductionis ad locum læsum. Vbi tamen notandum est, quod ea, quæ deducunt nullo modo conveniunt in principio, corpore existente repleto, sed in progressu post aliquam evacuationem.

Conveniunt etiam & Electuaria Laxantia pauperibus, & quia diversos humores pro pauperibus solent congerere pauperes, & quia non possunt præciosa medicamenta emere, & hæc de forma in bolo.

In forma verò potabili erit, ut: Potio leniens.

℞. Manna Electæ ℥iij. luris macri.

℞.

M 4

Misce.

Misce fiat potio per 4. vel 5. horas
ante cibum.

Prepara-
tio iuris
pro usu
manna.

Capitur Manna non illa, quæ dicitur
Manna thuris, sed Manna lemiti-
va illa notiss. quæ leviss. evacuat, datâ
ad ℥ij. In alvo autem valdè astrictâ
ad ℥iiij. & usq; ad V. Diluitur cum iu-
re macro, quoniam pingue subvertit
stomachum. Et erit ius aut pulli aut
bœdi, aut vituli, verum & ex castra-
to, & ex bubula etiam carne, si neces-
sitas cogit poterit capi. Ius autem illud
poterit esse & simplex & alteratum cū
aliquare, quæ dulcedinem manna si
est ingrata porrigat, aut etiam ventri-
culum roboret & putredini resistat,
ut si cum modico coriandrorum bulli-
at, aut acetose, aut Endivie, aut similis
rei pro scopis superius positis.

Dilutum Poterit etiam dilui ex aqua Endi-
cum aquis via vel acetose vel simili accommoda-
destillatis. ta, vel ex decocto ante parato, ut illud

Dilutum est quod vocatur decoctum florem, &
cum deco- fructum cordialium, quod solent pa-
flo flor. & rare ex floribus violarum, borraginis,
fruct. Buglosse, ex Iuinbis, sebesten & passu-
lis,

lis, quae omnia vim habent & leniendi
& temperandi & roborandi. In quo
decocto poterunt poni, quae respiciant
materiam, morbum & partes. Ut ven-
triculum, ut pectus, unde etiam fit de-
coctum ex reb. quae vocantur pectora-
les, quae solent esse iuinba, sebesten, pas-
sula, liquiritia, capillus Veneris. Ea-
dem ratio de reliquis partibus.

Decoctum etiam potest parari E-
vacuativum, ut si aut ex fol. sene, vel
Epithymi, vel ex Polypodio, vel ex se-
minibus Carthami fractis capiatur a
ʒij. ad ʒiij. si unum tantum capiatur:
si duo, tunc utriusq. capiatur ad dimi-
dium totius quantitatis, quae videtur
commoda.

Decoctum
evacua-
tivum
pro diluen-
dis lenien-
tibus,

Capiuntur autem illa, quae dictis
scopis videntur commoda, & per no-
ctem infundentur cum dictis reb. in
aqua calidiore, aut leviter decoquen-
tur, & ex eo decocto colato diluetur
medicamentum. Ex quo decocto capi-
tur q. s. pro diluenda Manna, & dabi-
tur ita diluta Manna per 4. vel 5. ho-
ras ante cibum. Verum in temporis

Angustia poterit etiam dari per horam
unam ante cibum, qui cibus levior
sit.

Leniens
pro paupe-
ribus de
Sena.

Idem decoctum si paretur cum ℥iij
fol. senæ usq; ad ℥vi. cum reliquis reb.
vel cum aqua, vel cum iure, aut etiam
cum sero lactis præsertim caprini, red-
detur leniens commodum pauperi-
bus.

Quod dixi de sena idem de reliquis
dicatur. Natura solutiva valdè diluta
redduntur mitiora & lenientia, ut quo
magis decoctum hoc erit dilutum cum
multa quantitate liquoris, eò lentius
erit, & cum sero lactis caprini
vim etiam acquirit leniendi & sua-
vem.

Ut autem Manna varia ratione
potest dilui, simili modo & melrosa-
tum solutivum & syr. ros. solutivus,
& mel violatum solutivum, & syr.
violatus solut. Servata cuiusque
sua & quantitate & proportione
cum humore solvendo & reliquis
con-

conditionibus. Semper enim pro humore peccante & reliquis conditionibus medicamentum proprium erit eligendum.

Poterunt etiam haec misceri, ut Manna cum melle ros. sol. an. ℥ij. vel ℥iſs. vel ℥iij si opus erit. Quae mixtio potest fieri ex utroque aequaliter sumpto, vel ex altero in maiori quantitate & altero in minori, pro variis scopis, ut ex Melle ros. sol. ℥iij. ex Manna ℥ij. vel ex aduerso &c.

Possunt etiam simul misceri, ut: Manna, mel ros. & syr. de pomis comp. an. ℥iſs. vel ℥ij. simili methodo & Electuaria possunt parari in potu ad ℥iſs. & ultra si opus erit. Nam ut dictum est diluta redduntur imbecilliora. Poterunt etiam misceri Electuaria, ut Electuar. Lenit. ad ℥j. Manna ad ℥iſs. aut ℥ij. vel mellis ros. sol. vel syr. ros. sol. vel alicuius alterius ℥ij. usque ad ℥iij. Quod dictum est de Electuario lenitivo, idem de reliquis

dicendum, ut methodus superius pro-
posita & eligendi medicamenta, & co-
rum quantitatem & componendi sem-
per servetur.

IN FORMA VERO
solidiori.

Forma so- ℞ Aloes non lota ℥v. Mastices ℥ss.
lidior in Cum aq. Endiviae f. pillule 5. per horas
pillulis. 4. ante cibum.

Aloë eligatur optima, ut quæ succo-
citrina vocatur à Mofue, non lota,
quia si lavetur, minus purgat & ma-
gis roborat. Conveniet autem non in
febrisq; neq; in morbis calidis, sed pra-
cipuè pro stercore educendo, & qui-
busdam in usu est ad Di. & mediocri-
ter educit excrementa, quæ quotidie
generantur, quæ ratio non probatur,
quoniam frequenter sumpta nimis ex-
siccatur, ladit Epar. & facit hecticam.

Varia A- Solet autem Aloë multis modis pa-
loës prapa- rari, ut ad varios usus accommodetur.
ratio. Maceratur enim cum succo Cichoreæ,
agrimie & aliis pro vario scopo, ita
cum succo Rosarum, ut temperatior
red-

neddatur, & vario usui accommodata.
 Pillula autem quandoque detinentur
 paratae in Massa apud pharmacopolā,
 quandoq; formantur cum aliqua aq.
 stillaticia, ut Endivia & simili, vel
 cum aliquo Syrupō q. s. ut redigantur
 in formam pillularum.

Numerus pillularum varius fit,
 pro arbitrio egrotantis & dantur per
 4. vel 5. horas ante cibum, vel ut supe-
 rius dictum est de pillulis.

Haec sunt formae in frequenti usu, ex
 quarum methodo, aliae quam plurimae
 possunt excogitari. Inter has formas in
 frequenti usu sunt Passulae, quae vocan- Passulae
 tur preparatae, quae vario modo solent laxativa
 preparari. Commodè autem parantur
 hoc modo.

℞. Passularum pinguium ℥ i. deti-
 nentur per noctem unam & alteram
 cum sacch. rub. ℥ β. usq; ad ℥ j. vel cū
 sacch. albo crassiore, aut etiam capia-
 tur ex infusione rosarum solutiva ad
 ℥ j. in quā decoquantur folia sene ad
 ℥ iij. Zingiberis, Liquiritiae, an. ℥ β.
 Coletur, in dictaq; infusione passula in-

fundantur ad consumptionem ipsius infusionis, addatur sacch. crassioris ℥℥. Misce & servetur ad usum, ex quibus capiatur ℥℥. usq₃ ad ℥ij. per dimidiam horam ante cibum.

Ad hanc methodum poterunt aliis etiam modis parari, ut si cum dicta infusione non tantum capiantur ℥ij. fol. senæ, quæ ita se habent ad passulas, ut pro qualibet ℥. passularum ℥i. ut in lib. 1. passularum sint ℥ij. fol. senæ, sem. carthami ℥℥.

Possent etiam addi Rhab. ad ℥℥. sed hoc non erit decoquendum cum reliquis, sed facta coctione in dicta infusione ros. coletur & postea Rhab. addatur, quoniam vis ipsius Rhab. cum dictis foliis & seminibus absumuntur, neque Rhab. decoquatur sed tantum infundatur, & potest addi ℥i. cinnam. Quin etiam post sacch. additum poterit addi cinnam: electum ad ℥ij. vel iij. pulverisatum, ut tota confectio reddatur iucundior, & hæc poterit esse forma satis frequens. Quandoq₃ vero pro variis scopis loco sacch. poterit capi *Manna,*

na, aut mel ros. solut. vel mel viol. solut.
vel syr. ros. sol. vel syr. viol. sol. ut redda-
tur vario modo vel validior vel imbe-
cillior.

Ita liquor ipse poterit parari cum
ijs, qua sunt aut frigidiora, aut calidio-
ra, aut incundiora, aut minus incun-
da, ut ex una methodo artificiosa innu-
merabiles formae particulares possint
produci.

Fiunt & Fercula, qua menestra
vocantur ex Betis & Mercuriali cum
multo oleo dulci, & passulis, qua etiam
commode leniunt, & magis, si adda-
tur ex pulvere sena à ℥ss. usque ad ℥j.
Pro incunditate addatur aliquid mel-
lis aut sacch. aut etiam cinnam.

Et de lenientibus haec tan-
quam exempla sa-
tis sint.

DE

DE PRÆPARANTIBUS.

Materia preparanda dicitur eespectivè. **P**RO materia preparanda iidem fere sunt scopi considerandi. Nam preparatio materia ad aliquid dicitur nimirum ad ipsius evacuationem, ut commodè fiat & absq; ullo nocumento. Cognoscenda itaq; materia, & quæ debet evacuari, & quæ non debet. Et quæ debet evacuari, quæ ratione possit commodè evacuari, ab hac enim ratione pendet tota præparandi ratio.

Notandum igitur materiam, quæ in corpore existit, aut omnino bonam esse, aut omnino malam, aut corruptam, aut mediam.

Materia bona Mala corrupta. Prima materia neq; evacuationem, ideo neq; ullam præparationem postulat, quoniam ipsa retinenda est. Secunda verò, quæ omnino mala est & corrupta, ea, quàm celerrimè fieri potest, est evacuanda & expellenda. Ut autem commodè expelli possit quàm celerrimè mitiganda erit, & via aperienda 1. Aph. 24. 2. Aph. 17.

Malignitas materia. Quandoq; verò materia ita maligna est, ut tametsi evacuetur tamen
 agro-

egrotans intereat, quod quidem con-
iungit non ex materia maligna evacu-
atione, sed ex interna pessima affectio-
ne, unde talis materia oritur. 4. Aph.
21. 22. 23. Et lib. de atra bile. Vbi osten-
ditur aliam bilem verè atram non
evacuari nisi cum morte.

Materia verò media ea dicitur *Materia*
que partim potest ad benignam natu- *que pra-*
ram reduci, partim non potest. Hac *paratione*
igitur ea est, que sæpius reperitur in *indiget.*
corp. queq; propriè præparatione eget. *1.*
1. Præparatur autem ubi pars melior
materia coctione in nutrimentum ver-
titur, pars verò deterior eadem coctio-
ne ita afficitur, ut commodè & absque
ullo nocumento evacuari possit: ut que
tenuior est, & acrior attemperetur,
que crassior & tenacior attenuetur at-
que incidatur & temperata fiat. Neq;
mirum, quod eadem coctione hæc om-
nia præstari possint: cum naturalis
calor semper id efficiat, quod optimum
est. Unde fit ut materia, que est apta
verti in nutrimentum, vertatur opti-
mè, que verò est inepta & excremen-
tum

tum est ea redigatur ad eam bonitatem excrementi, quae in excremento reperiri potest. Et haec est prima ratio preparationis, in qua praecipue enitendum est, ut calor naturalis reddatur potens & materia lequax. Redditur potens ex attemperamento, ex remotione oneris & eorum omnium, quae ipsum opprimunt, ex viarum & meatuum apertione (ut veluti splendore suo possit per universum transferri, alioqui suffocatur) & nutritione optima & maxime commensurata, & spirituum optimorum conservatione, & humorum.

2. *Viarum ipsius corporis preparatio.* Secunda verò preparationis ratio ut commodè fiat evacuatio, in viarum apertione existit, quae duplici ratione videtur perfici. 1. Quidam est per ea, quae aperiunt & dilatant. 2. Verò per ea, quae naturam ipsam assuefaciant ut per convenientia loca commodè expellat. Ut si per chysteria assuefiat ad evacuationem per alvum, & ita de reliquis.

Prima ratio preparationis semper opti-

optima est, secunda verò corpore exi-
 stente repleto valdè periculosa est.
 Quoniam copiosa materia, dum via
 patefiunt, impetuosè fertur & magnas
 parit obstructions. Itaq; secunda hac
 preparatio evacuationem aliquam
 corporis supponit. De hac utraq; præ-
 paratione Hipp. & Gal. 2. Aph. 9. &
 Gal. 1. Aph. 24. & in suis lib. de Meth.
 Med. 9. 10. & 11. De hoc periculo ex
 secunda preparatione vide Gal. 11.
 Meth. 4. & 10.

Materia verò ad hanc prepara- Medica-
 tionem varia est accommodata. In usu menta
 sunt syrups, qui habentur parati apud preparantia
 pharmacopolas, ex succis Medicina- tia.
 rum & saccharo, vel melle conditi,
 ut diu servari possint. Sunt & decocta
 varia, & aqua stillaticia. Sunt & plu-
 ra alia genera materia, quæ preparare
 possunt; sunt & cibi & potus; sunt &
 externa, quæ illud idem prestare pos-
 sunt.

Quæ omnia preparantia de- Scopi ju-
 bent respicere materia peccantis xta quos
 natu-

medica-
mentum
preparans
dirigendū
est.

naturam, quantitatem, qualitatem, locum, fixationem vel mobilitatem, momentum, naturam etiam externorum omnium, quae aut calorem naturalem debiliorem aut materiam minus sequacem reddere possunt.

Ex his scopis eligenda est materia preparans, & eius quantitas, forma, tempus & modus, quae materia accommodari debet. Materia igitur eligendi varia est, pro varia materia preparanda, & reliquis scopis propositis. Similiter & reliquae conditiones variae erunt, pro variis propositis scopis. Ut autem distinctè agatur exempla pro quolibet genere materia preparanda proponentur.

Preparatio in pituitosis humoribus.

In materia itaq; pituitosa naturali quantitate sola peccante, aut etiam qualitate, sed leviter, materia preparans eligetur, quae possit moderatè calfacere, ut pars melior in sanguinem vertatur, pars rebellior commodè evacuetur. Pars melior vertetur in sanguinem, & pars deterior preparabitur ad expulsionem, si attenuetur, incidatur;

tur, & detergatur, quoniam crassa est
 & viscida. Et quò materia hæc copio-
 fior erit, aut etiam rebellior, eò efficacior
 eligetur materia præparans, & copiosi-
 or: eaq³ frequentius & diutius adhibe-
 bitur.

Materia Pituitosa si fuerit in ven-
 triculo, id est, in loco valdè propinquo,
 indiget materia præparante, quæ in
 ventriculo maneat, neq³ alio deduca-
 tur, quod fiet si minus liquida erit.
 Quò verò pituita fuerit remotior, eò
 materia præparans liquidior erit, vel
 cum aliquo deducente magis mista: si
 fixa erit valentioribus, si mobilis levis-
 ribus opus erit. Et quo morbus frigi-
 dior erit, eò calidioribus, si calidior, eò
 minus calidis opus erit.

Hæc autem omnia sunt diligentissi-
 mè commensuranda atq³ ad optimam
 proportionem redigenda cum viribus
 & natura egrotantis, & partis læsæ, &
 partium aliarum, per quas medicamē-
 tum deducitur, & cum ipsa consuetu-
 dine, & aëre atq³ reliquis externis, ut
 ita materia præparetur, quò calor na-
 tura-

turalis simul valentior reddatur, quod fiet precipuè ex partis & totius attemperamento & eâ corroboratione, per quam materia non retineatur, sed potius expellatur & minimè generetur. Exemplum sit. Ut:

℞ Mellis ros. ℥i. Syr. de Betonica
Oxymellis simplicis an ℥℞.

Misce pro syrupo, & calidior datur per 3. vel 4. horas ante cibum.

Syrupi
preparan-
tes.

In quo exemplo est mel Rosatum simpl. quod moderate calefacit, attenuat, detergit & roborat. Betonica eadem ferè præstat, sed & aliquo modo incidit, & caput etiam respicit, ubi est fons pituitæ. Hipp. 4. de morbis. Oxymel valentius incidit & aperit, & ideo in primis diebus capitur in quantitate modicâ, ne materia copiosa precipitetur. Quantitas totius compositionis est ℥ij. quoniam ex usu communi quantitas hæc reperitur commoda. In delicatioribus & in minori necessitate minor erit quantitas.

In

In robustioribus & in maiori necessitate, maior erit quantitas. Capitur ex melle ros. ℥j. ex reliquis minus, quoniam mel ros. dictis scopis est valde accommodatum. Capiuntur reliqua in proportione sub dupla, ut proportio optima sit inter ea quæ miscentur.

Capietur hæc compositio non diluta, si materia erit in ventriculo; si vero fuerit remotior addetur decoctio, quæ ad eosdem scopos respiciat, ut decoctionis Betonica, mentha, salvia ℥iij. Quæ quantitas decoctionis dupla est ipsius syrupi.

Datur syr. actu calidus, ut calor naturalis familiaritate caloris exci-
retur & facilius agat.

Datur per 3. vel 4. horas ante cibum, ut opus suum ferè possit absolvere, neque à cibo impediatur. Syrupus hic potest mutari pro scopis mutatis.

Et potest capi Syr. de Betonica comp. de Stæchade, qui syrupi caput
maxi.

maximè respiciunt, de Hyssopo, qui pectus. Oxymel potest fieri magis vel minus acre. i. de ratione victus in acutis.

Potest etiam capi oxymel scilliticum, quod caput & pectus respicit & valentius est. Syr. de Absynthio, de mentha, qui ventriculum maximè respiciunt. Sicut & alij, qui possunt ex eadem methodo eligi, & eadem ratione parari, ut syr. de corticibus citri ad cor, ut syr. acetos. s. vel oxymel compos. cum diureticis pro lotio provocando, quod optimum est (Gal. 4. de Tuenda valetudine) facta tamen prius aliqua evacuatione.

Decoctum Decoctum etiam ex ijs, qua dictis preparans. scopis possint in servire, simili methodo parabitur, ut ex Bethonica, Stecchade, Hyssopo, Roremarino, Salvia, Morrubio, Menta, Absynthio, Agrimonia, Fœniculo. Iva, Calamento & similibus, quod decoctum parabitur in aqua, ut magis penetret, aut in iure macro, in delicatioribus & viribus debilioribus. *Quantitas ipsius erit communis*

munis quidem dupla ad Syrupum.
 Quod si optimè seratur & ad partes re-
 motiores debeat penetrare, maiori
 quantitate capiatur, & cum ijs que
 deducunt, ut pro Nervis & articulis
 Iva & Betonica, que eadem & caput
 & pectus & ventriculum & renes re-
 spicit.

Decoctum autem ipsum validius
 erit, plus minusve, pro maiori vel mi-
 nori coctione medicamentorum. Vali-
 dius autem capiatur, vel minus validum,
 & in maiori vel minori quantitate,
 pro varia necessitate, & pro varia a-
 grotantis natura, ut quantum licet per
 morbum. Medicus gratificetur agro,
 quod maximè utile est. Hipp. 2. Aph.
 38.6. Epid. 4.8. Potest etiam decoctum
 solum dari sine Syrupis, si ita gratius
 aut commodius fuerit.

Loco decocti possunt capi aqua stil-
 laticia ex iisdem medicamentis, que
 eosdem scopos respiciant, que tamen
 mihi non omnino probantur, quoniam
 ex destillatione, que communiter fit ex
 vasis plumbeis plurimum amittunt

Aqua stil-
 laticia
 præparan-
 tes,

N

sua

sua facultatis & aliquid acquirunt
 aliena. Verum quia non semper præsto
 sunt medicamenta coquenda, ideo ne-
 cesse est quandoq; capere aquas stilla-
 ticias, quæ habentur paratæ, & longo
 tempore conservantur. Et quando ca-
 piuntur aquæ stillaticia (quia separatim
 servantur, & debent misceri secun-
 dum proportionem) secundum ean-
 dem proportionem determinatur illa
 proportio per particulam Medicis val-
 de usitatam, Ana, id est, analogicè vel
 equaliter. Ut:

℞ Aqua Betonica. Menta. ana
 ℥ij.

Id est singulorum ℥ij & erunt ℥iiij.
 Quod si in equaliter capiantur aquæ,
 propter scopos in æquales, singulis sua
 quæritas addetur. Si verò ex una plus,
 ex aliis equaliter, illi uni sua addetur
 quæritas, reliquis verò apponetur par-
 ticula illa Ana ut:

℞ Aq. Betonica ℥ij. Menta, Salvia
 an. ℥j. Particula illa ana non est appo-
 nenda decoctis, quoniam decocta fiunt
 ex medicamentis omnibus simul mi-
 stis.

stis. Potest tamen apponi medicamentis quoniam debent misceri, ut fiat decoctum. Et hac satis pro exemplo materia pituitosa.

In materia verò Biliosa, quæ tenuis est, calida & acris, quæ in Epate, atq; in venis præcipuè abundat, & in vesica fellis atq; etiam in una vel pluribus partibus aliis potest abundare, si ad eas fluxerit.

Præparatio in biliosis humoribus.

R. Syr. de cichorea, de succo acetosæ an.

Zvi. Decoctionis acetosa, Cichorea, Borræg.

Zvi. Misc. per 3. vel 4. horas datur ante cibum calidus, vel frig. pro varia natura materia, morbi, partis, egrotantis & temporis.

Cichorea autem refrigerat moderate & attemperat bilem & Epate, & amarore suo detergit & aperit, & calorem naturalem Epatis maxime vivificat.

Acetosa verò eadem præstat, & utraque Epate leviter roborat.

N 2

Bor-

Borrago etiam humiditate sua acridinem humoris & calorem ipsius & Epatis mitigat. Tota compositio capitur ad ℥i℥. in minori quantitate quam syrupi ad pituitam. Quoniam syrupi ob dulcedinem facile in bilem verti possunt 3. lib. alim. cap. de melle. Si tamen valde diluantur deducunt & non vertuntur in bilem. 3. de ratione victus 9. & ul. ubi de Malsa loquitur. Ideo & decoctum capitur copiosius, ad ℥vi. Ut sit quadrupla proportio ad syrupum, ut ita magis attemperet & magis penetret.

Potest etiam capi decoctum adhuc magis copiosum ad ℥ix. ad ℥xii, ut copia adsit & proportio seruetur. Potest etiam syr. capi in minori quantitate, ut utriusq; sit an. ℥℥. tuncq; decoctum poterit dari in ea quantitate, que aegrotanti satis faciet, semperq; cum ℥i syr. proportionem habebit.

Potest etiam dari solum decoctum sine syrupo, si gratius fuerit, aut ubi syrupus non praesto sit. Poterit etiam decoctum parari plus minusve validum,
 & ita

& ita plus minusve incundum, ut superius dictum est. Potest dari calidum aëtu, sed leviter, si ventriculus ita melius ferat, veletiam frig. si & materia & agrotans & reliqua sua caliditate id postulent. Datur per 3. vel 4. horas ante cibum, ob sæpius dictam rationem.

Potest tamen etiam dari per horam unam vel duas ante cibum, si ob insignem caliditatem & siccitatem materia, morbi, & agrotantis & temporis opus fuerit. 10. Meth. 3.

Potest etiam bis in die dari, & mane ante cibum, ut dictum est, & post cibum non statim, sed 5. vel 6. horas, plus minus, pro variis scopis, ex 3. Acutorum 44. ubi de oxymelite loquitur.

Syrupo dicto potest addi syrupus acetosus, ut ex singulis trib. capiatur an ʒʒ. & conveniet, ubi sunt obstructiones, ut in febribus putridis, & magis penetrabit, magisq; extinguet fervorem bilis. 3. Acutorum 38. Syrupus tamen Acetosus, ut etiam Oxymel & acetum cavebitur, quando bilis te-

NR
Cautio
de aceti
usu.

nuior est, atq; ex ipsius fluxione periculum imminuet, aut dysenteria, aut phrenitidis, aut similibus affectionum; aut quando corpus est admodum siccum, aut nervi, aut uterus debiliores sunt, & in summa, ubi periculum est ne bilis tenuis fluat ad aliquas partes & eas ledat.

Sunt & alij syripi qui in tali materia peccante possunt capi, ut in corpore sicciore, vel pectore affecto ex materia tenui & biliosa: syr. violat. s. si caput afficiatur syrupo ros. s. si renes, syr. de Nymphaea, si ad sint fluxiones aeres, ut & syr. de portulaca. Quandoq; & astringentes sunt necessarij in talibus fluxionibus acris, ut syr. de agresta, de granatis, de rosis siccis. Similis ratio in similibus affectibus servanda est. Neq; tamen tam multi syripi sunt simul capiendi, sed servanda est quantitas, & ratio componendi superius proposita, ut omnibus scopis satisfiat, partim ex syrupo aut uno tantum, aut duobus, aut tribus simul mixtis,

stis, partim ex decocto quod ex multis medicamentis parari potest.

In progressu verò, si lotium sit provocandum, possunt addi diuretica, ut est syr. acetosus, de duabus & 5. radicibus, deq; cichorea syr. compos. sine Rhab. Nam componitur & cum Rhabarbaro & Sirie Rhab. & ideo quando ordinatur syrupus de Cichorea compositus addendum est aut cum Rhabarbaro, aut sine Rhabarbaro.

In decocto etiam possunt misceri semina provocantia lotium frigidiora contusa cum propriis corticibus lotis. Ita enim cum corticibus magis detergunt. Sed debet decoctum per colarè optimè. Si decoctum haberi non potest, pro eo capientur aquæ stillatitiæ, ut superius dictum est. Et hæc satis tanquam exempla præparationis materie biliosæ peccantis.

In humore verò Melancholico, præparatio in materia qui crassus est, terreus & siccus, quandoque magis frigidus est, quandoque minus, quandoque verò particeps

tertia Melancholica

N 4 est

est partium calidarum, & valde acrium. Semper verò difficilis, ut paretur & commodè expelli possit, cum sit sua-
 pte natura valde immobilis, secundum totam suam substantiam crassam & terream. Ratione verò vaporum & flatuum, quos maximè gignit, mirum est, quam multos partes quandoq; etiam simul petat & affligat. Syrupus sit talis aut similis.

℞ Syr. de Buglossa, de Fumaria s.
 Oxymellis s. an. ʒʒ. Decoctionis fumariae. Borrage. Melissa ʒvi. Misce & detur actu calidus per 3. aut 4. horas ante cibum.

Buglossa moderate calefacit, & humectat, & attemperat humorem & cor maximè exhilarat, in quo vitæ fons existit. Atq; cū vita maximè in calido & humido existat, ideo cor ab humore Melancholico frig. & sicco terreo maxime solet ledi. Ideò & cordialia medicamenta, maximè sunt necessaria. Fumaria verò attenuat & aperit, & eundem humorem expurgat.

Oxymel verò incidit valenter & aperit

aperit, & est aliorum veluti vehiculum. Verum quia frig. est & siccum, & suis qualitatibus fermentat & auget humorem Melancholicum (3. de ratione victus 38.) Ideò in pauca quantitate capitur & pro incisione potius & deductione non pro alteratione.

Borrago verò similis est Buglossa. Melissa valdè cordialis est, in modica quantitate sumpta & cum aliis optimè mista, neq₃ calefacit neq₃ exiccat. Quantitas ipsius syrupi est ℥ij nebilescat. In materia tamen frigidiore poterit capi ad ℥ij. Decoctum v. capitur ad ℥vi. potest etiam capi in maiori quantitate, quoniam materia hæc maximè omnium indiget, & ut humedetur, & ut diluatur, ut tanquam lutum maximè dilutum & aquosum factum facilius expurgari possit. Ut fortè ad hoc respiciens. Hipp. humorem hunc aquam appellaverit. Dandus autem syrupus est actu paulò calidior in materia frigidiore. Dabitur autem paulò frigidior, non frigidus in materia valdè acri & urente.

De proportione verò & de tempore iam satis dictum est. Potest autem dari & bis in die, ut superius dictum est, si ventriculus ferat, cuius semper habenda est ratio, ita & reliquarum conditionum.

Potest hic syrupus mutari ex methodo superius positâ, & possunt capi calidiora in materia frigidiora, & paulò frigidiora in materia valdè usta & urente.

Habenda est etiam ratio Epaeis, in quo humor hic generatur, & lienis in quo aggregatur. Ideo & fons vocatur huius humoris, Hipp. 4. de morbis. Gal. 1. ad Glauco. cap. de quartana. Sunt & alij syrupi ad hunc usum, ut syr. de lupulis & de pomis s. qui ferè media sunt facultatis & cordi familiares. Est & syrupus de Liquiritia. Est & syrupus de corticibus citri pro corde. In materia etiam valdè exusta est syr. viol. s. & alij quicunque valdè humectant & leviter refrigerant.

Sunt

Sunt & Syrupi compositi superius
propositi, de Fumaria, de pomis, qui &
preparant & expurgant, quiq; in pro-
gressu temporis vicissim possunt dari
modi simplices, modi compositi. Deco-
ctum etiam potest vario modo parari,
ex simili methodo, ex iisdem medica-
mentis ex quibus fiunt syrupi, & qua
respiciunt & humorem & morbum
& partes lasas & vires, & potest para-
ri cum aqua.

Maximè verò parantur, si fie-
ri potest, cum iusculo pullorum fœ-
minarum, quod maximè attem-
perat, & substantialiter humectat
& vires recreat.

In ipso etiam decocto res vocata pe-
torales commoda sunt. Quod si deco-
ctum parari non potest, aqua stillari-
cia capiantur similes, quæq; dictis sco-
pis satis faciant.

In Materia verò salsa eadem fe-
rè commoda sunt medicamenta, ^{Præpara-}
quæ in melancholia acri, & ace- ^{tio in ma-}
tum est cavendum, quoniam ^{teria salsa.}

N 6 mate-

materia illa eget non tantum attenua-
tione, deterfione, sed maximè attempe-
ratione. Ideo Betonica, lupuli, fumaria,
Borrago, Buglossa, liquiritia, Malva
& similia commoda erunt, & quæ ex
iis parantur.

Prepara-
tio in ma-
teria mi-
sta.

In Materia verò mista pro variis
scopis ex mistione & syrupi & liquo-
res erunt miscendi, eâdem prorsus me-
thodo, quæ sapius iam fuit declarata.
Sunt & alia medicamenta, & alie for-
me, quæ similiter adiuuant prepara-
tionem, ut succi ex dictis medicamen-
tis, ut pulveres, ut conserva, ut confe-
ctiones solidiores, quæ in forma rotula-
rum, vel morsellorum parantur, & a-
lia plurima similia.

Adiuuant etiam ea quæ extrinse-
cus adhibentur, & illinitiones & cera-
ta & Emplastra & frictiones commo-
da. Maximè vero omnium aër com-
modus, & animi accidentia. Quibus
omnibus medicus diligens debet uti,
& ex arte divina ad finem propositum
referre, ut & ipse tanquam divinus ab
omnibus habeatur.

Ma-

Materia verò preparata evacuanda erit, in qua evacuatione arte maximè opus est: quæ maximè hac in parte naturam debet unitari. Quare si materia preparata sponte à natura purgetur, non est quod arte purgatio texetur. 1. Aph. 20. Ubi verò natura deficit, tunc arte satis faciendum erit, eà tamen mensura, quâ natura uteretur, si libera esset ab impedimentis & valida.

De ipsa ratione purgandi institutum meum non est agere; sed hæc supposita non nulla proponere, quæ purgant, quæq; sunt magis in usu, non omnia, quia infinitum esset, & omnino præter propositum.

DE PURGANTIBUS.

PRO purgatione itaq; faciendâ primum observandum est, an materia sit preparata, & corpus aptum ad purgationem. 1. Aph. 23. Ubi enim morbus est valdè calidus, ubi obstructions plures, hypochondria tensa aut

Impedimenta purgationis.

flāmea, corpus valdè gracile & siccum, aut etiam languidū, aut similes ad sunt conditiones, purgationes sunt cavēda & maximè medicamēta, quae sunt valida.

An. & quando materiā preparata & corpore apto sit purgandū.

Ubi verò & materia preparata est, & corpora sunt apta, observandum an natura sponte evacuet, an non evacuet, si evacuet, an perfectè, an imperfectè, si perfectè nihil molendum, ut dictum est ex 1. Aph. 20. si verò aut non evacuet, aut non perfectè, purgandum erit. Quoniam quae relinquuntur in morbis recidivas facere consueverunt. 2. Aph. 12.

Quid in purgantibus exhibendis cōsiderandū.

Ubi itaq; purgandum erit, considerandum, quid eligendum sit pro purgatione, quantum, quale, & quomodo sit adhibendum, & quid ante & quid post sit faciendum, & quid in ipsa purgatione, dum fit, sit observandum.

Quid eliminandum pro purgatione.

Quid autem sit eligendum capietur & humore peccante. Nam proprio humori proprium debetur medicamentum: Verum quia eundem humorem varia medicamenta purgant, ex quibus alia sunt validiora, alia debiliora,

ratio

ratio hæc medicamento particularis
sumetur, & à Materiæ quantitate,
quia pauca materia leuiori eget medi-
camento, multa verò validiori: Est à
materiæ loco: Propinquior enim leui-
us postulat medicamentum, remotior
validius: Et à materiæ nobilitate, fi-
xione, ut superius dictum est. Et à
morbo. Nam in morbo acuto & cali-
diore cavenda sunt purgantia, quia o-
mnia calida sunt. Et ab ægotantium,
viribus & natura, ubi vires debiliores,
ægotans delicatior & mollior & te-
nuior, vel ex ætate, vel ex habitu, qui-
que facile dissolvatur, & non sit asue-
tus, leuiora sunt adhibenda. Maxime
verò à natura ægotantis capitur, si
quis à tali medicamento facile & feli-
citer purgetur aut non. Sumitur & hæc
ratio à partibus affectis: quadã enim
alia medicamenta ferunt, alia non fe-
runt. Sumitur etiam à temporibus,
constitutionib. & regionibus quibus
calidiora fuerint, cavenda sunt purgantia.
Sumitur etiam ab externis & cõse-
quentibus. Nam aut ubi nõ adsunt, ea
auq;

que non sunt necessaria, aut ad sunt
 que egrotantem possunt valdè turba-
 re, aut possunt consequi, que & turbent
 & agitent, tunc purgantia aut omnino
 sunt cavenda, aut certè que validiora
 sunt.

Hac colliguntur ex Hipp. lib. de
 purg. & 2. & 4. de ratione victus, &
 aliis sexcentis locis, & ex Gal. lib.
 Quos enim purgare oporteat, &
 in libris de meth. med. Et in com-
 mentariis suis in Hipp. Et Avic. 4. 1.

Medica-
 mentum
 eligitur
 simplex
 & compo-
 situm.

Simplex
 medica-
 mentum
 multiplex.

Compo-
 situm me-
 dicamen-

Cumq; idem humor possit purgari, &
 à medicamento simplici, & à compo-
 sito, non solum eligendum erit, medica-
 mentum aut lenè, aut validum, sed et-
 iam aut simplex aut compositum.

Simplex verò medicamentum quò
 validius est, eò magis cavendum: Si
 lenius sit, magis eligendum quam com-
 positum. Quare si simplex haberi pote-
 rit moderatum, optimum erit sin mi-
 nus compositum erit eligendum.

Sed composita sunt in duplici diffe-
 rentia: quedã constat ex uno tantũ me-
 dicamento valido purgãte, & reliquis
 corri-

corrigentibus: quedam verò constant tum mul-
 ex pluribus purgantibus. Illud primum, ^{simplex.}
 quod validum est, tametsi fuerit corre-
 ctum, non tamen est adhibendum, ubi
 opus est moderato medicamento, aut
 ita corrigendum, ut lenius fiat, ut Gal.
 fecit, qui cum sero lactis miscuit modi-
 cum (cammonij. 14. Meth. 17. Illud
 verò quod est compositum ex pluribus
 purgantibus, aut respicit plures humo-
 res, aut unum tantum: si plures humo-
 res respicit, conveniet ubi etiam plures
 humores peccant.

Si respicit unum tantum humo-
 rem, aut componitur ex validis medi-
 camentis pluribus, aut ex uno valido
 & reliquis lenibus: si ex pluribus vali-
 dis, illud non convenit, nisi ubi opus est
 verè medicamento valido. Illud verò
 quod ex uno valido constat medica-
 mento, & reliquis lenibus longè tutius
 est.

Verùm quia medicamenta hæc sæ-
 pè componuntur ex simplicibus aut
 adulteratis, aut vetustis, & quandoq;
 ex aliis componuntur, quam deberent

com-

componi, & venenosis, quandoq; etiam
ita sine arte componuntur, ut potius fi-
at quadam confusio quàm compositio,
quare tutius erit eligere simplicia lenia
quàm composita. Quandoq; tamen et-
iam composita capienda, ubi aut sim-
plicia optima non habentur, aut sum-
ptus fieri non potest, aut quodcunque
aliud fuerit impedimentum.

Neg; satis est eligere medicamen-
tum aut simplex, aut compositum, ve-
rum etiam capiendum est illud, quod
parget humorem per eam regionem,
per quam commodè purgari potest.
Sed quia institutum meum non est a-
gere nisi de ijs, quæ per alvum purgant,
Ideò ubi materia naturam ad alvum
proclivis erit, medicamentum per al-
vum purgans erit eligendum. 1. Aph.
22. 4. Aph. 17. 18. & 20.

Quandoq; tamen per alvum etiam
est humor purgandus, tamen si ad eam
partem non inclinè, sed potius ad
superiores & nobiliores partes qui mo-
tus revulsionem postulat. Nam & pur-
gatio per alvum quandoq; per revul-
sionem

tionem fit, ut Hipp. docet 4. Aph. 28. exēplo surditatis, qua desinit superveniente deiectione, quod & Gal. docet 6. Meth. 4. & 1. in lib. de humoribus.

Ubi inventum fuerit quid sit adhibendum considerandū est *Quantum*. *Quantum* exhibendū

Quantitas autem exacta determinari non potest ex arte. Hipp. lib. de vet. med. & videtur difficilima inventis.

Ratio tamē inveniendae quantitatis, q̄ potest inveniri, optima erit, si primū capiatur quātitas illa cōmunis, tanq̄ mēsurā, q̄ ex cōmuni usu longa experiētia sit cōprobata. Deinde quantitas hac limitanda erit ex conditionib. superius propositis, cū de eligendo medicamento debili aut valido agebatur. Postremo limitabitur maximē ex particulari natura agrotantis. Illud addo semper tutius esse citrā subsistere quā ultrā progredi, quoniā turpissimum est Medico enecare agrotantē medicamento.

Forma medicamēti ex praeceptis superius traditis de lenientibus erit capiēda. Tempus ēt ferē ex ijs, quae superius dicta sunt de lenientibus, determinari potest. Illud verò maximē est in cōtro-

An conve-
niat pur-
gare in
principio
morbi?

versia, Num conveniat purgare in principio morbi universali? Nam ut innumerabilia loca & argumenta omittam, Hipp. 2. Aph. 29. jubet in principio, si quid movendum videtur, movere; ubi Gal. aperte de purgatione mentionem facit. Idem Hipp. 4. Aph. 10. jubet medicari in valde acutis vel eadem die.

Idem 2. acut. 11. jubet in principio alvum molliendam esse, si dolor partes sub ipso septo infestet &c. & proponit veratrum, ut nomine quidem videatur intelligere lenitionem, cum inquit, molliendam, re tamen ipsa purgat verè, cum utatur veratro. Gal. etiam. 14. Meth. 8. in tumore lingua medicamentum validum ab initio prabet.

Ratio etiam idem confirmare videtur. Nam si humores à sanguine distincti impetuosè ferantur ad partes superiores nobiles, certè ij. evacuandi sunt, non sanguinis missione, sed purgatione, ex libr. quos, & quando. 4. Meth. 6. Evacuatio vero dum materia fluit per loca opposita est faciend-

da,

da, ut revellatur. Hipp. 2. de natura lib. 6. Epid. 7. 8. & 9. Impetus autē naturæ validus ad superiora, non potest ad inferiora repelli, nisi validum sit medicamentum. Quare necesse erit vel in principio morbi medicamentis valde purgantibus uti.

Ex adverso idem Hipp. 1. Aph. 20. iubet concocta medicari atq; movere non cruda. Idem Hipp. 4. de ratione victus 20. iubet in principio inflammationis nullo modo dandum esse medicamentum purgans, & plurimas & validas addit rationes.

Gal. quoq; lib. quos qu. & c. & 1. lib. de humoribus videtur concedere purgationem tenuiorum humorum & serosorum in principio, quando turgent. Turgere verò dicuntur, cum ex uno in alium & alium locum feruntur, ut cum feruntur ad certam partem nullo modo turgere dici possint: Crassos verò, præsertim si firmati sunt, nunquam concedit in principio esse purgandos.

Difficultas hæc maximè videtur
solvi

solvi à Galeno, si diligentissime consideretur 4. acutorum 76. Ubi inquit, humores qui facturi sunt inflammationem, dum sunt influxu, & nondum firmati sunt, posse purgari: Ubi verò firmati sunt nullo modo, nisi post concoctionem.

Ex quibus verbis colligitur principium inflammationis duplex esse: Alterum est generationis ipsius inflammationis, alterum est principium inflammationis iam genita. Principium autem generationis est, dum materia ipsa fluit & nōdum firmata est, quod principium, inquit Galenus, non dierum numero posse determinari, sed ex materie fixatione. Quod tamen tempus, inquit, quandoq; usq; ad 5. dies sese extendi posse.

Principium verò inflammationis genita dicitur, cum primum materia in loco inflammationis notabiliter firmata est, ad quod deinde sequitur augmentum, ubi manifestè augetur. Ita arbitrarer questionem hanc difficilissimam posse solvi.

Ubi

Ubi materia movetur, in principio si fuerit materia, quae purgationem, non missionem sanguinis, postulet, aut movetur motu certo, aut incerto: si motu incerto dicitur turgere, tunc mollienda erit alvus. 1. Evacuanda per medicamentum aut validum sed valdè lenitum, ut Hipp. facit, aut per medicamentum suâ sponte lenè: si verò movetur motu certo, aut fertur ad partes nobiles aut ignobiles.

Si ad nobiles, quoniam materia turgens in principio purgatur, eò quod periculum imminet ne ad partem nobilem feratur, multò magis purganda erit, quae certo motu ad partem nobilem fertur, & quia debet revelli motu contrario & eo valido, ideo opus erit aut medicamento valido, sed lenito, potenti tamen, aut medicamento leni sed copioso, ut materia, quae est in motu, possit ad contraria revelli, ea verò, quae cruda est & quiescens, non possit agitari.

Hoc

Hoc voluit Hipp. per particulam illam mollire, & Gal. per particulam manu ducere. Si verò materia feratur ad partes Ignobiles, aut in ijs morbum magnum facit, an non: si morbum magnum factura est, ea mediocri medicamento mediocriter est evacuanda, ut magnitudo morbi prohibeatur, aut revulsione, aut derivatione, quae tamen partes nobiles non fiat. 6. Epid. 2. 32. Materia verò, quae iam firmata est in loco inflammationis, nullo modo purganda est, nisi ubi fuerit coëta, ob rationes Hipp. 4. acut. 22.

Quod si materia non in uno loco sit, sed in pluribus, & in alio sit coëta, in alio non, quod quidem fieri potest ex Hipp. 1. Epid. 2. 25. 3. Epid. 1. 4. tunc quae coëta est ita poterit purgari, ut cruda non agitetur ex methodo iam propositâ.

Quod si materia etiam in corpore copiosa paulatim coquatur, nihil prohibet eam, quae coëta est, ita purgari, ut cruda non agitetur, neq; coëtio ipsius impediatur. Impeditur autem coëtio à
medi-

medicamentis purgantibus, quae ve-
 menter movendo corpus frangunt, ex
 Gal. 4. acutorum 44. non autem im-
 pedietur à medicamento leni aut me-
 diocri, quin potius natura exonerata
 ex ea parte materia, quae iam cocta est,
 quaeq; onerat, multò facilius, quod reli-
 quum est, coquit.

Quod si materia uno in loco coqua-
 tur certè nunquam ea est purganda,
 nisi prius sit cocta. Sed haec praeter in-
 stitutum sunt, quae ob summam utili-
 tatem non visa sunt comittenda.

Quomodo autem medicamentum Quomodo
 sit dandum ferè ex praecipis superius dandum
 positis colligi potest: Et haec ferè sunt, purgans.
 quae praecipue in quolibet medicamen-
 to eligendo sunt considerata, sed ante
 quam medicamentum detur corpus
 debet esse omninò preparatum ad i-
 psum accipiendum, ut neq; animus, ne-
 que corpus, neque aliquid externum
 repugnet. Corpus debet esse, quantum
 fieri potest, mollicum, de qua re iam
 satis dictum est.

in similiter cavendum est, quic-
 quid

quid molestiam agrotanti afferre potest, & si quis in sit malus odor, is est obtundendus, & ager bonis odoribus recreandus. Ubi sumptum fuerit, procurandum ut omninò retineatur, quod fiet, si impetus medicamenti ad superiora, ad inferiora revellatur & à superioribus repellatur.

Ad inferiora retrahetur, si digiti pedum ligentur moderatè, si cucurbitula sicca imò ventri affigantur, si venter molli tegumento foveatur, tepido non calido. Repelletur autem expetia madefacta cum aceto & aqua, ros. collo circumposita: Si cremor ptisanæ aut iusculum statim sumatur, quod deducat ad imum ventrem & abluat, partes medias, paucum quidem, si pro ablutione tantum capiatur, copiosius verò, si etiam pro nutritione. *℞. Acut. ℞.*

Si modicum aut cotonii aut pyri, aut pomi, aut alicuius rei astringentis mandetur, ut anisa sacch. condita, quò caveatur abominatio medicamenti, quæ abominatio quandoque incit ipsi me-

medicamento, quandoque oritur ex
 imaginatione sumentis, ideo procu-
 randum ut eger nihil tale sibi ima-
 ginetur, sed alacriter sumat.

Ad medicamentum sumptum, si fuerit validum sequatur somnus, ex
 Avic. 4. 1. ut calor colligatur. Et magis
 agat, si vero non sit validum, non neces-
 sarius est somnus, post primam horam
 somnus nullo modo capiatur, sed in
 summa quiete eger est continen-
 dus.

Post sum-
 ptum me-
 dicamen-
 tum quid
 agendum.

Post 3. vel 4. horas cum materia
 peccans iam fuerit à medicamento
 attracta, nihil absurdum, si quæ ad su-
 periora vergit per superiora purgetur;
 quæ ad inferiora, per inferiora. Quod
 si non purgetur materia, tunc ambu-
 latione si commodè fieri potest, est me-
 vanda. 4. Aph. 14. Dum autem pur-
 gatibus, non est dandus. 2. Acutor. 13.

Post purgationem factam, cibus
 dandus erit, sed consueto minor, dein-
 de paulatim augeatur: Si purgatio cū
 labore & dolore fiat, post materiam
 iam attractam quæ difficulter expella-

tur, expulsio poterit adiuvari cum in-
 re calidiori & cum sacch. rubro, vel
 cum in sculo malvarum, cum modico
 absynthij, vel menta, vel melissa, vel re-
 simili. Quod si nimium purget & furi-
 ose, in summa quiete ager est continen-
 dus, & impetus revellendus est fricti-
 onibus & ligaturis brachiorum tan-
 tum, non crurum, & temperandus
 impetus in sculo pullarum foeminarum,
 in quo granata sint expressa, in modi-
 ca tamen quantitate; aut modicum
 citonij sit decoctum, vel aliquod simile
 astringens.

Extrinfecus vero foveatur venter
 oleo dulciss. tepido, ita & axilla, & i-
 mus venter ol. ros. & mastichino fove-
 atur, aut etiam de citoniis. Et haec fere
 capita sunt summa eorum qua viden-
 tur necessaria & latius explicata qua
 nedri esset instituti: Sed iam ad parti-
 culares humores descendum est.

Ad pituitam medicamentum in Bo-
 lo tale videtur commodum.

℞ Diacatholici ℥j. Agar. Trochisc.
 Spec.

Spec. Hiera s. an. ℥i. cum sacch. fiat bolus per 5. vel 6. horas ante cibum.

Purgantia
phlegma-
goga.

In forma
boli.

Capiatur hic Diacathol. tanquam leniens. Quod tamen si diversos respiciat humores, ita tamen alios leviter respicit, ut coniunctum cum Agarico adiuvet purgationem pituita. Sed quia in Diacatholico multa sunt frigidiora, & frigida ventriculo inimica sunt, ideo species hiera s. adduntur pro correctione ipsius, atq; etiam Agarici, quod videtur valde molestum ventriculo.

Capitur autem ad ℥i. quoniam in minori quantitate non videtur movere. Additur Agaricus, qui precipue pituitam respicit & capitur Trochiscatus, id est, in trochiscos redactum ex ipsa preparatione & correctione, & corrigitur ex Zinzibere & vino, alij addunt sal gemma.

Debet autem capi Agaricus preparatus, qui est forma Trochiscatus, qui in substantia solet dari ad ℥ij. ut quantitas proposita cum quantitate Diacatholici & spec. hiera videatur amplior esse,

esse, quam conveniat. Verum & experientia comprobatur commoda esse, & ratione. Quia medicamentum validius coniunctum cum levioribus retinet vim evacuandi, sed eam habet multo leviores.

Agaricus autem & hiera, quia utrumque calidum est, commode corriguntur à frigidis, quae in Diacatholico continentur. Ratio forma & temporis & reliquarum conditionum iam superius sunt explicata. Medicamentum hoc potest mutari vario modo, ut si pro Diacatholico capiatur aliud Electuarium accommodatum vel cassia. Poterit etiam mutari quantitas, ut si capiatur ex Electuario aliquo vel ex cassia ℥vi.

Spec. hiera s.

Agarici Trochisc. an. ℥ss. Ita & tota quantitas medicamenti commoda erit, ita & proportio iusta servabitur.

Potest etiam capi Agaricus cum hiera tantum, ut si capiatur:

Agarici Trochiscati.

Spec. hiera s. an. ℥ss. ad ℥ij. cum melle ros. sol. f. bolus.

Po-

Potest etiam capi loco Hieras. Hierapachii composita, vel alia ex compositis, qua videbitur commodior ut:

℞ Agarici Trochiscati. Hierapachiana. ℥i. ad ℥i℥. cum melle ros. sol. fiat Bolus.

Potest etiam mutari Agaricus & capi aut Turbith, quod similiter pituitam purgat, & calidum est, ac siccum ex Mesue, in 3. gradu, ut tamen solum in usu non sit, quemadmodum x. eq. colocynthis, qua vehementissima est cal. & sicca in tertio, & similiter pituitam purgat.

Ita & Elaterium quod & aquositates maxime purgat & valenter, calidum similiter & siccum in 3. datur ad gr. 5. sed non solum, verum pro stimulo a gr. i. ad iiij. & est vehementissimum, ut si detur cum ℥i. pillularum Assaiareth, aut Aloephanginarum, Elaterij gr. i. per tres horas ante potum aquarum thermalium, ut educantur, Et ad hydropem sepe ad gr. iiij.

Turbith: pulverisatū datur ex Mesue

sue à ℥i. ad ij. ut possit aut cum eisdem
misceri quibus cum etiam Agaricus
fuit mixtus.

Possunt etiam sola capi ut Agari-
cus aut Thurbitis ad ℥i ℞. usq; ad ij.
Zingiberis ℥j. cum melle ros. s. f. bolus
unus vel duo. Potest etiam misceri tur-
bitis cum Agarico, ut:

℞ utriusq; ana ℥j.

Zingiberis ℥i.

Cum dicto melle f. boli, & erit pur-
gatio satis valida, si aliqua non repu-
gnent, quoniam & Agaricus & Tur-
bitis solent non parum turbare. Colo-
cynthis verò non datur nisi preparata,
tuncq; vocatur Trochisci Alandal, ne-
que datur sola sed cum multis medica-
mentis validis miscetur. Quantitas
vero ipsius est ad gr. xii. & usus ipsius
commodus erit, si pro stimulo capiatur
medicamentorum leviorum, ut si ca-
piatur,

Agarici Trochiscati.

Spec. Hieras. an. ℥i ℞.

Trochisci Alandal. gr. v. cum melle
ros. sol. f. bolus. Similis ratio & de reli-
quis.

quis. Commoda etiam erit compositio
& proportionata, si capiatur.

Diacathol. ℥iij.

Diaphan ℥ij.

Sp. Hiere Pachij ℥i.

Agarici Trochisc. ℥ss.

Cum melle ros. vel simplici vel soluti-
vo fiant boli.

Sunt & Hermodactyl. cal. & sicci
circa secundum, qui dantur à ℥i ad
℥ij. & faciunt maximè ad iuncturas
& valdè solvunt, sed neq; ij per se soli
dantur. Corriguntur & isti Zingibere,
ut & Agaricus & Turbith. Quare
& isti poterunt cum dictis misceri, ut
si cum hieras. & Agarico misceantur,
ex istis duobus capiatur an. ℥i. B. ex
hermodactyl. ℥ss.

Est & Diaphanicon Electuar.
compos. quod tamen etiam bilem pur-
gat, quod validius reddetur si ad ℥ij.
Diaphanici addantur gr. vi. Trochisc.
Alandal. Levius autem ager, si adda-
tur ex Elect. allquo leniente, vel ex cas-
sia à ℥ij. ad ℥vi. sed quantitas, & cu-
iusq; compositionis, & eorum, que in

compositione capiuntur ex: Methodo
superius posita diligentiss. est investi-
ganda: & hoc satis pro medicamentis
in Bolo ad pituitam.

Phlegma- In forma verò Potabili, quæ tamen
goga in non valdè probatur ad pituitam, cum
forma po- & ipsa sit frigida & humida, erit hu-
tabili. iusmodi.

℞ Betonica p. i.

Sem. Carthami fractorum ℥iij.

Anisorum ℥j.

℞. decoctio s. a.

℞. dicta decoctionis q. s.

Agarici Trochis. ℥ij.

Zingiberis ℥b.

℞. infusio, & colatio & expressio
s. a. postea adde mellis ros. sol. ℥iij. Mi-
sce, s. potio, & detur per 5, vel 6. horas
ante cibum. Quæ compositio ex Me-
thodo declarata potest varia fieri, ut
decoctum ex variis paratur, ut etiam
addatur ex Diaphenico ℥ij. & potest
adimi ex melle ros. sol. ℥i vel ij.

Est & forma quedam satis com-
moda quæ non videtur omninò pota-
bilis & non valdè ingrata, eà quod ad
par-

paucam quantitatem redigitur, ut:

Rec. Agar. Trochis. ℥i. ad ℥i℥.

Zingiberis ℥℥.

Mellis ros. sol. ℥iij.

Decocti Betonica,

Melissa, Menta ℥i℥. Misc.

Sequitur Forma Pillularum ex Phlegma-
quibus plurima reperiuntur composita

& servata ad Pituitam: Ut pill. de
hiera cum Agarico, pill. cochia, de her-
modactylis, foetida, de Euphorbio, &
alia quarum descriptiones ubiq; repe-
riuntur. Verum possunt etiam forma-
ri ex arte hoc modo, ut:

℞ Agarici Trochisc. ℥v.

Zingiberis gr. v. ad x.

Cum melle ros. sol. f. pillula Nume-
ro 5. & de aurentur pro nobilib. per 5.
vel 6. horas ante cibum.

Aut etiam sic:

℞ Agarici Trochisc. ℥iij.

Spec. hiera Pachii. ℥ij.

Zingiberis gr. iij.

Cum melle ros. sol. f. pillula. Sunt &
pillula, qua dicuntur de Agarico
satis potentes: Sunt & hiera ferè

O. 6 omnes

omnes composita ad pituitam. Quantitas autem pillularum validarum & etiam hierarum commoda est à ℥iij. ad vi. qua in re methodus superior semper memoria servanda est.

*Cholagoga
medica-
menta.*

Ad BILEM verò faciunt multa & simplicia & composita. Ex simplicibus præter illa satis lenia sunt Cassia, Manna, Tamarindi, Rosa, Viola, & quæ ex his fiunt, & myrobalani citrini frig. in primo & sicc. in secundo, & Aloë de quibus satis dictum est supra. Est maximè infrequenti usu Rhab. & solum & compositum satis lenè, & medicamentum Benedictum vocatum.

Est & Scammoneum vehemen-
tiss. sunt deinde & composita. Rhabar.
cal. est & siccum in secundo, sub-
stringens: Unde simul & evacuat, &
post evacuationem roborat, ut iure Be-
neditum vocetur, Bilem præcipuè
purgat, sed & pituitam: datur in sub-
stantia à ℥ij. ad iij. Infusum verò ferè
ad duplam proportionem.

Est autem in usu multis modis: se-
pè

pè enim solum manditur paulatino à Rhabar-
 Zi ad Ziß. Ita enim videtur multistā. barum.
 quam familiare medicamentum pro-
 desse, per 4. vel 5. horas ante cibum.
 Quandoq; verò manditur cum modi-
 co passularum & ad iucunditatem,
 quia passule mitigant levem illam
 pharmacositatē. Et hoc modo in mor-
 bis longis ex obstructionibus cum bile
 & pituita maximè solet esse in usu, ut
 capiatur vel semel, vel bis in hebdo-
 mada.

Fiunt etiam boli ex ipso, si à Zi. usq;
 ad Ziij. misceatur cum succo cichoreæ
 & f. boli. Possunt addi correctiva vel
 cinnamomum, vel spicanardi, vel
 Squinanthum, quæ corrigunt pharma-
 cositatem. Succus verò cichoreæ corri-
 git qualitates primas. Ex eodem succo
 possunt fieri pillule ex Rhab. ex quo
 succo capitur q. s. pro formando aut
 bolo aut pillulis. Ita etiam ex syrupo a-
 liquo aut rosato vel s. vel solut. possunt
 fieri vel boli, vel pillule.

Verum quia maximè convenit
 morbis biliosis, qui postulant instam e-

vacuationem sine calefactione, ideo
 commodè miscetur cum medicamen-
 to leni, ut possit perficere utrumq³. v.g.

℞ Florum cassia rec. extr. ℥i.

Rhab. Elect. ℥iij. ad vi.

Cinnam. gr. v. cum sacch. f. bolus

℞ dentur per horas 5. ante cibum.

Cassia & Rhab. sese invicem corri-
 gunt. Potest autem pro variis scopis in
 minori quantitate capi utrumq³. Loco
 cassia potest capi, quodlibet Electuarium
 ex dictis lenibus, praesertim ex iis, qua
 bilem respiciunt. Additur cinnam.
 propter maiorem correctionem &
 propter pharmacositatem. Poterit et-
 iam misceri cum aliquo Electuario
 composito puro contra bilem, ut est E-
 lect. ros. Mes. quod satis mite est, & bi-
 lem maximè respicit, aut Electuar. de
 succoros. quod non ita mite est, ut:

℞ Fl. cassia rec. extr. ℥vi.

Elect. ros. Mes. ℥ij.

Rhab. El. ℥j.

Cinnam. gr. v.

Cum sacch. f. bolus.

Pro

Pro cassia potest capi aliquod Ele-
ctuarium leniens.

Possunt etiam fieri boli ex Electu-
ariis solventibus, ut ex Electuario
Diasebesten composito ad ℥vi. quia
satis lenis est, vel ex Diaprino compo-
sito ad ℥iij. Ita etiam Elect. ros. Mes.
vel etiam illud de succo ros. Possunt
etiam Electuaria solventia misceri
cum lenientibus, ut si capiatur si Cassia
noviter extracta, Elect. ros. Mes. an.
℥ss. Haec mistio lenientium cum sol-
ventibus maxime laudatur in delica-
tioribus, magis tamen pro nobilibus
probo compositionem Rhab. cum cas-
sia, quam usum compositorum, ob ra-
tionem superius dictam.

Elect. solventia dantur, Diasebe-
sten quidem à ℥iij usq; ad ℥viii. reli-
qua tria à ℥iij usq; ad ℥vi. Ex his
scribis magis laudatur Elect.

ros. Mesua.

os) (so

Rhabar-
bari usus
in forma
potabili.

In Forma verò potabili datur
Rhab. hoc modo.

℞ Decoct. fl. & fructum cordialium, aut decoctionis Endiviae & acetose, aut aquarum utriusq., aut sero lactis caprini q. s. vel in sculi pullum.
Rhabarb. Elect. ℥ij. Cinnam. Elect. ℥ss. f. infusio, & expressio. autem postea adde syr. Ros. sol. ℥ij. usque ad iij. vel Manna electa ad ℥ij. vel iij. Misce fiat potus, per 5. vel 6. horas ante cibum. Et hac forma est maximè in usu, & maximè convenit morbis biliosis & siccis.

Dictum est superius de decocto florum & fructum cordial. quod potest parari in aqua communi, & in aq. Endiviae vel simili. Dictum est de sero, quod maximè videtur accommodum. Liquor hic communiter capitur ad ℥ij. & 5. Rhabarbarum verò cum infunditur solet irrorari cum modico vini Aromatici, ut vis illius magis roboretur; infunditur per 12. horas communiter: debet deinde percolari & optimè exprimi.

Ad-

Additur syr. ros. sol. qui & corrigit
& adiuuat purgationem, & commo-
dus est, ubi corroboratione opus est.
Manna verò non reborat, sed adiuuat
purgationem & eam facit leniorem.

Potest etiam capi loco Manna syr.
viol. solut. ubi corporis siccitas postulat.

Possunt addi & Electuaria, qua
faciunt ad bilem, sed in nobilibus &
delicatis non omninò probatur, possunt
tamen addi ad maiore evacuatione ut
si ℥i. Rhab. dematur & ℥ij. Elect. Ros.
Mes. addantur. Sed de quantitate iam
satis dictum est. Potest etiam fieri po-
tio ex Electuariis, ut;

℞ Diasebesten. s.

Elect. Ros. Mes. an. ℥iij.

Liquoris alicuius ex dictis q. s. Mi-
sce. & f. potio.

Potest etiam addi syr ros. sol. vel a-
liq ad ℥i. vel ℥ij. Est etiam forma qua-
dam media, ut,

℞ Syr. de cichorea aut s. aut comp.
sine Rhab. ℥i.

Rhab. Elect. ℥ss usq. ad ℥j. Et de-
tur vel cum cochleari, vel cum exiguo
in sculo,

iusculo, aut aqua stillaticia in minimâ
quantitate, ad lenitionem familiarem
sine purgatione, & praesertim ad pue-
rulos.

Sunt & pillula ad bilem, quae ta-
men in febribus biliosis nullo modo
probat, sed in morbis biliosis duntur-
nis, & ubi ventriculus & Epar affici-
entur & adsunt obstructiones. Sunt
pillula parata de Eupatorio, pillula de
flor. & Mastic. pillula de Rhab. quae om-
nes à ℥iij. ad ℥vi. possunt capi plus
minus, pro vario usu. Possunt & for-
mari hoc modo, ut:

℞ Rhab. Elect. ℥v.

Spica gr. v.

Cum syr. ros. sol. aut cum infusione
Ros. sol. f. pillula s. & deaurentur pro
nobilibus & dentur per quinq; horas
ante cibum.

Scammo-
nea.

Est scammonum cal. & siccum in
tertio, quod non debet capi in usum,
nisi preparatum, & tunc vocatur Dia-
gridium, tamen si in quibusdam etiam
medicamentis compositis capiatur nō
preparatum, quod mihi non admo-
dum

dum probatur, nisi ex compositione ipsa optimè præparetur.

Diagridium autem datur ad gr. xii. sed neq; solum datur, sed potius pro stimulo & calcari aliorum, unde & in quam plurimis compositis capitur non solum pro bile purganda: Verum etiam pro aliis humoribus purgandis. Nam additum medicamentis purgantibus alios humores, auget eorum vim. Commode potest etiam addi ad Rhab. ut ad pillulas formandas superius si addantur gr. ij. usq; ad s. ipsius Diagridij, & Mastice tantundem. Similis ratio in aliis.

Ad Humorem Melancholicum, Melancholice præter ea quæ superius fuerunt propo- goga. sita inter lenientia sunt & alia simpl. alia composita.

Inter simplicia est lapis Armenus valde probatus; est & lapis Lazuli cal. & sicci circa secundum ord. dantur ferè à ℥i. ad ℥ij. Est & Helleborus tum niger, tum albus. Helleborus niger maxime in usu est, sed

sed preparatus debet capi. Capiuntur autem non quælibet partes, sed cortices ipsius Hellebori nigri in substantia quidem, ℞. ad ℥j. Infusus autem à ℥j. ad ℥ij. Albus verò quia vehementiss. est, ferè non est in usu, nisi ad vomitu vehementiss. de quo Aëcius lib. 3.

Ad hu-
mores u-
stos & sal-
sos.

Sunt & composita, ut confectio Hamech ad humores ustos & salsos à ℥iij. ad ℥vi. Sunt & pillule Indæ, ad humores ustos & pituitosos; etiam pillula de Lap. Lazuli, quæ duo genera sunt satis potentia. Sunt & pillula de lap. Armeno satis mites. Hæ omnes dantur à ℥iij. ad vi.

In forma
boli.

Sit exemplum in forma bolitale:

℞ Elect. Lenitivo ℥j.

Conf. hamech. ℥ij.

Cum sacch. f. boli, per 5. horas ante cibum, quæ compositio potest mutari ex methodo declaratâ: Potest augeri vis ipsius, si addatur corticũ radicũ Hellebori nigri preparatorum à gr. v. ad x. commodè etiã ad humores crassos expurgandos additur aliquid specierum, hiera alicuius composita, ut hiera

hieræ Pachij à ℥.ss. ad ℥j. & potest de-
mi aliquid aliorum, ut si ex Electuario
lenitivo capiatur tantum ad ℥ss.

E.g. ℞. Elect. levit. ℥iij.

Confect. Hamech ℥ij.

Sp. Hieræ Pachii ℥j.

Cort. rad. Hel. nigri præp. ℥ss.

Anisorum cinnam. an. gr. s.

Cum sacch. f. bolus &c.

In qua compositione proportio videtur
optimè servari.

In forma verò potabili, quæ maxi- In forma
mè laudatur, ob humoris siccitatem, potabili.
& terrestritatem, præsertim in primis
purgationibus, & in materia non o-
mnino frigida, ut:

℞. Fl. & fruct. cordial. an. parum.

Fol. senæ ℥iij.

Anisorum ℥ss.

F. decoctio in aq. communi, vel in
aqua borraginis, vel in sero lactis ca-
prini, vel in insculo pullino s.a.

℞. Dicta decoct. q. s.

Confect. hamech.

Elect. lenit. an. ℥ss. Misce f. po-
tio.

per

per 5. vel 6. horas ante cibum.

Hic pro florib. & fructibus. possunt capi quaecunq; Melancholiam ressi-
ciunt, & cordialia, ut Borrago, Bu-
glossa, Melissa, Lupuli, fumaria, liqui-
ritia, lactua etiam in valdeusto hu-
more & similia, & malva. Itaq; pro
sena potest capi Polypodium, Epithy-
mum, potest augeri vis decocti, si ad-
datur cort. rad. Elleb. nigri, à ℥j. ad ℥ss.
usq; ad ℥j. in corporibus valde robustis
& rebellibus. Laudantur etiam in
decocto res pectorales; Methodus verò
eadem erit, que superius fuit declara-
ta in reliquis omnibus.

Et quoniam in tali humore opus
est frequenti purgatione, ideo & varia
forma parari debet, ut semper à levis-
sibus ad validiora accedatur, si nihil
impediat, servatâ ratione eorum,
que superius fuerunt declarata &
proportione optima, tum inter ipsa me-
dicamenta, tum in eorum quantitate,
tum etiam cum humore purgando &
externis. Sunt & pillula, ut qua supe-
rius fuerunt proposita, & pillula co-
chie

chia preparata cum Ellebero, quae omnes ferè pillula & humores pituitosos respiciunt, qui sepè cum dicto humore sunt coniuncti. Et haec de purgatione precipuè simplicium humorum.

Ad humores varios & mistos.

Ad humores mistos methodus haec erit, ut elegantur medicamenta propria ex methodo declarata, & deinde ad invicem comparentur, quae tales humores peccantes respiciunt. Eligantur autem quae apta sunt misceri. Miscuantur autem hac Methodo, ut consideretur propria cuiusq; dosis, & si duo humores peccaverint, ut duo sint medicamēta precipua. Si peccant humores aequaliter, capiatur dimidia dosis utriusq; medicamenti. Si alter humor magis peccat, medicamentū ppriū illius humoris capiatur à maiori quātitate, alterū à minori servata proportione.

Si verò tres humores fuerint, etiam tria medicamenta precipua capiuntur, si aequaliter peccat humores, tertia pars dosis cuiusq; medicamenti capiatur, si unus humor magis peccat, et

Medicamenta mistos humores purgantia.

medi-

medicamentum proprium illius in
 maiori quantitate capiatur, alia verò
 in minori, servata proportione.

Proportio verò ea optima est, quæ
 vocatur multiplex; si minus, capiatur
 proportio super particularis, si haberi
 potest; si minus ad has proportiones,
 quam maximè fieri potest, accedatur.

Medicamenta autem quæ miscen-
 tur, debent optimè fermentari, atque
 ad unam formam redigi, & ideo de-
 bent primum optimè misceri ex arte,
 & per spacium aliquod detineri, &
 non statim exhiberi, & eò diutius de-
 bent retineri, quantò medicamenta
 fuerint solidiora. Nam liquidiora faci-
 limè miscentur, quæ methodus miscen-
 di aliqua ex parte attingitur ab Aetio
 lib. 3. cap. 57. ubi etiam in numerabilis
 exempla in toto illo libro proponuntur.

Methodus hæc ex Hipp. & Gal.
 maximè desumpta fuit variis in locis,
 ut mihi pauca exempla satis futura
 sint, ut:

Rec. Elect. lenit. 3vi.

Conf. Hamech.

Rhab.

Rhab. Electi.

Agar. Troch. an. ℥j.

Cinnam. Zingiberis an. ℥ss.

Cum sacch. f. bolus, per s. hor. ante
cibum.

In Forma potabili.

℞ rerum cord. & pect. an. parum.

Fol. sena. sem. carthami fracto-
rum an. ℥ij.

Cort. rad. hell. nigri ℥j.

Anisorum ℥ss. F. decoctio ut su-
pra.

℞. d. d. q. s.

Rhab. Electi.

Agarici Trochis. an. ℥j.

Zingiberis cinnam. an. ℥ss.

F. infusio colatio & expressio s. a.

Addatur syr. de pomis compositi.

Mellis Rosat. solut.

Manna an. ℥j. ad ℥jss.

F. potio brevis, per horas s. ante ci-
bum. Haec tria etiam simul ad ℥jss. vel
℥ij. singulorum faciunt in nobilibus

P

me

mediam quandam purg. diluta ex li-
quore simpliciore.

In Forma pillularum.

Rec. pill. cochiarum præp. cum Hel-
leboro ℥iij.

Rhab. Elect. ℥ij.

Cinnam gr. ʒ.

Cum syr. de pomis fiant pillula ʒ.
vel plures & c. cum iisdem cochijs poni-
tur & Agaricum ad maiorem pituitæ
purgationem ex capite. Pro pauperi-
bus pro Rhab. poterit capi Diagridium
ad gr. ʒ. Possunt etiam fieri pillula sa-
tis mites hoc modo:

Rec. pulv fol. fenæ.

Rhab. Elect.

Agarici Trochisc. an. ℥ij.

Zingiberis cinnam. Mastice
an. gr. ʒ.

Cum aq. Betonice fiant pill. ʒ. vel
plures, & deurentur pro nobilibus.
Poterunt hæc fortiores fieri, si addantur
stimuli vel plures, vel unus, ut corti-
cum rad. Hellebori nigri gr. iij. Tro-
chis.

chisc. Alhandal. Diagridii an. gr. ij.
Ita possunt variè pillule misceri &
simplicia medicamenta, pro variis
scopis ex methodo declaratâ, ut hæc
cuiq₃ studioso pro exemplis & pro in-
stituto nostro commodè satis facere
possint.

Sunt tamen & quedam alia forma
non ita usitata pro pueris, aut pro iis,
qui à medicamentis abhorrent, ut in
rotulis, si Rhab. capiatur ad ℥j. cin-
nam. ℞ sacch. fini cum aq. ros. dissolu-
ti ℥iij. & ℞. & sacch. ad medica-
mentum sit quadruplum.

Morsuli
de Rha-
barbaro.

Potest etiam capi sacch. in maiori
quantitate, si eger non admittat ama-
rorem. Saccharum autem dissolvatur
cum aqua ros. vel simili, & fiant mor-
selli. Simili modo & Agaricum cum
Zingibere potest parari, possunt etiam
parari rotule ad omnes humores, ex
Rhab. Agarico, & pulv. fol. sene, cum
suis correctivis.

Eodem modo possunt etiam fieri ro-
tule cum medicamentis validis, sed

in pauca quantitate, ut corticum radi.
 Helleb. nigri gr. x. Diagridij, Trochi-
 sci Albandal. gr. 5. Cinnam. Caryo-
 phyll. an. gr. 5. Mastice gr. x. sacch. fini-
 cum aq. melisse muscata dissoluti
 ℞viii. pro duabus vicib. aut etiam pro
 unâ in corpore paulò robustiore.

Paratur & Turbith in forma soli-
 da, & vocatur Diaturbith, & reperi-
 tur maius & minus; sed minus est sa-
 tis commodum & respicit precipuè pi-
 tuitam, & habetur paratum apud cor-
 dium. Similiratione cum melle rosa-
 ceo sol. aut cū syr. de pomis composito,
 aut simili ad ℞i. vel ℞ij. possunt poni
 medicamenta proposita vel leniora
 vel validiora: ut etiam cum conser-
 vâ prunorum quæ servatur toto anno,
 aut cum succo prunorum condito pos-
 sunt eadem interponi, ut à sumentis
 non perspiciantur.

Similiter cum sero lactis caprini ab
 ℞vi. ad xii. pro variis scopis potest po-
 ni modicum Dragridij, ut ad ℞. plus
 minus, & potest occultari cum sacch.
 & cin-

& cinnam. pro variis scopis & vario
 agrotante; similiter cum cibus vel cum
 ptisana, vel cum farre, vel cum Borra-
 gine elixata possunt occultari eadem
 medicamenta, vel graviora vel levio-
 ra. Et precipuè in usu est pulvis fol. se-
 na ad ℥i. verum in his, qui valdè ab-
 horrent à medicamentis, validiora
 poterunt capi, quæ capiuntur in minori
 quantitate, & cum eâ quantitate &
 qualitate cibi redduntur leniora, ut ex
 Hell. nigro ad ℥i. (℥i) aut ex Dragri-
 dio, aut ex Trochiscis de Albandal. ad
 gr. x. plus minus pro ratione sapius de-
 clarata, additis aromatis.

Et hoc in præsentia studiosis pro-
 posui daturus plura iis, qui-
 bus hi labores mei non erunt
 in grati, Deo Opt. Max. faven-
 te.

Αὐτὸς ὁ Θεὸς.

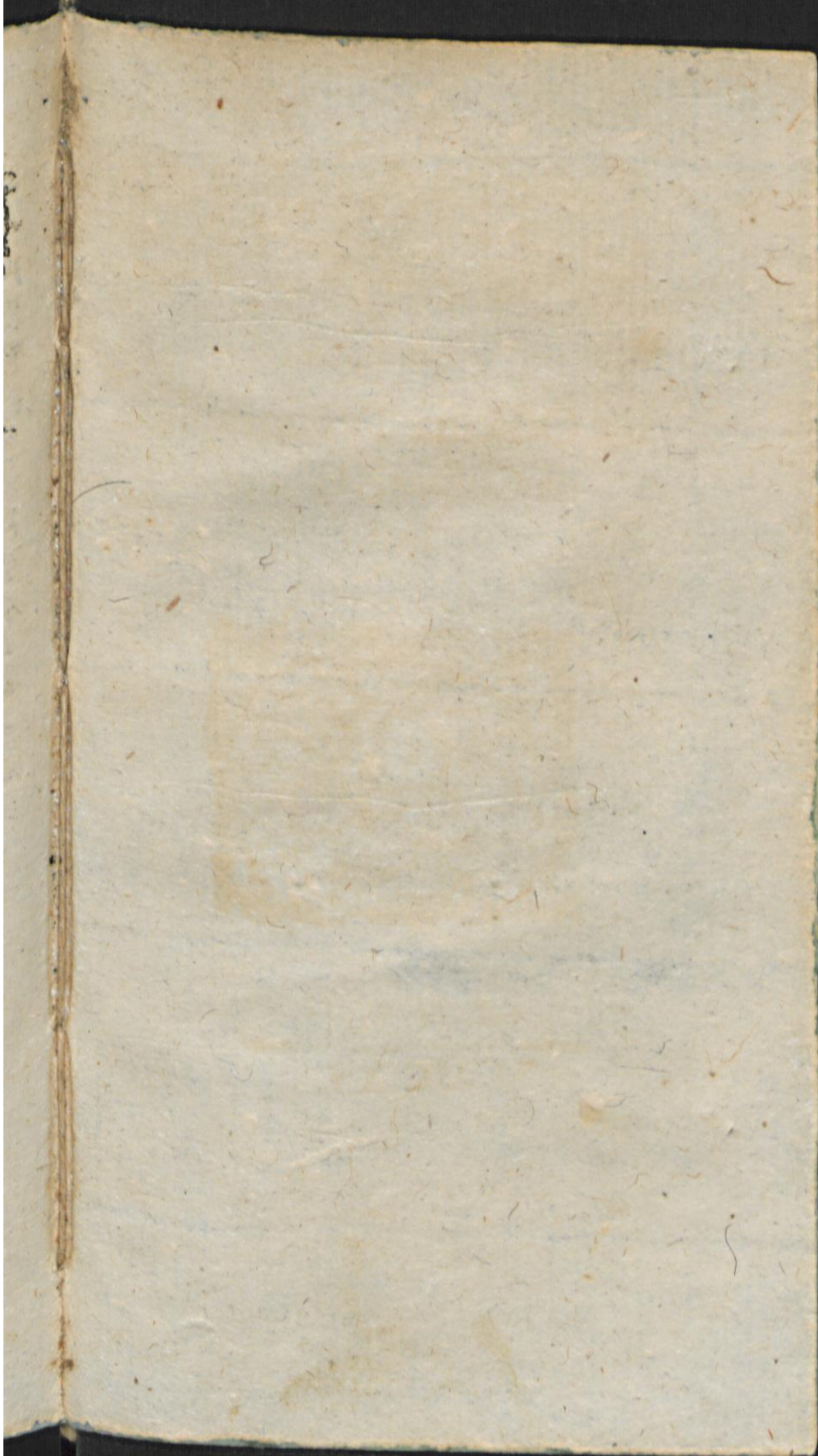
GIESSÆ,

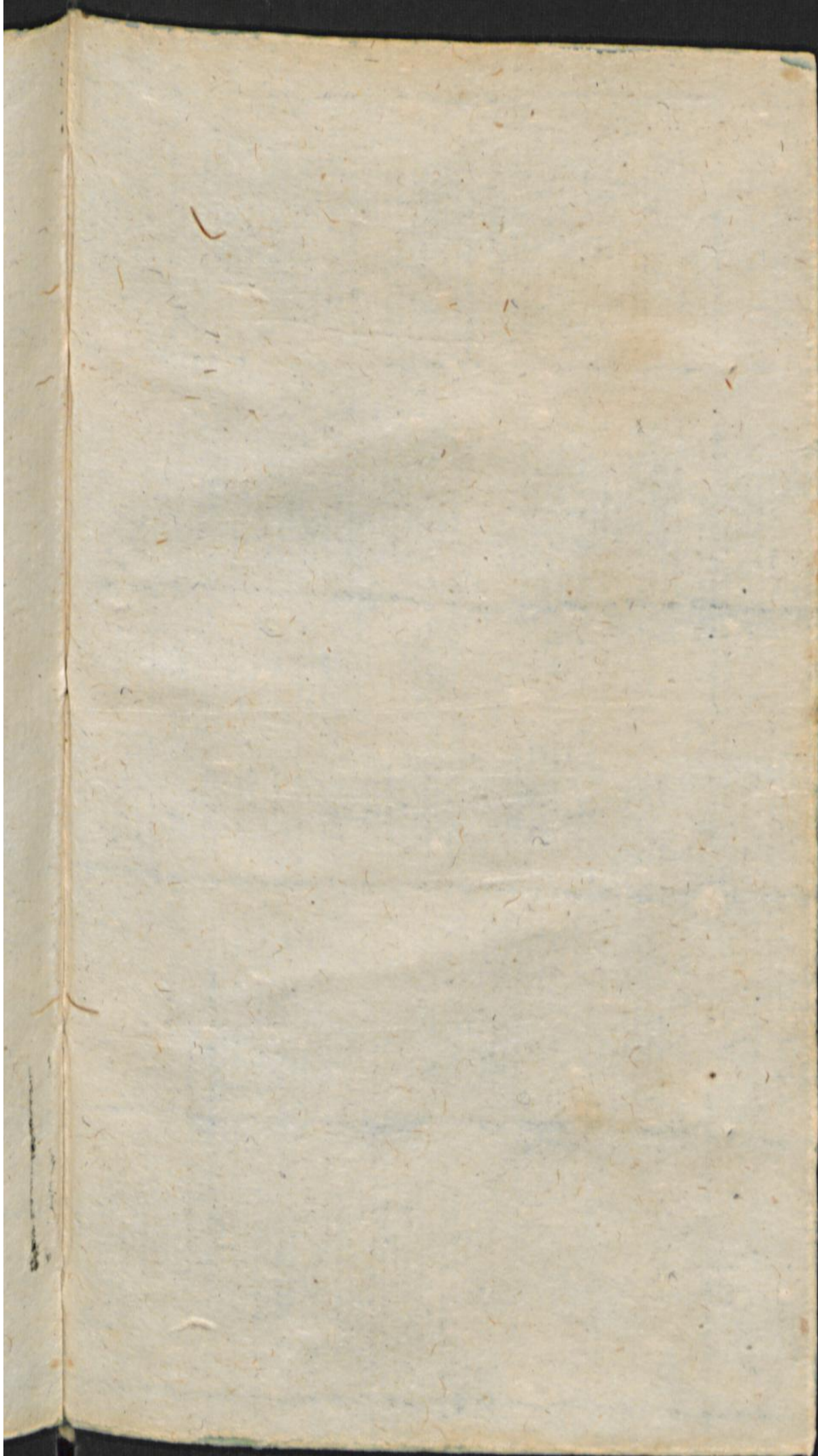
Ex Officina Typographi-
ca Casparis Chem-
lini.

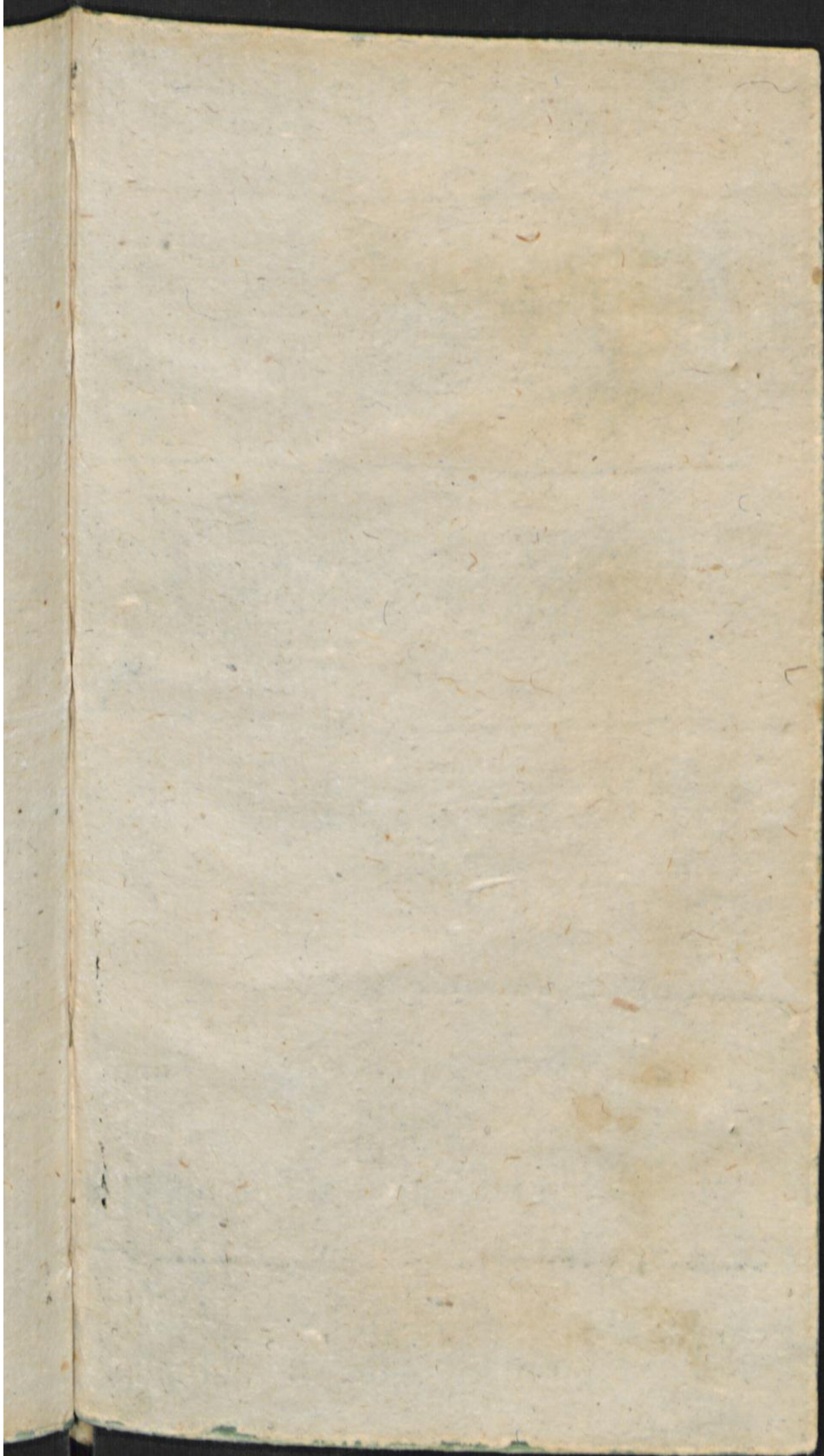

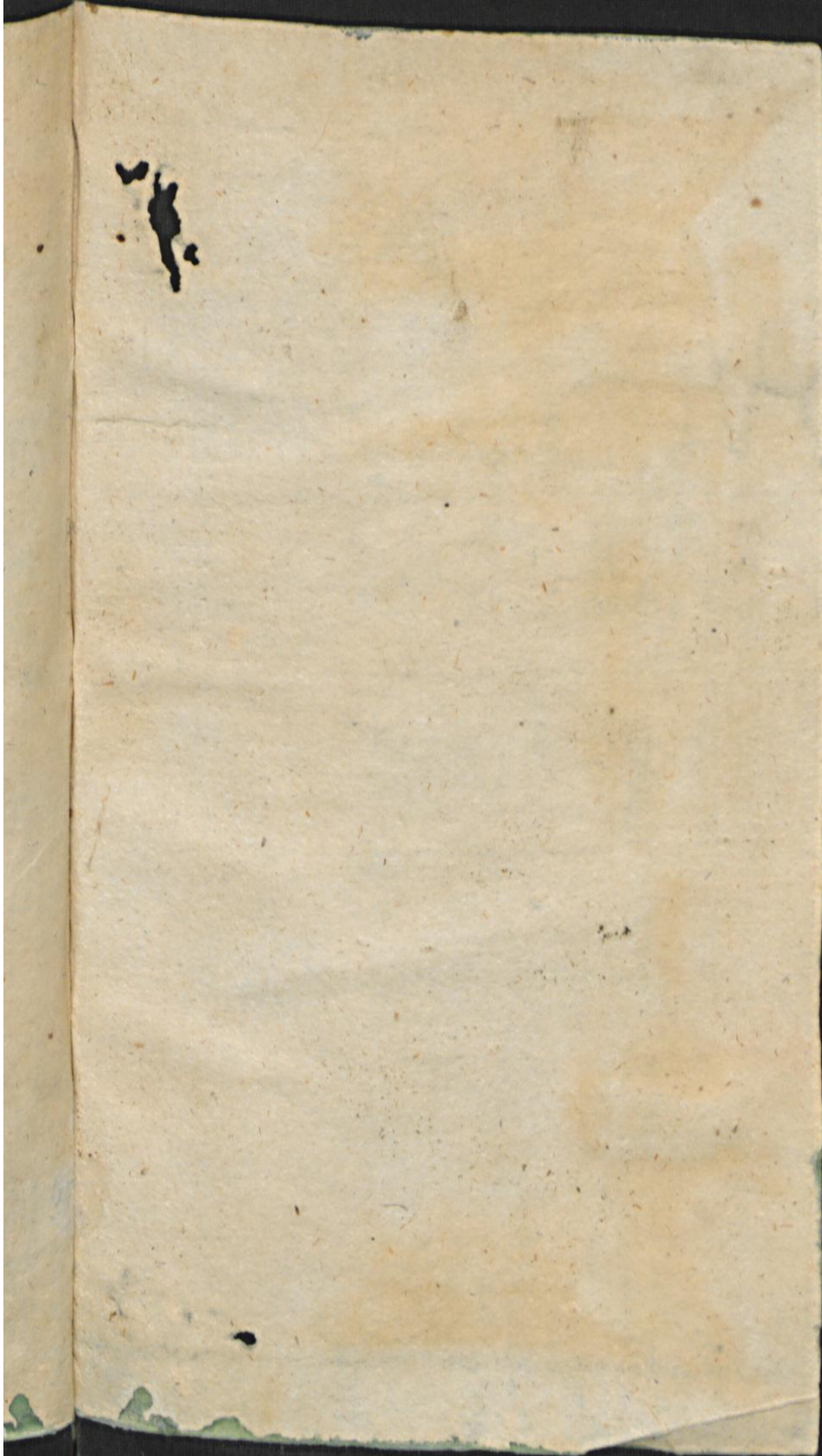
ANNO

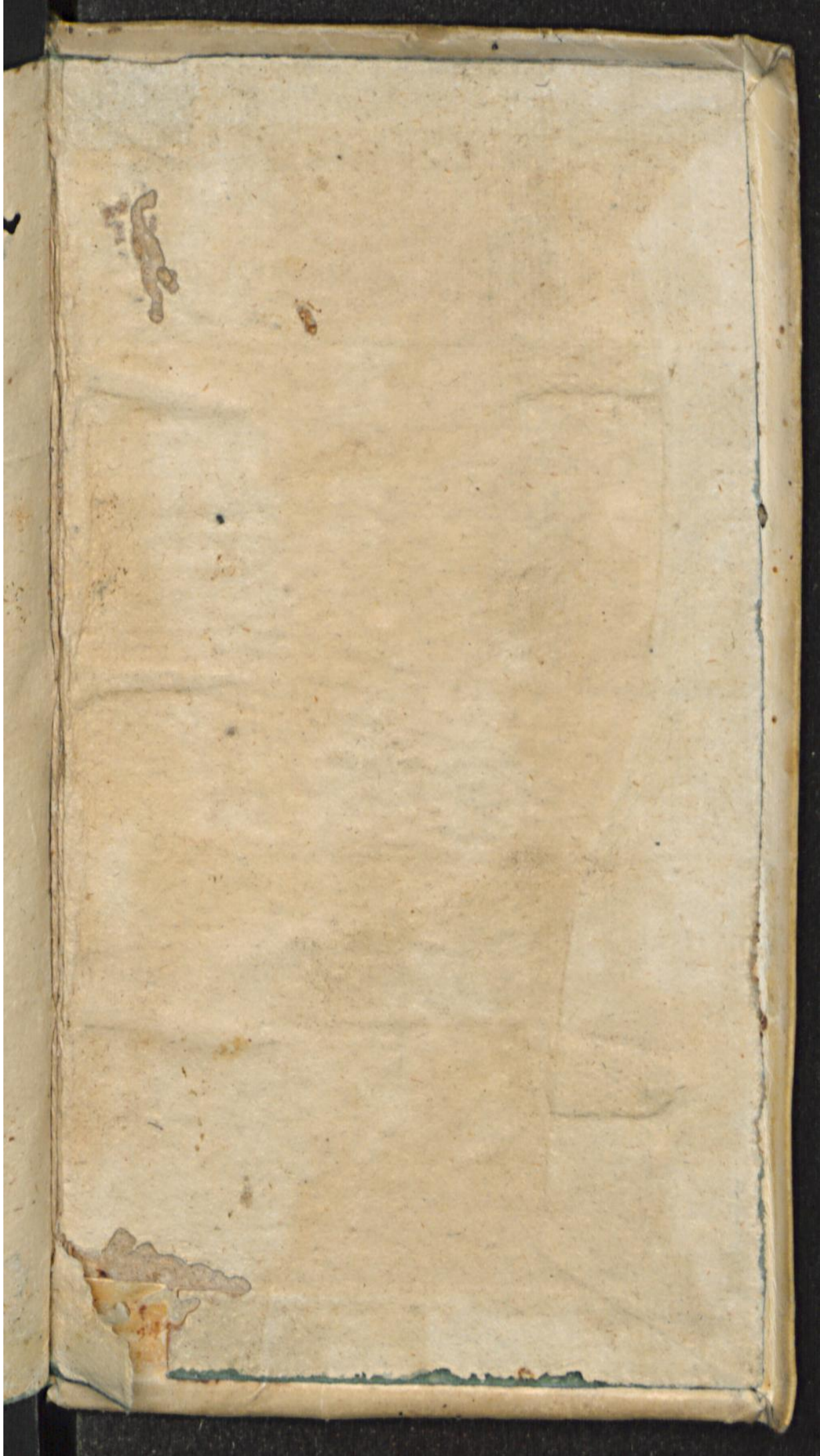
M. DC XV.

1 2 3 4 5 6
Universitätsbibliothek Gießen

